

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**кафедра податків
та фіскальної політики**

**Дем'янюк О. Б.
Герчаківський С. Д.**

**МИТНЕ
АДМІНІСТРУВАННЯ**
навчальний посібник

**Тернопіль
ТНЕУ
2016**

УДК 35.076
ББК 67.9(4 Укр)301.0-3
Д-32

Рецензенти: **Павліха Наталія Володимирівна** – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин та управління проектами Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки

Хрущ Ніла Анатоліївна – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Хмельницького національного університету

Антонович Оксана Валентинівна – в. о. начальника Тернопільської митниці ДФС України

*Рекомендовано Вченою Радою
Тернопільського національного економічного університету до видання
(протокол № 5 від 23 березня 2016 р.)*

Д-32 Митне адміністрування. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації / О. Б. Дем'янюк, С. Д. Герчаківський – Тернопіль:, ТНЕУ, – 2016 – 328 с.
ISBN 978-966-654-415-8

Навчальний посібник «Митне адміністрування» забезпечує формування фахових знань та вмінь в питаннях адміністрування митних платежів, забезпечення надійності контролю за своєчасністю, достовірністю, повнотою їх нарахування та сплати, здійснення контрольних процедур в процесі адміністрування митних платежів, уміння виявляти порушення митних правил і дотримуватись вимог податкового та митного законодавства на основі отриманої інформації від суб'єктів ЗЕД та інших контролюючих органів у процесі контролю за переміщенням товарів через митний кордон України. В даному навчальному посібнику автори розкривають сучасні тенденції впливу митних важелів на економічні процеси в державі в цілому та зовнішньоекономічну діяльність зокрема. Навчальний посібник може бути рекомендований для безпосереднього використання в навчальному процесі студентами, магістрами економічних спеціальностей, науковцями, державними службовцями фіскальних органів при виконанні ними функціональних обов'язків, суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, що здійснюють переміщення товарів через митний кордон України.

УДК 35.076
ББК 67.9 (4Укр)301.0-3

ISBN 978-966-654-415-8

© О. Дем'янюк, С. Герчаківський, 2016
© ТНЕУ, 2016

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	8
1.1. Поняття «адміністрування» в митній сфері	8
1.2. Принципи митно-тарифного адміністрування.....	12
1.3. Інституційне забезпечення митного адміністрування.....	13
<i>Питання для самоперевірки .....</i>	<i>20</i>
<i>Тестові завдання .....</i>	<i>20</i>
РОЗДІЛ 2. МИТНО-ТАРИФНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ОЦІНКА МИТНО-ТАРИФНОГО ЗАХИСТУ	24
2.1. Мито як інструмент митно-тарифного захисту економіки.....	24
2.2. Визначення номінального та фактичного (ефективного) рівня митно-тарифного захисту національних виробників.....	27
2.3. Загальна характеристика економічних ефектів в процесі використання митно-тарифних інструментів.....	33
2.4. Обґрунтування оптимального розміру мита	38
<i>Питання для самоперевірки .....</i>	<i>41</i>
<i>Тестові завдання .....</i>	<i>41</i>
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЙНА ТА КОНТРОЛЬНО- ПЕРЕВІРОЧНА РОБОТА МИТНИХ ОРГАНІВ ЩОДО АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ	45
3.1. Реєстрація та облік суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні.....	45
3.2. Загальні засади контрольно-перевірочної роботи митних органів щодо адміністрування митних платежів	50
3.3. Порядок проведення документальних виїзних перевірок митними органами.....	53
3.4. Порядок проведення документальних невиїзних перевірок митними органами.....	59
3.5. Особливості проведення зустрічних звірок митними органами.....	61
3.6. Особливості надання документів для проведення перевірок митними органами.....	63
3.7. Процедурні особливості оформлення результатів перевірок	65
3.8. Права і обов'язки посадових осіб митних органів та посадових осіб підприємства, що перевіряється, під час проведення перевірок	72
<i>Питання для самоперевірки .....</i>	<i>77</i>
<i>Тестові завдання .....</i>	<i>78</i>

РОЗДІЛ 4. МИТНА ВАРТІСТЬ ТОВАРІВ ТА МЕТОДИ ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ	82
4.1. Економічний зміст митної вартості товарів	82
4.2. Нормативно-правове забезпечення митної вартості товарів	84
4.3. Методи визначення митної вартості товарів	86
4.4. Правила ІНКОТЕРМС та їх значення у формуванні митної вартості товарів	96
<i>Питання для самоперевірки .....</i>	<i>101</i>
<i>Тестові завдання .....</i>	<i>101</i>
РОЗДІЛ 5. ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ОСНОВНИХ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ	105
5.1. Законодавчі аспекти адміністрування митних платежів в Україні ...	105
5.2. Порядок сплати мита.....	114
5.3. Адміністрування акцизного податку у сфері ЗЕД	121
5.4. Податок на додану вартість та особливості його сплати при експортно-імпортних операціях.....	129
<i>Питання для самоперевірки .....</i>	<i>139</i>
<i>Тестові завдання .....</i>	<i>140</i>
РОЗДІЛ 6. ПРАКТИКА АДМІНІСТРУВАННЯ ДОДАТКОВИХ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ.....	144
6.1. Єдиний збір, що справляється у пунктах пропуску через державний кордон	144
6.2. Плата за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для них	148
6.3. Відшкодування витрат за зберігання товарів та транспортних засобів на складах митних органів	153
6.4. Особливості обчислення сум витрат у справах про порушення митних правил та їх відшкодування	157
6.5. Особливості митного оподаткування товарів, які переміщуються через митний кордон громадянами	160
<i>Питання для самоперевірки .....</i>	<i>164</i>
<i>Тестові завдання .....</i>	<i>165</i>
РОЗДІЛ 7. КОНТРОЛЬ ПРАВИЛЬНОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ МИТНОЇ ВАРТOSTІ ТА ЇЇ ДЕКЛАРУВАННЯ.....	169
7.1. Порядок декларування митної вартості товарів.....	169
7.2. Особливості заповнення граф ДМВ.....	171
7.3. Документи, що підтверджують заявлення митної вартості	189
7.4. Контроль правильності визначення митної вартості товарів.....	191
7.5. Порядок коригування заявленої митної вартості.....	195

<i>Питання для самоперевірки</i>	203
<i>Тестові завдання</i>	204
РОЗДІЛ 8. КОНТРОЛЬ МИТНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ВИЗНАЧЕННЯ КРАЇНИ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ.....	208
8.1. Необхідність та значення визначення країни походження товару в митному адмініструванні.....	208
8.2. Країна походження товару. Критерії достатньої переробки та обробки товарів.....	211
8.3. Документальне підтвердження країни походження товару.....	214
8.4. Порядок верифікації сертифікатів і декларацій про походження товару з України	223
8.5. Попереднє рішення про країну походження товару: порядок прийняття та відкликання	226
<i>Питання для самоперевірки</i>	230
<i>Тестові завдання</i>	230
РОЗДІЛ 9.ОРГАНІЗАЦІЯ КЛАСИФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МИТНИХ ОРГАНІВ	234
9.1. Міжнародні стандарти класифікації товарів. Гармонізована система опису та кодування товарів та її застосування...	234
9.2. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності: структура та особливості побудови.....	236
9.3. Правила інтерпретації класифікації товарів за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності	241
9.4. Ведення митними органами Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності	244
9.5. Класифікаційна робота митних органів.....	247
9.6. Порядок прийняття попередніх рішень про класифікацію товару	253
<i>Питання для самоперевірки</i>	258
<i>Тестові завдання</i>	258
РОЗДІЛ 10. УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ.....	262
10.1. Девіантна поведінка суб'єктів ЗЕД та її особливості	262
10.2. Митна злочинність	265
10.3. Правова характеристика ухилення від сплати митних платежів.....	272
10.4. Відповідальність за ухилення від сплати митних платежів.....	278
10.5.Особливості протидії митній злочинності.....	283
<i>Питання для самоперевірки</i>	287
<i>Тестові завдання</i>	288
ЛІТЕРАТУРА.....	292
ДОДАТКИ.....	298

ПЕРЕДМОВА

Впродовж останніх років в Україні актуалізується застосування різноманітних митних інструментів, за допомогою яких забезпечується захист національних інтересів держави. Основними серед них є митні платежі – одні із найважливіших важелів регулювання зовнішньоекономічних зв'язків та головне джерело наповнення доходної частини Державного бюджету України. Все це обумовлює актуальність значення митного адміністрування в сучасних умовах здійснення зовнішньоекономічної діяльності.

Відомо, що митне адміністрування є однією з найважливіших ознак держави та необхідною умовою її існування, адже винятково за рахунок податків і зборів створюється більша частина грошових фондів, необхідних для функціонування держави. Тому одним із основних завдань податкової та митної політики повинно стати формування такої моделі правового впливу на відносини, які виникають у зв'язку із встановленням, нарахуванням і сплатою митних платежів, яка дозволила б збалансувати публічні та приватні інтереси різних учасників економічних відносин, забезпечуючи виконання органами публічної влади своїх законодавчо визначених функцій у найбільш ефективний і мінімально затратний спосіб, при мінімальних перевірках та виключенні порушень права приватної власності, що негативно впливає на розвиток економіки.

Відносини щодо встановлення, запровадження та адміністрування митних платежів, а також відносини, які мають місце у процесі здійснення митного контролю, оскарження актів фіскальних органів, дій їх посадових осіб та притягнення до відповідальності за вчинення митних правопорушень, є складовими правовідносин, які виникають на основі компетенційних норм. Сплата митних платежів є і буде соціальним обов'язком, який випливає з права приватної власності. Особливістю таких процесів, що мають примусовий характер через вилучення частини доходів, є протидія платників податків – суб'єктів ЗЕД, яка виражається в ухиленні від оподаткування, контрабанді та вчиненні інших правопорушень.

Сучасна наука й практика доводять, що справляння митних платежів залежить від ефективності процесу їх адміністрування, загальні принципи якого закладені у чинному законодавстві України та в основному відповідають тим, що діють у багатьох країнах.

Навчальний посібник «Митне адміністрування» підготовлений згідно програми навчальної дисципліни «Митне адміністрування» та призначений для підготовки магістрів за спеціальністю 8.03050801 «Фінанси і кредит» (магістерська програма «Митне адміністрування і контроль»). Структура викладення матеріалу в посібнику дозволяє в повній мірі ознайомитись з теоретичними та практичними аспектами адміністрування митних платежів, здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів, а також правильності визначення їх країни походження, проведенням верифікації (встановлення достовірності) сертифікатів про походження товарів з України, та здійснення у випадках, установлених міжнародними договорами, видачі сертифікатів походження, здійсненням контролю правильності класифікації товарів згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності, способами ухилення від сплати митних платежів тощо.

Навчальний посібник «Митне адміністрування» буде корисним студентам та слухачам економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, які вивчають питання управління митними і зовнішньоекономічними процесами, викладачам, науковцям, працівникам фіскальних органів, митним брокерам, аналітикам з митних питань, спеціалістам у галузі зовнішньоекономічної діяльності.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНЕ ТА ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

1.1. Поняття «адміністрування» в митній сфері та його принципи

В науковій і економічній літературі адміністрування безпосередньо пов'язують з управлінням та менеджментом. По своїй сутності всі вони обумовлюють наявність певної управлінської діяльності.

Адміністрування (від англ. «administration») означає управління, організація, виконання, здійснення, нагляд (контроль); у широкому розумінні, це – організаційно-розпорядча діяльність керівників і органів управління, що здійснюється шляхом наказів і розпоряджень¹.

На латині адміністрування означає керувати за допомогою наказів, бюрократично, не враховуючи думки про сутність справи. У сучасних словниках адміністрування трактується як: управління, керування, завідування; організаційно-розпорядча діяльність менеджерів й органів управління (аналог керівництва у дещо вужчому змісті). Зокрема, у сучасному економічному словнику цей термін асоціюється виключно з управлінням з використанням наказних форм та методів².

Однак поняття «адміністрування» найбільш повно відповідає поняттю влади, оскільки його основна функція полягає у визначенні політики тієї або іншої соціальної системи, а поняття «керівництво» і «менеджмент» більше відносяться до безпосереднього управління людьми, практичної організації об'єкта соціального управління.

Адміністрування визначається як управлінська діяльність керівників і органів управління, яка здійснюється здебільшого через накази, розпорядження, що найчастіше властиве командно-адміністративній системі³.

Термін «адміністрування» часто трактується як управлінська діяльність без врахування конкретних умов роботи й сутності справи. У дійсності, адміністрування є динамічним процесом, у процесі якого повинно яскраво виявлятися прагнення до заперечення формалізованого підходу.

---

¹ Бандурка О. М. Податкове право. Навч. посіб. / О. М. Бандурка, В. Д. Понікаров, С. М. Попова – К.: Центр учбової літератури, 2012. – С. 33.

² Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – М.: ИНФРА-М, 2005. – С. 15.

³ Економічна енциклопедія: в 3-х томах. Т. 1. / ред. колектив С. В. Мочерний та ін. – К.: Академія, 2000. – С. 15

Вважається, що українське слово «управління» повністю відповідає значенню слова «адміністрування»⁴. Отже, якщо «адміністрування» значить «управління», то митне адміністрування можна трактувати як «управління у митній сфері».

Дослідження теоретичних підвалин поняття «адміністрування» свідчить про його багатовекторність. Цей термін тлумачиться і як бюрократичний метод керування шляхом наказів і розпоряджень і як управлінська діяльність керівників й органів управління, що здійснюється здебільшого за допомогою наказів і розпоряджень замість конкретного керівництва.

Метою адміністрування в сфері оподаткування є забезпечення погашення податкових зобов'язань платників шляхом оптимального втручання в їхню господарську діяльність через застосування законодавчо встановлених механізмів і процедур⁵. Аналогічно визначається і мета адміністрування митних платежів, оскільки до митних платежів за Митним кодексом України відносять такі податки як мито, акцизний податок та податок на додану вартість із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції), за винятком того, що платниками цих податків є суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності.

В загальному адміністрування – це діяльність з керівництва дорученою ділянкою роботи через адміністративні методи управління. Адміністративні чи адміністративно-управлінські методи – це способи впливу на керований об'єкт з метою забезпечення однозначної поведінки і дій виконавців в ситуації, що склалася. По аналогії в широкому розумінні митне адміністрування – це специфічна методологія управління, система адміністративних методів і технологій впливу на сферу ЗЕД, організовані і керовані з метою якісної реалізації функцій митного регулювання і контролю, забезпечення соціально-економічної ефективності цього сектора економіки. Управлінська сутність митного адміністрування полягає в тому, що воно являє собою системний організаційно-технологічний вплив митних органів на сферу ЗЕД з метою її ефективного регулювання і контролю. Такий вплив завжди обмежений певною організацією та процедурами реалізації порядку і правил, що регламентують право

---

⁴ Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: монографія / П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул, З. С. Варналій. – К.: Знання, 2008. – С. 235.

⁵ Іванов Ю. Б. Податковий менеджмент: підруч. / Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, А. Я. Кізіма, В. В. Карпова. – К.: Знання, 2008. – С. 186.

юридичних і фізичних осіб на переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон держави⁶.

На сьогоднішній день відсутній єдиний підхід до визначення терміну «митне адміністрування» чи «митно-тарифне адміністрування». Митне адміністрування можна окреслити як основну функцію управління, яка містить в собі планування, організацію, керівництво, облік та контроль, а також як науку, що формує принципи ефективного управління митною системою в певних соціально-економічних умовах і суспільно-політичних обставинах, оцінює митну систему в світлі певних теоретичних критеріїв.

Тому в загальному, термін «митне адміністрування» слід розглядати у чотирьох взаємодоповнюючих значеннях:

- 1) як система знань з управління митною справою держави;
- 2) як законодавчо обумовлена діяльність митних органів щодо забезпечення надходжень в бюджет;
- 3) як організаційно-контролююча діяльність митних органів;
- 4) як регламентовані законодавством процедури з нарахування, сплати і перерахунку митних платежів.

Як будь-яка система управління, митне адміністрування має суб'єкт і об'єкт управління. Щодо суб'єктів митного адміністрування, то ними виступають:

- держава в особі уповноважених органів (фіскальних);
- учасники зовнішньоекономічної діяльності, що здійснюють переміщення товарів через митний кордон;
- судові органи, які у законодавчо визначених випадках вирішують суперечки між державними органами та суб'єктами ЗЕД та приймають інші рішення в сфері ЗЕД в межах своєї компетенції.

Виходячи з того, що об'єкт податкового адміністрування визначають як процес узгодження й погашення податкових зобов'язань платників податків⁷ або як фінансові відносини між платниками податків та державними контролюючими органами щодо нарахування та сплати податків, зборів, обов'язкових платежів до бюджету та державних цільових фондів⁸.

---

⁶ Управление таможенным делом: Учебное пособие. / под общей ред. В. В. Макрусева и В. А. Черных. – СПб.: Изд-во Троицкий мост, 2012. – С. 70.

⁷ Иванов Ю.Б. Податковий менеджмент: підруч. / Ю. Б. Иванов, А. І. Крисоватий, А. Я. Кізіма, В. В. Карпова. – К.: Знання, 2008. – С. 186.

⁸ Бечко П. К. Податковий менеджмент: навч. посіб. / П. К. Бечко, Н. В. Лиса. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С. 126.

Тоді об'єктом митного адміністрування виступає сукупність фінансових взаємовідносин щодо нарахування та сплати до бюджету митних платежів та інших платежів, контроль за якими покладено на митні органи, які виникають між фіскальними (митними) органами та суб'єктами господарювання при переміщенні товарів через митний кордон держави, на які поширюються митні процедури.

Адміністрування митних платежів здійснюється відповідно до засад митної політики держави та її складової митної справи. Розробка правил і процедур митного адміністрування базується на постійному аналізі ЗЕД і спрямоване на сприяння розвитку торговельних стосунків з іншими країнами, досягненню позитивного сальдо зовнішньоторговельного балансу, підтримці власного товаровиробника та захисті внутрішнього товарного ринку.

Адміністрування митних платежів – це сукупність норм (правил), методів, прийомів і засобів, за допомогою яких митні органи здійснюють управлінську діяльність в митній сфері, спрямовану на контроль за дотриманням податкового та митного законодавства, за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю сплати митних платежів (а у випадках, передбачених законодавством інших платежів, справляння яких покладено на митні органи).

На сьогодні в Податковому кодексі України визначено поняття адміністрування податків, зокрема адміністрування податків, зборів, митних платежів, ... відповідно до законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи – це сукупність рішень та процедур контролюючих органів і дій їх посадових осіб, що визначають інституційну структуру податкових та митних відносин, організовують ідентифікацію, облік платників податків ... та об'єктів оподаткування, забезпечують сервісне обслуговування платників податків, організацію та контроль за сплатою податків, зборів, платежів відповідно до порядку, встановленого законом⁹.

Виходячи з вищесказаного щодо митного адміністрування, адміністрування митних платежів та законодавчого визначення поняття адміністрування податків зазначимо, що митне адміністрування можна розглядати як законодавчо регламентовану систему управління взаємовідносинами в митній справі між державою (в особі митних органів) та суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, спрямованою на сприяння

---

⁹ Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

та розвиток зовнішньої торгівлі та виконання митними органами фіскальних, правоохоронних, регулюючих та контрольних завдань.

1.2. Принципи митного адміністрування

Адміністрування митних платежів як структурований комплекс легітимних правил управлінських дій спеціалізованих адміністративних структур по виконанню митного законодавства включає: принципи; інструменти (ставки мита та інших митних платежів, порядок визначення митної вартості, пільги і преференції по сплаті митних платежів, система управління ризиками, відсотки і пені) та методи (планування і прогнозування, контроль, облік та аналіз, організація), інститути державного контролю за надходженнями встановлених обсягів митних платежів у бюджет.

Як будь-який процес, адміністрування митних платежів базується на принципах, відповідно до яких він здійснюється. Основними з яких є ті, що формуються на основі принципів щодо здійснення митної справи, які наведені у Митному кодексі України, принципах митного регулювання та оподаткування при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, які наведені у Законі України «Про зовнішньоекономічну діяльність». Отже, виділимо серед них наступні принципи.

1. Принцип виключної юрисдикції України на її митній території – передбачає пріоритетність національної законодавчої системи над всіма іншими.

В окремих випадках норми міжнародного права мають перевагу над вітчизняною законодавчою системою. Дане поєднання здійснюється на основі:

1.1. *принципу пріоритету спеціальних норм міжнародного права над загальними нормами права України.* Тобто, якщо міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені Митним кодексом та іншими законами України, застосовуються правила міжнародного договору України¹⁰.

1.2. *принципу надання нормам міжнародних економічних договорів статусу національного законодавства України.* Означає, що укладені і належним чином ратифіковані Україною міжнародні договори становлять

---

¹⁰ Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/stru#Stru>.

невід'ємну частину національного законодавства України і застосовуються у порядку, передбаченому для норм національного законодавства.

1.3. принципом поєднання законодавства України з комерційним правом інших країн. Це дає право сторонам зовнішньоекономічних договорів обирати право країни, яким визначаються права та обов'язки сторін договорів. При відсутності згоди сторін щодо застосовуваного права діє право країни місцезнаходження (основного місця діяльності, заснування) сторони виконавця договору (продавця, наймодавця, кредитора, поручителя тощо).

Принцип виключних повноважень фіскальних органів щодо здійснення державної митної справи – передбачає реалізацію митно-тарифних тільки органами Державної фіскальної служби України та покладання на них відповідальності за якість їх проведення.

Принцип законності – допускає виконання фіскальними завдань митного адміністрування виключно на підставі, у межах повноважень та в порядку, визначених відповідними положеннями законів України

Принцип єдиного порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України – полягає у тому, що будь-який товар, чи транспортний засіб, незалежно від мети, форми власності, та призначення підлягає єдиному для всіх митному контролю.

Принцип системності – розглядає з одного боку процес митного адміністрування, як цілісне утворення, що складається із великої кількості взаємопов'язаних елементів, а з іншого – є елементом системи більш високого рівня – механізму реалізації фіскальними органами митної політики.

Принцип додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб при забезпеченні нарахування і сплати митних платежів.

Принцип гласності та прозорості процесу митного адміністрування.

1.3. Інституційне забезпечення митного адміністрування в Україні

Питання адміністрування у митній справі законодавчо покладено на митні органи.

За Митним кодексом України безпосереднє керівництво здійсненням державної митної справи, а отже і митного адміністрування, покладається на центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику – Державну фіскальну службу України (ДФС), а безпосереднє здійснення державної митної справи – на фіскальні органи в митній сфері (митні органи)

Фіскальні органи в митній сфері є складовою частиною системи органів виконавчої влади України, основним призначенням яких є створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, забезпечення безпеки суспільства, захист митних інтересів України і складаються з¹¹ (рис. 1.1)

- центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику – Державної фіскальної служби України,

- митниць,

- митних постів.

Рис. 1.1. Структура фіскальних органів в Україні в митній сфері у 2016 році

Загалом фіскальні органи в процесі здійснення митного адміністрування виконують низку головних завдань¹²:

1) забезпечення правильного застосування, неухильного дотримання та запобігання невиконанню вимог законодавства України з питань державної митної справи;

2) забезпечення виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань державної митної справи, укладеними відповідно до закону;

3) створення сприятливих умов для полегшення торгівлі, сприяння транзиту, збільшення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України, здійснення разом з митними органами інших держав заходів щодо удосконалення процедури пропуску товарів, транспортних засобів через митний кордон України, їх митного контролю та митного оформлення;

¹¹ Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/stru#Stru>.

¹² Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/stru#Stru>.

4) здійснення митного контролю та виконання митних формальностей щодо товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через митний кордон України, у тому числі на підставі електронних документів (електронне декларування), за допомогою технічних засобів контролю тощо;

5) аналіз та управління ризиками з метою визначення форм та обсягів митного контролю;

б) забезпечення справляння митних платежів, контроль правильності обчислення, своєчасності та повноти їх сплати, застосування заходів щодо їх примусового стягнення у межах повноважень, визначених Митним і Податковим кодексами України, та іншими актами законодавства України, організація застосування гарантій забезпечення сплати митних платежів, взаємодія з банківськими установами та незалежними фінансовими посередниками, що надають такі гарантії;

7) застосування передбачених законом заходів митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, здійснення контролю за дотриманням усіма суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та громадянами встановлених законодавством заборон та обмежень щодо переміщення окремих видів товарів через митний кордон України; здійснення заходів щодо недопущення переміщення через митний кордон України товарів, на які встановлені заборони та/або обмеження щодо переміщення через митний кордон України, а також товарів, які не відповідають вимогам якості та безпеки;

8) ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності;

9) проведення верифікації (встановлення достовірності) сертифікатів про походження товарів з України та видача у випадках, встановлених чинними міжнародними договорами, сертифікатів походження;

10) здійснення інших визначених законом повноважень, покладених на фіскальні органи.

Державна фіскальна служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (далі – єдиний внесок), державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час

застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску¹³

Основними завданнями ДФС щодо митного адміністрування є:

1) реалізація державної податкової політики та політики у сфері державної митної справи, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення в межах повноважень, передбачених законом, контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів тощо;

2) внесення на розгляд Міністра фінансів пропозицій щодо забезпечення формування:

– державної податкової політики;

– державної політики у сфері державної митної справи;

– державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, здійснення контролю за надходженням до бюджетів та державних цільових фондів податків і зборів, митних та інших платежів.

ДФС України, спрямовує, координує та контролює діяльність своїх територіальних органів, а саме митниць, здійснює інші повноваження, передбачені Митним Кодексом та іншими законами України, в межах своїх повноважень видає накази, організує та контролює їх виконання

ДФС очолює Голова, який призначається на посаду та звільняється з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра фінансів. Голова ДФС має заступників, які призначаються на посаду та звільняються з посади Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним Міністром фінансів на підставі пропозицій Голови ДФС¹⁴.

На сьогодні у структурі ДФС України функціонують ряд підрозділів, щодо регулювання питань функціонування та управління митної справи загалом та митно-тарифного адміністрування зокрема, а саме це Департамент організації митного контролю та оформлення, Департамент

---

¹³ Постанова Кабінету Міністрів України «Про Державну фіскальну службу України» від 21 травня 2014 р. № 236 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]/Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF?nreg=236-2014-%EF&find=1&text=&x=9&y=7>.

¹⁴ Постанова Кабінету Міністрів України «Про Державну фіскальну службу України» від 21 травня 2014 р. № 236 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс]/Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF?nreg=236-2014-%EF&find=1&text=&x=9&y=7>.

адміністрування митних платежів та митно-тарифного регулювання, Департамент аналізу ризиків та протидії митним правопорушенням, Департамент розвитку митної справи. Крім того, питання щодо митної справи здійснюють ряд інших структурних підрозділів ДФС України, зокрема Департамент податкового і митного аудиту, Координаційно-моніторинговий департамент, Департамент міжнародних зв'язків тощо. Організаційну структуру ДФС України повністю станом на 01.01.2016 року подано в додатку А.¹⁵

ДФС України здійснює повноваження безпосередньо та через територіальні органи. До територіальних органів ДФС, зокрема в митній сфері, належать митниці.

Митниця є територіальним органом ДФС України, і підпорядковується йому. Не допускається втручання у діяльність митниць інших територіальних органів ДФС України. Митниця є фіскальним органом, який у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на ці органи.

Митниця є юридичною особою, має самостійний баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діє відповідно до Конституції України, Митного Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положення, яке затверджується наказом ДФС України.

Митниця здійснює свою діяльність на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці (наприклад, області). Таких митниць на початок 2016 року є 25. Окремі митниці можуть здійснювати свою діяльність на територіях двох чи більше адміністративно-територіальних одиниць або на всій території України (на початок 2016 року, наприклад, це Енергетична митниця ДФС).

Створення, реорганізація та ліквідація митниць здійснюються ДФС України, в порядку, визначеному законом.

У населених пунктах, на залізничних станціях, в аеропортах, морських і річкових портах та інших об'єктах, розташованих у зоні діяльності митниці, в міру необхідності створюються її відокремлені структурні підрозділи (митні пости)

---

¹⁵ Наказ Державної фіскальної служби України «Про введення в дію Структури та Штатного розпису Державної фіскальної служби України» від 09.07.2014, № 1 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] / Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/diyalnist/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/63704.htm>.

Митний пост є фіскальним органом, який входить до складу митниці як відокремлений структурний підрозділ і в зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на фіскальні органи.

Положення про митні пости затверджуються керівниками відповідних митниць.

Створення, реорганізація та ліквідація митних постів здійснюються ДФС України, в порядку, визначеному законом.

Зони діяльності митних постів визначаються положеннями про ці пости.

В Україні митниці ДФС, їх структурні підрозділи, спеціалізовані департаменти і органи ДФС з питань державної митної справи підпадають під відомчу класифікацію¹⁶. Код відповідного структурного підрозділу складається з дев'яти знаків і формується за такою схемою:

XXXXXX XX XX,

де:

з першого до третього знака – код ДФС, митниці ДФС, спеціалізованого департаменту, органу ДФС;

з першого до п'ятого знака – код митного поста. Четвертий та п'ятий знаки коду – номер митного поста в межах однієї митниці;

з першого до сьомого знака – код пункту пропуску, пункту контролю через державний кордон України. Шостий та сьомий знаки коду – номер пункту пропуску, пункту контролю в межах однієї митниці. Номер пункту пропуску, пункту контролю є незмінним протягом усього часу його функціонування у зоні діяльності цієї митниці;

з першого до дев'ятого знака – код структурного підрозділу митниці. Восьмий та дев'ятий знаки коду – номер структурного підрозділу митниці ДФС. У випадку класифікації підрозділу, який не входить до складу митного поста – порядковий номер цього підрозділу в межах однієї митниці ДФС. У випадку класифікації підрозділу, який входить до складу митного поста – порядковий номер підрозділу в межах цього митного поста.

В табл. 1.1 наведено приклад кодування структурних підрозділів Хмельницької митниці.

---

¹⁶ Наказ Державної фіскальної служби України «Про затвердження Класифікатора ДФС, митниць ДФС, їх структурних підрозділів, спеціалізованих департаментів і органів ДФС з питань державної митної справи» від 20.11.2014, № 315 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/66773.html>.

Кодування структурних підрозділів Хмельницької митниці ДФС

№ з/п	Найменування органу ДФС, його структурних підрозділів, пункту пропуску, пункту контролю через державний кордон України	Код	Характеристика пункту пропуску, пункту контролю, тощо
10	Хмельницька митниця ДФС	40000 00 00	
Зона діяльності – Хмельницька область			
	Відділ матеріального забезпечення та розвитку інфраструктури	40000 00 01	
	Відділ фінансування, бухгалтерського обліку та звітності	40000 00 02	
	Сектор інформаційних технологій	40000 00 03	
	Сектор митної статистики	40000 00 04	
	Відділ організації митного контролю	40000 00 05	
	Сектор контролю за переміщенням товарів	40000 00 06	
	Відділ адміністрування митних платежів	40000 00 07	
	Сектор митної вартості та адміністрування митних платежів	40000 00 08	
	Відділ боротьби з митними правопорушеннями	40000 00 09	
	Сектор провадження у справах про порушення митних правил	40000 00 10	
	М/п «Кам'янець-Подільський»	40001 00 00	
	М/п «Славута»	40004 00 00	
	М/п «Хмельницький – центральний»	40005 00 00	
	П/п «Хмельницький – аеропорт»	40005 01 00	130

У колонці «Характеристика пункту пропуску, пункту контролю» цього Класифікатора зазначаються три знаки, з яких:

перший знак – цифри 1-4, 9, які визначають категорію пункту пропуску, пункту контролю, а саме:

1 – міжнародний; 2 – міждержавний; 3 – місцевий; 4 – міжнародний, місцевий; 9 – інше;

другий знак – цифри 1-9, які визначають вид сполучення через пункт пропуску, а саме:

1 – автомобільне; 2 – залізничне; 3 – повітряне; 4 – річкове; 5 – морське; 6 – поромне; 7 – пішохідне; 8 – трубопровідне; 9 – лінія електропередачі;

третій знак – цифри 0-7, які визначають суміжну країну, на кордоні з якою розташовано пункт пропуску, або її відсутність, а саме:

0 – суміжна країна відсутня; 1 – Російська Федерація; 2 – Республіка Білорусь; 3 – Республіка Польща; 4 – Словацька Республіка; 5 – Угорщина; 6 – Румунія; 7 – Республіка Молдова.

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте загальне значення поняття «адміністрування».
2. Як трактують термін «адміністрування» в митній сфері?
3. Назвіть та охарактеризуйте суб'єктів митного адміністрування.
4. Визначте об'єкт митного адміністрування.
5. Розкрийте сутність адміністрування митних платежів.
6. Охарактеризуйте основні принципи митного адміністрування.
7. Обґрунтуйте принцип виключної юрисдикції України на її митній території.
8. Назвіть та охарактеризуйте структуру фіскальних органів в митній сфері
9. Окресліть основні завдання Державної фіскальної служби України в частині митного адміністрування.
10. Охарактеризуйте основні завдання митних органів щодо митного адміністрування.

Тестові завдання

1. Митне адміністрування спрямоване на:

- А) сприяння розвитку торговельних відносин з іншими країнами;
- Б) підтримку національного товаровиробника та захист внутрішнього товарного ринку;
- В) досягнення позитивного сальдо зовнішньоторговельного балансу;
- Г) усі відповіді правильні.

2. Сукупність норм (правил), методів, прийомів і засобів, за допомогою яких митні органи здійснюють управлінську діяльність в митній сфері, спрямовану на контроль за дотриманням податкового та митного законодавства, за правильністю нарахування, повнотою і своєчасністю сплати митних платежів (а у випадках, передбачених законодавством інших платежів, справляння яких покладено на митні органи):

- А) адміністрування митних платежів;
- Б) адміністрування податків і зборів та інших платежів;
- В) податкове адміністрування;
- Г) митне адміністрування.

3. Суб'єктами митного адміністрування є:

- А) фіскальні органи;
- Б) суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, що здійснюють переміщення товарів через митний кордон;
- В) фіскальні органи і суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, що здійснюють переміщення товарів через митний кордон;
- Г) фіскальні органи, суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, що здійснюють переміщення товарів через митний кордон, судові органи.

4. Об'єктом митного адміністрування є:

А) фінансові відносини між платниками податків та державними контролюючими органами щодо нарахування та сплати податків, зборів, обов'язкових платежів до бюджету та державних цільових фондів;

Б) фінансові взаємовідносини щодо нарахування та сплати до бюджету митних платежів та інших платежів, контроль за якими покладено на митні органи, які виникають між фіскальними (митними) органами та суб'єктами господарювання при переміщенні товарів через митний кордон держави, на які поширюються митні процедури;

В) процес узгодження й погашення податкових зобов'язань платників податків

Г) учасники зовнішньоекономічної діяльності, що здійснюють переміщення товарів через митний кордон.

5. Принцип митного адміністрування, що передбачає пріоритетність національної законодавчої системи над всіма іншими:

А) виключних повноважень фіскальних органів щодо здійснення державної митної справи;

Б) виключної юрисдикції України на її митній території;

В) пріоритету спеціальних норм міжнародного права над загальними нормами права України;

Г) системності.

6. Принцип митного адміністрування, що передбачає виконання фіскальними органами завдань митного адміністрування виключно на підставі, у межах повноважень та в порядку, визначених відповідними положеннями законів України:

А) виключної юрисдикції України на її митній території;

Б) виключних повноважень фіскальних органів щодо здійснення державної митної справи;

В) законності;

Г) додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб при забезпеченні нарахування і сплати митних платежів.

7. Принцип митного адміністрування, який полягає у тому, що будь-який товар, чи транспортний засіб, незалежно від мети, форми власності, та призначення підлягає єдиному для всіх митному контролю:

А) принцип єдиного порядку переміщення товарів і транспортних засобів через митний кордон України;

Б) виключних повноважень фіскальних органів щодо здійснення державної митної справи;

В) законності;

Г) додержання прав та охоронюваних законом інтересів осіб при забезпеченні нарахування і сплати митних платежів.

8. Безпосереднє керівництво здійсненням державної митної справи в Україні покладено на:

- А) Державну фіскальну службу України;
- Б) митниці ДФС;
- В) Державну фіскальну службу України і митниці ДФС;
- Г) Міністерство фінансів України.

9. Безпосереднє здійснення державної митної справи в Україні покладено на:

- А) Державну фіскальну службу України;
- Б) митниці ДФС;
- В) Державну фіскальну службу України, митниці ДФС, митні пости;
- Г) Міністерство фінансів України.

10. Фіскальні органи в митній сфера складаються з:

- А) Державної фіскальної служби України, митниць, головних управлінь ДФС в областях, податкових інспекцій; митних постів;
- Б) Державної фіскальної служби України і головних управлінь ДФС в областях;
- В) Міністерства фінансів України, Державної фіскальної служби України, митниць, головних управлінь ДФС в областях;
- Г) Державної фіскальної служби України, митниць ДФС, митних постів.

11. Діяльність Державної фіскальної служби України спрямовується і координується:

- А) Верховною радою України через Прем'єр міністра України;
- Б) Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів України;
- В) Кабінетом Міністрів України через Прем'єр міністра України;
- Г) Кабінетом Міністрів України через Президента України.

12. Діяльність митниць спрямовує, координує та контролює:

- А) Кабінет Міністрів України;
- Б) Прем'єр міністр України;
- В) Державна фіскальна служба України;
- Г) Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

13. Голова Державної фіскальної служби України призначається на посаду та звільняється з посади:

- А) Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним на підставі пропозицій Міністра фінансів України;
- Б) Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України;
- В) Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України;
- Г) Прем'єр-міністром України за поданням Міністра фінансів України.

14. Заступники Голови Державної фіскальної служби України призначаються на посаду та звільняються з посади:

- А) Головою Державної фіскальної служби України на підставі пропозицій Прем'єр міністра України;

Б) Головою Державної фіскальної служби України на підставі пропозицій Міністра фінансів України;

В) Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України;

Г) Кабінетом Міністрів України за поданням Прем'єр-міністра України, внесеним Міністром фінансів України на підставі пропозицій Голови ДФС.

15. До територіальних органів ДФС в митній сфері, належать:

А) Головне управління ДФС в області;

Б) митниця ДФС;

В) митний пост;

Г) правильна відповідь Б) і В).

16. Територіальний орган ДФС України, що здійснює свою діяльність на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці і у зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митні органи

А) Державна фіскальна служба України;

Б) митниця ДФС;

В) митний пост;

Г) Головне управління ДФС в області.

17. Митний пост як відокремлений структурний підрозділ митниці в міру необхідності може створюватися:

А) на залізничних станціях,

Б) в аеропортах, морських і річкових портах;

В) на об'єктах, розташованих у зоні діяльності митниці, створюються її відокремлені структурні підрозділи (митні пости);

Г) всі відповіді правильні.

18. Скільки знаків містить код структурного підрозділу митниці ДФС за відомчим класифікатором органів ДФС з питань державної митної справи?

А) три знаки;

Б) п'ять знаків;

В) сім знаків;

Г) дев'ять знаків.

19. Скільки знаків містить код митниці ДФС за відомчим класифікатором органів ДФС з питань державної митної справи?

А) три знаки;

Б) п'ять знаків;

В) сім знаків;

Г) дев'ять знаків.

20. Скільки знаків містить код митного посту митниці ДФС за відомчим класифікатором органів ДФС з питань державної митної справи?

А) три знаки;

Б) п'ять знаків;

В) сім знаків;

Г) дев'ять знаків.

РОЗДІЛ 2

МИТНО-ТАРИФНІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ОЦІНКА МИТНО-ТАРИФНОГО ЗАХИСТУ

2. 1. Мито як інструмент митно-тарифного захисту економіки

Митно-тарифна політика будь-якої країни, повинна виконувати низку завдань серед яких, крім забезпечення необхідного рівня доходів державного бюджету є забезпечення певного рівня захисту національних підприємств, які здійснюють переоснащення виробництва, його раціоналізацію, реструктуризацію, впроваджують нові методи управління з метою підвищення конкурентоздатності вітчизняних товарів на світовому ринку та створення рівних умов для конкуренції вітчизняних та іноземних товаровиробників.

Одним з основних інструментів митно-тарифної політики є митні тарифи – в сучасних умовах – ввізне мито, ставки якого зведені у митних тарифах.

Протекціоністська (захисна) функція мита, насамперед, реалізується через так званий ціновий ефект – запровадженням ввізного мита призводить до подорожчання імпортованих товарів та дає змогу вітчизняному товаровиробнику скористатися ціновою перевагою і розширити можливості для виготовлення та реалізації ним аналогічної продукції. Ефективність тарифного захисту обумовлюється тим, наскільки сформованим є захисний механізм митного тарифу.

Знижуючи чи підвищуючи ставки у митному тарифі, країна завжди ризикує: у першому випадку – отримати перенасичення внутрішнього ринку імпортованими товарами, що призведе до зменшення національного виробництва таких товарів, а у другому – завести країну у глухий кут міжнародної економічної ізоляції¹⁷. Тому завжди необхідно проводити виважену митно-тарифну політику і зважати на власні економічні інтереси.

Структура митних тарифів у багатьох країнах забезпечує захист інтересів насамперед вітчизняних виробників готової продукції, не перешкоджаючи при цьому ввезенню сировини, напівфабрикатів та комплектуючих. При цьому для захисту вітчизняних товаровиробників готової продукції і стимулювання ввезення сировини і напівфабрикатів

---

¹⁷ Дьяченко О. В. Економічна природа митного тарифу та його функції / О. В. Зубко О. В. Дьяченко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2014. – Вип. 1(1). – С. 177.

використовується деталізована диференціація ставок мита залежно від товарних груп і конкретних виробів з врахуванням потреби в імпорті, рівні національних і світових цін, яка дає змогу застосовувати принцип тарифної ескалації – підвищення рівня митного оподаткування товарів у міру зростання ступеня їх обробки продукції¹⁸. Чим вищий відсотковий ріст ставки мита по мірі просування товару від сировини до готової продукції, тим вищий ступінь захисту виробників готової продукції від зовнішньої конкуренції, тобто ступінь ескалації залежить від рівня ефективності переробки сировини.

Принцип ескалації – це принцип побудови митного тарифу, що базується на понятті порівняльної конкурентоспроможності сировинних і готових виробів¹⁹. При прийнятті економічного рішення виникає ситуація, коли ввезення сировини і, наприклад, замовлення на виробництво всередині країни є істотно вигіднішими, ніж ввезення оброблених або готових виробів. Виходячи з цього принципу, рівень тарифного захисту ринку можна підвищити не тільки збільшуючи ставку мита на товари, але й знижуючи їх на сировину і напівфабрикати, що використовуються у виробництві відповідного товару, тобто збільшуючи різницю між ставками.

Використання принципу ескалації в міжнародній торгівлі між розвиненими країнами, країнами, що розвиваються та найменш розвиненими країнами дозволяє закріплювати сировинну орієнтацію країн, що розвиваються, і найменш розвинених країн і стримувати їх розвиток, сприяючи зберіганню лідерства

На сучасному етапі науково і економічно обґрунтовані ставки ввізного мита повинні сприяти підсиленню конкурентних позицій держави на міжнародному ринку та визначатися не доходами держави, а рівнем доданої вартості в конкретній галузі економіки, що захищається, тобто встановлення мита повинно сприяти перерозподілу доданої вартості від іноземних товаровиробників до національних, що можливо лише при розвитку вітчизняного виробництва, реалізації принципу тарифної ескалації та заохоченню імпорту високотехнологічного обладнання.

Реалізація захисної функції мита заснована на перерозподілі доданої вартості від іноземних товаровиробників на користь національних. Таким чином, загальний рівень тарифного захисту в галузі визначається додатково забезпечуваною величиною доданої вартості.

---

¹⁸ Гребельник О. П. Митна справа: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. П. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – С. 138.

¹⁹ Дьяченко О. В. Зубко О. В. Економічна природа митного тарифу та його функції / О. В. Зубко О. В. Дьяченко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2014. – Вип. 1(1). – С. 180

Однак будучи частиною ціни товару мито не повинно перевищувати певної допустимої межі. Вилучення через податки великих сум новоствореної вартості може сповільнити або повністю припинити процес розширеного відтворення, що штовхає підприємства до незаконної діяльності²⁰.

Ввізне мито відображає той додатковий дохід, який повинен був би отримати імпортер іноземного товару, придбаного на світовому ринку за нижчою ціною, ніж та, за якою аналогічний товар може бути реалізований вітчизняним виробником. Джерелом цього доходу є частина новоствореної вартості, призначена для задоволення потреб у відповідному товарі. Якщо ж товар призначений для задоволення цієї потреби, зроблений вітчизняним виробником, то здійснюється обмін новоствореною вартістю різних вітчизняних виробників. У разі задоволення такої потреби за рахунок імпортного товару новостворена вартість призначена для задоволення цієї потреби, розподіляється на користь імпортера (у якого вона вилучається повністю або частково на користь держави через митні платежі). Таким чином, держава акумулює в себе частину новоствореної вартості, яка утворилася внаслідок того, що потреба була задоволена дешевшим іноземним товаром, а частина виробничих ресурсів на задоволення цієї потреби вивільнилася. Державі вигідно раціонально використовувати цю економію, тобто спрямовувати її на прискорення соціально-економічного розвитку країни. Оскільки в процесі імпортозаміщення було вивільнено частину трудових і матеріальних ресурсів, ця частина має ефективно вкладена у виробництво інших, більш доцільних для виробництва всередині країни товарів. Це багато в чому залежить від кваліфікації вивільненої праці та матеріально-речового складу вивільнених ресурсів. Якщо ж ці ресурси вивільнені з найбільш ефективних сфер, наприклад таких, де застосовуються високі технології, то, природно, не можуть бути спрямовані в ще більш ефективні сфери, а будуть трансформуватись в менш ефективні або вилучатися з суспільного виробництва. Таке державне господарювання не може сприяти соціально-економічному розвитку країни²¹.

---

²⁰ Борисенко О. П. Особливості застосування митно-тарифних інструментів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності / О. П. Борисенко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2011. – № 4(11). – С. 44.

²¹ Борисенко О. П. Особливості застосування митно-тарифних інструментів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності / О. П. Борисенко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2011. – № 4(11). – С. 45–46.

Крім того, ввізне мито повинне вирішувати завдання захисту від несприятливого впливу іноземної конкуренції та одночасно забезпечувати позитивний вплив іноземної конкуренції щодо стимулювання підвищення якості товарів національних товаровиробників, зниження рівня витрат в галузях, використання прогресивних технологій і сучасних матеріалів.

2.2. Визначення номінального та фактичного (ефективного) рівня митно-тарифного захисту національних виробників

Як інструмент захисту національної економіки ввізне мито використовується багатьма країнами світу.

Як зазначалося вище, що із зростанням рівня ставки імпортного мита підвищується захист національних виробників внаслідок цінового ефекту на один і той самий товар вітчизняного та іноземного виробництва. Тому при аналізі наслідків від застосування ввізного мита необхідно з'ясувати, який рівень захисту воно забезпечує. Однак рівень митно-тарифного захисту готового виробу залежить не тільки від ставки мита самого готового виробу, але й від ставок мита на ті складові і матеріали, які імпортуються для виготовлення даного виробу. Тому розрізняють номінальну та фактичну (ефективну) ставки мита.

Загалом величина ставки мита – це кількісний показник, однак він не дає можливості повною мірою відстежити ефективність використання митного тарифу як інструменту державного регулювання економічної ситуації у сфері міжнародних економічних відносин. Так, якщо взяти номінальну ставку імпортного мита в розмірі 8%, то важко сказати, який функціональний ефект досягається при використанні даного виду митного тарифу, – протекціоністський, фіскальний чи регулятивний²².

Загалом, введення імпортного мита державою приносить додатковий вигравш виробникам продукції, яка конкурує з імпортом, і, отже, захищає їх інтереси. Однак для того, щоб об'єктивно оцінити рівень цього захисту, необхідно враховувати, що різні виробництва можуть бути технологічно взаємопов'язані, тобто захищаючи митом одну галузь, держава одночасно захищає і пов'язані з нею галузі виробництва (наприклад ті, що використовують її продукцію як сировину, напівфабрикат для подальшої обробки тощо). Тому фактичний рівень митно-тарифного захисту, якою

---

²² Гребельник О. П. Митна справа: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. П. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – С. 131.

користується та чи інша галузь, може суттєво відрізнитися від того номінального, яким оподатковується конкуруючий імпорт

Номінальні митні ставки – це ті, що вказуються в митному тарифі. Вони дають тільки загальне уявлення про рівень митного оподаткування країни. Реальні ставки свідчать про реальний рівень мита на кінцеві товари і розраховуються з урахуванням усіх факторів, які впливають на процес формування митного тарифу, – співвідношення між цінами на внутрішньому та зовнішньому ринках, темпи зростання інфляції, погіршення чи покращання платіжного балансу, рівень митного оподаткування імпортованих комплектуючих та ін.²³

Відповідно до рішень СОТ рівень митного оподаткування продукції, наприклад, промислового виробництва у розвинутих країнах світу повинен становити близько 4%. Водночас зниження середнього рівня митних ставок не дає повного уявлення про рівень реального протекціоністського захисту внутрішніх ринків розвинутих країн.

По-перше, скорочення середнього рівня митних ставок може відбутися за рахунок ставок, що вже втратили своє торговельно-політичне чи економічне значення, незважаючи на те що ставки на «чутливі» товари залишаються високими.

По-друге, в умовах зближення рівнів продуктивності праці, витрат виробництва, внутрішніх і зовнішньоторговельних цін розвинутих країн навіть порівняно невисокі ставки митного тарифу можуть забезпечувати захист внутрішнього ринку.

По-третє, за невисокої номінальної ставки мита можна забезпечувати значний рівень протекціоністського захисту внутрішнього ринку за умови диференціації ставок мита на готову продукцію і сировину та напівфабрикати, які використовуються при її виробництві. Чим більшою буде різниця між цими ставками, тим вищим буде ефективний рівень тарифного захисту.

Фактичний рівень захисного мита імпортованих товарів розраховується, виходячи з розміру мита, яке застосовується стосовно імпорту комплектуючих. Розмір мита визначається як величина, на яку збільшується в результаті функціонування всієї тарифної системи створена в даній галузі додана вартість одиниці товару.

---

²³ Гребельник О. П. Митна справа: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. П. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – С. 131.

Фактичний рівень захисту для галузі визначається як²⁴:

$$\frac{V_T - V_w}{V_w}$$

де V_w – додана вартість у галузі за умов вільної торгівлі;

V_T – додана вартість після застосування митного тарифу.

Реальний рівень захисту національної галузі, що конкурує з імпортом при використанні митного тарифу, розраховується за формулою:

$$\frac{V_T - V_w}{V_w} = t_A + P_C \left(\frac{t_A - t_C}{P_A - P_C} \right),$$

де P_A – світова ціна на товар;

P_C – світова ціна на комплектуючі;

t_A – ставка адвалерного мита на товар;

t_C – ставка адвалерного мита на комплектуючі

Фактична (ефективна) ставка мита є показником реального рівня захисту, що надається вітчизняним виробникам, які конкурують з імпортними товарами. Вона визначає загальне збільшення внутрішньої виробничої діяльності (додана вартість) завдяки існуючій тарифній структурі порівняно із ситуацією вільної торгівлі. Ефективна ставка визначає, наскільки дорожчим може бути внутрішнє виробництво порівняно із закордонним виробництвом, залишаючись при цьому конкурентоспроможним на ринку.

Розрахунок фактичної (ефективної) ставки мита як фактичного рівня митного захисту T_e здійснюється за формулою²⁵:

$$T_e = \frac{T_n - A \cdot T_{im}}{1 - A}, \quad (2.1)$$

де T_n – номінальна ставка мита на імпорт кінцевого продукту;

T_{im} – номінальна ставка мита на імпортовані компоненти;

A – частка вартості імпортних компонентів у вартості кінцевого продукту.

---

²⁴ Гребельник О. П. Митна справа: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. П. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – С. 216.

²⁵ Гребельник О. П. Митна справа: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. П. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – С. 218.

Відповідно, для розрахунку допустимої частки імпортованих компонентів у виробі при певних зовнішніх умовах (рівнях ставок мита) використовується формула:

$$A = \frac{T_n - T_e}{T_{im} - T_e} \quad (2.2)$$

З формули (1) випливають такі висновки²⁶:

– Якщо при виробництві кінцевої продукції не використовувались імпортовані компоненти ($A = 0$), то фактичний рівень захисного тарифу дорівнює номінальному ($T_e = T_n$).

– Якщо ставка імпортованого мита на кінцеву продукцію і на імпортовані компоненти однакова ($T_n = T_{im}$), то фактичний рівень захисного тарифу знову ж таки дорівнює номінальному $T_e = T_n$.

– Якщо ставка імпортованого мита на кінцеву продукцію більша за ставку імпортованого мита на імпортовані компоненти ($T_n > T_{im}$), то ставка фактичного рівня захисного тарифу більша від номінальної $T_e > T_n$, і навпаки.

– Ставка фактичного рівня захисного тарифу (T_e) зростає в міру збільшення частки імпортованих компонентів кінцевої продукції (збільшення коефіцієнта A).

– Ставка фактичного рівня митного тарифу T_e знижується в міру зростання тарифу на імпортовані компоненти (T_{im}), і навпаки.

– У випадку, якщо ставка мита на імпортовані компоненти значно перевищує ставку на кінцеву продукцію, номінальна ставка імпортованого мита може бути як додатною, так і від'ємною.

Розрахунок фактичного рівня митного тарифу необхідно здійснювати не тільки при митному регулюванні зовнішньоекономічної діяльності, а й при виробленні ефективної торговельної політики. Так, у разі захисту вітчизняних виробників національної продукції ставка імпортованого мита на готові вироби має значно перевищувати ставку мита при імпорті напівфабрикатів. Якщо ж необхідно захистити сектори економіки, що виробляють проміжну продукцію, і при цьому стимулювати конкуренцію в секторах, які виробляють готову продукцію, то встановлюється високе імпортоване мито на напівфабрикати, внаслідок чого номінальна ставка тарифу на готову продукцію буде мати більш низький, а інколи й негативний рівень діючого тарифного захисту.

---

²⁶ Гребельник О. П. Митна справа: підруч. [для студ. вищ. навч. закл.] / О. П. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – С. 218.

Розрахунок фактичного рівня митно-тарифного захисту дозволяє побачити, кого саме захищає митний тариф і, отже, дозволяє приймати правильні рішення в галузі зовнішньоторговельної політики, роблячи її більш селективною, що захищає одні галузі і стимулює конкуренцію в інших.

Саме фактичний, а не номінальний рівень митного тарифу є предметом переговорів при укладанні угод чи виникненні торговельних конфліктів між країнами. Загалом номінальна ставка мита важлива для споживачів, оскільки відображає зростання ціни товару з врахуванням ставки мита), а фактична ставка важлива для виробників, оскільки характеризує рівень захисту товару вітчизняного виробника, що конкурує з імпортом продукції.

Найпоширенішим способом співставлення і порівняння митних тарифів різних країн є розрахунок середньоарифметичної та середньозваженої ставки мита. Для розрахунку цієї середньої ставки крім митного тарифу необхідні дані митної статистики країни щодо імпорту, побудовані за тією ж номенклатурою та системою, що і митний тариф.

Середньозважена ставка ввізного мита – це відношення ставки на певний вид товару, помноженої на обсяг його імпорту, до загального обсягу імпорту всіх товарів²⁷.

Показники середньоарифметичної та середньозваженої ставки є взаємодоповнюючими і разом дають ширше уявлення про характер митної політики. Тому, при проведенні оцінки тарифного режиму країни доцільно розраховувати обидва показники. Їх порівняння може бути корисним при визначенні загальних характеристик обкладання ввізним митом у країні, зокрема це може бути зроблено на основі наступного алгоритму²⁸.

1. У випадку, коли показник середньоарифметичної ставки значно перевищує показник середньозваженої ставки, можна зробити висновок, що по певних товарних позиціях, ввезення яких з-за кордону регулюється за допомогою мита, обсяги імпорту значно скоротилися, що в свою чергу дозволяє робити такі припущення:

– ставки мита по товарних позиціях, частка у загальному внутрішньому споживанні яких і у кількісному, і у вартісному вимірі є значною,

---

²⁷ Указ Президента України «Про Концепцію трансформації митного тарифу України на 1996-2005 роки відповідно до системи ГАТТ/СОТ» від 06.04.1996 № 255/96 [Електронний ресурс] //Режим доступу з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/255/96>.

²⁸ Мартинюк, В. П. Митна система України та її фіскально-регулюючий потенціал / В. П. Мартинюк // Механізм регулювання економіки. – 2010. – N 3 (т. 2). – С. 87–88.

мали заборонний характер, що призвело до значного скорочення імпорту завдяки перерозподілу ресурсів у бік галузей, що виробляють імпортозамінники, або було викликано переходом легального імпорту «в тінь», тобто через здійснення контрабандного ввезення, яке не відбивається в офіційній статистиці;

– товарні позиції, ввезення яких з-за кордону регулюється за допомогою мита, мають достатньо високий коефіцієнт еластичності заміщення, таким чином реакція попиту на збільшення цін на імпортовану продукцію спричинила переключення на споживання товарів, вироблених на внутрішньому ринку;

– основні потоки товарного імпорту країни здійснюються в рамках преференційних торговельних угод.

2. У випадку, коли показник середньозваженої ставки навпаки перевищує показник середньоарифметичної ставки, можна припускати таке:

– по товарних позиціях, частка яких у загальному внутрішньому споживанні і у кількісному, і у вартісному вимірі значні, ставки мита є досить високими, але при цьому чинники внутрішнього економічного розвитку не дозволяють розвиватися імпортозамінюючому виробництву. Наприклад, в Україні відповідно до тверджень теореми Самуельсона-Джонса, яка пояснює розподіл доходів у результаті торгівлі, шляхом збільшення доходів власників чинника, специфічного для галузей, що конкурують з імпортом, відбулася концентрація ресурсів у кількох експортоорієнтованих галузях, і навпаки, їх відтягнення від галузей, що виробляють імпортозамінники. У результаті цього, задоволення внутрішнього споживчого попиту на товари довготривалого користування, не могло відбутися за рахунок національного імпортозамінюючого виробництва через відсутність відповідної виробничої бази разом зі слабкою інвестиційною активністю в даному напрямку;

– товарні позиції, ввезення яких з-за кордону регулюється за допомогою мита, мають коефіцієнт еластичності заміщення в інтервалі $(0, 1)$, зокрема критичний імпорт. Таким чином, незважаючи на збільшення цін на імпортовану продукцію, попит на неї не скорочується, або скорочується не пропорційно.

Різниця між середньоарифметичним та середньозваженим рівнями свідчить про ступінь диференціації ставок митного тарифу. Чим більший розрив, тим більше високих ставок встановлено за окремими тарифними позиціями і тим вище захисна функція тарифу.

Вплив митного тарифу на розвиток зовнішньоторговельних відносин та економіки країни у цілому вимагає виваженого підходу до встановлення рівнів ставок ввізного мита і врахування при цьому всіх можливих економічних, політичних та соціальних наслідків, а тому при розробці змін до митного тарифу доцільно детально аналізувати кон'юнктуру товарного ринку різних галузей економіки держави та відповідно до цього будувати систему методів захисту національного виробника.

2.3. Загальна характеристика економічних ефектів в процесі використання митно-тарифних інструментів

Для кращого розуміння сутності процесу адміністрування митних платежів необхідно розібратися в змінах, які виникають в економіці держави після збільшення (зменшення) ставок мита. Зміни в національній економіці викликані різними чинниками прийнято називати економічними ефектами. Після зміни форм і процедур митного адміністрування виникають ціновий, фіскальний, захисний, споживацький, торговельний ефекти, та перерозподілу доходу.

Економічні наслідки запровадження державою ввізного мита розглянемо на прикладі економіки малої країни, оскільки більшість країн світу є саме такими відносно світового ринку.

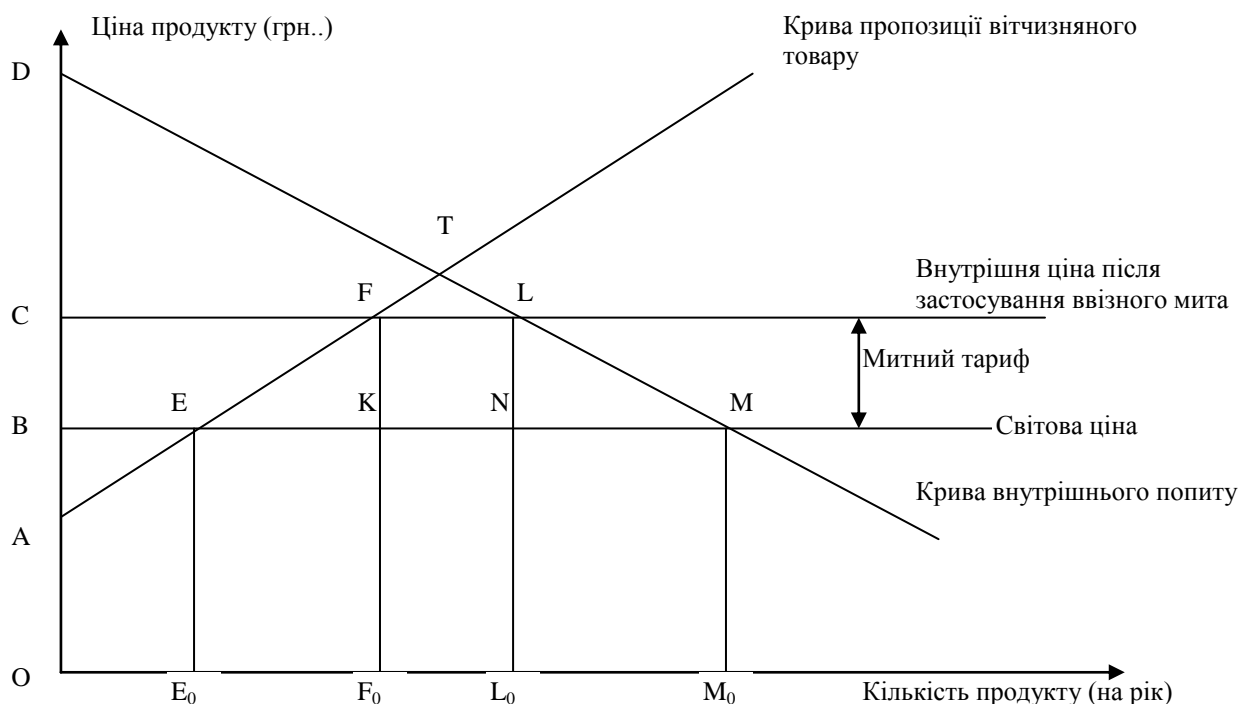
На рис. 2.1 лінія А позначає пропозицію деякого товару, лінія D – внутрішній попит, точка Т – ціна внутрішнього ринку (ціна рівноваги). При цій ціні вироблена і спожита кількість товару буде рівною. Ця ситуація може виникнути в автаркичній економіці.

За умов вільної конкуренції вітчизняної і імпортової продукції внутрішня ціна на товар встановлюється на рівні світової – це ціна в точці В. Світовою ця ціна є тому, що продавати товар нижче за світову ціну недоцільно, адже за цей товар на ринках можна отримати вищу, тобто світову ціну, а ціну, що перевищує світову, довго тримати не вдасться, оскільки конкуренти довідавшись, що в Україні товар продають дорожче, ніж в інших країнах, завезуть в Україну ці самі товари, але вже за світовою ціною.

За умов реалізації вітчизняного та аналогічного імпортного продукту (того ж сорту, з тими ж якісними характеристиками) за однією, світовою ціною, вітчизняне виробництво спроможне за такою ціною виготовляти тільки кількість, що пропорційна відрізку ВЕ, як диктує крива пропозиції вітчизняного товару. Але при цій ціні загальний попит на цукор в

суспільстві визначається кривою попиту, який пропорційний відрізку ВМ. Таким чином, відрізок ЕМ відображає кількість цукру закордонного виробництва, що імпортовані для повного задоволення попиту населення на даний вид продукції. Якби держава не здійснювала зовнішньоекономічну діяльність, а власна промисловість не спроможна виробити товару більше, ніж відображено на рис. 2.1 відрізком ВЕ, то величина ЕМ свідчила про розмір дефіциту в країні.

Відкрита ринкова економіка сприяє конкуренції виробників, веде до зниження цін на вітчизняні товари в умовах зростаючої конкуренції вітчизняного та закордонного виробництва.

Рис. 2.1. Економічні ефекти від запровадження державою ввізного мита

Розглянемо цю ж ситуацію, але в умовах, коли держава вирішила застосувати ввізне мито на товар. Якщо ціна імпортованого товару до застосування мита дорівнювала В, за такою ж ціною змушені були реалізовувати аналогічну продукцію вітчизняні виробники. Тепер ціна імпортованого продукту підвищиться до С. Це пов'язано з тим, що імпортер цукру закордонному виробнику платить ту саму ціну, що платив раніше, але тепер він ще повинен сплачувати державі суму ввізного миту (ОС-ОВ). На вітчизняну продукцію ціна залишається попередньою. Але в нових умовах, коли на аналогічні за функціями та якостями імпортні товари ціна збільшується, а на вітчизняні залишається незмінною, відбувається зміна співвідношення попиту і пропозиції. Попит на

дешевший вітчизняний товар значно збільшується, а на імпорتنі зменшується. Імпорт починає скорочуватися. Це призводить до загального скорочення попиту на ринку відповідно до кривої попиту. За таких умов підвищуються ціни на вітчизняні товари і вітчизняний виробник одержує можливість збільшити виробництво своєї продукції. Національне виробництво зростає, а його продукція реалізується за підвищеними цінами. Але поки ціна на вітчизняну продукцію залишається нижчою, ніж на аналогічну імпорتنу, попит на вітчизняний продукт буде більшим, ніж на імпорتنий і його ввезення далі скорочуватиметься. При цьому ціна на вітчизняні продукти зростатиме до рівня ціни на імпорتنі в умовах дії ввізного мита. Далі підвищувати ціну на свою продукцію вітчизняний виробник не зможе, бо споживачі купуватимуть імпорتنий продукт, який виявиться дешевшим.

Таким чином, в умовах дії ввізного мита на товар його нова ціна встановлюється на рівні CFL як для вітчизняного так і закордонного виробника. За новою ціною імпорتنий продукт готові купити споживачі в кількості пропорційній відрізку FL, а вітчизняний – CF. В результаті введення імпортного мита загальна кількість споживачів у державі скоротилася з величини, що дорівнює відрізку OM_0 (BM) до величини OL_0 (CL), тобто споживачів товару в Україні стало менше на величину $OM_0 - OL_0 = L_0M_0$ (NM).

На даному графіка можна спостерігати ряд економічних ефектів, які спричинило введення країною імпортного мита:

Ціновий ефект – це збільшення ціни для внутрішніх споживачів внаслідок запровадження мита. В даному випадку споживачі країни виносять на собі весь тягар мита, оскільки зарубіжна ціна постачання залишається незмінною (зовнішня пропозиція є ідеально еластичною).

Фіскальний ефект – проявляється у збільшенні доходів бюджету в результаті оподаткування імпорту митом. Він обчислюється як обсяг імпорту країни після введення мита, помножений на розмір мита.

Змінюючи ставку ввізного мита, держава регулює кількісні показники імпорту, а одночасно і величину надходжень до бюджету. Адже, коли ввізне мито буде занадто високим і ціна імпорту досягне точки рівноваги попиту і пропозиції, тоді імпорт припиниться і оподатковувати митом буде нічого, а отже, бюджет нічого не отримає. Таке мито називають заборонним, тому що воно фактично забороняє мито. Якщо держава не ставить за мету заборонити імпорт, вона повинна встановити не заборонну, а регулюючу величину ставки мита, яка

підвищить ціну імпортного товару в межах між ціною до застосування ввізного мита і точкою рівноваги. З рис. 2.1 видно, що збільшення рівня ставки мита KF призводить до зменшення імпортних надходжень (зменшується FL). Якщо держава має на меті отримати максимальні надходження від застосування ввізного мита, вона повинна ретельно прорахувати розмір ставки ввізного мита KF, таким чином, щоб площа фігури FKNL була максимальною. З рис. 2.1 видно також, що частина загальних втрат споживачів величиною площі фігури FKNL надходить до бюджету держави. Фіскальний ефект не є втратою для економіки країни, але є втратою для споживачів, оскільки їх доходи вилучаються державою до бюджету. Відбувається переміщення доходів з приватного в державний сектор це надходження від мита до бюджету держави.

Захисний ефект – це зростання внутрішнього виробництва, що спричиняється введенням імпортного мита як елементом захисту національного товаровиробника, однак такий захист – це економічні втрати країни внаслідок необхідності внутрішнього виробництва додаткової кількості товару при більших витратах під захистом мита

З рис. 2.1 видно, що до застосування ввізного мита, коли ціна на продукт в державі була рівнозначною світовій (B), в Україні виготовлялося та реалізовувалося OE_0 або (BE) продукту. Із введенням імпортного мита вітчизняні виробники збільшили виготовлення продукту на ЕК – до величини пропорційній відріжку BK.

Однак для збільшення виробництва продукції вітчизняним виробникам доводиться витратити більше ресурсів, ніж їх закордонним партнерам. Тому частина втрат споживачів величиною в область KFE була втрачена суспільством і споживачами внаслідок переходу на споживання частиною покупців менш ефективної (більш затратної) вітчизняної продукції замість більш ефективної імпортної, тому іноді область KFE у науковій літературі ще називають виробничим ефектом. Тобто, коли зростання виробництва забезпечується вітчизняним виробником, який не має порівняльної переваги, отже, ресурси переміщуються від галузей з порівняльною перевагою у галузь без неї. Неефективність розподілу ресурсів внаслідок введення мита виникає і в межах світової економіки, оскільки більш ефективні іноземні виробники будуть змушені скорочувати виробництво, а їхні товари заміщуються товарами менш ефективного вітчизняного виробництва. Тому ефект захисту представляє величину чистих суспільних втрат, що виникають внаслідок зростання внутрішнього виробництва з вищими, ніж в іноземного виробника, витратами.

Ефект споживання – це зменшення споживання як результат введення імпортного мита, що також як і захисний ефект представляє величину чистих суспільних втрат, але вже внаслідок скорочення споживання після введення імпортного мита і підвищення ціни товару.

З рис. 2.1 видно, що загальне скорочення кількості споживачів відбулося виключно за рахунок зменшення кількості споживачів імпортних товарів NM, причому частина цих споживачів почала споживати вітчизняну продукцію (величина EK).

Площу трикутника NLM називають ефектом споживачів або споживацьким ефектом, що відображає переваги від міжнародної торгівлі і спеціалізації, що втрачені внаслідок застосування ввізного мита. Ці втрачені вигоди споживачів існували, коли частина споживачів у кількості NM могла купити продукцію і мати на цьому економію витрат величиною трикутника NLM. Після застосування ввізного мита ці колишні споживачі взагалі відмовилися від придбання продукту за вищою ціною. І втрати споживачів, що виникла в результаті загального скорочення споживання не стали ні чийм виграшем, а перетворилися на абсолютні збитки, стали втратами всієї світової економіки, а не тільки України.

Торговельний ефект – це зменшення імпорту як результат введення мита, оскільки відбувається зростання його ціни на внутрішньому ринку. Оскільки в результаті запровадження імпортного мита скорочується імпорт, то це означає, що на певну величину скорочується обсяг міжнародної торгівлі. Але якщо торгівля скорочується, то зникає і економічний виграш від існування торгівлі, яка і є джерелом існування економічного виграшу споживачів.

Слід відзначити, що торговельний ефект є сумою захисного ефекту та ефекту споживання.

Частина витрат споживачів, що дорівнює площам трикутників NLM (ефект споживання) і KFE (захисний ефект) не пішла нікому на користь і виявилася абсолютними втратами держави і для всієї світової економіки.

Ефект перерозподілу доходу – це зміщення доходу від внутрішніх споживачів до внутрішніх виробників. Обчислюється як різниця між додатковим прибутком, що одержується виробниками в результаті введення імпортного мита, і його додатковими витратами на виробництво додаткової кількості товару.

Як відомо дохід виробника дорівнює ціні товару, помноженій на кількість проданої продукції ($OB \times OE_0$) (рис. 2.1) – це площа прямокутника $OBEE_0$. Також відомо, що дохід (виручка від реалізації товару,

OBE_0) складається з двох частин: витрати на виробництво (лежать нижче кривої граничних витрат, площа чотирикутника OAE_0E_0) і прибутку (вище цієї кривої, площа трикутника ABE).

Після застосування ввізного мита загальний дохід вітчизняних виробників досяг величини $(OC \times CF)$. У той же час загальний прибуток зріс до площі трикутника ACF , яка складається з величини прибутку виробника до застосування ввізного мита (площа трикутника ABE і площі фігури $BCFE = a$). Тобто прибуток вітчизняних виробників збільшився на величину a , а це є частиною загальних економічних втрат споживачів. Значить частина загальних економічних втрат споживачів, що дорівнює площі a повністю перейшла в прибуток вітчизняних виробників товару. Відбувся перерозподіл фінансових ресурсів за рахунок споживачів на користь виробників.

Варто зазначити, що застосування ввізного мита призвело до значного збільшення доходу (виручки) вітчизняних виробників продукту, але не весь цей приріст виявився прибутком виробників. Частина додаткового доходу величиною площі фігури E_0EFF_0 витрачається на приріст виробництва продукції і входить до складу собівартості продукції.

При прийнятті рішення про запровадження нових чи зміну існуючих ставок ввізного мита необхідно з боку держави проводити макроекономічний аналіз позитивних і негативних ефектів, які виникнуть внаслідок реалізації такого рішення. Запровадження чи зміна державою імпортного мита повинно сприяти отриманню національним виробниками конкурентних переваг на світовому ринку, максимізації національної вигоди від зовнішньоекономічної діяльності і збільшенню розмірів національного доходу.

2.4. Обґрунтування оптимального розміру мита

У сучасній економічній науці для встановлення величини оптимальної ставки імпортного мита використовують багато методичних підходів, в основі яких лежить співставлення рівнів вітчизняної і світової ціни на товар. Досить часто практикують розрахунок оптимального мита на кінцевий імпортний товар. Логіка використання такого підходу є чіткою, оскільки в умовах жорсткої міжнародної конкуренції захисту від більш дешевого і якісного імпорту також потребує і кінцева продукція, яка володіє більшою величиною доданої вартості. Внутрішнє виробництво кінцевого товару дозволяє отримати національним виробникам вищі

прибутки, забезпечує інноваційний розвиток виробництва, розширює сегмент робочих місць, сприяє зростанню заробітної тощо.

Під оптимальним митом слід розуміти певну величину ставки мита, за допомогою якої максимізується нетто-виграш конкретної країни внаслідок переважання позитивних змін у зовнішній торгівлі над скороченням її обсягів (негативні зміни)²⁹.

Тільки велика країна введенням імпортного мита може вплинути на рівень світових цін і забезпечити собі позитивний економічний ефект за рахунок покращення своїх умов торгівлі. Але такий позитивний економічний ефект виникає лише в тому випадку, коли прибуток від отриманого фіскального та захисного ефекту більший від ефекту зменшення споживання та торговельного ефекту. Ставка ввізного мита може виявитися зависокою, що призупинить імпорт взагалі. Тому виникає необхідність знаходження оптимального рівня митного навантаження.

На сьогоднішній день одним із головних наукових інструментів щодо роз'яснення наслідків впливу імпортного мита на доходи держави та економіку країни виступає відома концепція аналізу рівня добробуту суспільства. Деякі економісти стверджують, що оптимальна ставка імпортного тарифу досягається тоді, коли економічний вигравш для країни максимізується.

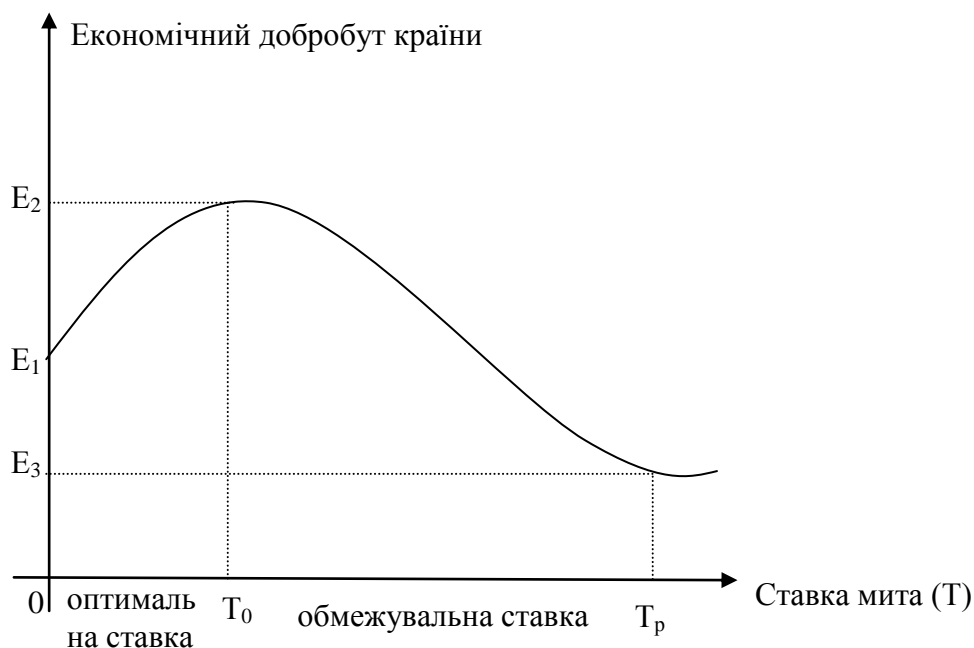
При відсутності мита ($T=0$) економічний добробут країни знаходиться на рівні E_1 .

Максимальний позитивний вплив мита на добробут країни досягається при розмірі ставки мита, що знаходиться в межах $0-T_0$. При ньому вигравш від покращення умов торгівлі більший від втрат внаслідок введення імпортного мита. Тому добробут країни зростає до рівня E_2 (рис. 2.2).

По мірі збільшення ставки мита, економічні втрати починають все більше перебивати отримані виграші до тих пір, поки ставка мита не перетвориться із обмежувальної в заборонну (T_p). В такому випадку імпорт товару в країну не має змісту. Із-за відсутності більш дешевого імпорту економічний добробут країни падає до рівня E_3 . Подальше збільшення ставки мита ніяк не буде відображатися на економічному добробуті країни, оскільки імпорт буде просто відсутній.

---

²⁹ Левченко Н. М. Оптимізація ввізного мита – запорука ефективного державного регулювання імпорту м'яса / Н. М. Левченко // Теорія та практика державного управління: зб. наук. праць. – Х.: ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. – Вип. 4 (31). – С. 134–139.

Рис. 2.2. Оцінка оптимальної ставки мита

Оптимальна ставка мита як складова частина ціни, що сплачується іноземними постачальниками, дорівнює величині, зворотній еластичності імпорту. Тобто чим нижче еластичність імпорту за ціною (обсяги імпорту змінюються несуттєво за коливання цін), тим вища ставка оптимального тарифу. І навпаки, чим вища еластичність імпорту за ціною (при зростанні цін обсяги скорочуються пропорційно), тим нижча ставка оптимального тарифу³⁰. Дана залежність трактується так: чим менш гнучка політика іноземних постачальників, які підтримують приблизно однаковий рівень імпорту, тим більша ймовірність отримання країною додаткових коштів за їхній рахунок, і навпаки, якщо еластичність їхніх поставок велика, а ціна світового ринку залишається незмінною, тим менше шансів у країні заробити додаткові кошти, оскільки вона не може вплинути на іноземних виробників і змусити їх продавати товари за нижчими цінами. У такій ситуації введення мита буде збитковим. Оптимальна ставка мита у даній ситуації дорівнюватиме нулю, тобто взагалі немає ніякого сенсу його вводити.

Оптимальна ставка мита має наступні ознаки, які необхідно враховувати при здійсненні державної зовнішньоекономічної політики³¹:

– оптимальна ставка мита завжди позитивна і знаходиться в межах між 0 та ставкою обмежувального мита.

³⁰ Гребельник О. П. Митна справа: підр. / О. П. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – С. 223.

³¹ Гребельник О. П. Митна справа: підр. / О. П. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – С. 224.

– оптимальна ставка мита завжди відносно невелика. Для великої країни виграш від покращання умов торгівлі перевищує виникаючі економічні збитки тільки в тому випадку, якщо ставка імпортного мита відносно невелика і якщо якомога більша частина його перекладається на іноземних постачальників за рахунок зниження світових цін на імпортний товар;

– оптимальна ставка мита веде до економічного виграшу однієї країни, але до втрат міжнародної економіки в цілому, оскільки є лише інструментом перерозподілу доходів від однієї країни до іншої.

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте значення мита як інструменту захисту національного товаровиробника.

2. Охарактеризуйте принцип тарифної ескалації та його значення для захисту національного товаровиробника.

3. Окресліть різницю між номінальною і фактичною (ефективною) ставкою ввізного мита.

4. Охарактеризуйте особливості визначення фактичного рівня митно-тарифного захисту національного товаровиробника.

5. Обґрунтуйте найбільш поширений спосіб співставлення і порівняння митних тарифів різних країн

6. Розкрийте сутність ефекту перерозподілу доходу внаслідок запровадження ввізного мита державою.

7. Визначте основні переваги, які отримає національний виробник при запровадженні ввізного мита.

8. Охарактеризуйте взаємовідповідність захисного ефекту та ефекту споживання з торговельним?

9. Здійсніть оцінку оптимального митного тарифу на основі концепції аналізу рівня добробуту суспільства.

10. Назвіть основні ознаки оптимальної ставки ввізного мита.

Тестові завдання

1. Підвищення рівня митного оподаткування товарів у міру зростання ступеня їх обробки продукції:

А) тарифна диференціація;

Б) тарифна ескалація;

В) тарифна квота;

Г) тарифна класифікація.

2. Принцип побудови митного тарифу, що базується на понятті порівняльної конкурентоспроможності сировинних і готових виробів:

А) диференціації ставок мита;

- Б) тарифної ескалації;*
- В) тарифного захисту;*
- Г) походження товару.*

3. Номінальна ставка мита імпортованих товарів розраховується:

- А) виходячи з розміру мита, яке застосовується стосовно імпорту готових виробів;*
- Б) виходячи з розміру мита, яке застосовується стосовно імпорту комплектуючих;*
- В) виходячи з розміру мита, що визначається як величина, на яку збільшується в результаті функціонування всієї тарифної системи створена в даній галузі додана вартість одиниці товару;*
- Г) всі відповіді правильні*

4. Фактичний рівень захисного мита імпортованих товарів розраховується:

- А) виходячи з розміру мита, яке застосовується стосовно імпорту готових виробів;*
- Б) виходячи з розміру мита, яке застосовується стосовно імпорту комплектуючих;*
- В) виходячи з розміру мита, що визначається як величина, на яку збільшується в результаті функціонування всієї тарифної системи створена в даній галузі додана вартість одиниці товару;*
- Г) правильні відповіді Б) і В).*

5. Фактична (ефективна) ставка мита визначає:

- А) загальне уявлення про рівень митного оподаткування країни;*
- Б) загальне збільшення внутрішньої виробничої діяльності (додана вартість) завдяки існуючій тарифній структурі порівняно із ситуацією вільної торгівлі;*
- В) наскільки дорожчим може бути внутрішнє виробництво порівняно із закордонним виробництвом, залишаючись при цьому конкурентоспроможним на ринку;*
- Г) правильні відповіді Б) і В).*

6. Чому буде дорівнювати фактичний (ефективний) рівень митно-тарифного захисту, якщо ставка мита на кінцеву продукцію збігається зі ставкою на комплектуючі?

- А) вартості обробки товару;*
- Б) номінальній ставці мита;*
- В) різниці між внутрішньою та світовою ціною на товар;*
- Г) правильні відповіді А) і В).*

7. Чому буде дорівнювати фактичний (ефективний) рівень митно-тарифного захисту, якщо ставка імпортованого мита на кінцеву продукцію і на імпортовані компоненти однакова?

- А) вартості обробки товару;*
- Б) номінальній ставці мита;*

- В) різниці між внутрішньою та світовою ціною на товар;
Г) правильні відповіді А) і Б).

8. Відношення ставки на певний вид товару, помножена на обсяг його імпорту, до загального обсягу імпорту всіх товарів – це:

- А) номінальна ставка мита;
Б) середньоарифметична ставка мита;
В) середньозважена ставка ввізного мита;
Г) відносна ставка мита.

9. Яким чином впливає введення імпортного мита на економіку країни?

- А) підвищується обсяг товарообігу країни;
Б) зростає добробут споживачів країни;
В) знижується добробут споживачів країни;
Г) знижуються прибутки національних виробників.

10. Який з наведених суб'єктів отримає вигоди від введення імпортного мита?

- А) держава;
Б) споживачі;
В) міжнародна економіка;
Г) правильні відповіді Б) і В).

11. Який з наведених суб'єктів зазнає збитків від введення імпортного мита?

- А) держава;
Б) споживачі;
В) національний виробник;
Г) правильні відповіді Б) і В).

12. Розмір доходу держави від введення імпортного мита дорівнює:

- А) сумі ставки імпортного мита і ціни товару;
Б) різниці між світовими цінами і цінами на внутрішньому ринку на товар;
В) добутку ставки імпортного мита на обсяг імпорту, яким він оподатковується;
Г) добутку ставки імпортного мита на обсяг товару, що виробляється на національними виробниками.

13. Обсяги імпортованої продукції при застосуванні ввізного мита:

- А) не змінюється;
Б) збільшується;
В) скорочується;
Г) залишається сталим.

14. За умов вільної конкуренції на ринку при торгівлі внутрішня ціна на товар встановлюється на рівні:

- А) ціни внутрішнього ринку;

- Б) ціни в країні-імпортері;*
- В) світової ціни;*
- Г) собівартості товару.*

15. При застосування ввізного мита на товар ціна на нього:

- А) збільшується;*
- Б) зменшується;*
- В) залишається сталою;*
- Г) не змінюється.*

16. Економічний ефект, що проявляється у зменшенні споживання внаслідок введення імпортного мита – це:

- А) ціновий ефект;*
- Б) захисний ефект;*
- В) ефект споживання;*
- Г) фіскальний ефект.*

17. Торговельний ефект від запровадження ввізного мита проявляється у:

- А) зменшенні споживанні;*
- Б) зменшенні імпорту;*
- В) збільшенні ціни товару;*
- Г) зростанні внутрішнього виробництва товару.*

18. Захисний ефект від запровадження ввізного мита проявляється у:

- А) зменшенні споживанні;*
- Б) зменшенні імпорту;*
- В) збільшенні ціни товару;*
- Г) зростанні внутрішнього виробництва товару.*

19. Оптимальна ставка мита має бути:

- А) завжди додатна і невисока;*
- Б) завжди додатна і висока;*
- В) досить висока;*
- Г) додатна і від'ємна.*

20. Визначте правильну закономірність, яка спостерігається при введенні імпортного мита:

- А) попит зменшується, а пропозиція національного виробника збільшується;*
- Б) попит збільшується, а пропозиція національного виробника зменшується;*
- В) попит зменшується, але пропозиція національного виробника залишається незмінною;*
- Г) попит збільшується і пропозиція іноземного товару збільшується.*

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЙНА ТА КОНТРОЛЬНО-ПЕРЕВІРОЧНА РОБОТА МИТНИХ ОРГАНІВ ЩОДО АДМІНІСТРУВАННЯ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

3.1. Реєстрація та облік суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні

Реєстрація та облік суб'єктів ЗЕД є однією з основних складових частин на яких побудовано систему державного контролю за діяльністю суб'єктів господарювання. Облік суб'єктів ЗЕД здійснюють митні органи для формування статистики зовнішньої торгівлі України та функціонування систем державного контролю у сфері зовнішньоекономічної діяльності, а також є значним спрощенням процедури митного оформлення товарів для суб'єктів ЗЕД.

Відповідно до Митного кодексу центральний орган виконавчої влади, який реалізує державну податкову політику, державну політику у сфері державної митної справи, державну політику з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (єдиний внесок), державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового, митного законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного – Державна фіскальна служба України (ДФС), веде централізований облік осіб, які здійснюють операції з товарами. Взяття митними органами на облік осіб (за винятком фізичних осіб, які не є фізичними особами – підприємцями), які здійснюють операції з товарами, а також вимоги до оформлення, використання, зберігання, анулювання картки обліку особи, яка здійснює операції з товарами регулюються Митним кодексом та Наказом Міністерства фінансів України № 552 від 15.06.2015 «Про затвердження Порядку обліку осіб, які здійснюють операції з товарами». Саме вищезазначений Порядок визначає вимоги щодо процедур обліку ДФС України та митницями ДФС осіб, які здійснюють операції з товарами, а саме³²:

- взяття на облік осіб, які здійснюють операції з товарами;
- присвоєння облікових номерів особам, які здійснюють операції з товарами;

---

³² Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку обліку осіб, які здійснюють операції з товарами» № 552 від 15.06.2015 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0807-15>.

- внесення змін до облікових даних осіб, які здійснюють операції з товарами;
- зняття з обліку осіб, які здійснюють операції з товарами;
- встановлення форм заяв та документів з питань обліку осіб, які здійснюють операції з товарами.

Облік осіб, які здійснюють операції з товарами, ведеться автоматизовано в реєстрі осіб, які здійснюють операції з товарами (Реєстр). Реєстр ведеться централізовано ДФС у складі Єдиної автоматизованої інформаційної системи органів ДФС (ЄАІС), а також у результаті взаємодії Єдиного банку даних про платників податків – юридичних осіб та Державного реєстру фізичних осіб – платників податків (ДРФО).

Процедури обліку осіб, які здійснюють операції з товарами, ведуться в підрозділах митниць ДФС, на які відповідно до затвердженої структури та функціональних повноважень покладено ведення такого обліку.

Взяття на облік осіб, які здійснюють операції з товарами, проводиться одноразово у відповідному підрозділі будь-якої митниці:

1) за зверненням таких осіб, у тому числі засобами електронного зв'язку, до відповідних підрозділів митниць;

2) при першому здійсненні такими особами операцій з товарами, контроль за якими відповідно до Митного кодексу та інших актів законодавства України покладено на митниці ДФС.

Особа, яка здійснює операції з товарами (або її представник, повноваження якого підтвержені довіреністю або письмовим договором між ним та особою, яку він представляє), для взяття на облік подає заяву про взяття на облік особи, яка здійснює операції з товарами за встановленою формою, яка подається в паперовому вигляді безпосередньо до відповідного підрозділу митниці або засобами електронного зв'язку на адресу Інформаційного порталу ДФС, з використанням надійних засобів ЕЦП з посиленими сертифікатами відкритих ключів.

За результатами розгляду заяви особи, яка здійснює операції з товарами, відомостями наведеними у ній та інформації, якою володіє ДФС підрозділ митниці або ДФС може прийняти наступні рішення (рис. 3.1):

- повернути заяву особі на доопрацювання без включення даних про особу до Реєстру;
- відмовити в реєстрації особи без включення даних про особу до Реєстру;
- взяти на облік особу із занесенням в Реєстр і присвоєння їй облікового номера.

Підрозділ митниці або ДФС повертає заяву на доопрацювання без включення даних про особу до Реєстру в таких випадках:

- заява подана або заповнена з порушенням встановлених вимог;
- відомості, зазначені в заяві, не відповідають даним ДРФО та/або Єдиного банку даних юридичних осіб.

Повернення заяви на доопрацювання не обмежує можливості повторного звернення особи для взяття на облік.

Рис. 3.1. Рішення та підстави митниці або ДФС щодо обліку особи, яка здійснює операції з товарами

Примітка. Побудовано на основі³³

³³ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку обліку осіб, які здійснюють операції з товарами» № 552 від 15.06.2015 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0807-15>.

Відповідний підрозділ митниці або ДФС відмовляє в реєстрації особи без включення даних про особу до Реєстру в таких випадках:

– особа, яка здійснює операції з товарами, перебуває в процесі припинення, склала розподільчий або ліквідаційний баланс, передавальний акт, які затверджено в установленому законодавством порядку, та отримала довідку про відсутність заборгованості зі сплати податків, зборів або припинила підприємницьку діяльність (за даними Єдиного банку даних юридичних осіб або ДРФО, у тому числі Реєстру самозайнятих осіб);

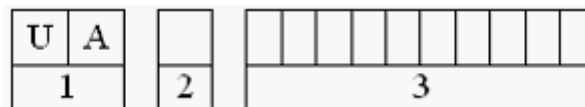
– заяву про взяття на облік подано особою, яка вже перебуває на обліку, або заяву про внесення змін – особою, яка не перебуває на обліку;

– відомості про уповноважену особу, стосовно якої відкликається право представляти інтереси особи, яка здійснює операції з товарами, не включено до Реєстру.

У разі відсутності підстав для повернення заяви на доопрацювання або відмови в реєстрації особи відповідний підрозділ митниці в день отримання заяви вносить до Реєстру дані про особу із заяви, а також дані, отримані у взаємодії з Єдиним банком даних юридичних осіб та/або ДРФО. Дані про особу, яка подала заяву засобами електронного зв'язку, вносяться до Реєстру автоматично.

Взяття на облік осіб, які здійснюють операції з товарами, здійснюється не пізніше наступного робочого дня після отримання заяви шляхом присвоєння таким особам облікового номера (рис. 3.2). Дата формування облікового номера є датою взяття на облік.

Обліковий номер, що присвоюється при взятті на облік особі, яка здійснює операції з товарами, формується автоматизовано за такою структурою:

Рис. 3.2. Структура облікового номера, що присвоюється при взятті на облік особі, що здійснює операції з товарами³⁴

У структурі облікового номера елемент 1 містить літерний код країни (для України – UA).

У полі елемента 2 структури облікового номера зазначається:

³⁴ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку обліку осіб, які здійснюють операції з товарами» № 552 від 15.06.2015 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0807-15>.

1) цифра «0» – для фізичних осіб – підприємців, крім осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта;

2) цифра «1» – для юридичних осіб;

3) цифра «2» – для уповноважених учасників договорів про спільну діяльність;

4) цифра «3» – для відокремлених підрозділів іноземних компаній, організацій, у тому числі постійних представництв нерезидентів;

5) цифра «4» – для фізичних осіб – підприємців, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта;

б) цифра «5» – для іноземних дипломатичних представництв та консульських установ, представництв міжнародних організацій в Україні (далі – дипломатична місія);

7) цифра «6» – для інвесторів (операторів) угод про розподіл продукції;

8) цифра «7» – для виконавців (нерезидентів) проектів (програм) міжнародної технічної допомоги;

9) цифра «8» – для інших осіб.

У полі елемента 3 структури облікового номера зазначається:

1) реєстраційний номер облікової картки платника податків – для фізичних осіб – підприємців, крім осіб, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта;

2) цифри «00» та 8-значний код за ЄДРПОУ – для юридичних осіб та відокремлених підрозділів іноземних компаній, організацій;

3) цифра «0» та 9-значний реєстраційний (обліковий) номер платника податків, наданий контролюючим органом при взятті на облік особи як платника податків;

4) порядковий номер, що генерується автоматизованою системою ЄАІС:

для фізичних осіб – підприємців, які мають відмітку в паспорті про право здійснювати будь-які платежі за серією та номером паспорта;

для дипломатичних місій та виконавців (нерезидентів) проектів (програм) міжнародної технічної допомоги, які не перебувають на обліку в контролюючих органах як платники податків.

Обліковий номер особи є дійсним на всій митній території України. Такий самий обліковий номер не може бути присвоєно іншій особі. Анульований обліковий номер особи, яка здійснює операції з товарами, не може бути присвоєно іншій особі, яка здійснює операції з товарами.

Зняття з обліку особи, яка здійснює операції з товарами, проводиться відповідним підрозділом митниці за місцезнаходженням (місцем проживання) особи шляхом внесення відповідного запису до Реєстру та із одночасним анулюванням облікового номера особи, яка здійснює операції з товарами в таких випадках:

1) прийняття особою рішення про припинення діяльності, пов'язаної зі здійсненням операцій з товарами;

2) державної реєстрації припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця чи державної реєстрації припинення юридичної особи;

3) прийняття рішення про припинення юридичної особи чи припинення діяльності іншої особи, яка здійснює операції з товарами

З метою постійного забезпечення органів державної влади, органів місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб інформацією ДФС щоденно оприлюднює на власному офіційному веб-порталі: дані з Реєстру із зазначенням найменування або прізвища, імені та по батькові особи, яка здійснює операції з товарами, дати взяття на облік, облікового номера особи та інформацію про осіб, які зняті з обліку в митницях ДФС, із зазначенням дати зняття з обліку й анулювання облікового номера.

3.2. Загальні засади контрольно-перевірочної роботи митних органів щодо адміністрування митних платежів

Спрощення митних процедур і мінімізація контрольних заходів при переміщенні товарів через митний кордон без зниження їх ефективності є сучасними тенденціями розвитку митної справи. Спрощення митних формальностей на кордоні у ряді випадків приводить до неможливості об'єктивного визначення митної вартості, класифікації, цільового використання товару, що негативно впливає на рівні економічної безпеки національного ринку та на обсязі податкових надходжень до Державного бюджету³⁵. Проте, такі спрощення у митних формальностях, позитивно впливають на імідж країни, зменшують підстави для зловживань й корупційних дій. Тому в багатьох країнах митні органи активізують зусилля щодо перенесення акценту контролю при ввезенні на контроль після випуску товарів у вільний обіг, що зумовлює значущість такого

---

³⁵ Короп О. В. Сутність та призначення митного контролю після пропуску товарів через митний кордон / О. В. Короп // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 12. – С. 132–138.

контролю у системі контрольних заходів щодо забезпечення максимально повного і своєчасного надходження доходів до бюджету та є одним з ефективних засобів перевірки сумлінності суб'єкта ЗЕД щодо дотримання вимог законодавства з питань своєчасності, повноти та достовірності сплати і декларування митних платежів.

Сьогодні перед державою гостро стає питання пошуку нових підходів до розробки та реалізації ефективних управлінських рішень з питань організації митного контролю за зовнішньоекономічними операціями. За таких умов зростає роль та значення такої форми митного контролю як документальні перевірки суб'єктів ЗЕД після митного оформлення товарів та транспортних засобів, які на практиці отримали назву «митного аудиту»³⁶.

У наукових публікаціях вітчизняних і зарубіжних авторів та законодавчих актах не має єдиного підходу щодо чіткості у використанні цього терміну. Найбільш уживаним є термін фінансовий контроль на засадах митного поста-аудиту, митний аудит, пост-аудит контроль, пост-митний контроль, пост-митний аудит. Незважаючи на різноманіття визначень, сутність усіх понять зводиться до контролю, що ґрунтується на засадах подальшої перевірки після випуску товарів у вільний обіг на митну територію країни.

Принцип митного контролю на основі методів аудиту передбачений Кіотською Конвенцією про спрощення та гармонізацію митних процедур (Стандартне правило 6. Система митного контролю містить у собі контроль на основі методів аудиту) та є одним з важливих принципів митного контролю.

Поняття «контроль на основі методів аудита» у Кіотській конвенції розглядається як сукупність заходів, за допомогою яких митна адміністрація переконується у правильності заповнення декларацій на товари та достовірності зазначених у них даних, перевіряючи наявні у причетних до декларування осіб відповідні книги обліку рахунків, документи, облікову документацію та комерційну інформацію.

Україна приєдналася до Кіотської конвенції – Міжнародної конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур – у 2006 році. Проте, як стало відомо, з порушенням відповідних процедур вона фактично не отримала статусу договірної сторони Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур. Лише 15 лютого 2011 року

---

³⁶ Формування системи митного аудиту в Україні : монографія; за заг. ред. О. М. Вакуличик. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2014. – С. 9.

Верховна Рада затвердила Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про приєднання України до Протоколу про внесення змін до Міжнародної конвенції про спрощення та гармонізацію митних процедур», таким чином усунувши процедурні непорозуміння. Конвенція вважається основою для ефективних і сучасних митних процедур і вступила в силу в Україні 15 вересня 2011 року.

Всесвітня митна організація також вважає, що пост-аудит (перевірка товарів після випуску) є важливою формою сучасного митного контролю та сприяє розвитку торгівлі. З одного боку він дозволяє впоратися зі зростаючим обсягом переміщень товарів, з іншої – створює сприятливі умови для учасників зовнішньої торгівлі.

Пост-митний контроль повинен забезпечувати комплексне управління усім ланцюгом постачань товарів, тому треба, щоб він був єдиним комплексом перевірочних заходів.

Також пост-митний контроль дозволяє спрощувати процедури торгівлі, зберігаючи баланс між такими спрощеннями та ефективним митним контролем.

Інструментом реалізації форми митного контролю на основі пост-аудиту є документальна перевірка.

Пост-митний аудит в Україні реалізується через систему заходів і форм визначених Податковим і Митним кодексами України та представлений у формі документальної перевірки, головною метою якої є виявлення, усунення та попередження можливого порушення законодавства з питань справляння податків і зборів при переміщенні товарів і транспортних засобів через митний кордон. Пріоритетом у реалізації пост-митного аудиту є отримання, обробка та систематизація інформації про діяльність суб'єктів ЗЕД та здійснюваних ними операцій з метою усунення недоліків у плануванні, організації та проведенні митного контролю, що заснований на методах аудиту³⁷.

У Митному кодексі України серед восьми форм здійснення митного контролю законодавець виділяє таку форму митного контролю як «проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів», що надає можливість митним органам здійснювати митний контроль після митного оформлення товарів і транспортних засобів і випуску їх у вільний обіг.

---

³⁷ Харкавий М. О. Пріоритети пост-митного аудиту як форми митного контролю / М. О. Харкавий // Інвестиції: практика та досвід – № 19. – 2014. – С. 86.

Отже, на сьогодні на рівні Митного кодексу України урегульовані питання, пов'язані з проведенням документальних перевірок митними органами після завершення процедур митного оформлення.

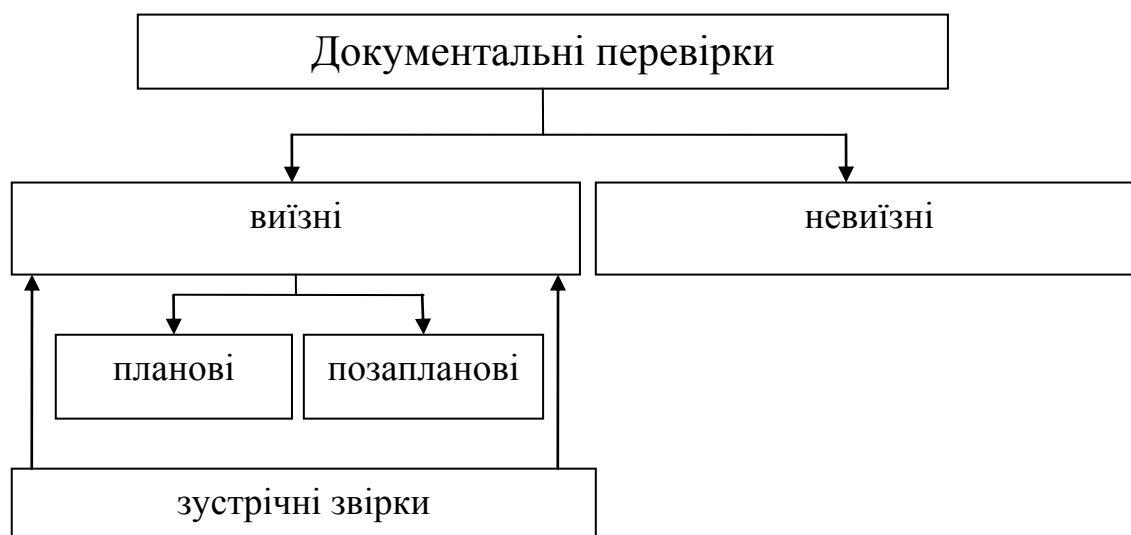
Митним кодексом, який діє з 01.06.2012 року, передбачено проведення виїзних та невиїзних документальних перевірок, а також зустрічних звірок. Статтями 345–355 Митного кодексу України в загальному врегульовано механізм планування та здійснення контрольної-перевірочної роботи митними органами в сфері митної справи, зокрема через проведення ними виїзних та невиїзних документальних перевірок, а також зустрічних звірок.

3.3. Порядок проведення документальних виїзних перевірок митними органами

За Митним кодексом України **документальна перевірка** – це сукупність заходів, за допомогою яких митні органи переконуються у правильності заповнення митних декларацій, декларацій митної вартості та в достовірності зазначених у них даних, законності ввезення (пересилання) товарів на митну територію України або на територію вільної митної зони, вивезення (пересилання) товарів за межі митної території України або за межі території вільної митної зони, а також своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів.

Документальні перевірки дотримання вимог законодавства України з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів, проводяться митними органами з урахуванням строків давності, визначених Податковим кодексом України.

Відповідно до Митного кодексу України за формою організації документальні перевірки можуть бути виїзні і невиїзні, причому виїзні документальні перевірки можуть бути планові і позапланові. При чому під час проведення документальних виїзних перевірок підприємств з метою з'ясування питань перевірки митні органи мають право проводити зустрічні звірки (рис. 3.3).

Рис.3.3. Форми організації проведення документальних перевірок за Митним кодексом України

Митні органи мають право здійснювати митний контроль шляхом проведення документальних виїзних (планових або позапланових) та документальних невиїзних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи щодо³⁸:

1) правильності визначення бази оподаткування, своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;

2) обґрунтованості та законності надання (отримання) пільг і звільнення від оподаткування;

3) правильності класифікації згідно з УКТ ЗЕД товарів, щодо яких проведено митне оформлення;

4) відповідності фактичного використання переміщених через митний кордон України товарів заявленій меті такого переміщення та/або відповідності фінансових і бухгалтерських документів, звітів, договорів (контрактів), калькуляцій, інших документів підприємства, що перевіряється, інформації, зазначеній у митній декларації, декларації митної вартості, за якими проведено митне оформлення товарів у відповідному митному режимі;

5) законності переміщення товарів через митний кордон України, у тому числі ввезення товарів на територію вільної митної зони або їх вивезення з цієї території.

³⁸ Митний кодекс України від 13.03.2012р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Результати перевірки оформлюються актом (довідкою) та є підставою для самостійного визначення митним органом суми податкового зобов'язання підприємства щодо сплати митних платежів, застосування заходів, передбачених законами України.

У разі виявлення митним органом під час проведення перевірки ознак порушень митних правил або контрабанди посадові особи митного органу вживають передбачених законом заходів.

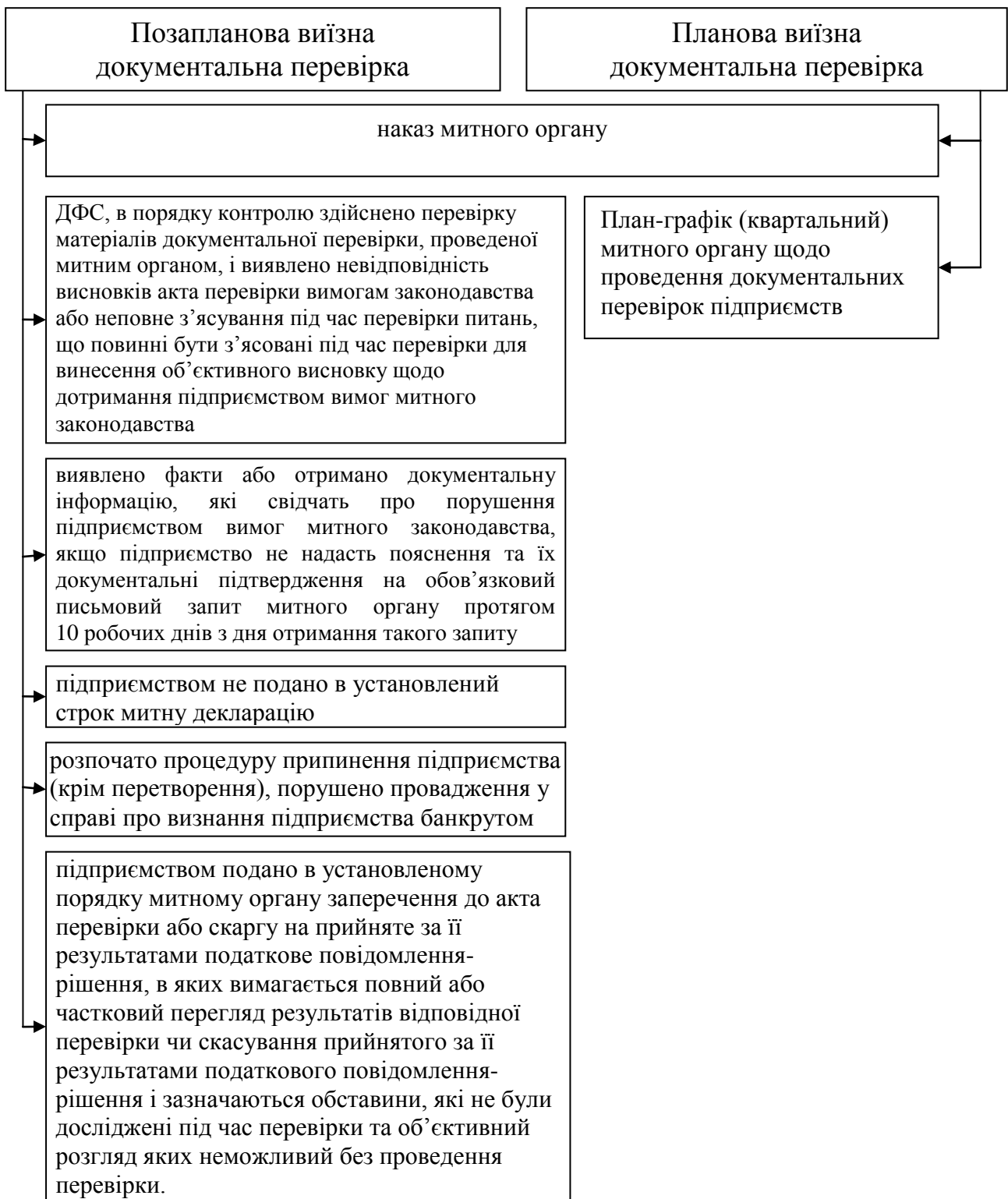
Документальні виїзні перевірки проводяться за наказом відповідного митного органу з урахуванням обставин і підстав, установлених Митним Кодексом (рис. 3.4).

Документальною плановою виїзною перевіркою вважається перевірка, яка передбачена в плані-графіку митного органу та проводиться за місцезнаходженням підприємства, що перевіряється. У разі відсутності на підприємстві належних умов для роботи посадових осіб митного органу перевірка такого підприємства, за згодою його керівника, може проводитися у приміщенні митного органу.

Проведення документальних планових виїзних перевірок здійснюється митними органами на підставі квартальних планів, які формуються ними самостійно, виходячи з результатів аналізу зовнішньоекономічних операцій підприємств із застосуванням системи управління ризиками. Порядок планування митними органами виїзних перевірок визначається ДФС України.

Документальна планова виїзна перевірка одного й того самого підприємства може проводитися не частіше одного разу на 12 місяців, а підприємства, яке отримало статус уповноваженого економічного оператора, – не частіше одного разу на 30 місяців.

У разі планування митними та іншими контролюючими органами проведення планової виїзної перевірки одного й того самого підприємства така перевірка проводиться зазначеними органами одночасно. Порядок координації проведення планових виїзних перевірок ДФСУ, визначається Кабінетом Міністрів України.

Рис. 3.4. Причини та обставини проведення документальних виїзних перевірок

Примітка. Побудовано на основі³⁹

³⁹ Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Право на проведення документальної планової перевірки підприємства надається лише за умови, що керівнику цього підприємства або уповноваженій ним особі не пізніше ніж за 10 календарних днів до дня проведення зазначеної перевірки вручено під розписку або надіслано рекомендованим листом з повідомленням про вручення копію наказу про проведення документальної планової перевірки та письмове повідомлення із зазначенням дати початку проведення такої перевірки.

Документальною позаплановою виїзною перевіркою вважається перевірка підприємства, яка не передбачена планами роботи митного органу і може проводитися за наявності хоча б однієї з таких обставин⁴⁰:

1) ДФС, в порядку контролю здійснено перевірку матеріалів документальної перевірки, проведеної митним органом, і виявлено невідповідність висновків акта перевірки вимогам законодавства або неповне з'ясування під час перевірки питань, що повинні бути з'ясовані під час перевірки для винесення об'єктивного висновку щодо дотримання підприємством вимог законодавства з питань державної митної справи. Проведення такої позапланової документальної виїзної перевірки може ініціюватися ДФС України, тільки за умови, що стосовно посадових осіб митного органу, які проводили таку перевірку, розпочато службове розслідування або кримінальне провадження. У такому разі ДФС України, визначає митний орган, що проводитиме таку перевірку;

2) виявлено факти або отримано документальну інформацію, які свідчать про порушення підприємством вимог законодавства з питань державної митної справи, якщо підприємство не надасть пояснення та їх документальні підтвердження на обов'язковий письмовий запит митного органу протягом 10 робочих днів з дня отримання такого запиту;

3) підприємством не подано в установлений строк митну декларацію;

4) розпочато процедуру припинення підприємства (крім перетворення), порушено провадження у справі про визнання підприємства банкрутом;

5) підприємством подано в установленому порядку митному органу заперечення до акта перевірки або скаргу на прийняте за її результатами податкове повідомлення-рішення, в яких вимагається повний або частковий перегляд результатів відповідної перевірки чи скасування прийнятого за її результатами податкового повідомлення-рішення і зазначаються обставини, які не були досліджені під час перевірки та об'єктивний розгляд яких

---

⁴⁰ Митний кодекс України від 13.03.2012р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

неможливий без проведення перевірки. Така перевірка проводиться виключно з питань, що стали предметом оскарження.

Тривалість документальної виїзної перевірки не повинна перевищувати 30 робочих днів. За законодавством у зазначений строк не включаються:

1) період часу між врученням керівнику підприємства, що перевіряється, або уповноваженій ним особі письмової вимоги про надання документів та відомостей, необхідних для з'ясування питань перевірки, та наданням таких документів та відомостей;

2) час, необхідний для відновлення втрачених, пошкоджених або достроково знищених документів, необхідних для з'ясування питань перевірки, у випадках, передбачених Податковим кодексом України;

3) час, необхідний для відновлення бухгалтерського обліку, у разі виявлення невідповідності показників у документах бухгалтерського обліку та/або фінансової звітності;

4) час, необхідний для складення акта (довідки) про результати перевірки.

Строк проведення документальної виїзної перевірки може бути продовжений наказом відповідного митного органу, але не більше ніж на 15 робочих днів. Підставами для продовження строку проведення планової виїзної перевірки є:

1) заява підприємства (у разі необхідності подання ним документів, що стосуються питань перевірки);

2) змінний режим роботи або підсумований облік робочого часу підприємства та/або його господарських об'єктів;

3) випадки, передбачені Податковим кодексом України (абзацом третім пункту 44.7 статті 44, а саме «У разі якщо під час проведення перевірки платник податків надає документи менше ніж за три дні до дня завершення перевірки ...»⁴¹;

4) випадки, коли в період проведення документальної виїзної перевірки на письмовий запит посадової особи митного органу, уповноваженої на проведення перевірки, підприємством, яке перевіряється, не надані документи, необхідні для з'ясування питань такої перевірки.

Встановлені строки, підстави та порядок проведення документальних виїзних перевірок підприємств не поширюються на перевірки, що проводяться за заявою самого підприємства, уповноважених економічних

---

⁴¹ Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

операторів (у тому числі на підприємствах, які звернулися для отримання такого статусу), а також на перевірки, що проводяться відповідно до кримінального процесуального закону або у процесі провадження в адміністративній справі про порушення митних правил стосовно посадової особи цього підприємства.

Документальну виїзну (планову чи позапланову) перевірку підприємства може бути зупинено наказом відповідного митного органу, копія якого не пізніше наступного робочого дня надсилається підприємству рекомендованим листом з повідомленням про вручення або вручається під розписку керівнику підприємства чи уповноваженій ним особі, з подальшим поновленням її проведення на невикористаний строк за наявності хоча б однієї з таких підстав:

1) необхідність відновлення підприємством втрачених документів або обґрунтованої потреби в додатковому часі для надання документів, визначених у запиті посадової особи митного органу;

2) необхідність проведення митної експертизи;

3) необхідність проведення зустрічної звірки;

4) необхідність отримання інформації від інших державних органів України або уповноважених органів іноземних держав.

Перевірка може бути зупинена на загальний строк, що не перевищує 30 робочих днів, а в разі необхідності проведення митної експертизи, отримання інформації від інших державних органів України або уповноважених органів іноземних держав, завершення розгляду судом позовів з питань, пов'язаних з предметом перевірки, відновлення підприємством втрачених документів перевірка може бути зупинена на строк, необхідний для завершення таких процедур.

Рішення про зупинення та поновлення документальної перевірки підприємства приймає керівник митного органу або особа, яка виконує його обов'язки, за письмовим поданням посадової особи, яка проводить таку перевірку, або за обґрунтованим зверненням підприємства, що перевіряється.

3.4. Порядок проведення документальних невиїзних перевірок митними органами

Предметом документальних невиїзних перевірок є дані про своєчасність, достовірність, повноту нарахування та сплати митних платежів при переміщенні товарів через митний кордон України

підприємствами, а також при переміщенні товарів через митний кордон України громадянами з поданням митної декларації, передбаченої законодавством України для підприємств.

Документальна невиїзна перевірка проводиться на підставі наказу митного органу у разі:

1) виявлення ознак, що свідчать про можливе порушення законодавства України з питань державної митної справи, за результатами аналізу електронних копій митних декларацій, інформації, що стосується товарів, митне оформлення яких завершено, отриманої від суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та виробників таких товарів, з висновків акредитованих відповідно до законодавства експертів;

2) надходження від уповноважених органів іноземних держав документально підтвердженої інформації про непідтвердження автентичності поданих митному органу документів щодо товарів, митне оформлення яких завершено, недостовірність відомостей, що в них містяться, а також запитів стосовно надання інформації про зовнішньоекономічні операції, які здійснювалися за участю суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності – резидентів України.

Документальна невиїзна перевірка проводиться посадовими особами митного органу в приміщенні цього органу за умови направлення керівнику відповідного підприємства або відповідному громадянину рекомендованим листом з повідомленням про вручення або особистого вручення зазначеним особам чи уповноваженим ними представникам під розписку письмового повідомлення про дату початку та місце проведення перевірки.

Присутність уповноважених посадових осіб підприємства або громадянина, що перевіряється, під час проведення невиїзної документальної перевірки не обов'язкова.

Тривалість проведення перевірки визначається у відповідному наказі митного органу не повинна перевищувати 30 робочих днів, при чому законодавець визначає певні часові періоди, які у зазначений строк не включаються. Час, який не включається у терміни проведення документальної невиїзної перевірки визначено так само як і для документальної виїзної перевірки, які описано у попередньому питанні.

Строк проведення документальної невиїзної перевірки може бути продовжений наказом відповідного митного органу, але не більше ніж на 15 робочих днів. Підставами для продовження строку проведення невиїзної перевірки, як і планової виїзної перевірки є:

1) заява підприємства (у разі необхідності подання ним документів, що стосуються питань перевірки);

2) змінний режим роботи або підсумований облік робочого часу підприємства та/або його господарських об'єктів;

3) випадки, передбачені абзацом третім пункту 44.7 статті 44 Податкового кодексу України, а саме «У разі якщо під час проведення перевірки платник податків надає документи менше ніж за три дні до дня завершення перевірки ...»⁴²;

4) випадки, коли в період проведення документальної виїзної перевірки на письмовий запит посадової особи митного органу, уповноваженої на проведення перевірки, підприємством, яке перевіряється, не надані документи, необхідні для з'ясування питань такої перевірки.

Посадові особи митного органу під час проведення перевірки не мають права:

1) перевіряти дані, які не є предметом перевірки;

2) вимагати від підприємства, що перевіряється, надання документів або інформації, що не стосуються предмета перевірки;

3) розголошувати відомості про підприємство, що перевіряється, які становлять конфіденційну інформацію, державну, комерційну чи банківську таємницю та стали відомі під час виконання такими особами службових обов'язків.

3.5. Особливості проведення зустрічних звірок митними органами

Посадові особи митних органів під час проведення документальних виїзних перевірок підприємств з метою з'ясування питань перевірки мають право проводити **зустрічні звірки**.

Підставою для проведення зустрічної звірки є потреба у перевірці відомостей, отриманих від особи, безпосередньо або опосередковано залученої до операцій з товарами, переміщеними через митний кордон України, у тому числі ввезеними на територію вільної митної зони або вивезеними з цієї території, чи від будь-якої іншої особи, яка може володіти документами та даними, необхідними для прийняття рішення за результатами перевірки, якщо така особа не надасть пояснень та необхідних документальних підтверджень на письмовий запит митного органу протягом 3-х робочих днів з дати отримання запиту⁴³.

---

⁴² Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

⁴³ Митний кодекс України від 13.03.2012р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Під час зустрічної звірки перевіряються дотримання вимог законодавства при здійсненні зовнішньоторговельних операцій, інформація, яка міститься у митній декларації, декларації митної вартості, а також вид та обсяг операцій з товарами і здійснених розрахунків за них для з'ясування їх реальності та достовірності.

Результати зустрічної звірки можуть бути використані виключно для підтвердження або спростування інформації, що міститься у митній декларації, декларації митної вартості, а також доданих до них комерційних та інших документах.

Зустрічні звірки не є перевітками і проводяться в порядку, визначеному ДФС.

Механізм та процедура проведення митними органами зустрічних звірок визначає «Порядок проведення митними органами зустрічних звірок» затверджений наказом Мінфіну № 582 від 22.05.2012.

З метою проведення зустрічної звірки митний орган, що ініціює проведення такої звірки, надсилає митному органу запит про проведення зустрічної звірки, у зоні діяльності якого знаходиться податкова адреса особи, яка безпосередньо або опосередковано залучена до операцій з товарами, переміщеними через митний кордон України і яка може володіти документами та даними, необхідними для прийняття рішення за результатами перевірки⁴⁴.

Зустрічна звірка може бути проведена митним органом, що ініціює проведення звірки самостійно у разі, коли податкова адреса особи знаходиться у зоні його діяльності.

У разі відсутності у митного органу, що ініціює проведення звірки, на 4-тий робочий день з дня отримання особою запиту пояснень та необхідних документальних підтверджень щодо надісланого запиту він проводить зустрічну звірку.

Митний орган, що ініціює проведення звірки зобов'язаний провести зустрічну звірку особи, якій надіслано запит про надання пояснень та необхідних документальних підтверджень, у разі виявлення неповноти або недостовірності відомостей, зазначених такою особою у її поясненнях та підтвердних документах. З цією метою митному органу, що ініціює проведення звірки надаються два робочих дні для оцінки та дослідження повноти і достовірності відомостей, зазначених особою у її поясненнях та підтвердних документах.

---

⁴⁴ Наказ Міністерства фінансів України «Порядок проведення митними органами зустрічних звірок» від 22.05.2012, № 582 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0900-12>.

У разі потреби до проведення зустрічних звірок особою можуть залучатися працівники інших митних органів (у тому числі митного органу, що ініціює проведення звірки).

Обов'язок здійснення відповідних заходів (направлення Запитів, здійснення моніторингу відповідей, що надходять, тощо) з метою забезпечення своєчасного та у повному обсязі проведення зустрічних звірок покладається на митний орган, що ініціює проведення звірки.

За результатами проведення зустрічної звірки складається довідка довільної форми про результати проведення зустрічної звірки (у двох примірниках, яка реєструється в Журналі реєстрації довідок/актів та у десятиденний строк після завершення звірки надається для підписання керівнику підприємства, на якому проводилася звірка

3.6. Особливості надання документів для проведення перевірок митними органами

Посадовими особами митних органів під час проведення перевірок можуть бути використані⁴⁵:

- 1) документи, визначені Митним Кодексом;
- 2) податкова інформація;
- 3) експертні висновки;
- 4) судові рішення;

5) отримані від уповноважених органів іноземних держав документально підтверджені відомості щодо вартісних, кількісних або якісних характеристик, країни походження, складу та інших характеристик, які мають значення для оподаткування товарів, їх ввезення (пересилання) на митну територію України або на територію вільної митної зони чи вивезення (пересилання) за межі митної території України або території вільної митної зони, які відрізняються від задекларованих під час митного оформлення;

б) інші матеріали, отримані в порядку та спосіб, передбачені Митним Кодексом або іншими законами України.

Підприємство, що перевіряється, зобов'язане не пізніше 1-го робочого дня, наступного за днем початку документальної перевірки, надати у повному обсязі посадовим особам митного органу, які проводять перевірку, всі документи, у тому числі в електронній формі, що належать

---

⁴⁵ Митний кодекс України від 13.03.2012р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

до предмета перевірки або пов'язані з ним, можуть мати відношення до переміщення товарів через митний кордон України, у тому числі до ввезення товарів на територію вільної митної зони або їх вивезення з цієї території.

Документи, що містять комерційну таємницю або є конфіденційними, передаються посадовій особі митного органу окремо від інших документів. Передача таких документів для їх огляду, вивчення та їх повернення оформлюються актами довільної форми, які підписує посадова особа митного органу та уповноважена посадова особа підприємства, що перевіряється. Забороняється вилучення оригіналів первинних фінансово-господарських, бухгалтерських та інших документів, крім випадків, передбачених Кримінальним процесуальним кодексом України.

Під час проведення перевірки посадові особи митного органу, які проводять перевірку, для отримання документів (їх копій), пояснень, довідок подають керівнику підприємства або уповноваженій ним особі письмові запити під особистий підпис на другому примірнику таких запитів із зазначенням переліку документів (їх копій), пояснень, довідок, необхідних для перевірки, та строку їх надання. Такі запити можуть бути подані не пізніше ніж за 5 робочих днів до закінчення строку перевірки (у тому числі продовженого).

У разі відмови керівника підприємства або уповноваженої ним особи надати зазначені у запиті матеріали посадовій особі митного органу, уповноваженій на проведення перевірки, така особа складає акт у довільній формі, що засвідчує факт відмови, із зазначенням посади, прізвища, імені, по батькові керівника підприємства або уповноваженої ним особи та переліку документів, які йому запропоновано подати, а також причин такої відмови стосовно кожного документа. Зазначений акт підписується посадовою особою митного органу та керівником підприємства або уповноваженою ним особою. У разі відмови керівника підприємства або уповноваженої ним особи від підписання зазначеного акта в ньому робиться відповідний запис.

Керівник підприємства або уповноважена ним особа має право звернутися до керівника митного органу, яким призначено перевірку, з письмовою заявою щодо продовження строку надання документів (їх копій), зазначених у письмовому запиті посадової особи митного органу, але не більше ніж на 15 робочих днів.

За наявності об'єктивних обставин керівник підприємства або уповноважена ним особа має право подавати таку заяву стосовно кожного письмового запиту посадової особи митного органу.

Керівник митного органу протягом 2-х робочих днів від дати отримання заяви підприємства щодо продовження строку надання документів (їх копій) зобов'язаний прийняти вмотивоване рішення за результатами її розгляду.

У разі прийняття рішення про продовження строку надання відповідних документів (їх копій) підприємству надсилається відповідь.

Посадова особа митного органу, уповноважена на проведення перевірки, у випадках, передбачених Митним Кодексом, має право отримувати від підприємства копії документів, що стосуються предмета перевірки. Такі копії повинні бути засвідчені підписом керівника підприємства або уповноваженої ним особи та скріплені печаткою (за наявності). Отримання копій документів оформляється описом. Копія опису, складеного посадовими особами митного органу, вручається під особистий підпис керівнику підприємства, що перевіряється, або уповноваженій ним особі. Якщо керівник підприємства або уповноважений ним представник відмовляється від підпису про отримання копії опису, то посадові особи митного органу, які отримують копії, роблять в описі відмітку про відмову від підпису.

Якщо до початку або під час проведення перевірки оригінали первинних документів, облікових та інших реєстрів, фінансової та статистичної звітності, інших документів з питань обчислення і сплати митних платежів, а також з інших питань, що стосуються державної митної справи, були вилучені правоохоронними та іншими органами, ці органи зобов'язані надати для проведення перевірки митному органу копії зазначених документів. Такі копії повинні бути надані протягом 3-х робочих днів з дня отримання письмового запиту митного органу та засвідчені печаткою і підписами посадових осіб правоохоронних та інших органів, якими здійснено вилучення оригіналів документів.

3.7. Процедурні особливості оформлення результатів перевірок

Результати перевірок оформлюються у формі акта або довідки, які підписуються посадовими особами митного органу та керівником підприємства, що перевірялося, або уповноваженою ним особою (рис. 3.5). Дані питання регулюються Митним кодексом України та Наказом Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків – юридичними особами та їх

відокремленими підрозділами» від 20.08.2015, № 727. Відповідно до законодавства акт документальної перевірки – це службовий документ, який підтверджує факт проведення документальної перевірки, відображає її результати і є носієм доказової інформації про виявлені порушення вимог законодавства з питань державної митної справи, ..., контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, а довідка документальної перевірки – це службовий документ, який підтверджує факт проведення документальної перевірки, відображає її результати і є носієм доказової інформації про невстановлення фактів порушень вимог законодавства з питань державної митної справи, ..., контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи⁴⁶. Тобто у разі встановлення під час перевірки порушень складається акт. Якщо такі порушення відсутні, то складається довідка. За результатами зустрічної звірки складається довідка.

Рис. 3.5. Форми оформлення результатів документальних перевірок

Примітка. Побудовано на основі⁴⁷

Законодавство визначає чіткий процедурний порядок оформлення, засвідчення і визнання результатів документальної перевірки.

Законодавець визначає різні процедури щодо дій посадових осіб митних органів, що здійснювали документальну перевірку і керівника підприємства, що перевірялося в частині оформлення і визнання результатів перевірки (рис. 3.6, рис. 3.7).

⁴⁶ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків – юридичними особами та їх відокремленими підрозділами» від 20.08.2015, № 727 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15>.

⁴⁷ Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Схематично порядок оформлення акта (довідки) результатів документальних перевірок, за умови, що керівник підприємства погоджується з результатами перевірки зображено на рис 3.6.

Рис. 3.6. Порядок оформлення акта (довідки) результатів документальних перевірок, за умови, що керівник підприємства погоджується з висновками митних органів

Примітка. Побудовано на основі⁴⁸

Акт (довідка) про результати перевірки складається у двох примірниках, підписується посадовими особами митного органу, які проводили перевірку, та реєструється в цьому органі протягом 10 робочих днів з дня, що настає за днем закінчення встановленого для проведення перевірки строку. Такий акт (довідка) після реєстрації в митному органі протягом 3-х робочих днів вручається для підписання керівнику підприємства або уповноваженій ним особі чи надсилається підприємству в порядку, встановленому Податковим кодексом України для надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень.

Реєстрація актів (довідок) документальних перевірок здійснюється в єдиному журналі реєстрації актів (довідок) перевірок, який ведеться

⁴⁸ Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

структурним підрозділом, до функцій якого належить реєстрація вхідної та вихідної кореспонденції контролюючого орган⁴⁹.

Строк складення акта (довідки) про результати перевірки не зараховується до строку проведення перевірки, встановленого Митним Кодексом.

Керівник підприємства, що перевірялося, або уповноважена ним особа протягом 5-ти робочих днів з дня, що настає за днем отримання акта (довідки), зобов'язані повернути митному органу підписаний примірник акта (довідки). Другий примірник акта (довідки) залишається на підприємстві (рис. 3.6).

У разі відмови керівника підприємства або уповноваженої ним особи від підписання акта або довідки про результати документальної перевірки посадовими особами митного органу складається відповідний акт, що засвідчує факт такої відмови. Один примірник акта або довідки у день їх складення вручається або надсилається керівникові підприємства, що перевірялося.

У разі відмови керівника підприємства або уповноваженої ним особи від отримання примірника акта або довідки про результати перевірки чи неможливості його вручення та підписання у зв'язку з відсутністю підприємства за місцезнаходженням такий акт або довідка надсилається зазначеному підприємству в порядку, визначеному Податковим кодексом України для надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень.

Податкове повідомлення-рішення вважається надісланим (врученим) платнику податків, якщо його передано посадовій особі такого платника податків під розписку або надіслано листом з повідомленням про вручення⁵⁰. У таких випадках митним органом складається відповідний акт.

Відмова керівника підприємства, що перевірялося, або уповноваженої ним особи від підписання акта про результати перевірки або від отримання його примірника не звільняє підприємство від обов'язку сплатити суми коштів відповідно до грошових зобов'язань, визначених митним органом за результатами перевірки.

У разі незгоди керівника підприємства або уповноваженої ним особи з висновками перевірки чи фактами та даними, викладеними в акті або довідці про результати перевірки, вони зобов'язані підписати акт або довідку з запереченнями, які вони мають право подати протягом 5-ти робочих днів з дня отримання акта або довідки. Такі заперечення є невід'ємною частиною

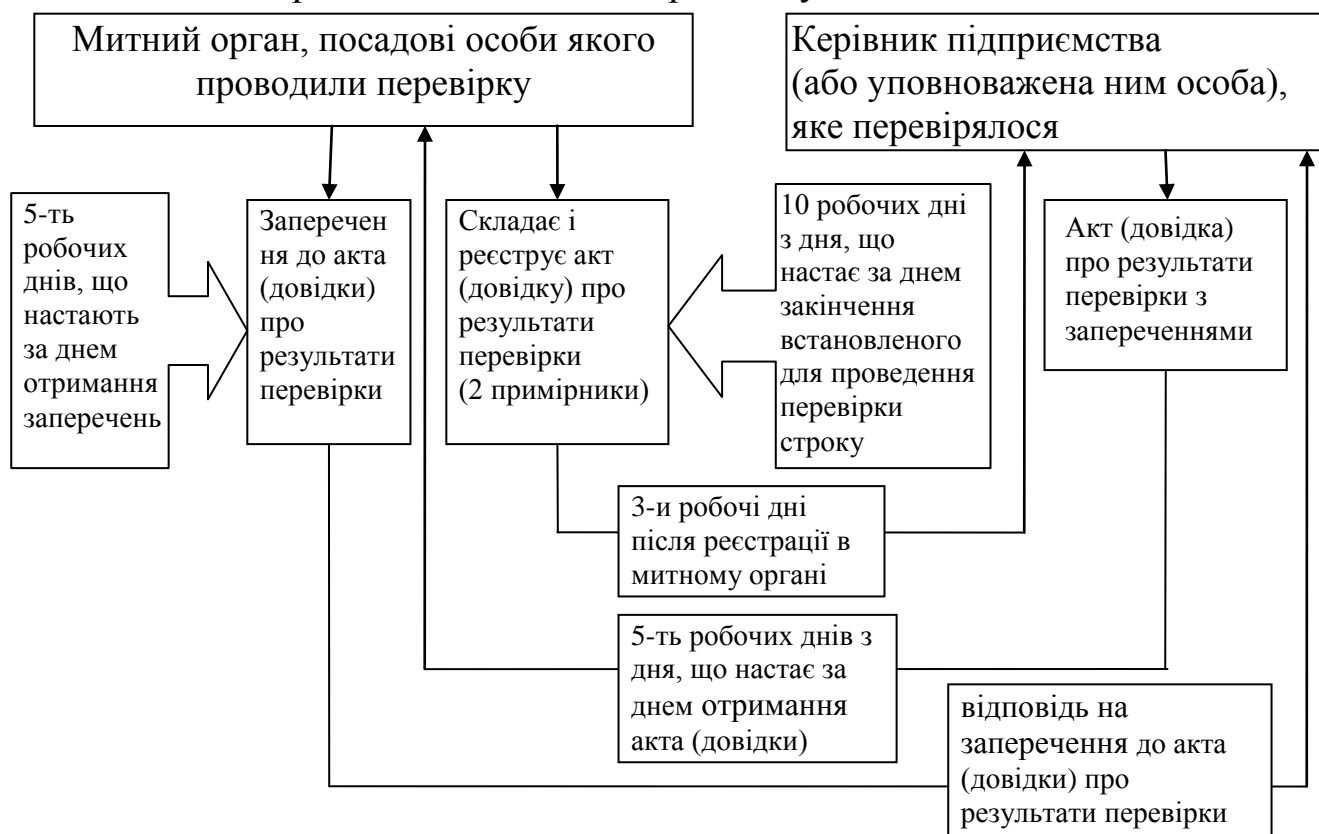
---

⁴⁹ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків – юридичними особами та їх відокремленими підрозділами» від 20.08.2015, № 727 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15>.

⁵⁰ Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

акта або довідки про результати перевірки. Заперечення розглядаються митними органом протягом 5-ти робочих днів, що настають за днем їх отримання (днем завершення перевірки, проведеної у зв'язку з необхідністю з'ясування обставин, що не були досліджені під час перевірки та зазначені у зауваженнях). За результатами розгляду підприємству надсилається відповідь у порядку, визначеному Податковим кодексом України для надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень (рис. 3.7). Керівник підприємства або уповноважена ним особа має право брати участь у розгляді заперечень. Про своє бажання взяти участь у розгляді заперечень ці особи зазначають у запереченнях.

Якщо керівник підприємства або уповноважена ним особа виявили бажання взяти участь у розгляді заперечень до акта або довідки про результати перевірки, митний орган зобов'язаний повідомити зазначених осіб про місце і час проведення такого розгляду. Таке повідомлення надсилається керівнику підприємства або уповноваженій ним особі не пізніше наступного робочого дня з дня отримання заперечень, але не пізніше ніж за 2 робочих дні до дня їх розгляду.

Рис. 3.7. Порядок оформлення акта (довідки) результатів документальних перевірок, за умови, що керівник підприємства не погоджується з висновками митних органів

Примітка. Побудовано на основі⁵¹

⁵¹ Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Участь керівника митного органу або особи, яка виконує його обов'язки, у розгляді заперечень підприємства до акта або довідки про результати перевірки є обов'язковою.

Рішення про визначення грошових зобов'язань підприємства, що перевірялося, приймається керівником митного органу або особою, яка виконує його обов'язки, з урахуванням результатів розгляду заперечень підприємства (у разі їх наявності). Керівник підприємства або уповноважена ним особа можуть бути присутні під час прийняття такого рішення.

Податкове повідомлення-рішення приймається керівником митного органу або особою, яка виконує його обов'язки, з урахуванням розгляду заперечень до акта (у разі їх наявності) протягом 10 робочих днів з дня, наступного за днем вручення або надіслання підприємству акта про результати перевірки у порядку, передбаченому Податковим кодексом України для надсилання (вручення) податкових повідомлень-рішень, а за наявності заперечень підприємства до акта про результати перевірки – приймається з урахуванням висновку за результатами розгляду заперечень до акта про результати перевірки протягом 3-х робочих днів, наступних за днем розгляду заперечень і надання (надсилання) письмової відповіді підприємству.

У разі якщо грошове зобов'язання розраховується митним органом за результатами перевірки, призначеної відповідно до кримінального процесуального закону, податкове повідомлення-рішення за результатами такої перевірки не виноситься до дня набрання законної сили відповідним вироком суду. Матеріали перевірки разом з висновками митного органу передаються правоохоронному органу, що призначив перевірку, для використання матеріалів відповідно до вимог кримінального процесуального закону. Статус матеріалів перевірки та висновків митного органу визначається кримінальним процесуальним законом.

В акті перевірки зазначаються факти заниження і факти завищення податкових зобов'язань підприємства. Рішення щодо правильності визначення заявлених у митних деклараціях кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД, їх митної вартості та країни походження, підстав для звільнення від оподаткування окремими документами не оформляються, а зазначаються в акті про результати перевірки.

Доводи стосовно незгоди з рішеннями митного органу щодо правильності визначення заявлених у митних деклараціях кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД, їх митної вартості та країни походження, підстав для звільнення від оподаткування викладаються підприємством під час

апеляційного оскарження податкових повідомлень-рішень про визначення суми грошового зобов'язання, винесених за результатами документальної перевірки, у порядку, передбаченому Податковим кодексом України.

Оцінити результативність документальних перевірок проведених митними органами можна на основі аналізу кількості проведених таких перевірок та донарахованих і сплачених до державного бюджету сум (табл.3.1)

Таблиця 3.1

Результати діяльності митних органів щодо проведення документальних перевірок за 2010–2015 рр.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Кількість документальних перевірок (шт.)	1031	1250	1261	554	406	304
Донараховані суми за результатами перевірок (млн. грн.)	201,23	354,37	602,75	289,8	84,7	120,6
Перераховані суми за результатами перевірок (млн. грн.)	76,22	572,48	102,18	31,2	43,4	28,5

Примітка. Побудовано на основі^{52, 53, 54}

Аналізуючи результативність документальних митних перевірок доцільно враховувати реальне перерахування коштів за результатами їх проведення до державного бюджету. Зазначимо, що якщо у 2010 році реально було перераховано 76,22 млн грн, то у 2011 році вказана сума збільшилася до 572,48 млн грн (перевищивши донараховану у цьому році суму на 218,11 млн грн, але у той же час треба мати на увазі, що перерахування було забезпечено на 411,6 млн грн одним підприємством)⁵⁵, а з 2012 році спостерігається зменшення перерахованих сум, так у 2012 році було перераховано до бюджету до 102,18 млн грн, у 2013 – 31,2 млн грн, у 2014 році – 43,4 млн. гривень і у 2015 році – 28,5 млн грн. Крім того з 2012 року забезпечується стала тенденція щодо зменшення

⁵² Формування системи митного аудиту в Україні : монографія; за заг. ред. О. М. Вакульчик. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2014. – С. 145–147.

⁵³ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2014 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2015. – 71 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/166710.html>.

⁵⁴ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2015 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2016. – 96 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf>.

⁵⁵ Формування системи митного аудиту в Україні : монографія; за заг. ред. О. М. Вакульчик. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2014. – С. 147.

кількості проведених контрольно-перевірочних заходів фіскальних органів в контексті підвищення ефективності контрольно-перевірочних заходів стосовно ризикових суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності.

3.8. Права і обов'язки посадових осіб митних органів та посадових осіб підприємства, що перевіряється, під час проведення перевірок

Посадові особи митного органу мають право приступити до проведення документальної (планової чи позапланової) виїзної перевірки декларанта чи зустрічної звірки на підприємстві за наявності підстав для їх проведення, визначених Митним Кодексом, та за умови пред'явлення керівнику відповідного підприємства або уповноваженій ним особі під розписку посвідчення на право проведення перевірки, в якому зазначаються дата його видачі, назва митного органу, мета проведення перевірки, вид (планова чи позапланова) та підстави її проведення, дати початку та закінчення перевірки, посади, спеціальні звання та прізвища посадових осіб митного органу, які проводитимуть перевірку, пред'явлення службових посвідчень зазначених осіб, а також надання копії наказу митного органу про проведення перевірки.

Посвідчення на право проведення перевірки є дійсним за умови наявності підпису керівника митного органу, скріпленого печаткою митного органу.

Підстави для недопуску посадових осіб митного органу до проведення перевірки:

- ненадання керівнику підприємства або уповноваженій ним особі копії наказу митного органу про проведення перевірки,
- неперед'явлення службових посвідчень посадових осіб митного органу, які проводитимуть перевірку,
- неперед'явлення посвідчення на право проведення перевірки або їх надання (пред'явлення) з порушенням установлених вимог.

При пред'явленні посвідчення на право проведення перевірки керівник підприємства або уповноважена ним особа розписується у посвідченні із зазначенням свого прізвища, ім'я, по батькові, посади, дати і часу ознайомлення.

У разі відмови керівника підприємства або уповноваженої ним особи розписатися в посвідченні на право проведення перевірки посадовими особами митного органу складається акт, який засвідчує факт відмови.

Акт про відмову від підпису в посвідченні на право проведення перевірки є підставою для початку проведення такої перевірки.

У разі відмови керівника підприємства або уповноваженої ним особи у допуску посадових осіб митного органу до проведення перевірки складається акт

Посадовим особам митних органів під час проведення документальної виїзної перевірки для з'ясування питань, пов'язаних з перевіркою, надається право:

1) здійснювати перевірку грошових, фінансових і бухгалтерських документів, звітів, контрактів, декларацій, калькуляцій, інших документів, які можуть бути пов'язані з операціями із ввезення (пересилання) товарів на митну територію України або територію вільної митної зони чи вивезення (пересилання) товарів за межі митної території України або території вільної митної зони, у тому числі інформації, необхідної для з'ясування питань перевірки, яка є в розпорядженні підприємства, що перевіряється, в електронному вигляді;

2) отримувати безоплатно від підприємств, що перевіряються, інформацію, пояснення, письмові довідки з питань, що виникають під час проведення перевірки, копії документів, засвідчені підписом керівника підприємства або уповноваженою ним особою та скріплені печаткою (за наявності);

3) проводити огляд виробничих, складських, торговельних та інших приміщень підприємства, що перевіряється, з відображенням результатів такого огляду у відповідному акті;

4) відбирати проби та/або зразки товарів, якщо є така можливість;

5) проводити у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, контрольні аналізи сировини, матеріалів і готової продукції, контрольні запуски у виробництво сировини та матеріалів, які перебували або перебувають під митним контролем чи використовувалися підприємством, що перевіряється, у виробництві готової продукції, виготовленої із сировини та матеріалів, поміщених у відповідний митний режим, або призначати проведення зазначених дій уповноваженими експертами; призначати проведення уповноваженими експертами контрольних обмірів обсягів будівельних, монтажних, ремонтних та інших робіт;

6) проводити зустрічні звірки на підприємствах;

7) вимагати від керівників та інших посадових осіб підприємства, що перевіряється, припинення дій, що перешкоджають здійсненню повноважень посадовими особами митних органів;

8) вимагати від керівників підприємства, що перевіряється, проведення інвентаризації основних фондів, товарно-матеріальних цінностей, які перебували або перебувають під митним контролем чи використовувалися цим підприємством разом із товарами, які були поміщені у відповідний митний режим, бути присутніми при її проведенні, а в разі відмови від проведення такої інвентаризації – звертатися до суду в установленому законом порядку з вимогою зобов'язати підприємство, що перевіряється, до проведення зазначеної інвентаризації;

9) у разі недопущення посадових осіб митних органів до проведення огляду територій та виробничих, складських, торговельних чи інших приміщень, здійснення контрольних аналізів, звертатися до суду із поданням про зупинення видаткових операцій підприємства на рахунках такого підприємства шляхом накладення арешту на кошти та інші цінності такого підприємства, що знаходяться у банку (крім операцій з видачі заробітної плати, сплати митних платежів та інших податків і зборів, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а також визначених контролюючим органом грошових зобов'язань підприємства);

10) складати протоколи про порушення митних правил у порядку, визначеному Митним Кодексом;

11) визначати суми податкових зобов'язань підприємства в порядку, визначеному Митним Кодексом;

12) отримувати від страхових компаній та банківських установ інформацію в порядку та обсязі, визначених законом;

13) користуватися у службових справах засобами зв'язку, які належать підприємствам, що перевіряються, з дозволу посадових осіб цих підприємств;

14) накладати на час з'ясування питань, які підлягають перевірці, митне забезпечення на комп'ютери, сейфи (шафи), архіви та інші місця, де зберігаються документи, у тому числі в електронній формі, необхідні для проведення перевірки, а також на складські, виробничі, торговельні приміщення, якщо існує вірогідність несанкціонованого вилучення, знищення, підміни, зміни стану або якісних характеристик товарів, які знаходяться в цих приміщеннях, що може мати вплив на прийняття рішення за результатами перевірки;

Посадові особи митних органів під час проведення документальної виїзної перевірки підприємства зобов'язані:

1) проводити перевірку відповідно до її програми, що затверджується наказом відповідного митного органу про призначення перевірки;

2) поважати права та законні інтереси працівників підприємства, що перевіряється, не допускати заподіяння підприємству шкоди неправомірними рішеннями, діями або бездіяльністю;

3) не порушувати нормального режиму роботи підприємства, що перевіряється;

4) використовувати будь-яку інформацію, отриману під час проведення перевірки, виключно у митних цілях;

5) не розголошувати інформацію, яка була отримана під час проведення перевірки і становить державну, банківську або комерційну таємницю, що охороняється законом;

б) надавати на вимогу посадових осіб підприємства, що перевіряється, необхідну інформацію щодо положень законодавства, які стосуються питань перевірки;

7) забезпечувати збереження документів, отриманих та складених у ході перевірки, не розголошувати їх зміст без згоди підприємства, що перевіряється, крім випадків, передбачених Митним Кодексом;

8) інформувати посадових осіб підприємства, що перевіряється, про їхні права та обов'язки під час проведення митного контролю після випуску товарів, про призначення та проведення експертизи (дослідження), взяття проб та зразків;

9) видавати керівнику підприємства, що перевіряється, або особі, яка виконує його обов'язки, примірник акта або довідки, складених за результатами перевірки;

10) виконувати інші обов'язки, передбачені Митним Кодексом та іншими законами України.

Права та обов'язки посадових осіб підприємства, що перевіряється

Посадові особи підприємства, що перевіряється, мають право:

1) вимагати від посадових осіб митного органу повідомлення підстав для проведення перевірки, пред'явлення посвідчення на право проведення перевірки, службових посвідчень посадових осіб митних органів, які проводитимуть перевірку, а також надання копії наказу митного органу про проведення перевірки;

2) надавати посадовим особам митного органу, які проводять перевірку, письмові заяви, зауваження, пояснення з питань, що стосуються перевірки;

3) запитувати у посадових осіб митного органу та отримувати від них інформацію щодо положень законодавства, що стосуються питань перевірки;

4) надавати посадовим особам митного органу всі наявні у їх розпорядженні документи та відомості, що підтверджують процедури декларування та митного оформлення товарів до відповідного митного режиму, а також дотримання вимог законодавства з питань державної митної справи;

5) вимагати від посадових осіб митного органу перевірки відомостей та фактів, що можуть свідчити на користь підприємства;

б) звертатися до митного органу, посадові особи якого проводять перевірку, з клопотанням про продовження строку подання документів, строку проведення перевірки;

7) подавати письмові зауваження або заперечення до акта перевірки у разі незгоди з викладеними в ньому фактами та обставинами, вимагати розгляду цих зауважень або заперечень посадовими особами митного органу по суті та долучати їх до акта, що складається за результатами перевірки;

8) отримувати у посадових осіб митного органу після закінчення перевірки примірник акта (довідки), що складається за результатами перевірки;

9) оскаржувати рішення, прийняте митним органом за результатами перевірки;

10) складати розрахунок збитків та/або шкоди, заподіяних підприємству у зв'язку з проведенням документальної перевірки, та вимагати в установленому законом порядку відшкодування таких збитків та/або шкоди, а також долучати зазначений розрахунок до акта, що складається за результатами перевірки, як його невід'ємний додаток;

11) користуватися іншими правами, що передбачені Митним Кодексом та іншими законами України.

Посадові особи підприємства, що перевіряється, зобов'язані:

1) не перешкоджати законній діяльності посадових осіб митного органу під час проведення перевірки та виконувати законні вимоги зазначених осіб, у тому числі отримані в письмовій формі, які стосуються надання до перевірки документів, їх копій, інформації, у тому числі, за наявності – в електронній формі, проведення інвентаризацій, оглядів та реалізації інших прав посадових осіб митних органів, передбачених Митним та Податковим кодексами України;

2) забезпечувати у робочий час безперешкодний доступ посадових осіб митного органу, які здійснюють перевірку, на об'єкти підприємства,

що перевіряється, та забезпечувати умови для виконання ними своїх обов'язків;

3) забезпечувати у разі необхідності посадових осіб митного органу робочим місцем на підприємстві, що перевіряється, комп'ютерною та іншою оргтехнікою (за наявності);

4) робити запис про ознайомлення на посвідченні про проведення перевірки;

5) визначати осіб, відповідальних за надання інформації посадовим особам митного органу, які здійснюють перевірку, не пізніше двох робочих днів з дня початку перевірки;

6) забезпечувати збереження документів, необхідних для з'ясування питань перевірки, протягом не менш як 1095 днів з дня подання податкової звітності та їх відновлення у разі втрати чи передчасного знищення;

7) виконувати інші обов'язки, передбачені Митним Кодексом та іншими законами України.

Питання для самоперевірки

1. Проаналізуйте процедуру взяття на облік митними органами осіб, що здійснюють операції з товарами.

2. Обґрунтуйте значення для митного адміністрування доцільність застосування митними органами митного контролю після здійснення митного оформлення.

3. В українському законодавстві у якій формі здійснюється реалізація митного пост-аудиту?

4. Охарактеризуйте види документальних перевірок, що здійснюються митними органами.

5. Назвіть підстави і обставини здійснення документальної позапланової виїзної перевірки.

6. Вкажіть різницю між документальною перевіркою і зустрічною звіркою.

7. Проаналізуйте порядок оформлення акта (довідки) результатів документальних перевірок митними органами.

8. Назвіть основні види документів, які можуть бути використані посадовими особами митних органів під час проведення документальних перевірок.

9. Охарактеризуйте обов'язки митних органів під час здійснення документальної перевірки.

10. Назвіть основні права посадових осіб підприємства, що перевіряється, під час проведення перевірок.

Тестові завдання

1. Для взяття на облік в митних органах особа, яка здійснює операції з товарами подає:

А) заяву про взяття на облік особи, яка здійснює операції з товарами за встановленою формою;

Б) заяву про взяття на облік особи, яка здійснює операції з товарами за встановленою формою та витяг з установчих документів, який підтверджує право провадити зовнішньоекономічну діяльність;

В) заяву про взяття на облік особи, яка здійснює операції з товарами за встановленою формою, витяг з установчих документів, який підтверджує право провадити зовнішньоекономічну діяльність та довідку органів державної статистики про внесення особи до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України;

Г) заяву про взяття на облік особи, яка здійснює операції з товарами за встановленою формою та копію довідки про взяття на облік платника податків.

2. Взяття на облік осіб, які здійснюють операції з товарами, здійснюється посадовими особами митного органу:

А) протягом 10-х робочих днів після отримання документів;

Б) протягом 5-ти робочих днів після отримання документів;

В) протягом 3-х робочих днів після отримання документів;

Г) не пізніше наступного робочого дня після отримання заяви.

3. Що не є підставою відмови підрозділу митниці чи ДФС в реєстрації особи, що здійснює операції з товарами, без включення даних про особу до Реєстру?

А) особа, яка здійснює операції з товарами, перебуває в процесі припинення підприємницької діяльності;

Б) особа, яка здійснює операції з товарами припинила підприємницьку діяльність;

В) заява подана або заповнена з порушенням встановлених вимог;

Г) заяву про взяття на облік подано особою, яка вже перебуває на обліку.

4. Які з питань не належать до повноважень митних органів проведення документальних перевірок?

А) правильності визначення бази оподаткування, своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів;

Б) обґрунтованості та законності надання (отримання) пільг і звільнення від оподаткування;

В) законності переміщення товарів через митний кордон України, у тому числі ввезення товарів на територію вільної митної зони або їх вивезення з цієї території;

Г) немає правильної відповіді.

5. Результати документальної перевірки є підставою для визначення суми податкового зобов'язання підприємства щодо сплати митних платежів:

А) самотійно підприємством;

- Б) самостійно митним органом;*
- В) узгоджено митного органу і підприємства;*
- Г) правильні відповіді А) і Б).*

6. Перевірка, яка передбачена в плані-графіку митного органу та проводиться за місцезнаходженням підприємства, що перевіряється:

- А) документальна планова невиїзна перевірка;*
- Б) документальна позапланова виїзна перевірка;*
- В) документальна планова виїзна перевірка;*
- Г) документальна позапланова невиїзна перевірка.*

7. Документальна планова виїзна перевірка одного й того самого підприємства може проводитися:

- А) не частіше одного разу на 6 місяців;*
- Б) не частіше одного разу на 12 місяців;*
- В) не частіше одного разу на 24 місяці;*
- Г) не частіше одного разу на 30 місяців.*

8. Документальна планова виїзна перевірка одного й того самого підприємства, що має статус уповноваженого економічного оператора може проводитися:

- А) не частіше одного разу на 6 місяців;*
- Б) не частіше одного разу на 12 місяців;*
- В) не частіше одного разу на 24 місяці;*
- Г) не частіше одного разу на 30 місяців.*

9. За наявності якої підстави (обставини) може проводитися документальна невиїзна перевірка?

- А) підприємством не подано в установлений строк митну декларацію;*
- Б) отримано документальну інформацію, які свідчать про порушення підприємством вимог законодавства з питань державної митної справи, якщо підприємство не надасть пояснення та їх документальні підтвердження на обов'язковий письмовий запит митного органу протягом 10 робочих днів з дня отримання такого запиту;*
- В) виявлення ознак, що свідчать про можливе порушення законодавства України з питань державної митної справи, за результатами аналізу електронних копій митних декларацій;*
- Г) розпочато процедуру припинення підприємства (крім перетворення), порушено провадження у справі про визнання підприємства банкрутом.*

10. Тривалість документальної виїзної перевірки:

- А) не повинна перевищувати 10 робочих днів та може бути продовжений наказом відповідного митного органу, але не більше ніж на 5 робочих днів;*
- Б) не повинна перевищувати 20 робочих днів та може бути продовжений наказом відповідного митного органу, але не більше ніж на 10 робочих днів;*
- В) не повинна перевищувати 30 робочих днів та може бути продовжений наказом відповідного митного органу, але не більше ніж на 15 робочих днів;*
- Г) не повинна перевищувати 1 місяць та може бути продовжений наказом відповідного митного органу, але не більше ніж на 10 робочих днів.*

11. У строк тривалості документальної перевірки не включаються:

А) період часу між врученням керівнику підприємства, що перевіряється, письмової вимоги про надання документів та відомостей, необхідних для з'ясування питань перевірки, та наданням таких документів та відомостей;

Б) час, необхідний для відновлення бухгалтерського обліку, у разі виявлення невідповідності показників у документах бухгалтерського обліку та/або фінансової звітності;

В) час, необхідний для складення акта (довідки) про результати перевірки;

Г) усі відповіді правильні.

12. Результати документальних перевірок оформлюються у формі:

А) акта про результати перевірки;

Б) довідки про результати перевірки;

В) висновку про результати перевірки;

Г) правильні відповіді А) і Б).

13. Акт (довідка) про результати документальної перевірки складається та реєструється у митному органі посадові особи, якого проводили перевірку:

А) протягом 5 робочих дні;

Б) протягом 10 робочих дні;

В) протягом 15 робочих дні;

Г) протягом 30 робочих дні.

14. Посадові особи митного органу мають право приступити до проведення документальної виїзної перевірки на підприємстві за умов:

А) наявності підстав для їх проведення, визначених Митним кодексом України;

Б) пред'явлення керівнику підприємства посвідчення на право проведення перевірки;

В) копії наказу митного органу про проведення перевірки;

Г) усі відповіді правильні.

15. У разі незгоди з висновками документальної перевірки чи фактами та даними, викладеними в акті або довідці про результати перевірки, керівник підприємства зобов'язаний:

А) підписати акт або довідку з запереченнями до акту (довідки) про результати перевірки;

Б) скласти акт відмови від підписання акту (довідки) про результати перевірки;

В) скласти і підписати акт відмови від підписання акту (довідки) про результати перевірки;

Г) змінити місце знаходження підприємства.

16. Посадові особи митного органу під час проведення документальної перевірки мають права:

А) перевіряти дані щодо правильності класифікації згідно з УКТ ЗЕД товарів, щодо яких проведено митне оформлення;

Б) перевіряти дані, які не є предметом перевірки;

В) вимагати від підприємства, що перевіряється, надання документів або інформації, що не стосуються предмета перевірки;

Г) розголошувати відомості про підприємство, що перевіряється, які становлять конфіденційну інформацію, державну, комерційну чи банківську таємницю та стали відомі під час виконання такими особами службових обов'язків.

17. Сукупність заходів, за допомогою яких митні органи переконуються у правильності заповнення митних декларацій, декларацій митної вартості та в достовірності зазначених у них даних, законності ввезення (вивезення) товарів на митну територію України, а також своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати митних платежів –

А) зустрічна звірка;

Б) документальна перевірка;

В) митний контроль;

Г) митне регулювання.

18. Що не є підставою, за якою може бути зупинено документальну виїзну перевірку підприємства наказом відповідного митного органу:

А) необхідність відновлення підприємством втрачених документів або обґрунтованої потреби в додатковому часі для надання документів, визначених у запиті посадової особи митного органу;

Б) необхідність проведення митної експертизи;

В) необхідність проведення зустрічної звірки;

Г) змінний режим роботи підприємства.

19. Протягом якого часу підприємство, що перевіряється, зобов'язане надати у повному обсязі посадовим особам митного органу, які проводять перевірку, всі документи, що належать до предмета перевірки або пов'язані з ним:

А) протягом 1-єї години, з моменту початку документальної перевірки;

Б) не пізніше 1-го робочого дня, наступного за днем початку документальної перевірки;

В) не пізніше 3-го робочого дня, наступного за днем початку документальної перевірки;

Г) не пізніше 5-го робочого дня, наступного за днем початку документальної перевірки.

20. У разі відмови керівника підприємства розписатися в посвідченні на право проведення перевірки посадовими особами митного органу, акт про відмову від підпису в посвідченні на право проведення перевірки є підставою:

А) відтермінування документальної перевірки на 10 днів;

Б) відтермінування документальної перевірки на 20 днів;

В) відтермінування документальної перевірки на 30 днів;

Г) для початку проведення такої перевірки.

РОЗДІЛ 4

МИТНА ВАРТІСТЬ ТОВАРІВ ТА МЕТОДИ ЇЇ ВИЗНАЧЕННЯ

4.1. Економічний зміст митної вартості товарів та його еволюція

Митна вартість є однією з найважливіших категорій, яка використовується під час здійснення митного контролю та митного оформлення товарів та транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України.

Формування методології визначення митної вартості товарів залежить від прийнятої країною зовнішньоторговельної політики, яка визначає рівень захисту внутрішнього ринку. Крім того, обґрунтованим можна вважати такий рівень захисту внутрішнього ринку, який, з одного боку, не входить у протиріччя з національними інтересами, а з іншого, сприяє розвитку зовнішньоторговельних операцій.

Базовими угодами міжнародної торгівлі щодо оцінювання товарів для митних цілей є Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ) 1947 року (стаття VII даної угоди регламентує оцінку товарів для митних цілей) та Угода про застосування статті VII ГАТТ 1994 року. Наступним кроком до міжнародної гармонізації в галузі митної оцінки стало підписання 15 грудня 1950 року Конвенції про створення уніфікованої методології визначення митної вартості товарів, яка проходила в Брюсселі. Конвенція визначила Брюссельську митну вартість (БМВ) як нормальну ціну товару, визначену на умовах СІФ у місці перетинання митного кордону країни – імпортера товару. До Конвенції про БМВ приєдналося понад 70 держав, і до 80-х рр. вона була найпоширенішою методикою визначення митної вартості товару. Багато країн, що застосовували БМВ, розглядали її як угоду, що уніфікувала скоріше техніку визначення митної вартості, ніж її сутність.

Період з 1973 по 1979 р. становив новий етап в історії митної оцінки. За цей час у Женеві відбулися багатосторонні торговельні переговори ГАТТ, відомі як Токійський раунд. У 1979 році в рамках Токійського раунду було підписано Угоду про застосування ст. VII ГАТТ «Оцінка товарів для митних цілей». Митна вартість товару визначалась як ціна, яку фактично сплачено або підлягає сплаті за товари при продажу з метою експорту до країни імпорту і скоригована з урахуванням встановлених додаткових нарахувань до цієї ціни.

Угоду підписали: Аргентина, Австралія, Австрія, Республіка Ботсвана, Бразилія, Канада, Чехословаччина, країни Спільного ринку, Фінляндія, Гонконг, Угорщина, Індія, Японія, Республіка Лесото, Республіка Малаві, Мексика, Нова Зеландія, Норвегія, Румунія, ПАР, Швеція, Швейцарія, Туреччина, США, Югославія, Зімбабве та інші країни⁵⁶.

Фінальним етапом в еволюції митної оцінки був період 1986–1994 роки багатосторонніх торговельних переговорів Уругвайського раунду. 15 квітня 1994 року у м. Марракеш було підписано Угоду з виконання статті VII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 р. Відповідно до Угоди митна вартість імпортованих товарів є контрактною, тобто фактично сплаченою ціною, або такою, що підлягає сплаті за товари, якщо вони продаються на експорт до країни імпорту.

Дана угода практично зберігає принципи і методи митної оцінки, вироблені в результаті Токійського раунду. Рішення щодо випадків, коли митні адміністрації мають підстави для сумнівів щодо правдивості або точності задекларованої вартості (відоме також як Рішення про перенесення тягаря доведення), прийняте в ході Уругвайського раунду за ініціативою країн, що розвиваються переносить тягар доведення на імпортерів.

Першим кроком на шляху створення національного законодавства з митної вартості у напрямі дії даної Угоди було прийняття Закону України «Про Єдиний митний тариф» 5 лютого 1992 р. Відповідно до ст. 16 Закону митна вартість товару – це ціна, що фактично сплачена або підлягає сплаті за товар на момент перетину митного кордону України. Законом започатковано основні організаційно-правові і методологічні принципи системи визначення митної вартості товарів при ввезенні чи вивезенні товарів з митної території України, але практично не визначено механізму реалізації цих принципів, оскільки не було включено основні методи визначення митної вартості.

Економічна трансформація в Україні знайшла втілення в нормативно-правових документах щодо митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон. Розуміння сутності і значущості, усвідомлення ролі і місця митної вартості товарів як визначальної процедури митного контролю та митного оформлення припадає в Україні на період 1997–1998 рр., коли Держмитслужбою в організаційному і правовому напрямках діяльності були прийняті серйозні стратегічні рішення: виокремлення в митних органах структурних підрозділів, відповідальних за контроль щодо митної вартості товарів, і затвердження типового порядку дій посадових осіб таких підрозділів.

---

⁵⁶ Дудчак В. І. Митна справа: навч. посібник / В. І. Дудчак, О. В. Мартинюк. – 2002. – 310 с.

Вступ України до ГАТТ/СОТ об'єктивно спонукав її до максимально можливої реалізації міжнародних норм і принципів оцінки товарів з митними цілями. Важливим кроком у цьому напрямку було прийняття Митного кодексу України 11.07.02 р., який набрав чинності з 01.01.04 р. У цьому законі було уніфіковані організаційно-правові та методологічні принципи системи визначення митної вартості товарів при імпорті й експорті. Згідно ст. 259 МКУ від 11.07.02 р., митна вартість товарів – це заявлена декларантом або визначена митним органом вартість товарів, що переміщуються через митний кордон України, яка обчислюється на момент перетинання товарами митного кордону України.

Нові підходи до трактування митної вартості товарів започатковані разом із прийняттям нової редакції Митного кодексу України.

4.2. Нормативно-правове забезпечення митної вартості товарів

На сьогодні методологія визначення митної вартості в Україні базується на загальних принципах митної оцінки, прийнятих у міжнародній практиці. Відповідно до чинного МКУ митною вартістю товарів, які переміщуються через митний кордон України, є вартість товарів, що використовується для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари⁵⁷. Відомості про митну вартість товарів використовуються в наступних напрямках (рис. 4.1).

Рис. 4.1. Напрямки використання відомостей про митну вартість товарів

⁵⁷ Митний кодекс України від 13.03.2012, № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями): за станом на 01.01.2016 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1011.60.6&nobreak=1>.

Митна вартість товарів, що переміщуються через митний кордон України, визначається декларантом відповідно до норм Митного кодексу України. Заявлення митної вартості товарів здійснюється декларантом або уповноваженою ним особою під час декларування товарів.

Декларант або уповноважена ним особа, які заявляють митну вартість товару, зобов'язані:

1) заявляти митну вартість, визначену ними самостійно, у тому числі за результатами консультацій з фіскальним органом;

2) подавати фіскальному органу достовірні відомості про визначення митної вартості, які повинні базуватися на об'єктивних, документально підтверджених даних, що піддаються обчисленню;

3) нести всі додаткові витрати, пов'язані з коригуванням митної вартості або наданням фіскальному органу додаткової інформації.

Декларант або уповноважена ним особа, які заявляють митну вартість товару, мають право:

1) надавати фіскальному органу (за наявності) додаткові відомості у разі потреби уточнення інформації;

2) на випуск у вільний обіг товарів, що декларуються:

– у разі визнання фіскальним органом заявленої митної вартості товарів – за умови сплати митних платежів згідно із заявленою митною вартістю;

– у разі згоди декларанта або уповноваженої ним особи з рішенням фіскального органу про коригування митної вартості товарів – за умови сплати митних платежів згідно з митною вартістю, визначеною фіскальним органом;

– у разі незгоди декларанта або уповноваженої ним особи з рішенням фіскального органу про коригування заявленої митної вартості товарів – за умови сплати митних платежів згідно із заявленою митною вартістю товарів та надання гарантій в розмірі, визначеному фіскальним органом;

3) проводити цінову експертизу договору (контракту) шляхом залучення експертів за власні кошти;

4) оскаржувати рішення фіскального органу щодо коригування митної вартості оцінюваних товарів та бездіяльність фіскального органу щодо неприйняття протягом строків, для завершення митного оформлення, рішення про визнання митної вартості оцінюваних товарів;

5) приймати самостійне рішення про необхідність коригування митної вартості після випуску товарів;

6) отримувати від фіскального органу інформацію щодо підстав, з яких фіскальний орган вважає, що взаємозв'язок продавця і покупця вплинув на ціну, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари;

7) у певних випадках вимагати від фіскального органу надання письмової інформації про причини, за яких заявлена ними митна вартість не може бути визнана;

8) вимагати від фіскального органу надання письмової інформації щодо порядку і методу визначення митної вартості, застосованих при коригуванні заявленої митної вартості, а також щодо підстав для здійснення такого коригування.

4.3. Методи визначення митної вартості товарів

Визначення митної вартості товарів, які ввозяться в Україну відповідно до митного режиму імпорту, здійснюється за наступними методами (рис. 4.2).

Рис. 4.2. Методи визначення митної вартості товарів

Митна вартість товарів визначається враховуючи наступні особливості:

1) товари ввозяться на митну територію України і декларуються в митному режимі імпорту;

2) товари ввозяться на митну територію України і декларуються в інших митних режимах, що передбачають сплату митних платежів (крім транзиту);

3) товари що ввозяться і декларуються в інших митних режимах, які не передбачають сплату митних платежів;

4) що вивозяться за межі митної території України.

В останніх двох випадках митною вартістю є ціна товару, зазначена у рахунку-фактурі чи рахунку-проформі. В перших двох випадках, тобто для товарів, що ввозяться і декларуються в митному режимі імпорту та інших митних режимах, що передбачають сплату митних платежів, митна вартість товарів визначається із застосуванням одного з шести методів.

Основним методом визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є перший метод – за ціною договору (вартість операції).

Кожний наступний метод застосовується лише у разі, якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу. Застосуванню другорядних методів передують процедура консультацій між фіскальним органом та декларантом з метою визначення основи вартості. Під час таких консультацій фіскальний орган та декларант можуть здійснити обмін наявною у кожного з них інформацією за умови додержання вимог щодо її конфіденційності.

Методи на основі віднімання та додавання вартості (обчислена вартість) можуть застосовуватися у будь-якій послідовності на прохання декларанта або уповноваженої ним особи. У разі якщо неможливо застосувати жоден із зазначених методів, митна вартість визначається за резервним методом.

Метод визначення митної вартості товарів за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються, не застосовується, якщо використані декларантом або уповноваженою ним особою відомості не підтвержені документально або не визначені кількісно і достовірні та/або відсутня хоча б одна із складових митної вартості, яка є обов'язковою при її обчисленні.

Митною вартістю товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за товари, якщо вони продаються на експорт

в Україну, скоригована в разі потреби з урахуванням положень частини десятої цієї статті. Ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, – це загальна сума всіх платежів, які були здійснені або повинні бути здійснені покупцем оцінюваних товарів продавцю або на користь продавця через третіх осіб та/або на пов'язаних із продавцем осіб для виконання зобов'язань продавця.

Платежі можуть бути здійснені прямо чи опосередковано. Прикладом опосередкованого платежу може бути врегулювання покупцем повністю чи частково боргу продавця.

При визначенні митної вартості до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, додаються такі витрати (складові митної вартості), якщо вони не включалися до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті:

1) витрати, понесені покупцем:

а) комісійні та брокерська винагорода, за винятком комісійних за закупівлю, що є платою покупця своєму агентові за надання послуг, пов'язаних із представництвом його інтересів за кордоном для закупівлі оцінюваних товарів;

б) вартість ящиків тари (контейнерів), в яку упаковано товар, або іншої упаковки, що для митних цілей вважаються єдиним цілим з відповідними товарами;

в) вартість упаковки або вартість пакувальних матеріалів та робіт, пов'язаних із пакуванням;

2) належним чином розподілена вартість нижчезазначених товарів та послуг, якщо вони поставляються прямо чи опосередковано покупцем безоплатно або за зниженими цінами для використання у зв'язку з виробництвом та продажем на експорт в Україну оцінюваних товарів, якщо така вартість не включена до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті:

а) сировини, матеріалів, деталей, напівфабрикатів, комплектувальних виробів тощо, які увійшли до складу оцінюваних товарів;

б) інструментів, штампів, шаблонів та аналогічних предметів, використаних у процесі виробництва оцінюваних товарів;

в) матеріалів, витрачених у процесі виробництва оцінюваних товарів (мастильні матеріали, паливо тощо);

г) інженерних та дослідно-конструкторських робіт, дизайну, художнього оформлення, ескізів та креслень, виконаних за межами України і безпосередньо необхідних для виробництва оцінюваних товарів;

3) роялті та інші ліцензійні платежі, що стосуються оцінюваних товарів та які покупець повинен сплачувати прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів, якщо такі платежі не включаються до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті. Зазначені платежі можуть включати платежі, які стосуються прав на літературні та художні твори, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки та інші об'єкти права інтелектуальної власності.

4) відповідна частина виручки від будь-якого подальшого перепродажу товарів, що оцінюються, їх використання або розпорядження ними на митній території України, яка прямо чи опосередковано йде на користь продавця;

5) витрати на транспортування оцінюваних товарів до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України;

6) витрати на навантаження, вивантаження та обробку оцінюваних товарів, пов'язані з їх транспортуванням до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України;

7) витрати на страхування цих товарів.

До митної вартості не включаються нижче зазначені витрати або кошти за умови виділення їх з ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, що документально підтверджені та які піддаються обчисленню:

1) плата за будівництво, спорудження, складення, технічне обслуговування або технічну допомогу, здійснені після ввезення імпортованих товарів, таких як промислова установка, машини або обладнання;

2) витрати на транспортування після ввезення;

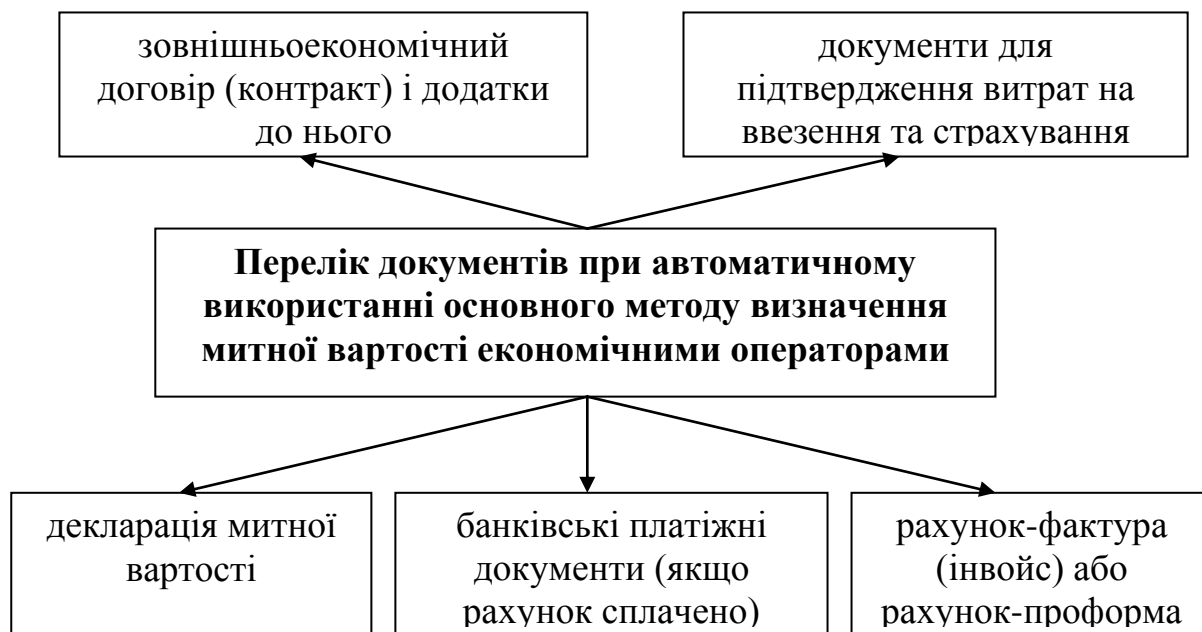
3) податки, які справляються в Україні⁵⁸.

Використані декларантом або уповноваженою ним особою відомості повинні бути об'єктивними, піддаватися обчисленню та підтверджуватися документально.

Право на автоматичне застосування методу визначення митної вартості за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції), мають уповноважені економічні оператори. Для підтвердження у таких випадках заявлених відомостей про митну вартість товарів, подаються лише такі документи (рис. 4.3).

---

⁵⁸ Митний кодекс України від 13.03.2012, № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями): за станом на 01.01.2016 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1011.60.6&nobreak=1>.

Рис. 4.3. Документи, що подає економічний оператор при автоматичному використанні основного методу визначення митної вартості

При цьому, контроль правильності визначення митної вартості здійснюється виключно після завершення митного оформлення та пропуску товарів через митний кордон України.

Застосування методу визначення митної вартості товарів за ціною договору щодо ідентичних товарів передбачає виконання ряду умов (рис. 4.4).

Рис. 4.4. Умови застосування методу визначення митної вартості за ціною договору щодо ідентичних товарів

Ціна договору щодо ідентичних товарів береться за основу для визначення митної вартості товарів, якщо ці товари ввезено приблизно в тій же кількості та на тих же комерційних рівнях, що й оцінювані товари.

У разі відсутності такого продажу використовується вартість операції з ідентичними товарами, що продавалися в Україну в іншій кількості та/або на інших комерційних рівнях. При цьому їх ціна коригується з урахуванням зазначених розбіжностей незалежно від того, чи веде це до збільшення або зменшення вартості. Інформація, що використовується при здійсненні коригування, повинна бути документально підтверджена.

У разі якщо для цілей застосування цього методу виявляється більш як одна вартість договору щодо ідентичних товарів, для визначення митної вартості оцінюваних товарів використовується найменша така вартість.

У разі якщо митна вартість оцінюваних товарів не може бути визначена за основним методом та за ціною договору щодо ідентичних товарів, за митну вартість береться прийнята фіскальним органом вартість операції з подібними (аналогічними) товарами. Умови застосування методу визначення митної вартості за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів зображено на рис. 4.5.

Рис. 4.5. Умови застосування методу визначення митної вартості за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів

Для визначення, чи є товари подібними (аналогічними), враховуються якість товарів, наявність торгової марки та репутація цих товарів на ринку.

Ціна договору щодо подібних (аналогічних) товарів береться за основу для визначення митної вартості товарів, якщо ці товари ввезено приблизно в тій же кількості і на тих же комерційних рівнях, що й оцінювані товари.

У разі якщо такого продажу не виявлено, використовується вартість операції з подібними (аналогічними) товарами, які продавалися в Україну в іншій кількості та/або на інших комерційних рівнях. При цьому їх ціна коригується з урахуванням зазначених розбіжностей незалежно від того, чи веде це до збільшення або зменшення вартості. Інформація, що використовується при здійсненні коригування, повинна бути документально підтверджена.

У разі якщо для цілей застосування цього методу виявляється більш як одна вартість договору щодо подібних (аналогічних) товарів, для визначення митної вартості оцінюваних товарів використовується найменша така вартість. При цьому, товари не вважаються ідентичними або подібними (аналогічними) оцінюваним, якщо вони не вироблені в тій же країні, що і товари, які оцінюються.

Товари, виготовлені не виробником оцінюваних товарів, а іншою особою, беруться до уваги лише у разі, якщо немає ні ідентичних, ні подібних (аналогічних) товарів, виготовлених особою – виробником товарів, що оцінюються. Товари не вважаються ідентичними чи подібними (аналогічними) оцінюваним, якщо їх проектування, дослідно-конструкторські роботи, художнє оформлення, дизайн, ескізи, креслення, а також інші аналогічні роботи виконані в Україні.

У разі якщо митна вартість оцінюваних товарів не може бути визначена попередніми трьома методами, їх митна вартість визначається на основі віднімання вартості, крім випадків, коли на вимогу декларанта або уповноваженої ним особи послідовність застосування цього методу може бути зворотною.

Для визначення митної вартості товарів на основі додавання вартості (обчислена вартість) за основу береться надана виробником товарів, що оцінюються, або від його імені інформація про їх вартість, яка повинна складатися із сум:

1) вартості матеріалів та витрат, понесених виробником при виробництві оцінюваних товарів. Така інформація повинна базуватися на

комерційних рахунках виробника за умови, що такі рахунки сумісні із загально визнаними принципами бухгалтерського обліку, які застосовуються в країні, де ці товари виробляються;

2) обсягу прибутку та загальних витрат, що дорівнює сумі, яка звичайно відображається при продажу товарів того ж класу або виду, що й оцінювані товари, які виготовляються виробниками у країні експорту для експорту в Україну;

3) загальних витрат при продажу в Україну з країни вивезення товарів того ж класу або виду, тобто витрат на завантаження, розвантаження та обробку оцінюваних товарів, їх транспортування до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України, витрат на страхування цих товарів.

У разі якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом послідовного використання попередніх методів, митна вартість оцінюваних товарів визначається з використанням способів, які не суперечать законам України і є сумісними з відповідними принципами і положеннями Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ). Така митна вартість повинна ґрунтуватися на раніше визначених (визначених) фіскальними органами митних вартостях.

Митна вартість імпортованих товарів не визначається резервним методом на підставі:

1) ціни товарів українського походження на внутрішньому ринку України;

2) системи, яка передбачає прийняття для митних цілей вищої з двох альтернативних вартостей;

3) ціни товарів на внутрішньому ринку країни-експортера;

4) вартості виробництва, іншої, ніж обчислена вартість, визначена для ідентичних або подібних (аналогічних) товарів;

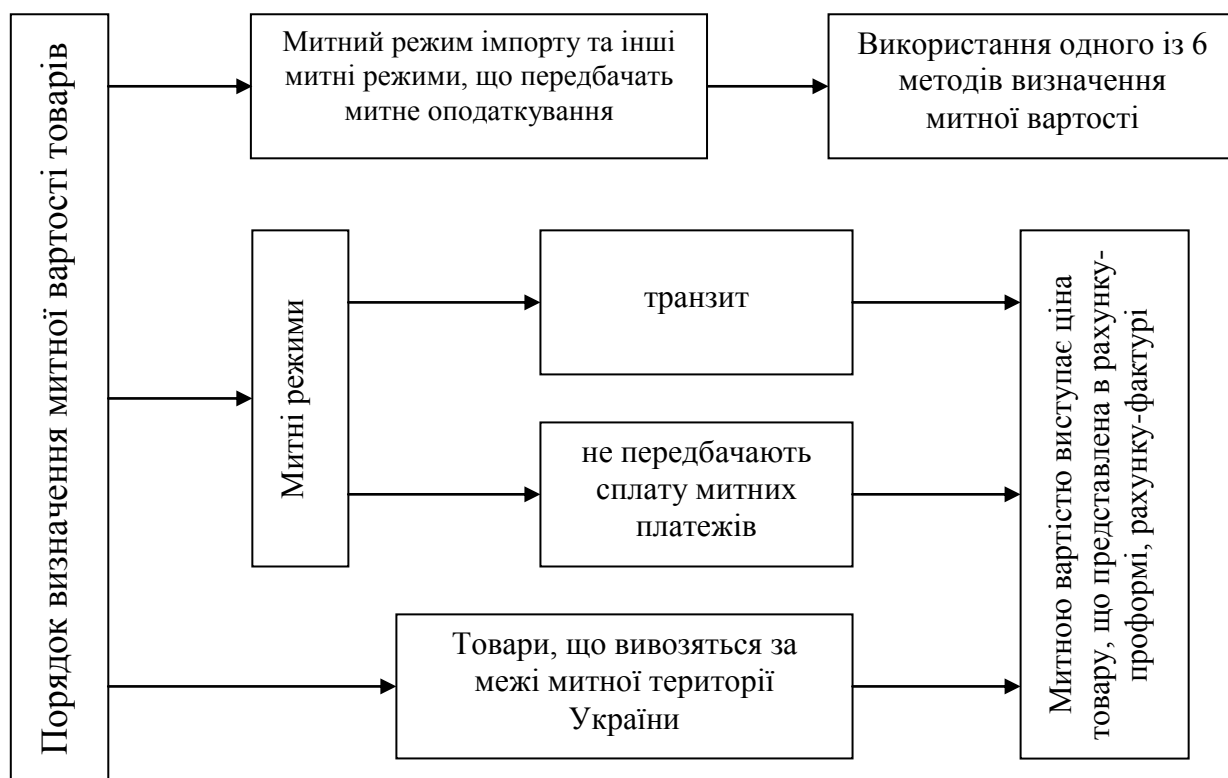
5) ціни товарів, що поставляються з країни-експортера до третіх країн;

6) мінімальної митної вартості;

7) довільної чи фіктивної вартості.

У разі якщо резервний метод застосовується фіскальним органом, він на вимогу декларанта або уповноваженої ним особи зобов'язаний письмово поінформувати їх про митну вартість, визначену таким чином, та про використаний при цьому метод.

Особливості визначення митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України в митних режимах, відмінних від митного режиму імпорту представлено на рис. 4.6.

Рис. 4.6. Порядок визначення митної вартості товарів при різних митних режимах

Митною вартістю товарів, що ввозяться в Україну відповідно до митних режимів, відмінних від режиму імпорту, є ціна товару, зазначена у рахунку-фактурі чи рахунку-проформі. При зміні митного режиму митна вартість, визначена при першому поміщенні товару в митний режим, підлягає заміні митною вартістю, визначеною відповідно до наступного митного режиму.

Митною вартістю товарів, що вивозяться за межі митної території України, є ціна товару, зазначена у рахунку-фактурі чи рахунку-проформі.

Митна вартість товарів, що вивозяться за межі митної території України, визначається при поміщенні цих товарів уперше в митний режим з наступним фактичним переміщенням їх через митний кордон України. При зміні митного режиму під час знаходження товарів за межами митної території України митною вартістю товарів є митна вартість, визначена на день прийняття фіскальним органом митної декларації при їх першому поміщенні в митний режим.

Практика митного адміністрування показала, що за 2014 рік порівняно із 2013 роком питома вага митного оформлення товарів із застосуванням першого методу визначення митної вартості товарів (див. рис. 4.7).

Рис. 4.7. Застосування методів визначення митної вартості товарів⁵⁹

Таким чином, використання основного методу визначення митної вартості товарів в 2014 році зменшилась на 1,5 відсоткових пункти та становить 81,3 відс. (за 2013 рік – 82,8 відс.). Застосування методів визначення митної вартості в розрізі товарних груп представлено на рис.4.8.

Рис. 4.8. Застосування методів визначення митної вартості в розрізі товарних груп в 2014 р.⁶⁰

Традиційно високим є рівень застосування першого методу при митному оформленні сировинних товарів та промислових товарів із низьким рівнем обробки. Це в основному продукція хімічної промисловості, каучук (87,5 відс.), паливо-енергетичні товари (83,7 відс.), деревина та целюлозно-паперові вироби (80,7 відс.), мінеральні продукти (78,0 відс.).

⁵⁹ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2014 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2015. – 71 с.[Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/166710.html>.

⁶⁰ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2014 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2015. – 71 с.[Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/166710.html>.

4.4. Правила ІНКОТЕРМС та їх значення у формуванні митної вартості товарів.

Контрагенти, що укладають контракт, найчастіше недостатньо інформовані про розходження в торговельних та законодавчих порядках країн, де знаходяться комерційні підприємства партнерів. Це може призвести до спорів в частині визначення митної вартості товарів, судових розглядів, які тягнуть за собою втрати часу і фінансовий збиток. Щоб позбутися таких колізій, чітко визначити обов'язки сторін та зменшити ризик юридичних ускладнень, у договорах (контрактах) купівлі-продажу, Міжнародною торговельною палатою (англійською – International Chamber of Commerce (ICC), в 1936 р. були розроблені торговельні терміни, що являють собою універсальний набір базових умов, знання і застосування яких полегшувало здійснення торговельних операцій. Вони ґрунтувалися на міжнародній торговельній практиці і звичаях. Збірник називався «Міжнародні правила тлумачення торговельних термінів ІНКОТЕРМС» (International Commercial Terms). Зміни в ІНКОТЕРМС вносилися в 1953, 1967, 1980, 1990, 2000 роках. З 1 січня 2011 р. вступила в дію нова версія правил ІНКОТЕРМС, яка отримала назву «ІНКОТЕРМС 2010».

Базисні умови поставки спрощують процес розробки та укладання контракту, допомагають партнерам знайти спосіб розподілу відповідальності та правильно ідентифікувати митну вартість товару. У контракті купівлі-продажу базисними умовами постачання є умови, що визначають:

1) права та обов'язки сторін щодо постачання проданих товарів:

– хто і за чий рахунок забезпечує транспортування товарів по території країн експортера, імпортера, транзитних країн, а також при перевезенні товару морським, річковим, повітряним транспортом;

– стан вантажу щодо транспортного засобу, а саме визначає зобов'язання продавця за встановлену в контракті ціну доставити вантаж у визначене місце або завантажити товар на транспортний засіб чи підготувати його до завантаження, або передати транспортній організації;

– зобов'язання продавця по упакуванню та маркуванню товарів, зобов'язання сторін по страхуванню вантажів;

– зобов'язання сторін щодо оформлення комерційної документації відповідно до діючих в міжнародній торговельній практиці вимог;

– де і коли переходять від продавця до покупця права власності на товар;

2) момент переходу ризику випадкової загибелі чи ушкодження товару і витрати, що можуть виникнути у зв'язку з цим.

Зобов'язання продавця і покупця, наведені в ІНКОТЕРМС 2010 по кожній з базисних умов, перераховані в таблиці 4.1.

Таблиця 4.1

Порядок формування витрат залежно від умов поставок ІНКОТЕРМС 2010

Витрати пов'язані з товаром		Умови поставки за ІНКОТЕРМС - 2010										
		EXW	FCA	FAS	FOB	CFR	CIF	CPT	CIP	DAT	DAP	DDP
1	Упаковка											
2	Погрузка на перший транспорт	+										
3	Доставка основному перевізнику	+										
4	Вивізні мито											
5	Страховання перевезення	+	+	+	+	+		+		+	+	+
6	Погрузка у перевізника	+	+	+								
7	Оплата основного перевезення	+*	+*	+*	+*	-**	-**	-**	-**	-**	-**	-**
8	Розвантаження									-		-
9	Ввізне мито											-
10	Доставка від перевізника											-

Пояснення до умовних позначок, використаних в таблиці:
 в графах 1-7 - враховуються витрати, понесені до перетину митного кордону України;
 в графах 8-10 - враховуються витрати, понесені після перетину митного кордону України;
 «*» - витрати тільки до моменту перетину митного кордону України;
 «**» - витрати тільки від моменту перетину митного кордону України;
 ■ - витрати, які включаються в ціну у відповідності з ІНКОТЕРМС – 2010;
 «+» - при визначенні митної вартості витрати додаються незалежно від того, хто їх несе;
 «-» - при визначенні митної вартості витрати віднімаються незалежно від того, хто їх несе.

Розглянемо більш детально кожну із умов поставок в редакції ІНКОТЕРМС 2010.

EXW (EX Works (... named place) Франко завод (... назва місця). Термін «Франко завод» означає, що продавець вважається таким, що виконав свої обов'язки з постачання, коли він надасть товар у розпорядження покупця на своєму підприємстві чи в іншому названому місці (наприклад, на заводі, фабриці, складі тощо). Продавець не відповідає за завантаження товару на транспортний засіб, а також за митне очищення товару для експорту.

FCA (Free Carrier (... named place) Франко перевізник (... назва місця). Термін «франко-перевізник» означає, що продавець доставить товар, який пройшов митне очищення, зазначеному покупцем перевізнику до названого місця. Слід зазначити, що вибір місця постачання вплине на зобов'язання по завантаженню і розвантаженню товару на даному місці. Якщо поставка здійснюється в приміщенні продавця, то продавець несе відповідальність за відвантаження. Якщо ж постачання здійснюється в інше місце, продавець за відвантаження товару відповідальності не несе. Даний термін може бути використаний під час перевезення будь-яким видом транспорту, включаючи змішані перевезення.

FAS (Free Alongside Ship (...named port of shipment) Франко вздовж борту судна (... назва порту відвантаження). Термін «франко вздовж борту судна» означає, що продавець виконав постачання, коли товар розміщений уздовж борта судна на причалі або на ліхтерах у зазначеному порту відвантаження. Це означає, що з цього моменту усі витрати й ризики втрати чи пошкодження товару повинен нести покупець. За умовами терміна FAS на продавця покладається обов'язок по митному очищенню товару для експорту (на відміну від умов попередніх видань «Інкотермс» – обов'язок по митному очищенню для експорту покладалася на покупця). Однак, якщо сторони бажають, щоб покупець узяв на себе обов'язки з митного очищення товару для експорту, то це повинно бути чітко обумовлене у відповідному доповненні до договору купівлі-продажу.

FOB (Free On Board (... named port of shipment) Франко борт (... назва порту відвантаження). Термін «Франко борт» означає, що продавець виконав постачання, коли товар перейшов через поручні судна в названому порту відвантаження. Це означає, що з цього моменту усі витрати й ризики, втрати чи пошкодження товару повинен нести покупець. За умовами терміна FOB на продавця покладається обов'язок по митному очищенню товару для експорту. Даний термін може застосовуватися тільки під час перевезення товару морським або внутрішнім водним транспортом. Якщо сторони не збираються поставити товар через поручні судна, слід застосовувати термін FCA.

CFR Cost and Freight (... named port of destination) Вартість і фрахт (... назва порту призначення). Термін «вартість і фрахт» означає, що продавець виконав постачання, коли товар перейшов через поручні судна в порту відвантаження. За умовами терміна CFR на продавця покладається обов'язок по митному очищенню товару для експорту. Даний термін може застосовуватися тільки під час перевезення товару морським або внутрішнім водним транспортом.

CIF (Cost, Insurance and Freight (...named port of destination) Вартість, страхування і фрахт (...назва порту призначення). Термін «вартість, страхування та фрахт» означає, що продавець виконав постачання, коли товар перейшов через поручні судна в порту відвантаження. Продавець зобов'язаний оплатити витрати і фрахт, необхідні для доставки товару в зазначений порт призначення, але ризик втрати або ушкодження товару, як і будь-які додаткові витрати, що виникають після відвантаження товару, переходять із продавця на покупця. За умовами терміна CIF на продавця покладається обов'язок по митному очищенню товару для експорту. Даний термін може

застосовуватися тільки під час перевезення товару морським або внутрішнім водним транспортом. Якщо сторони не збираються поставити товар через поручні судна, слід застосовувати термін СІР.

СІР (Carriage and Insurance Paid To (... named place of destination) Фрахт/перевезення та страхування оплачені до (... назва місця призначення). Термін «фрахт/перевезення та страхування оплачені до» означає, що продавець доставить товар названому їм перевізнику. Крім цього, продавець зобов'язаний оплатити витрати, пов'язані з перевезенням товару до названого пункту призначення. Це означає, що покупець бере на себе всі ризики і будь-які додаткові витрати після доставки таким чином товару. Однак, за умовами СІР на продавця також покладається обов'язок по забезпеченню страхування від ризиків втрати й ушкодження товару під час перевезення на користь покупця. Отже, продавець укладає договір страхування й оплачує страхові внески. Покупець повинен брати до уваги, що відповідно до умов терміна СІР від продавця потрібно забезпечення страхування з мінімальним покриттям. За умовами терміна СІР на продавця покладається обов'язок по митному очищенню товару для експорту. Даний термін може застосовуватися під час перевезення товару будь-яким видом транспорту, включаючи змішані перевезення.

СРТ (Carriage Paid To (...named place of destination) Фрахт/перевезення оплачено до (... назва місця призначення). Термін «фрахт/перевезення оплачено до» означає, що продавець доставить товар названому їм перевізнику. Крім цього, продавець зобов'язаний оплатити витрати, пов'язані з перевезенням товару до названого пункту призначення. Це означає, що покупець бере на себе всі ризики втрати чи пошкодження товару, як і інші витрати після передачі товару перевізнику. За умовами терміна СРТ на продавця покладається обов'язок по митному очищенню товару для експорту. Даний термін може застосовуватися під час перевезення товару будь-яким видом транспорту, включаючи змішані перевезення.

DAT (Delivered At Terminal (... named terminal of destination) Постачання на терміналі (... назва терміналу). Термін «поставка на терміналі» (новий термін, введений в Інкотермс 2010) означає, що продавець виконав своє зобов'язання по постачанню, коли він надав покупцеві товар, розвантажений з транспортного засобу в узгодженому терміналі зазначеного місця призначення. Під терміналом розуміється будь-яке місце, в т.ч. авіа/авто/залізничний карго-термінал, причал, склад тощо. Продавець несе всі ризики по доставці товару і його розвантаженні на терміналі. Продавець не зобов'язаний виконувати митні формальності або сплачувати імпорتنі мита при ввезенні товару. Даний термін може застосовуватися при поставках будь-яким видом транспорту.

DAP (Delivered At Point (... named point of destination) Постачання в пункті (... назва пункту). Термін «поставка в пункті» (новий термін, введений в Інкотермс 2010) означає, що продавець виконав своє зобов'язання по постачанню, коли він надав покупцеві товар, готовий до розвантаження з транспортного засобу, що прибув в узгоджене місце призначення. Продавець несе всі ризики, пов'язані з доставкою товару в узгоджене місце призначення. Продавець не зобов'язаний виконувати митні формальності або сплачувати імпорнтні мита при ввезенні товару. Даний термін може застосовуватися при поставках будь-яким видом транспорту.

DDP (Delivered Duty Paid (... named place of destination) Постачання з оплатою мита (... назва місця призначення). Термін «поставка зі сплатою мита» означає, що продавець надасть товар, що пройшов митне очищення і не був розвантажений із прибулого транспортного засобу у розпорядження покупця в названому місці призначення. Продавець зобов'язаний нести усі витрати і ризики, пов'язані з транспортуванням товару, включаючи (де це буде потрібно) будь-які збори для імпорту в країну призначення (під словом «мити» тут розуміється відповідальність і ризики за проведення митного очищення, а також за оплату митних формальностей, митних платежів та інших зборів). У той час як термін EXW покладає на продавця мінімальні обов'язки, термін DDP припускає максимальні обов'язки продавця. Даний термін не може застосовуватися, якщо продавець прямо чи побічно не може забезпечити одержання імпорнтної ліцензії. Якщо сторони погодилися про виключення з зобов'язань продавця деяких з витрат, що підлягають оплаті при імпорті (таких, як податок на додану вартість – ПДВ), це повинно бути чітко визначене в контракті купівлі-продажу.

Серед усіх розглянутих базисних умов сторони зовнішньоторговельних операцій віддають перевагу умовам FOB і CIF. У міжнародній торгівлі під «ціною FOB» розуміється експортна ціна товару, а під «ціною CIF» – імпорнтна ціна. Для продавця вигідне постачання товару на цих умовах, оскільки ризик випадкової загибелі або ушкодження товару з моменту навантаження товару на судно й одержання коносаменту переходить на покупця. Крім того, уклавши контракт на умовах CIF, продавець має право зафрахтувати судно за своїм розсудом. Це дає йому можливість дістати додатковий прибуток за рахунок різниці між вартістю фрахту, закладеної в ціні, і фактично виплаченої судновласнику, а також за рахунок використання зафрахтованого тоннажу для перевезення зворотним рейсом своїх імпорнтних вантажів.

Питання для самоперевірки

- 1. Назвіть основні міжнародні нормативні акти щодо визначення митної вартості товарів.*
- 2. Як трактується митна вартість товарів згідно чинного законодавства?*
- 3. Охарактеризуйте правового регламентування методів визначення митної вартості товарів.*
- 4. Який порядок формування митної вартості товарів в Україні?*
- 5. Назвіть вимоги щодо ідентичності товарів.*
- 6. Охарактеризуйте загальні положення Брюссельської конвенції щодо визначення митної вартості.*
- 7. У чому полягає суть використання резервного методу визначення митної вартості товарів?*
- 8. Охарактеризуйте сутність правил ІНКОТЕРМС 2010.*
- 9. Дайте загальну характеристику практики використання методів визначення митної вартості товарів в Україні.*
- 10. Як впливають правила ІНКОТЕРМС 2010 на формування митної вартості товарів?*

Тестові завдання

1. Базовими угодами міжнародної торгівлі щодо оцінювання товарів для митних цілей є:

- А) Митний кодекс України;*
- Б) Генеральна угода з тарифів і торгівлі (ГАТТ) 1947 року;*
- В) Правила Інкотермс;*
- Г) Статут Всесвітньої митної організації.*

2. Першим кроком на шляху створення національного законодавства з митної вартості було прийняття Закону України:

- А) «Про митний комітет України»;*
- Б) «Про Єдиний митний тариф» 5 лютого 1992 р.;*
- В) «Про Державну митну службу України»;*
- Г) «Про митну вартість товарів».*

3. Заявлення митної вартості товарів здійснюється:

- А) декларантом або уповноваженою ним особою під час декларування товарів;*
- Б) тільки декларантом;*
- В) тільки уповноваженою ним особою;*
- Г) уповноваженим економічним оператором.*

4. Декларант або уповноважена ним особа, які заявляють митну вартість товару, мають право:

- А) проводити цінову експертизу договору (контракту) шляхом залучення експертів за власні кошти;*

Б) не мають право проводити цінову експертизу договору (контракту) шляхом залучення експертів за власні кошти;

В) проводити цінову експертизу договору (контракту) шляхом залучення експертів за кошти фіскальних органів;

Г) проводити цінову експертизу договору (контракту) шляхом залучення експертів за кошти міжнародних інституцій.

5. Декларант або уповноважена ним особа, які заявляють митну вартість товару, зобов'язані:

А) нести всі додаткові витрати, пов'язані з коригуванням митної вартості або наданням фіскальному органу додаткової інформації;

Б) не зобов'язані нести всі додаткові витрати, пов'язані з коригуванням митної вартості або наданням фіскальному органу додаткової інформації;

В) нести часткові витрати, пов'язані з коригуванням митної вартості або наданням фіскальному органу додаткової інформації;

Г) нести всі додаткові витрати, пов'язані лише з наданням фіскальному органу додаткової інформації.

6. Основним методом визначення митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, є:

А) метод за ціною договору (вартість операції);

Б) метод додавання вартості;

В) метод імпортування товарів на митну територію України;

Г) метод віднімання вартості.

7. Кожний наступний метод застосовується лише у разі:

А) якщо митна вартість товарів значно перевищує фактурну;

Б) якщо митна вартість товарів підпадає під коригування;

В) якщо митна вартість товарів не може бути визначена шляхом застосування попереднього методу;

Г) якщо митна вартість товарів не декларується.

8. Застосуванню другорядних методів передує процедура:

А) консультацій між фіскальним органом та службою безпеки з метою визначення митної вартості;

Б) консультацій між фіскальним органом та декларантом з метою визначення основи вартості;

В) не передбачає процедури консультування;

Г) консультацій між фіскальним органом та Асоціацією митних брокерів з метою визначення митної вартості.

9. У разі якщо неможливо застосувати жоден із зазначених методів, митна вартість визначається за:

А) основним методом;

Б) не визначається взагалі;

В) резервним методом;

Г) методом за ідентичними товарами.

10. Право на автоматичне застосування методу визначення митної вартості за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції), мають:

- А) митні брокери;
- Б) митні перевізники;
- В) уповноважені економічні оператори;
- Г) мобільні оператори.

11. Митною вартістю товарів, що вивозяться за межі митної території України, є ціна товару, зазначена:

- А) у рахунку-фактурі чи рахунку-проформі;
- Б) у коносаменті;
- В) тільки у рахунку-фактурі;
- Г) експортній ліцензії.

12. Ціна договору щодо ідентичних товарів береться за основу для визначення митної вартості товарів, якщо ці товари:

- А) ввезено приблизно в тій же кількості та на тих же комерційних рівнях, що й оцінювані товари;
- Б) не ввезено в тій же кількості та на тих же комерційних рівнях, що й оцінювані товари;
- В) відносять до критичного імпорту;
- Г) було ввезено на інших комерційних умовах.

13. Митною вартістю товарів, що ввозяться в Україну відповідно до митних режимів, відмінних від режиму імпорту, є:

- А) собівартість продукції;
- Б) ціна товару, зазначена у рахунку-фактурі чи рахунку-проформі;
- В) собівартість продукції, зазначена у рахунку-фактурі чи рахунку-проформі;
- Г) ціна товару, зазначена в договорі перевезення.

14. Митна вартість імпортних товарів не визначається резервним методом на підставі:

- А) ціни товарів українського походження на внутрішньому ринку України;
- Б) ціни аналогічних товарів;
- В) ціни подібних товарів;
- Г) ціни товарів-субститутів.

15. Метод визначення митної вартості товарів за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються, не застосовується, якщо:

- А) використані декларантом або уповноваженою ним особою відомості не підтверджені документально;
- Б) або не визначені кількісно;
- В) та/або відсутня хоча б одна із складових митної вартості, яка є обов'язковою при її обчисленні;
- Г) або контрактна вартість є мінімальною.

16. Якою міжнародною інституцією в 1936 р. були розроблені торговельні терміни ІНКОТЕРМС:

- А) Міжнародною промисловою палатою;

- Б) Міжнародною торговельною палатою;*
- В) Міжнародною митною палатою;*
- Г) Міжнародною палатою по тарифах і торгівлі.*

17. Термін «Франко завод» означає, що:

- А) продавець вважається таким, що виконав свої обов'язки з постачання, коли він надасть товар у розпорядження покупця на своєму підприємстві чи в іншому названому місці (наприклад, на заводі, фабриці, складі тощо);*
- Б) продавець вважається таким, що не виконав свої обов'язки з постачання, коли він надасть товар у розпорядження покупця на своєму підприємстві чи в іншому названому місці (наприклад, на заводі, фабриці, складі тощо);*
- В) продавець вважається таким, що виконав свої обов'язки з постачання, коли він надасть товар у розпорядження покупця на причалі порту;*
- Г) продавець вважається таким, що виконав свої обов'язки з постачання, коли він надасть товар у розпорядження покупця при перетині митного кордону.*

18. Термін CFR («вартість і фрахт») означає, що:

- А) продавець виконав постачання, коли товар перейшов через митний кордон в порту відвантаження;*
- Б) продавець виконав постачання, коли товар перейшов через митний кордон в порту прибуття;*
- В) продавець виконав постачання, коли товар перейшов через поручні судна в порту відвантаження;*
- Г) продавець виконав постачання, коли товар перейшов до митного брокера в порту прибуття.*

19. Термін DAT «поставка на термінали» означає, що:

- А) продавець виконав своє зобов'язання по постачанню, коли він надав покупцеві товар, розвантажений з транспортного засобу в узгодженому терміналі зазначеного місця призначення;*
- Б) продавець виконав своє зобов'язання по постачанню, коли він надав покупцеві товар, розвантажений з транспортного засобу в узгодженому пункті пропуску через кордон;*
- В) продавець виконав своє зобов'язання по постачанню, коли він надав покупцеві товар, розвантажений з транспортного на нейтральній території;*
- Г) продавець виконав своє зобов'язання по постачанню, коли він не надав покупцеві товар, розвантажений з транспортного засобу в узгодженому терміналі зазначеного місця призначення.*

20. Термін DDP передбачає, що:

- А) продавець надасть товар, що пройшов митне очищення;*
- Б) продавець надасть товар, що не пройшов митне очищення;*
- В) митні платежі сплачуються за повними ставками;*
- Г) митні платежі сплачуються за преференційними ставками.*

РОЗДІЛ 5

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРУВАННЯ ОСНОВНИХ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

5.1. Законодавчі аспекти адміністрування митних платежів в Україні

Правила оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, іншими (крім мита) митними платежами встановлюються Податковим кодексом України з урахуванням особливостей, що визначаються Митним кодексом.

Обов'язок із сплати митних платежів виникає (рис. 5.1). Обов'язок із сплати митних платежів припиняється:

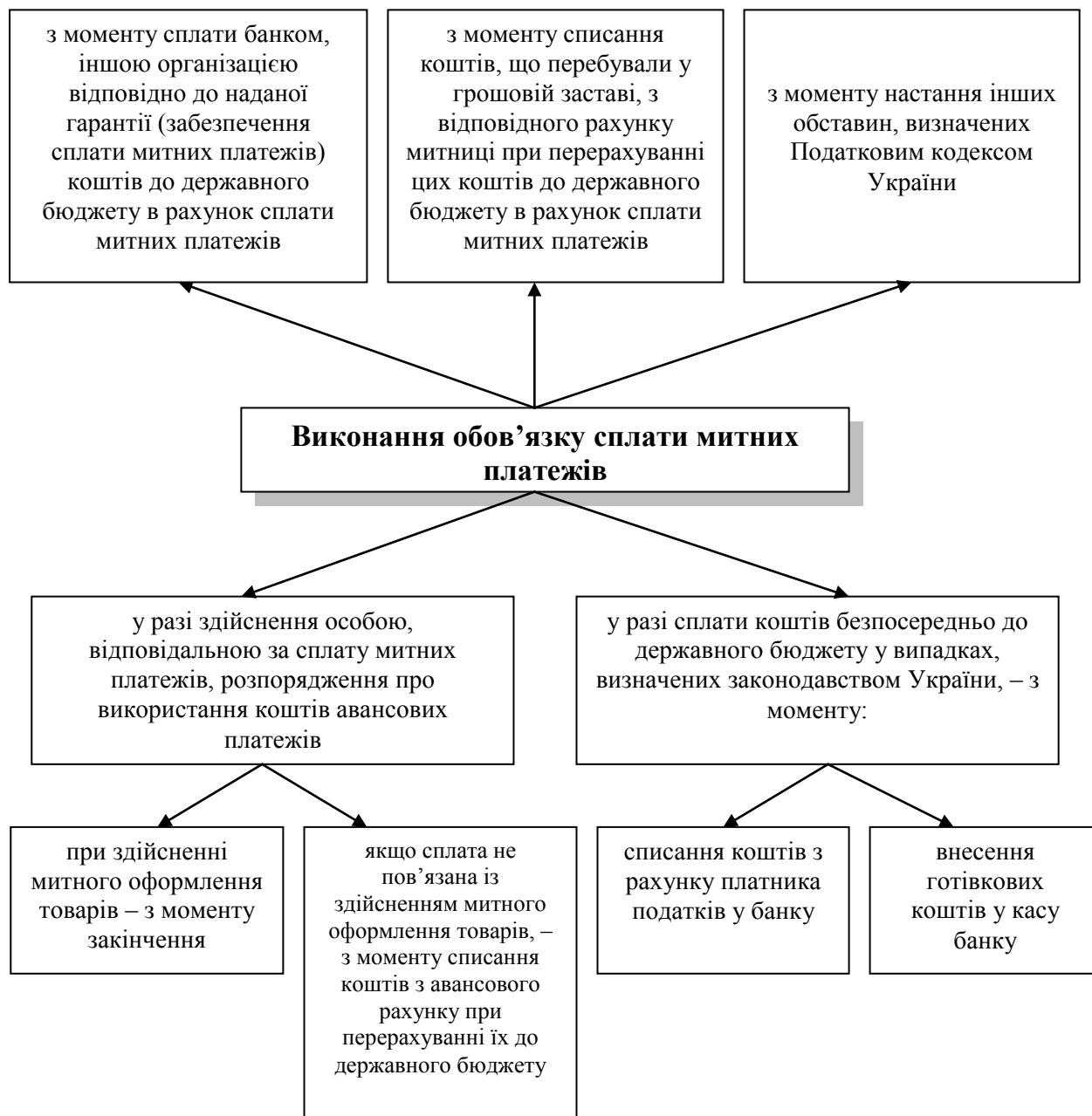
- 1) при виконанні обов'язку із сплати митних платежів;
- 2) якщо товари до їх випуску виявилися знищеними або безповоротно втраченими внаслідок аварії або дії обставин непереборної сили за нормальних умов транспортування, зберігання або використання (експлуатації) та за відсутності порушень вимог та умов, установлених Митним кодексом, а також внаслідок природних втрат, які підтверджуються відповідними актами;
- 3) якщо товари знищуються або передаються у власність держави;
- 4) якщо товари конфіскуються.

Рис. 5.1. Виникнення обов'язку зі сплати митних платежів

Щодо товарів, випущених у вільний обіг на митній території України або вивезених з цієї території без сплати митних платежів, обов'язок з їх сплати припиняється також у випадках, передбачених Митним кодексом України, Податковим кодексом України та іншими законами України.

Обов'язок із сплати митних платежів вважається виконаним (митні платежі вважаються сплаченими) (рис. 5.2):

Рис.5.2. Порядок виконання обов'язку щодо сплати митних платежів

Митні платежі не сплачуються у разі, якщо відповідно до Митного кодексу України, Податкового кодексу України, інших законів України, а

також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України:

1) товари не є об'єктом оподаткування митними платежами;

2) щодо товарів надано звільнення або повне умовне звільнення від сплати митних платежів – у період дії такого звільнення і при дотриманні умов, у зв'язку з якими його надано;

3) при ввезенні товарів на митну територію України або вивезенні товарів з митної території України товари були поміщені у митний режим, який відповідно до положень Митного кодексу України не передбачає сплату митних платежів, – на період дії цього режиму та при виконанні умов, що впливають з такого режиму;

4) коли загальна фактурна вартість товарів, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за межі митної території України громадянами, не перевищує обсягів, які не є об'єктом оподаткування митними платежами.

Особою, на яку покладається обов'язок із сплати митних платежів, є декларант. Якщо декларування товарів здійснюється особою, уповноваженою на це декларантом, на таку особу покладається обов'язок із сплати митних платежів солідарно з декларантом. Особою, на яку покладається обов'язок із сплати донарахованих митних платежів – податкового зобов'язання, визначеного за результатами документальної перевірки, є відповідний платник податків. Крім цього, особами, на яких покладається обов'язок із сплати митних платежів, є:

1) у разі незаконного ввезення товарів на митну територію України, незаконного вивезення товарів за межі митної території України – особа, яка незаконно ввезла (вивезла) товари, а також особи, які брали участь у незаконному ввезенні (вивезенні) товарів, якщо вони знали або повинні були знати про незаконність такого ввезення (вивезення), та особи, які придбали у власність або у володіння незаконно ввезені товари, якщо в момент придбання вони знали або повинні були знати про незаконність ввезення, що належним чином доведено в порядку, встановленому законодавством України;

2) у разі вилучення товарів, що тимчасово зберігаються під митним контролем, з порушенням вимог Митного кодексу України та інших нормативно-правових актів – особа, яка незаконно вилучила такі товари, а також особи, які брали участь у незаконному вилученні таких товарів, зберігали та придбали такі товари, або особа, яка відповідає за забезпечення схоронності зазначених товарів;

3) у разі недотримання положень щодо користування та розпорядження товарами або виконання інших вимог і умов, установлених Митним кодексом України для застосування митних режимів, що передбачають умовне повне або часткове звільнення від сплати митних платежів, – особи, відповідальні за дотримання митного режиму;

4) у разі невиконання зобов'язань щодо використання чи споживання товарів, що впливають з умов цільового використання, за яких надається податкова пільга при випуску товарів для вільного обігу, – особа, на яку покладається обов'язок щодо виконання таких умов;

5) у разі заявлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення до митного режиму транзиту – особа, яка надала зобов'язання щодо доставки цих товарів, транспортних засобів до фіскального органу призначення;

б) у разі невиконання особою, відповідальною за сплату митних платежів, обов'язку із сплати митних платежів, якщо сплата митних платежів забезпечена гарантом відповідно до положень Митного кодексу України, – гарант.

У разі якщо обов'язок із сплати митних платежів покладається на кількох осіб, такі особи виконують зазначений обов'язок солідарно.

Об'єкт та база оподаткування митними платежами під час переміщення товарів через митний кордон України визначаються відповідно до Митного кодексу України, Податкового кодексу України та інших законів України.

Митні платежі нараховуються декларантом або іншими особами, на яких покладено обов'язок із сплати митних платежів, самостійно, крім випадків, якщо обов'язок щодо нарахування митних платежів відповідно до Митного кодексу України, Податкового кодексу України та інших законів України покладається на фіскальні органи. Нарахування сум митних платежів здійснюється у валюті України. Для цілей нарахування митних платежів застосовуються ставки, що діють на день подання фіскальному органу митної декларації на товари, а в разі якщо митне оформлення здійснюється без подання митної декларації, – на день його здійснення.

У разі якщо для цілей обчислення митних платежів, у тому числі визначення митної вартості товарів, необхідно зробити перерахування іноземної валюти, застосовується курс валюти України до іноземної валюти, встановлений Національним банком України, що діє на 0 годин дня подання митної декларації, або дня здійснення митних формальностей, якщо вони здійснюються без подання митної декларації.

У разі незаконного ввезення товарів на митну територію України або вивезення їх з цієї території суми належних до сплати митних платежів нараховуються за ставками, встановленими на день переміщення цих товарів через митний кордон України, а якщо такий день встановити неможливо, – на день виявлення факту такого ввезення (вивезення).

У разі втрати, недоставки чи видачі без дозволу фіскальних органів товарів, що перебувають під митним контролем та переміщуються транзитом або знаходяться на тимчасовому зберіганні, митні платежі нараховуються за ставками, встановленими на день прийняття цих товарів для перевезення або розміщення їх на тимчасове зберігання.

У разі незаконного ввезення товарів на митну територію України базою оподаткування є митна вартість цих товарів, їх кількість або інші показники, встановлені законом, що використовуються для визначення бази оподаткування, на день нарахування митних платежів. Якщо визначити суму належних до сплати митних платежів неможливо внаслідок ненадання фіскальному органу точних відомостей про характер товарів, їх назву, кількість, країну походження і митну вартість, сума митних платежів визначається виходячи з найбільшої величини ставок митних платежів, кількості чи вартості товарів, що можуть бути визначені на підставі наявних відомостей.

У разі нецільового використання товарів, щодо яких було надано умовне звільнення від оподаткування, а також порушення умов митних режимів, поміщення в які передбачає умовне звільнення від оподаткування, застосовуються ставки митних платежів, що діють на день прийняття фіскальним органом митної декларації для митного оформлення. Митна вартість товарів, їх кількість чи інші характеристики, що використовуються для визначення бази оподаткування, визначаються на день застосування ставок митних платежів.

Строки сплати (виконання обов'язку зі сплати) митних платежів передбачено наступним чином. У разі ввезення товарів на митну територію України суми митних платежів, нараховані фіскальним органом, підлягають сплаті до Державного бюджету України платником податків до або на день подання фіскальному органу митної декларації для митного оформлення, крім випадків, якщо товари ввозяться на митну територію України із звільненням від оподаткування митними платежами.

У разі розміщення товарів на тимчасове зберігання митні платежі мають бути сплачені не пізніше дня закінчення строку тимчасового зберігання. Якщо до закінчення строку тимчасового зберігання ці товари

поміщуються у митний режим, який передбачає сплату митних платежів, митні платежі мають бути сплачені не пізніше випуску товарів відповідно до цього режиму.

У разі вивезення товарів з митної території України вивізне мито має бути сплачене не пізніше дня прийняття фіскальним органом митної декларації для митного оформлення. У разі зміни митного режиму митні платежі мають бути сплачені не пізніше дня випуску товарів у наступному митному режимі.

Для цілей обчислення пені строком сплати митних платежів вважається:

1) у разі використання товарів, ввезених на митну територію України з умовним звільненням від оподаткування митними платежами, в інших цілях, ніж ті, у зв'язку з якими було надано таке звільнення, – перший день, коли особа порушила обмеження щодо користування та/або розпорядження зазначеними товарами. Якщо такий день установити неможливо, строком сплати митних платежів вважається день прийняття фіскальним органом митної декларації на такі товари для митного оформлення;

2) у разі порушення вимог і умов митних режимів, що тягне за собою виникнення обов'язку із сплати митних платежів, – день вчинення такого порушення. Якщо такий день установити неможливо, строком сплати митних платежів вважається день початку дії відповідного митного режиму;

3) в інших випадках – день виникнення обов'язку із сплати митних платежів.

Строки сплати митних платежів при переміщенні (пересиланні) товарів через митний кордон України громадянами, при переміщенні товарів через митний кордон України трубопровідним транспортом та лініями електропередачі, при тимчасовому ввезенні товарів на митну територію України з умовним частковим звільненням від оподаткування митними платежами, а також при незаконному переміщенні товарів через митний кордон України визначаються Митним та Податковим кодексами України.

Суми митних платежів, нараховані фіскальним органом, підлягають сплаті до державного бюджету платником податків безпосередньо на єдиний казначейський рахунок. Суми митних платежів сплачуються в готівковій формі через касу фіскального органу чи фінансової установи або у безготівковій формі через фінансову установу, крім передбачених випадків.

Перерахування сум митних платежів до Державного бюджету України із зазначених рахунків фіскального органу здійснюється цим органом. Митні платежі сплачуються у валюті України. В окремих випадках, перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України, митні платежі можуть бути сплачені в іноземній валюті за курсом, встановленим Національним банком України. Перерахунок сум митних платежів, визначених у валюті України, в іноземну валюту для цілей сплати митних платежів, обчислених у валюті України, здійснюється за курсом, встановленим Національним банком України, а у разі якщо обов'язок із сплати митних платежів не пов'язаний з поданням митної декларації, – на день фактичної сплати.

Митні платежі можуть бути сплачені в будь-якій іншій формі, передбаченій законом. Порядок нарахування, обліку та перерахування до державного бюджету сум митних платежів визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну податкову і митну політику. На вимогу платника податків фіскальні органи зобов'язані видати підтвердження сплати митних платежів у письмовій формі.

Сплата митних платежів може здійснюватися із застосуванням авансових платежів (передоплати). Авансовими платежами (передоплатою) є грошові кошти, внесені платником податків за власним бажанням на рахунки, відкриті на ім'я фіскальних органів в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, як попереднє грошове забезпечення сплати майбутніх митних платежів.

Авансові платежі вносяться у валюті України. Кошти авансових платежів не вважаються митними платежами, доки особа, яка внесла такі платежі, не зробить розпорядження про це фіскальному органу та не будуть виконані відповідні митні формальності. З моменту початку виконання таких митних формальностей кошти авансових платежів у сумі, на яку зроблено розпорядження, не підлягають використанню на будь-які інші цілі. Після завершення митних формальностей кошти у сумі, на яку зроблено розпорядження, перераховуються фіскальним органом до державного бюджету. У разі відмови від завершення митних формальностей сумі авансових платежів, на яку зроблено розпорядження, повертається статус авансових платежів.

Повернення коштів авансових платежів здійснюється, якщо заяву про повернення подано до фіскального органу протягом 1095 днів з дня внесення таких коштів на рахунок фіскальному органу. При цьому

відсотки на суму коштів, унесених як авансові платежі, не нараховуються. Кошти авансових платежів, що перебувають на рахунку фіскального органу без розпорядження про використання протягом 1095 днів з дня їх внесення, підлягають перерахуванню до державного бюджету.

На вимогу платника податків фіскальний орган зобов'язаний надати йому письмову інформацію про використання коштів, унесених ним як авансові платежі, не пізніше 30 днів з дня отримання такої вимоги. У разі незгоди платника податків з інформацією фіскального органу здійснюється спільна звірка використання зазначених коштів. Результати такої звірки оформлюються актом. Один примірник такого акта після його підписання надається платнику податків.

Умови надання звільнення (умовного звільнення) від оподаткування митними платежами визначаються Митним кодексом України, Податковим кодексом України, іншими законами України та міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

Повернення помилково та/або надміру сплачених сум митних платежів здійснюється відповідно до Бюджетного та Податкового кодексів України. У разі виявлення факту помилкової та/або надмірної сплати митних платежів фіскальний орган не пізніше одного місяця з дня виявлення такого факту зобов'язаний повідомити платника податків про суми надміру сплачених митних платежів. Якщо надмірна сплата сум митних платежів сталася внаслідок помилки з боку посадових осіб фіскального органу, повернення надміру сплачених сум митних платежів здійснюється у першочерговому порядку. Повернення сум відповідних митних платежів здійснюється також у разі, якщо:

1) законом передбачено повернення сум сплаченого мита при поміщенні товарів у митний режим реімпорту або у митний режим реекспорту;

2) здійснюється зміна раніше заявленого митного режиму, якщо суми митних платежів, належних до сплати при поміщенні товарів у новий митний режим, є меншими, ніж суми митних платежів, сплачених при поміщенні їх у попередній митний режим;

3) відновлюється режим найбільшого сприяння, вільної торгівлі;

4) митну декларацію змінено або визнано недійсною;

5) у товарах, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за її межі, виявлено дефекти або вони якимось іншим чином не відповідають погодженим специфікаціям, за умови, що ці товари не ремонтувалися і не використовувалися відповідно на території України та за її межами (крім операцій, необхідних для виявлення дефектів або невідповідності) і повертаються протягом визначеного строку;

б) платником податків подано фіскальному органу документи, які підтверджують наявність у нього на день подання фіскальному органу митної декларації для митного оформлення права на звільнення від сплати митних платежів.

Повернення сум митних платежів у перелічених випадках, здійснюється у тому самому порядку, що і повернення помилково та/або надміру сплачених сум митних платежів за заявою платника податків за умови, що така заява подається не пізніше одного року з дня, наступного за днем виникнення обставин, що тягнуть за собою повернення сплачених сум митних платежів. Повернення сплачених сум митних платежів здійснюється у валюті України. Якщо сплата або стягнення митних платежів здійснювалася в іноземній валюті, повернення сум митних платежів здійснюється за курсом Національного банку України.

Повернення не здійснюється:

1) якщо сума митних платежів, що підлягає поверненню, не перевищує 20 гривень;

2) в інших випадках, встановлених Податковим кодексом України.

Після закінчення встановлених Митним кодексом України та Податковим кодексом України строків сплати митних платежів на суму податкового боргу нараховується пеня.

Розрахунок пені здійснюється наступним чином:

$$S_{\text{пеня}} = \frac{\sum_{\text{сумаборгу}} \times K_{\text{днів}} \div 100\% \times U_{\text{НБУ}} \times 1,2}{R},$$

де $S_{\text{пеня}}$ – сума пені, що нараховується на суму податкового боргу;

$\sum_{\text{сумаборгу}}$ – фактична сума боргу;

$K_{\text{днів}}$ – кількість днів несплати податкового боргу;

$U_{\text{НБУ}}$ – облікова ставка НБУ на день виникнення податкового боргу;

1,2 – коефіцієнт розрахунку 120% річних облікової ставки НБУ;

R – кількість днів календарного року.

У разі направлення гаранту претензій щодо сплати митних платежів відповідно до Податкового кодексу України пеня нараховується на строк, що не перевищує трьох місяців з дня, наступного за днем закінчення строку виконання зобов'язань, забезпечених гарантією.

Під час здійснення перевезень за процедурою МДП нарахування пені призупиняється на строк до трьох місяців з дня отримання претензії гарантійним об'єднанням і поновлюється, якщо після закінчення цього строку претензія залишається неврегульованою.

Пеня нараховується платником податків самостійно та сплачується одночасно зі сплатою митних платежів. Сплата, стягнення та повернення пені здійснюються за правилами, встановленими законом для сплати, стягнення та повернення митних платежів. У разі несплати або неповної сплати митних платежів у встановлений строк такі платежі стягуються в порядку та строки, визначені Податковим кодексом України. Належні до сплати суми митних платежів стягуються з осіб, відповідальних за їх сплату.

Стягнення митних платежів не здійснюється та платнику податків не направляється податкове повідомлення-рішення, якщо розмір несплачених сум митних платежів з товарів, зазначених в одній митній декларації, або з товарів, відправлених протягом дня одним відправником на адресу одного одержувача, становить менш як 20 гривень, та в інших випадках, встановлених Податковим кодексом України.

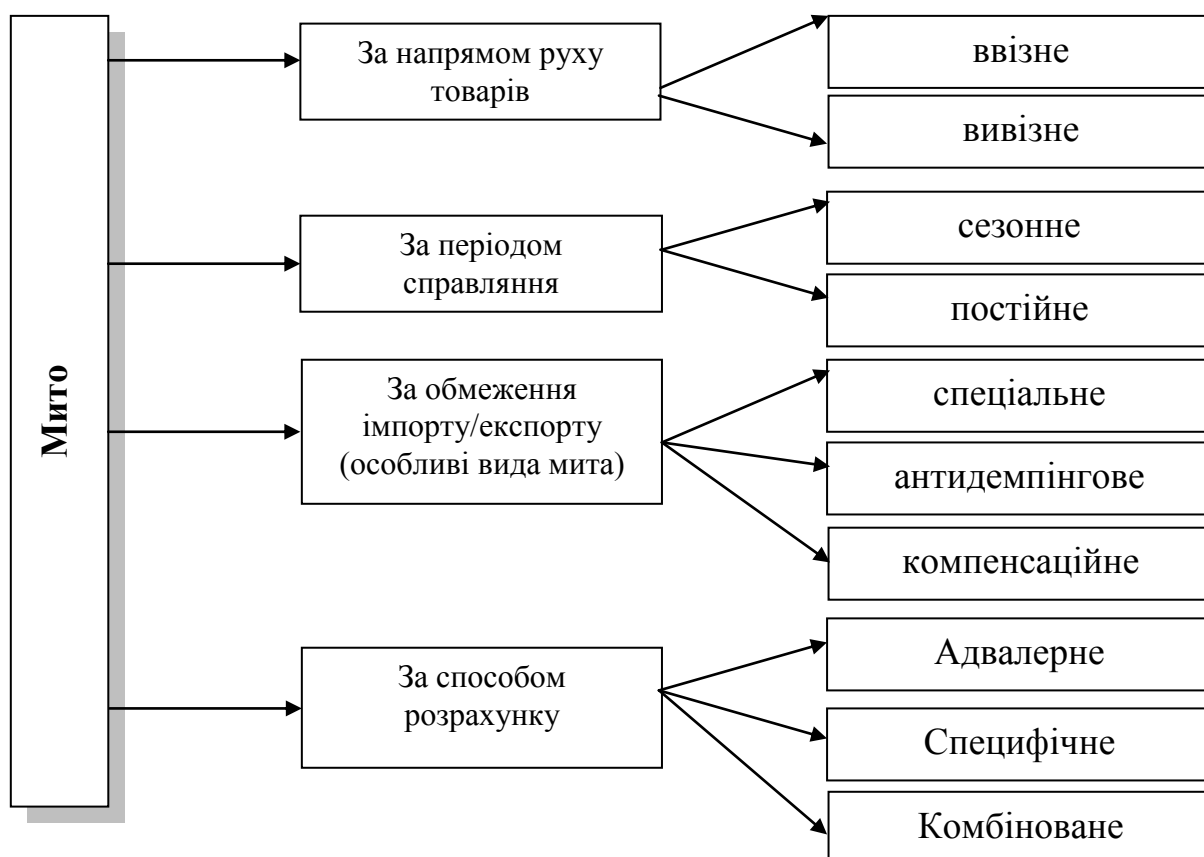
5.2. Порядок сплати мита

Мито входить до складу митних платежів і займає особливе місце в системі оподаткування ЗЕД. По-перше, такий податок вагомий регулятивний потенціал – виконує важливі функції регулювання зовнішньоторговельного обміну з іноземними державами; здійснює захист національних товаровиробників та створює сприятливі умови для їх розвитку; є важливим засобом регулювання експорту-імпорту товарів шляхом встановлення різних розмірів ставок, що зумовлює збільшення чи зменшення товарообороту.

Мито виконує наступні функції:

1. фіскальну, яка відноситься і до імпортних, і до експортних мит, оскільки вони є однією із статей дохідної частини державного бюджету;
2. протекціоністську (захисну) – за його допомогою держава захищає вітчизняних виробників від небажаної іноземної конкуренції;
3. стимулюючу – створення передумов для збільшення експорту;
4. регулятивну – через формування раціональної структури імпорту та експорту;
5. статистичну – забезпечує достовірний облік і державний контроль за переміщенням товарів, транспортних засобів та інших вантажів через митний кордон України.

Залежно від класифікаційних ознак виділяють наступні види мита (рис. 5.3).

Рис. 5.3. Види мита за деякими класифікаційними ознаками

Ввізне мито встановлюється на товари, що ввозяться на митну територію України. Встановлення нових та зміна діючих ставок ввізного мита, визначених Митним тарифом України, здійснюються Верховною Радою України шляхом прийняття законів України.

Митний тариф України – це систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності перелік ставок ввізного мита, яке справляється з товарів, що ввозяться на митну територію України. В основу товарної класифікаційної схеми Митного тарифу України (товарна номенклатура) покладено Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності, яка базується на Гармонізованій системі опису та кодування товарів.

Товарно-класифікаційна схема тарифу складається із наступних граф: код товарів по УКТ ЗЕД; опис товарів по УКТ ЗЕД; преференційні ставки тарифу; пільгова ставки тарифу; повна ставки тарифу; одиниці виміру та обліку.

Код	Назва	Ставки мита, %			Додаткові ОВО*
		Преференційна	Пільгова	Повна	

*ОВО – одиниці виміру та обліку

Основною одиницею виміру та обліку (ОВО) кількості товарів в УКТЗЕД є одиниця маси – кілограм (кг). У разі потреби для цілей тарифного регулювання, нетарифного регулювання (ліцензування, квотування тощо), збору та оброблення статистичних даних застосовуються додаткові ОВО.

Вивізне мито встановлюється законом на українські товари, що вивозяться за межі митної території України.

Ввізне мито є диференційованим щодо товарів, що походять з держав, які спільно з Україною входять до митних союзів або утворюють з нею зони вільної торгівлі. У разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України.

До товарів, що походять з України або з держав – членів Світової організації торгівлі, або з держав, з якими Україна уклала двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння, застосовуються пільгові ставки ввізного мита. До решти товарів застосовуються повні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України.

На окремі товари законом може встановлюватися сезонне мито на строк не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита.

З метою захисту економічних інтересів України та українських товаровиробників у разі ввезення товарів на митну територію України, незалежно від інших видів мита, можуть застосовуватися особливі види мита: 1) спеціальне мито; 2) антидемпінгове мито; 3) компенсаційне мито.

Спеціальне мито встановлюється відповідно до Закону України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну»:

1) як засіб захисту національного товаровиробника, у разі якщо товари ввозяться на митну територію України в обсягах та/або за таких умов, що їх ввезення заподіює або створює загрозу заподіяння значної шкоди національному товаровиробнику;

2) як заходи у відповідь на дискримінаційні та/або недружні дії інших держав, митних союзів та економічних угруповань, які обмежують реалізацію законних прав та інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності України.

Антидемпінгове мито встановлюється відповідно до Закону України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом демпінгу, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

Компенсаційне мито встановлюється відповідно до Закону України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» у разі ввезення на митну територію України товарів, які є об'єктом субсидованого імпорту, що заподіює шкоду або створює загрозу заподіяння шкоди національному товаровиробнику.

Додатковий імпортний збір, що адмініструвався фіскальними органами протягом 2015 року і був відмінений Законом № 74-VIII від 28.12.2014 року, встановлювався законом відповідно до статті XII Генеральної угоди з тарифів і торгівлі 1994 року та Домовленості про положення ГАТТ-1994 щодо платіжного балансу у разі значного погіршення стану платіжного балансу або істотного скорочення золотовалютних резервів, або досягнення ними мінімального розміру з метою забезпечення рівноваги платіжного балансу та збільшення розміру золотовалютних резервів.

Платниками мита є:

1) особа, яка ввозить товари на митну територію України чи вивозить товари з митної території України у порядку та на умовах, встановлених Митним кодексом України;

2) особа, на адресу якої надходять товари, що переміщуються (пересилаються) у міжнародних поштових або експрес-відправленнях, несупроводжуваному багажі, вантажних відправленнях;

3) особа, на яку покладається обов'язок дотримання вимог митних режимів, які передбачають звільнення від оподаткування митом, у разі порушення таких вимог;

4) особа, яка використовує товари, митне оформлення яких було здійснено з умовним звільненням від оподаткування, не за цільовим призначенням та/або всупереч умовам чи цілям такого звільнення, а також будь-які інші особи, які безпідставно використовують звільнення від оподаткування митом (податкову пільгу);

5) особа, яка реалізує або передає у володіння, користування чи розпорядження товари, що були випущені у вільний обіг на митній території України із звільненням від оподаткування митними платежами, до закінчення строку, визначеного законом;

б) особа, яка реалізує товари, транспортні засоби комерційного призначення⁶¹.

---

⁶¹ Митний кодекс України від 13.03.2012, № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями): за станом на 01.01.2016 р. [Електронний ресурс]// Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Об'єктами оподаткування митом є:

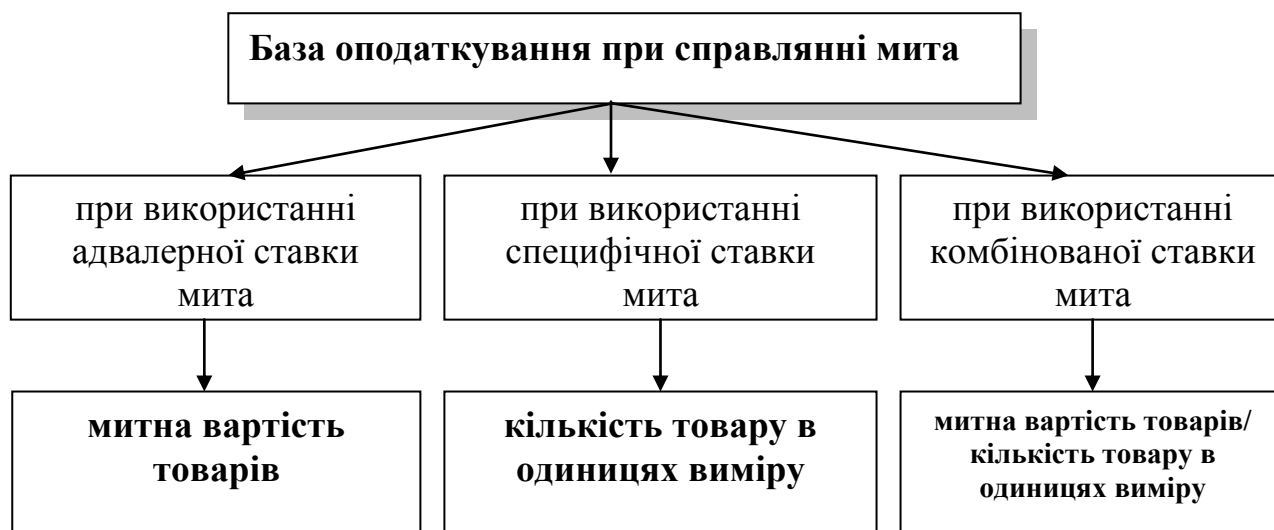
1) товари, митна вартість яких перевищує еквівалент 150 євро, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за межі митної території України підприємствами;

2) товари, що ввозяться (пересилаються) на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню митними платежами відповідно до розділу XII Митного Кодексу, а також розділів V та VI Податкового кодексу України;

3) товари, транспортні засоби, що реалізуються відповідно до статті 243 Митного Кодексу.

Датою виникнення податкових зобов'язань із сплати мита у разі ввезення товарів на митну територію України чи вивезення товарів з митної території України є дата подання фіскальному органу митної декларації для митного оформлення або дата нарахування такого податкового зобов'язання фіскальним органом.

Базою оподаткування митом товарів, що переміщуються через митний кордон України, є (рис. 5.4):

Рис. 5.4. База оподаткування мита

В Україні застосовуються такі види ставок мита: 1) адвалорна – у відсотках до митної вартості товару; 2) специфічна – у грошовому розмірі до кількості товару в одиницях виміру; 3) комбінована, що складається з адвалорної та специфічної ставок мита.

Сезонне мито нараховується за ставками, встановленими Законом України «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції». Особливі види мита нараховуються за ставками, встановленими рішеннями Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі про

застосування антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, відповідно до законів України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту», «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну».

Допускається встановлення тарифних пільг (тарифних преференцій) щодо ставок Митного тарифу України у вигляді звільнення від оподаткування ввізним митом, зниження ставок ввізного мита або встановлення тарифних квот відповідно до законодавства України та для ввезення товарів, що походять з держав, з якими укладено відповідні міжнародні договори.

Тарифні квоти у вигляді встановлення обсягів окремих товарів, призначених для ввезення на митну територію України у визначений період зі зниженням ставки ввізного мита, встановлюються окремими законами. Ввезення товарів на митну територію України поза тарифними квотами здійснюється без зниження ставок ввізного мита. Забороняється знижувати ставки ввізного мита для окремих осіб і за окремими контрактами.

У разі якщо імпорт товару є об'єктом антидемпінгових, компенсаційних або спеціальних заходів, тарифні пільги (тарифні преференції) не встановлюються або зупиняються чи припиняються, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

При ввезенні на митну територію України або вивезенні за її межі від оподаткування митом звільняються ряд товарів, які визначені митним законодавством України. Забороняється звільняти окремих юридичних та фізичних осіб від сплати мита і переносити для них строки його сплати.

Митним законодавством також передбачені звільнення від оподаткування митом залежно від обраного митного режиму, зокрема: 1) ввізним митом – товари, поміщені у митні режими реімпорту та відмови на користь держави; 2) вивізним митом – товари, поміщені у митний режим реекспорту.

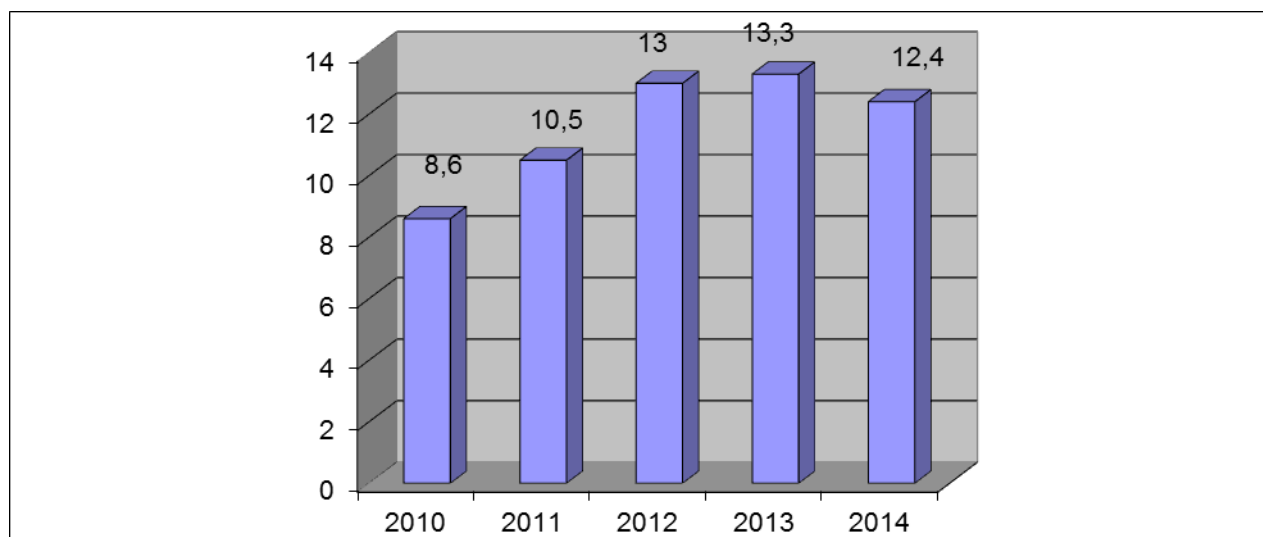
На практиці застосовується умовне повне звільнення від оподаткування:

1) ввізним митом – до товарів, поміщених у митні режими транзиту, тимчасового ввезення, митного складу, вільної митної зони, безмитної торгівлі, переробки на митній території, знищення або руйнування;

2) вивізним митом – до товарів, поміщених у митні режими транзиту, тимчасового вивезення⁶².

Умовне часткове звільнення від оподаткування ввізним митом застосовується до товарів, поміщених у митний режим тимчасового ввезення.

Практика митного адміністрування в останні роки засвідчила значну фіскальну значимість митних платежів. Так, надходження до Державного бюджету України в 2014 році податків на міжнародну торгівлю та зовнішні операції становили 12608,7 млн. гривень. Найбільшу питому вагу в цих надходженнях мало ввізне мито (98,3 відсотка), обсяг надходжень якого до бюджету за результатами 2014 року дорівнював 12388,6 млн. грн., що становить 79,3 відсотка планових індикаторів (див. рис. 5.5.). Проти 2013 року надходження зменшились на 6,6 відсотка, або на 876,0 млн. гривень.

Рис. 5.5. Динаміка адміністрування ввізного мита в Україні

Примітка. Побудовано на основі даних ДФС України

Невиконання затвердженого показника з ввізного мита виникло у зв'язку із скороченням обсягів імпорту товарів. Так, за даними Державної служби статистики України, у 2014 році обсяг імпорту товарів порівняно з 2013 роком скоротився на 29,4 відсотка при прогнозованому зменшенні імпорту товарів та послуг на 2014 рік на рівні 5,3 відсотка.

Негативно вплинули на бюджетний процес і повноту адміністрування податкових надходжень, у тому числі митних платежів політичні

⁶² Митний кодекс України від 13.03.2012, № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями): за станом на 01.01.2016 р. [Електронний ресурс]// Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

перипетії. Зокрема, за період анексії Криму від Кримської та Севастопольської митниць бюджет недоотримав прямих податкових надходжень у сумі 1,8 млрд. грн.; події в Південно-Східному регіоні призвели до зменшення надходжень від Східної та Луганської митниць у сумі 3,5 млрд. грн.; зміна структури імпорту та падіння цін на світових ринках призвели до зменшення обсягів оподаткованого імпорту на 21%.

5.3. Адміністрування акцизного податку у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Акцизний податок є важливим інструментом регулювання ЗЕД. Це непрямий податок на високорентабельні товари (продукцію), який включається до ціни товарів. Акцизний податок – непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим кодексом України як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції).

Рис.5.6. Платники акцизного податку

Об'єктами оподаткування є операції з:

– реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів (продукції);

– реалізації (передачі) підакцизних товарів (продукції) з метою власного споживання, промислової переробки, здійснення внесків до статутного капіталу, а також своїм працівникам;

– ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України;

– реалізації конфіскованих підакцизних товарів (продукції), підакцизних товарів (продукції), визнаних безхазяйними, підакцизних товарів (продукції), за якими не звернувся власник до кінця строку зберігання, та підакцизних товарів (продукції), що за правом успадкування чи на інших законних підставах переходять у власність держави;

– реалізації або передачі у володіння, користування чи розпорядження підакцизних товарів (продукції), що були ввезені на митну територію України із звільненням від оподаткування до закінчення строку, визначеного законодавством;

– обсяги та вартість втрачених підакцизних товарів (продукції), що перевищують встановлені норми втрат;

– операції з продажу, обміну або інших способів відчуження цінних паперів, де відбувається перехід права власності на цінні папери, та операції з деривативами, крім операцій, що здійснюються на міжбанківському ринку деривативів. Для цілей цього пункту під міжбанківським ринком деривативів розуміється сукупність відносин у сфері торгівлі деривативами між банками, між банками та їхніми клієнтами (у тому числі банками-нерезидентами), між банками і Національним банком України, а також Національним банком України і його клієнтами.

– переобладнання ввезеного на митну територію України транспортного засобу у підакцизний легковий автомобіль.

Операції з підакцизними товарами у сфері ЗЕД, які не підлягають оподаткуванню:

– вивезення (експорту) підакцизних товарів (продукції) платником податку за межі митної території України. Товари (продукція) вважаються вивезеними (експортованими) платником податку за межі митної території України, якщо їх вивезення (експортування) засвідчене належно оформленою митною декларацією, у тому числі, якщо відвантаження відбулося у звітному періоді, а вивезення (експортування) – у наступному звітному періоді і на дату подання декларації з акцизного податку за звітний місяць наявна така митна декларація;

– ввезення на митну територію України раніше експортованих підакцизних товарів (продукції), у яких виявлено недоліки, що перешкод-

жають реалізації цих товарів на митній території країни імпортера, для їх повернення експортеру. Такі підакцизні товари (продукція) ввозяться їх продавцем (експортером) без подальшої реалізації на митній території України.

Операції з підакцизними товарами у сфері ЗЕД, які звільняються від оподаткування:

– реалізації легкових автомобілів для інвалідів, у тому числі дітей-інвалідів, оплата вартості яких здійснюється за рахунок коштів державного або місцевих бюджетів, коштів фондів загальнообов'язкового державного страхування, а також легкових автомобілів спеціального призначення (швидка медична допомога та для потреб центральних органів виконавчої влади, що реалізують державну політику у сферах цивільного захисту, рятувальної справи, пожежної і техногенної безпеки), оплата вартості яких здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів;

– ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України, призначених для офіційного (службового) користування дипломатичними представництвами іноземних держав, консульськими установами іноземних держав та для особистого використання членами дипломатичних представництв іноземних держав, консульських установ іноземних держав виходячи з принципу взаємності стосовно кожної окремої держави;

– ввезення підакцизних товарів (продукції) з-за меж митної території України на митну територію України, якщо при цьому згідно із законом не справляється податок на додану вартість у зв'язку з розміщенням товарів (продукції) у митних режимах: реімпорту, транзиту, тимчасового ввезення, митного складу, вільної митної зони, безмитної торгівлі, переробки на митній території, знищення або руйнування, відмови на користь держави;

– безоплатної передачі для знищення підакцизних товарів (продукції), конфіскованих за рішенням суду та таких, що перейшли у власність держави внаслідок відмови власника, якщо вони не підлягають реалізації (продажу) в установленому законодавством порядку;

– реалізації підакцизних товарів (продукції), крім нафтопродуктів, вироблених на митній території України, що використовуються як сировина для виробництва підакцизних товарів (продукції) та ін.

До підакцизних товарів належать:

– спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво;

- тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну;
- пальне;
- автомобілі легкові, кузови до них, причеи та напівпричеи, мотоцикли, транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, транспортні засоби для перевезення вантажів;
- електрична енергія.

Порядок визначення бази оподаткування акцизного податку представлено на рис.5.7.

Рис. 5.7. База оподаткування акцизного податку

Розрахунок акцизного податку із застосуванням адвалорних ставок здійснюється за такою формулою:

$$C_{АП}^a = B \times A,$$

де: $C_{АП}^a$ – сума акцизного податку за адвалорною ставкою;

B – вартість товарів (продукції) за встановленими імпортером максимальними роздрібними цінами на товари (продукцію), які він імпортує, без податку на додану вартість та з урахуванням акцизного податку;

A – адвалорна ставка акцизного податку.

Акцизний податок із застосуванням специфічних ставок з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) у валюті України розраховується за такою формулою:

$$C_{АП} = Н \times А,$$

де: $C_{АП}$ – сума акцизного податку, обчислена із застосуванням специфічних ставок з одиниці товару (продукції);

Н – кількість товару у фізичних одиницях виміру, встановлених Податковим кодексом України;

А – ставка акцизного податку.

Податок справляється з таких товарів та обчислюється за такими ставками (див. додаток Б).

Датою виникнення податкових зобов'язань щодо підакцизних товарів (продукції), вироблених на митній території України, є дата їх реалізації особою, яка їх виробляє, незалежно від цілей і напрямів подальшого використання таких товарів (продукції).

Датою виникнення податкового зобов'язання щодо зіпсованого, знищеного, втраченого підакцизного товару (продукції) є дата складання відповідного акта. У цьому пункті втраченим є товар (продукція), місцезнаходження якого платник податку не може встановити.

Датою виникнення податкових зобов'язань щодо постачання електроенергії є дата підписання акту прийому-передачі електроенергії.

Датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення підакцизних товарів (продукції) на митну територію України є дата подання контролюючому органу митної декларації для митного оформлення або дата нарахування такого податкового зобов'язання фіскальним органом у визначених законодавством випадках.

Суми податку з товарів (продукції), які ввозяться на митну територію України, що підлягають сплаті, визначаються платниками податку самостійно, виходячи з об'єктів оподаткування, бази оподаткування та ставок податку.

Податок із підакцизних товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, обчислюється у національній валюті за офіційним курсом гривні до іноземної валюти, встановленим Національним банком України на дату подання фіскальному органу митної декларації до митного оформлення.

У разі втрати товарів, що перебувають під митним контролем у митних режимах, в яких надано звільнення або умовне звільнення від

оподаткування, нецільового використання цих товарів або в разі невиконання у строки, встановлені Митним кодексом України, заходів щодо завершення таких митних режимів суми податку, що підлягають сплаті, визначаються виходячи з об'єктів оподаткування, бази оподаткування та ставок цього податку, що діяли на день подання митної декларації при розміщенні у відповідний митний режим.

У разі повного або часткового повернення імпортером підакцизних товарів (продукції), ввезених на митну територію України, продавцю у зв'язку з непридатністю їх для реалізації на митній території України, платник податків – імпортер проводить коригування податкових зобов'язань зі сплати акцизного податку у звітному періоді, у якому відбулось повернення невикористаних та пошкоджених марок, або контролюючому органу, який видав марки, надані відповідні документи, що підтверджують втрату марок.

Податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) сплачується платниками податку до або в день подання митної декларації. У разі ввезення маркованої підакцизної продукції на митну територію України податок сплачується під час придбання марок акцизного податку з доплатою (у разі потреби) на день подання митної декларації.

У разі виробництва на митній території України алкогольних напоїв і тютюнових виробів чи ввезення таких товарів на митну територію України платники податку зобов'язані забезпечити їх маркування марками встановленого зразка у такий спосіб, щоб марка акцизного податку розривалася під час відкупорювання (розкривання) товару.

Наявність наклеєної в установленому порядку марки акцизного податку встановленого зразка на пляшці (упаковці) алкогольного напою та пачці (упаковці) тютюнового виробу є однією з умов для ввезення на митну територію України і продажу таких товарів споживачам, а також підтвердженням сплати податку та легальності ввезення товарів.

Марки акцизного податку для вироблених в Україні алкогольних напоїв і тютюнових виробів відрізняються від марок для ввезених на митну територію України алкогольних напоїв і тютюнових виробів дизайном та кольором. Постановою Кабінету Міністрів України від 14 травня 2015 р. № 296 введено нові зразки марок акцизного податку для алкогольних напоїв і тютюнових виробів вітчизняного та імпортного виробництва.

Для алкогольних напоїв вітчизняного виробництва, крім виноробної продукції (лікеро-горілчана продукція)⁶³:

Для алкогольних напоїв, які є виноробною продукцією:

Для алкогольних напоїв імпортного виробництва, крім виноробної продукції (лікеро-горілчана продукція):

Для алкогольних напоїв, які є виноробною продукцією:

Для тютюнових виробів вітчизняного виробництва з фільтром:

Для тютюнових виробів вітчизняного виробництва без фільтра:

Для тютюнових виробів імпортного виробництва з фільтром:

Для тютюнових виробів імпортного виробництва без фільтра:

⁶³ Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання запровадження марок акцизного податку нового зразка для алкогольних напоїв і тютюнових виробів» від 14 травня 2015 р., № 296 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248165709>.

Не підлягають маркуванню:

– алкогольні напої і тютюнові вироби, які постачаються для реалізації магазинам безмитної торгівлі безпосередньо вітчизняними виробниками такої продукції за прямими договорами, укладеними між вітчизняними виробниками алкогольних напоїв і тютюнових виробів і власниками магазинів безмитної торгівлі. При цьому переміщення алкогольних напоїв і тютюнових виробів, що спрямовуються виробниками до магазинів безмитної торгівлі, здійснюється під митним контролем із застосуванням заходів гарантування доставки;

– алкогольні напої і тютюнові вироби, які ввозяться в Україну і розміщуються у митному режимі магазину безмитної торгівлі;

– еталонні (моніторингові) чи тестові зразки тютюнових виробів, які не призначені для продажу в роздріб і ввозяться на митну територію України акредитованими державними випробувальними лабораторіями та/або суб'єктами господарювання, які мають ліцензії на право виробництва відповідної продукції, для проведення досліджень чи випробувань (калібрування лабораторного обладнання, проведення дегустацій, вивчення фізико-хімічних показників, дизайну).

Ввезення на митну територію України, зберігання, транспортування, прийняття на комісію з метою продажу та продаж на митній території України не маркованих в установленому порядку алкогольних напоїв та тютюнових виробів забороняються.

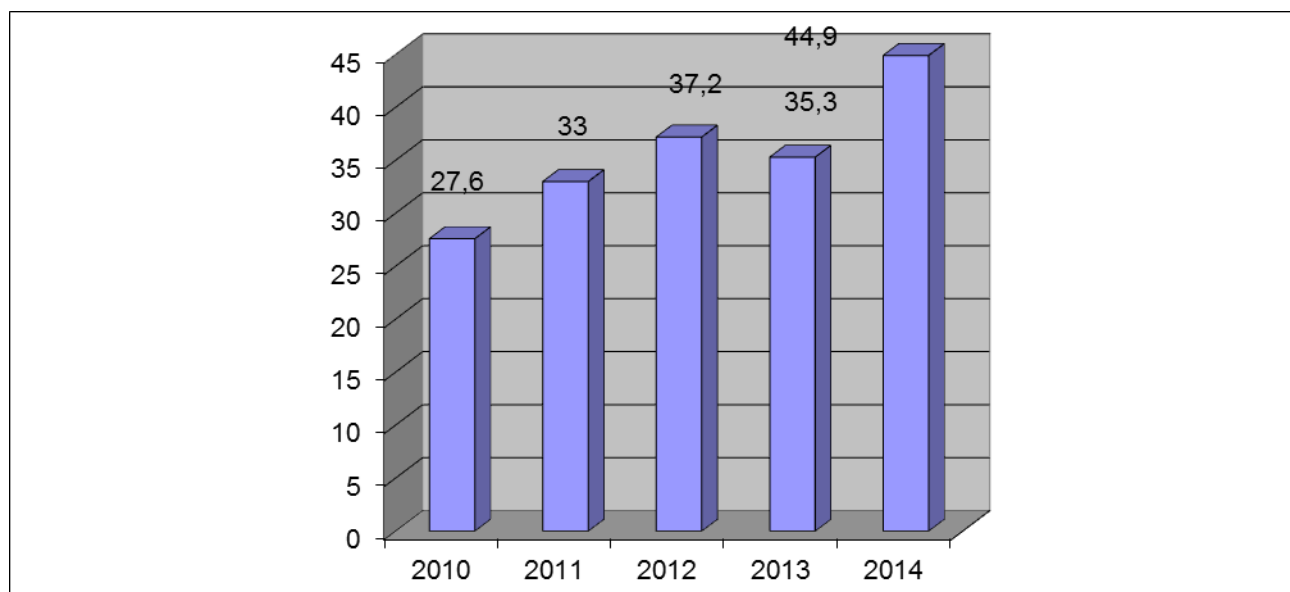
Контроль за правильністю обчислення, повнотою і своєчасністю сплати до бюджету податку з підакцизних товарів (продукції), що ввозяться на митну територію України, під час митного оформлення здійснюється фіскальними органами.

Базовий податковий період для сплати акцизного податку відповідає календарному місяцю. Платник податку з підакцизних товарів (продукції), вироблених або переобладнаних на митній території України; імпортер алкогольних напоїв та тютюнових виробів; суб'єкт господарювання роздрібною торгівлю, який здійснює реалізацію підакцизних товарів; оптовий постачальник електричної енергії подає щомісяця не пізніше 20 числа наступного періоду контролюючому органу за місцем реєстрації декларацію акцизного податку.

Результати адміністрування акцизного податку засвідчило, що Державний бюджет України у 2014 році отримав 44940,8 млн. грн. акцизного податку, що становить 100 відсотків планових показників

(рис. 5.8). Проти 2013 року надходження акцизного податку зросли на 27,3 відсотка, або на 9631,4 млн. грн.

Рис. 5.8. Динаміка адміністрування акцизного податку в Україні

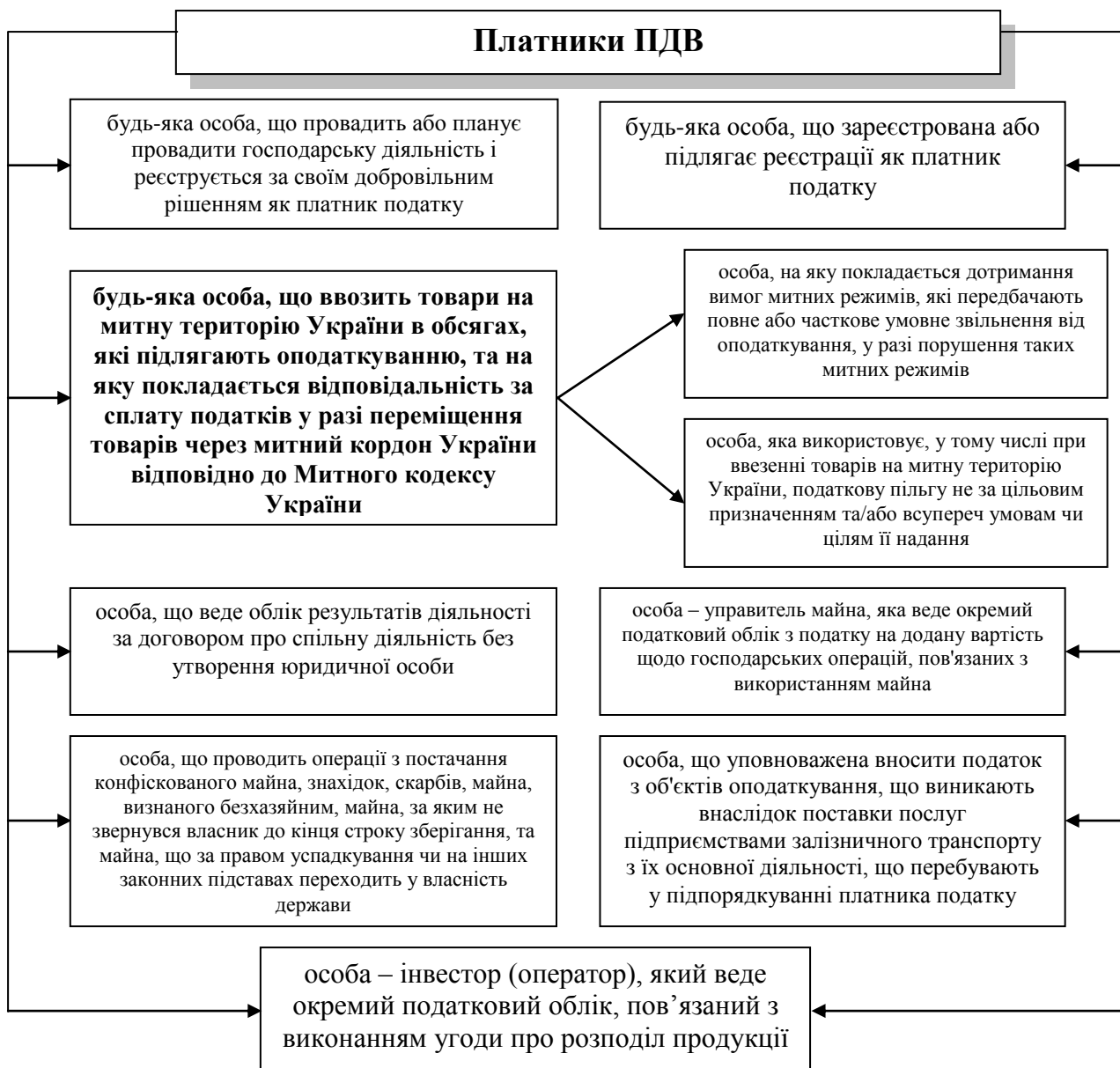
Примітка. Побудовано на основі даних ДФС України

Акцизного податку з ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) до державного бюджету у 2014 році надійшло 16855,4 млн. грн., що становить 129,6 відсотка плану. Проти 2013 року надходження зросли на 88,4 відсотка, або на 7908,5 млн. гривень.

Перевиконання затвердженого показника з акцизного податку із ввезених товарів виникло у зв'язку із збільшенням обсягів імпорту підакцизних товарів та зростанням обмінного курсу гривні. Так, за даними Держстату, у 2014 році зріс обсяг імпорту підакцизних товарів порівняно з попереднім роком: дизельного палива – на 11,5%; бензину – на 17,9%.

5.4. Податок на додану вартість та особливості його сплати при експортно-імпортних операціях

Податок на додану вартість є одним із важливих інструментів наповнення центральних бюджетів більшості країн з ринковою економікою та дієвим засобом у сфері регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Податок на додану вартість (ПДВ) – непрямий податок, який нараховується та сплачується відповідно до норм розділу V Податкового кодексу України. Чинне законодавство визначає платників ПДВ (рис. 5.9):

Рис. 5.9. Платники ПДВ

У разі якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, у тому числі з використанням локальної або глобальної комп'ютерної мережі, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 1000000 гривень (без урахування податку на додану вартість), така особа зобов'язана зареєструватися як платник податку у контролюючому органі за своїм місцезнаходженням (місцем проживання) з дотриманням вимог, передбачених Податковим кодексом, крім особи, яка є платником єдиного податку першої – третьої групи.

Якщо особи, не зареєстровані як платники податку, ввозять товари на митну територію України в обсягах, що підлягають оподаткуванню

згідно із законом, такі особи сплачують податок під час митного оформлення товарів без реєстрації як платники такого податку.

Об'єктом оподаткування є операції платників податку з (рис. 5.10):

Рис. 5.10. Об'єкт оподаткування ПДВ

З метою оподаткування ПДВ до операцій з ввезення товарів на митну територію України та вивезення товарів за межі митної території України прирівнюється поміщення товарів у будь-який митний режим, визначений Митним кодексом України.

Важливим аспектом адміністрування ПДВ при експортно-імпортних операціях є визначення дати виникнення податкових зобов'язань. Датою виникнення податкових зобов'язань з постачання товарів/послуг вважається дата, яка припадає на податковий період, протягом якого відбувається будь-яка з подій, що сталася раніше:

а) дата зарахування коштів від покупця/замовника на банківський рахунок платника податку як оплата товарів/послуг, що підлягають постачанню, а в разі постачання товарів/послуг за готівку – дата оприбуткування коштів у касі платника податку, а в разі відсутності такої – дата інкасації готівки у банківській установі, що обслуговує платника податку;

б) дата відвантаження товарів, а в разі експорту товарів – дата оформлення митної декларації, що засвідчує факт перетинання митного кордону України, оформлена відповідно до вимог митного законодавства, а для послуг – дата оформлення документа, що засвідчує факт постачання послуг платником податку.

Датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення товарів на митну територію України є дата подання митної декларації для митного оформлення.

База оподаткування операцій з постачання товарів/послуг визначається виходячи з їх договірної вартості з урахуванням загальнодержавних податків та зборів (крім акцизного податку на реалізацію суб'єктами господарювання роздрібною торгівлі підакцизних товарів, збору на обов'язкове державне пенсійне страхування, що справляється з вартості послуг стільникового рухомого зв'язку, податку на додану вартість та акцизного податку на спирт етиловий, що використовується виробниками – суб'єктами господарювання для виробництва лікарських засобів, у тому числі компонентів крові і вироблених з них препаратів (крім лікарських засобів у вигляді бальзамів та еліксирів).

Базою оподаткування для товарів, що ввозяться на митну територію України, є договірна (контрактна) вартість, але не нижче митної вартості цих товарів, визначеної відповідно до розділу III Митного кодексу України, з урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті і включаються до ціни товарів.

Для послуг, які постачаються нерезидентами на митній території України, базою оподаткування є договірна (контрактна) вартість таких послуг з урахуванням податків та зборів, за винятком податку на додану вартість, що включаються до ціни постачання відповідно до законодавства. Визначена вартість перераховується в національну валюту за валютним (обмінним) курсом Національного банку України на дату виникнення податкових зобов'язань. У разі отримання послуг від нерезидентів без їх оплати база оподаткування визначається, виходячи із звичайних цін на такі послуги без урахування податку.

У разі ввезення на митну територію України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях, у несупроводжуваному багажі товарів базою оподаткування є їх фактурна вартість, з урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті. Датою виникнення податкових зобов'язань у разі ввезення товарів на митну територію України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях, у несупроводжуваному багажі є дата подання митному органу документа, який використовується замість митної декларації.

Порядок визначення бази оподаткування при здійсненні деяких операцій подано на рис. 5.11.

Рис. 5.11. Порядок визначення бази оподаткування ПДВ при здійсненні деяких операцій

У разі ввезення на митну територію України фізичними особами у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей) частіше одного разу протягом однієї доби базою оподаткування є сумарна фактурна вартість товарів, ввезених у наступних після першого ввезення протягом однієї доби.

У разі ввезення на митну територію України фізичними особами у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 1000 євро, через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення, базою оподаткування є частина їх сумарної фактурної вартості, що перевищує еквівалент 1000 євро, з урахуванням мита, що підлягає сплаті.

У разі ввезення на митну територію України фізичними особами у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 500 євро, через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України базою оподаткування є частина їх сумарної фактурної вартості, що перевищує еквівалент 500 євро, з урахуванням мита, що підлягає сплаті.

У разі ввезення на митну територію України фізичними особами у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей) через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України, сумарна вага яких перевищує 50 кг, базою оподаткування є сумарна фактурна вартість товарів, обчислена пропорційно до ваги, що перевищує 50 кг, з урахуванням мита, що підлягає сплаті.

Фактурна вартість товарів, які ввозяться на митну територію України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях, у несупроводжуваному багажі, фізичними особами у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі, визначається відповідно до Митного кодексу України.

Ставки податку встановлюються від бази оподаткування в таких розмірах: а) 20 відсотків; б) 0 відсотків; в) 7 відсотків по операціях з:

– постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, дозволених для виробництва і застосування в Україні та внесених до Державного реєстру лікарських засобів, а також медичних виробів за переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

– постачання на митній території України та ввезення на митну територію України лікарських засобів, медичних виробів та/або медичного обладнання, дозволених для застосування у межах клінічних випробувань, дозвіл на проведення яких надано центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я.

За нульовою ставкою оподатковуються операції з вивезення товарів за межі митної території України:

- а) у митному режимі експорту;
- б) у митному режимі реекспорту, якщо товари поміщені у такий режим відповідно до норм Митного кодексу України;
- в) у митному режимі безмитної торгівлі;
- г) у митному режимі вільної митної зони.

Товари вважаються вивезеними за межі митної території України, якщо таке вивезення підтверджене в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, митною декларацією, оформленою відповідно до вимог Митного кодексу України.

У разі подальшого вивезення таких товарів за межі митної території України податок не справляється (у тому числі за нульовою ставкою). Постачання товарів магазинами безмитної торгівлі може здійснюватися

виключно фізичним особам, які виїжджають за митний кордон України, або фізичним особам, які переміщуються транспортними засобами, що належать резидентам та знаходяться за межами митного кордону України.

Не є об'єктом оподаткування ПДВ в тому числі операції з:

– ввезення на митну територію України товарів, сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 150 євро:

- у несупроводжуваному багажі;
- на адресу одного одержувача (юридичної або фізичної особи) в одній депеші від одного відправника у міжнародних поштових відправленнях;

- на адресу одного одержувача (юридичної або фізичної особи) в одному вантажі експрес-перевізника від одного відправника у міжнародних експрес-відправленнях;

– ввезення на митну територію України фізичними особами у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 1000 євро, через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення;

– ввезення на митну територію України фізичними особами у ручній поклажі та/або у супроводжуваному багажі товарів (крім підакцизних товарів та особистих речей), сумарна фактурна вартість яких не перевищує еквівалент 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України.

Звільняються від оподаткування операції з постачання та ввезення на митну територію України товарів/послуг, передбачених для власних потреб дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав і представництв міжнародних організацій в Україні, а також для використання особами з числа дипломатичного персоналу цих дипломатичних місій та членами їх сімей, що проживають разом з такими особами. Порядок звільнення від оподаткування та перелік операцій, що підлягають звільненню від оподаткування, встановлюються Кабінетом Міністрів України виходячи з принципу взаємності стосовно кожної окремої держави.

Звільняються від оподаткування операції з постачання послуг з перевезення (переміщення) пасажирів та вантажів транзитом через митну територію України, а також з постачання послуг, пов'язаних із таким перевезенням (переміщенням).

Звільняються від оподаткування операції із ввезення на митну територію України майна як міжнародної технічної допомоги, яка надається відповідно до міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також як гуманітарної допомоги, наданої згідно з нормами Закону України «Про гуманітарну допомогу».

Сума ПДВ, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або бюджетному відшкодуванню, визначається:

$$\text{ПДВ} = \text{ПЗ} - \text{ПК},$$

де: ПЗ – сума податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду,

ПК – сума податкового кредиту такого звітного (податкового) періоду.

Платник податку зобов'язаний надати покупцю (отримувачу) на його вимогу підписану уповноваженою платником особою та скріплену печаткою (за наявності) податкову накладну, складену за вибором покупця (отримувача) в один з таких способів:

а) у паперовому вигляді;

б) в електронній формі з дотриманням умови щодо реєстрації у порядку, визначеному законодавством, електронного підпису уповноваженої платником особи та умови реєстрації податкової накладної у Єдиному реєстрі податкових накладних. У такому разі складання податкової накладної у паперовому вигляді не є обов'язковим.

Податкова накладна складається на кожне повне або часткове постачання товарів/послуг, а також на суму коштів, що надійшли на поточний рахунок як попередня оплата (аванс).

У разі ввезення товарів на митну територію України документом, що посвідчує право на віднесення сум податку до податкового кредиту, вважається митна декларація, оформлена відповідно до вимог законодавства, яка підтверджує сплату податку.

Для операцій з постачання послуг нерезидентом на митній території України документом, що посвідчує право на віднесення сум податку до податкового кредиту, вважається податкова накладна, податкові зобов'язання за якою включені до податкової декларації попереднього періоду.

Для фізичних осіб, не зареєстрованих як суб'єкти господарювання, що ввозять товари (предмети) на митну територію України в обсягах, які підлягають оподаткуванню згідно із законодавством, оформлення митної декларації прирівнюється до подання податкової накладної.

Звітним (податковим) періодом є один календарний місяць, а у визначених випадках – календарний квартал, з урахуванням таких особливостей:

а) якщо особа реєструється як платник податку з іншого дня, ніж перший день календарного місяця, першим звітним (податковим) періодом є період, який розпочинається від дня такої реєстрації та закінчується останнім днем першого повного календарного місяця;

б) якщо податкова реєстрація особи анулюється в інший день, ніж останній день календарного місяця, то останнім звітним (податковим) періодом є період, який розпочинається з першого дня такого місяця та закінчується днем такого анулювання.

Податкова декларація з ПДВ подається за базовий звітний (податковий) період, що дорівнює календарному місяцю, протягом 20 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного (податкового) місяця.

Платник податку зобов'язаний самостійно сплатити суму податкового зобов'язання, зазначену у поданій ним податковій декларації, протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем відповідного граничного строку для подання податкової декларації.

Під час ввезення товарів на митну територію України суми податку підлягають сплаті до державного бюджету платниками податку до/або на день подання митної декларації безпосередньо на єдиний казначейський рахунок, крім операцій, за якими надається звільнення (умовне звільнення) від оподаткування.

Система електронного адміністрування податку на додану вартість забезпечує автоматичний облік в розрізі платників податку:

- суми податку, що містяться у виданих та отриманих податкових накладних та розрахунках коригування, зареєстрованих в Єдиному реєстрі податкових накладних;

- суми податку, сплачені платниками при ввезенні товару на митну територію України;

- суми поповнення та залишку коштів на рахунках в системі електронного адміністрування податку на додану вартість;

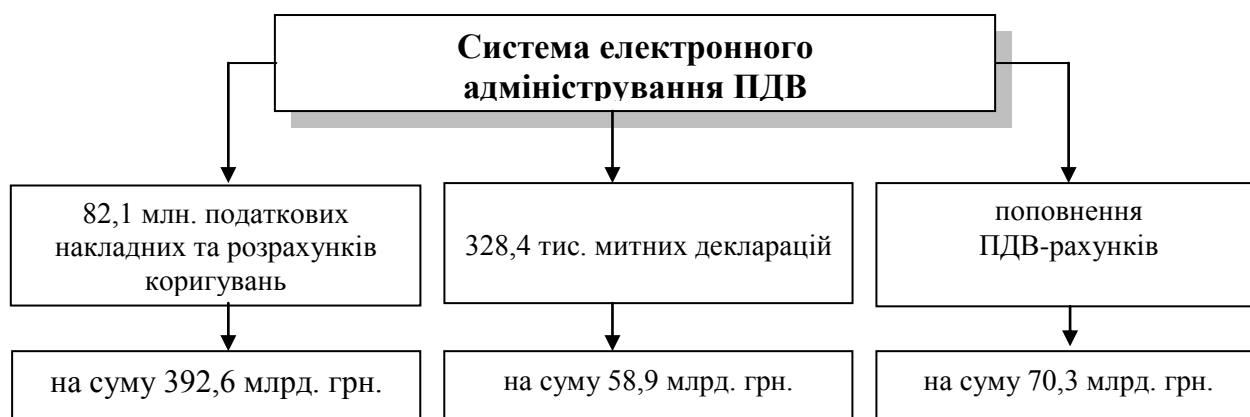
- суми податку, на яку платники мають право зареєструвати податкові накладні та розрахунки коригування до податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних;

- інші показники.

Порядок електронного адміністрування податку на додану вартість встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Для відкриття рахунків у системі електронного адміністрування податку на додану вартість центральний орган виконавчої влади, що забезпечує реалізацію податкової та митної політики, надсилає органу, що здійснює казначейське обслуговування бюджетних коштів, в якому відкриваються рахунки платників у системі електронного адміністрування податку на додану вартість, реєстр платників, в якому зазначаються назва платника, податковий номер та індивідуальний податковий номер платника.

З 1 липня 2015 року була запроваджена система електронного адміністрування податку на додану вартість. Це дозволило виключити махінації з ПДВ та збільшити надходження податку до бюджету. Масштабність даного проекту представлена на рис.5.12.

Рис. 5.12. Масштабність системи електронного адміністрування ПДВ в Україні (станом на 17.12.15 р.)

Примітка. Побудовано на основі даних ДФС України

За 2014 рік надходження податку на додану вартість до державного бюджету становили 139024,3 млн. грн., що становить 97,3 відсотка плану. Порівняно із 2013 роком надходження зросли на 8,4 відсотка, або на 10755,0 млн. грн. Порівняно із 2013 роком надходження зросли на 13,6 відсотка, або на 17317,7 млн. грн.

**Надходження податку на додану вартість до загального фонду
Державного бюджету України, млн.грн.⁶⁴**

	2013 рік	2014 рік	відхилення
Надходження ПДВ, у т. ч.	127 321,9	144 639,5	17 317,7
ПДВ з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) (з врахуванням відшкодування)	30 777,3	37 352,4	6 575,1
ПДВ з вироблених в Україні товарів (робіт, послуг) (збір)	84 224,8	80 685,1	-3 539,7
Бюджетне відшкодування ПДВ грошовими коштами	-53 447,6	-43 332,8	10 114,8
ПДВ з ввезених на територію України товарів	96 544,6	107 287,2	10 42,6

На стан адміністрування ПДВ з ввезених на територію України товарів у 2014 році суттєво вплинуло ряд факторів: падіння обсягу імпорту товарів (за даними Державної служби статистики України падіння імпорту товарів за 2014 рік до 2013 року становить 28,3 відсотка); істотне зниження курсу гривні до долара США (за даними Національного банку України, падіння середньорічного курсу гривні до долара США за 2014 рік становить 48,7 відсотка).

Питання для самоперевірки

1. Проаналізуйте правове забезпечення адміністрування митних платежів в Україні.
2. Охарактеризуйте класифікаційні ознаки та відповідні класифікації митних платежів.
3. Дайте оцінку нормативно-правовому порядку адміністрування мита.
4. Відслідкуйте особливості законодавчих змін щодо групування підакцизних товарів.
5. Охарактеризуйте особливості адміністрування ПДВ при експорті товарів.
6. В чому сутність електронного адміністрування ПДВ в Україні?
7. Перелічіть операції з підакцизними товарами у сфері ЗЕД, які звільняються від оподаткування.
8. Якими є строки сплати (виконання обов'язку зі сплати) митних платежів в Україні?

⁶⁴ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2014 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2015. – 71 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/166710.html>.

9. Хто визначає розмір ставок при адмініструванні особливих видів мита?

10. Охарактеризуйте порядок визначення бази оподаткування ПДВ при здійсненні експортно-імпорتنих операцій.

Тестові завдання

1. У разі зміни митного режиму митні платежі мають бути сплачені не пізніше:

- А) дня подачі митної декларації;
- Б) дня випуску товарів у наступному митному режимі;
- В) останнього календарного дня місяця;
- Г) дня оформлення митної декларації.

2. Повернення коштів авансових платежів здійснюється, якщо заяву про повернення подано до фіскального органу протягом:

- А) 1095 днів з дня внесення таких коштів на рахунок фіскальному органу;
- Б) 365 днів з дня внесення таких коштів на рахунок фіскальному органу;
- В) 10 днів з дня внесення таких коштів на рахунок фіскальному органу;
- Г) авансові платежі не повертаються.

3. На вимогу платника податків фіскальний орган зобов'язаний надати йому письмову інформацію про використання коштів, унесених ним як авансові платежі, не пізніше:

- А) 10 днів з дня отримання такої вимоги;
- Б) 30 днів з дня отримання такої вимоги;
- В) 24 годин з дня отримання такої вимоги;
- Г) 72 з дня отримання такої вимоги.

4. Якщо надмірна сплата сум митних платежів сталася внаслідок помилки з боку посадових осіб фіскального органу, повернення надміру сплачених сум митних платежів здійснюється:

- А) у першочерговому порядку;
- Б) по залишковому принципу;
- В) не здійснюється;
- Г) в кінці бюджетного періоду за наявності залишків коштів.

5. Стягнення митних платежів не здійснюється та платнику податків не направляється податкове повідомлення-рішення, якщо розмір несплачених сум митних платежів з товарів, зазначених в одній митній декларації, або з товарів, відправлених протягом дня одним відправником на адресу одного одержувача, становить менш як:

- А) 20 гривень;
- Б) 100 гривень;
- В) 10 гривень;
- Г) стягнення відбувається не залежно від суми.

6. Встановлення нових та зміна діючих ставок ввізного мита, визначених Митним тарифом України, здійснюються:

- А) Президентом України шляхом прийняття указів;*
- Б) Верховною Радою України шляхом прийняття законів України;*
- В) Кабінетом Міністрів України через ухвалення постанов;*
- Г) Державною фіскальною службою України через прийняття наказів.*

7. Який вид ставок ввізного мита застосовують до товарів, що походять з України або з держав – членів Світової організації торгівлі, або з держав, з якими Україна уклала двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння:

- А) пільгові ставки ввізного мита;*
- Б) преференційні ставки ввізного мита;*
- В) повні ставки ввізного мита;*
- Г) такі товари не оподатковуються взагалі.*

8. На який строк встановлюється сезонне мито в Україні:

- А) не менше 60 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита;*
- Б) не менше 10 та не більше 60 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита;*
- В) не менше 30 та не більше 60 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита;*
- Г) не менше 90 та не більше 120 послідовних календарних днів з дня встановлення сезонного мита.*

9. Який еквівалент повинна перевищити митна вартість товарів, що ввозяться на митну територію України або вивозяться за межі митної території України підприємствами, щоб стати об'єктом оподаткування митом:

- А) еквівалент 100 євро;*
- Б) еквівалент 150 євро;*
- В) еквівалент 500 євро;*
- Г) еквівалент 1000 євро.*

10. Які із перелічених товарів не є підакцизними:

- А) тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну;*
- Б) пальне;*
- В) дорогоцінні каміння;*
- Г) електрична енергія.*

11. Датою виникнення податкового зобов'язання щодо зіпсованого, знищеного, втраченого підакцизного товару (продукції) є дата:

- А) складання відповідного акта;*
- Б) подання митної декларації;*
- В) початку проведення перевірки;*
- Г) знищення підакцизного товару.*

12. Ввезення на митну територію України, зберігання, транспортування, прийняття на комісію з метою продажу та продаж на митній території України не маркованих в установленому порядку алкогольних напоїв та тютюнових виробів:

- А) дозволено за умови сплати митних платежів;
- Б) забороняються;
- В) дозволено через магазини безмитної торгівлі;
- Г) тільки в митному режимі реімпорт.

13. Базовий податковий період для сплати акцизного податку відповідає:

- А) календарному місяцю;
- Б) календарному кварталу;
- В) календарному півріччю;
- Г) календарному року.

14. У разі якщо загальна сума від здійснення операцій з постачання товарів/послуг, що підлягають оподаткуванню, у тому числі з використанням локальної або глобальної комп'ютерної мережі, нарахована (сплачена) такій особі протягом останніх 12 календарних місяців, сукупно перевищує 1000000 гривень (без урахування податку на додану вартість), така особа зобов'язана:

- А) подати декларацію з ПДВ;
- Б) зареєструватися як платник ПДВ у контролюючому органі за своїм місцезнаходженням (місцем проживання);
- В) зареєструватися як платник ПДВ у контролюючому органі за своїм місцезнаходженням (місцем проживання) на свій вибір;
- Г) знятись з податкового обліку.

15. Датою виникнення податкових зобов'язань з ПДВ у разі ввезення товарів на митну територію України є дата:

- А) подання митної декларації для митного оформлення;
- Б) представлення товарів до митного контролю;
- В) подання свідоцтва платника ПДВ фіскальному органу;
- Г) прибуття товару у пункт пропуску.

16. У разі ввезення на митну територію України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях, у несупроводжуваному багажі товарів базою оподаткування з ПДВ є:

- А) фактурна вартість без урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті;
- Б) фактурна вартість з урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті;
- В) митна вартість без урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті;
- Г) митна вартість з урахуванням мита та акцизного податку, що підлягають сплаті.

17. За нульовою ставкою ПДВ не оподатковуються операції з вивезення товарів за межі митної території України:

- А) у митному режимі експорту;*
- Б) у митному режимі реімпорту;*
- В) у митному режимі безмитної торгівлі;*
- Г) у митному режимі вільної митної зони.*

18. У разі ввезення товарів на митну територію України документом, що посвідчує право на віднесення сум ПДВ до податкового кредиту, вважається:

- А) митна декларація;*
- Б) декларація митної вартості;*
- В) декларація з ПДВ;*
- Г) чек про сплату ПДВ.*

19. Під час ввезення товарів на митну територію України суми ПДВ підлягають сплаті до державного бюджету платниками податку:

- А) протягом 10 календарних днів з моменту ввезення товару;*
- Б) протягом 10 календарних днів з моменту оформлення товару;*
- В) протягом 10 календарних днів з моменту митного огляду товару;*
- Г) до/або на день подання митної декларації.*

20. Які ставки ПДВ не використовуються на сьогодні в Україні:

- А) 20 відсотків;*
- Б) 0 відсотків;*
- В) 7 відсотків;*
- Г) 18 відсотків.*

РОЗДІЛ 6

ПРАКТИКА АДМІНІСТРУВАННЯ ДОДАТКОВИХ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

6.1. Єдиний збір, що справляється у пунктах пропуску через державний кордон

В практиці оподаткування товарів, що перетинають митний кордон України застосовують єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України. Єдиний збір запроваджено Законом України від 04.11.1999 р. № 1212-XIV «Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України».

Єдиний збір встановлюється щодо транспортних засобів вітчизняних та іноземних власників, які перетинають державний кордон України, і справляється за здійснення у пунктах пропуску через державний кордон України відповідно до законодавства України санітарно-епідеміологічного, ветеринарно-санітарного, фітосанітарного, екологічного контролю товарів (у тому числі у формі попереднього документального контролю) та радіологічного контролю товарів і транспортних засобів, за проїзд транспортних засобів автомобільними дорогами України та за проїзд автомобільних транспортних засобів з перевищенням встановлених розмірів загальної маси, осьових навантажень та (або) габаритних параметрів⁶⁵.

Єдиний збір справляється одноразово залежно від режиму переміщення (ввезення, транзит) за єдиним платіжним документом в залежності від виду, місткості або загальної маси транспортних засобів. Ставки єдиного збору встановлюються у євро та не можуть змінюватися протягом бюджетного року.

Ставки єдиного збору за здійснення у пунктах пропуску через державний кордон України контролю вантажів і транспортних засобів, плата за проїзд транспортних засобів автомобільними дорогами України (за кожен кілометр проїзду) та додаткова плата за кожен кілометр проїзду автомобільних транспортних засобів з перевищенням встановлених розмірів, загальної маси, осьових навантажень та (або) габаритних параметрів представлено в табл. 6.1.

---

⁶⁵ Закон України «Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України» від 04.11.1999, № 1212-XIV (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1212-14>.

Таблиця 6.1

Особливості розрахунку суми єдиного збору, який справляється з транспортного засобу залежно від його місткості, загальної маси або габаритних параметрів, євро⁶⁶

Вид транспортного засобу	Місткість або загальна маса транспортного засобу з вантажем	Ставка єдиного збору за одиницю транспортного засобу в євро	
		за проведення контролю	за проїзд автомобільними дорогами за кожен кілометр проїзду
1. Автобуси	Від 10 до 30 місць включно	2	0,02
	Понад 30 місць	5	0,02
2. Вантажні автомобілі з/або без причепів та тягачі з/або без напівпричепів	До 20 тонн включно	5	0,02
	Понад 20 до 40 тонн включно	10	0,02
3. Великовагові автотранспортні засоби	Понад 40 до 44 тонн включно	10	0,1
	Понад 44 до 52 тонн включно	10	0,2
	від 52 до 60 тонн включно	10	0,27
	понад 60 тонн (за кожні наступні 10 тонн)	10	0,78
4. Великовагові автотранспортні засоби з перевищенням осьових навантажень	До 5 % включно	-	0,05
	Понад 5 % до 10 % включно	-	0,1
	Понад 10 % до 20 % включно	-	0,27
	Понад 20 % за кожні наступні 5 %	-	0,15
5. Великогабаритні автотранспортні засоби з перевищенням встановлених параметрів ширини, висоти, довжини	За кожний параметр	-	0,03
б. Залізничний вагон, контейнер		2	-

Для автомобільних транспортних засобів та контейнерів, які перетинають державний кордон України без вантажів, ставка єдиного збору за здійснення контролю встановлюється у розмірі 20 відсотків ставки, визначеної для відповідного автомобільного транспортного засобу та контейнеру. При цьому плата за проїзд автомобільними дорогами

⁶⁶ Закон України «Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України» від 04.11.1999, № 1212-XIV (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1212-14>.

України (за кожен кілометр проїзду), у тому числі за перевищення встановлених розмірів загальної маси, осьових навантажень та (або) габаритних параметрів, справляється повністю.

У разі перетинання державного кордону України залізничними вагонами без вантажів єдиний збір не справляється.

Єдиний збір справляється у національній валюті України за офіційним (обмінним) курсом Національного банку України на день сплати цього збору. Єдиний збір перераховується до Державного бюджету України у повному обсязі.

Єдиний збір не може перевищувати вартість витрат, пов'язаних зі здійсненням митного контролю при транзиті вантажів і транспортних засобів, санітарного, ветеринарного, фітосанітарного, радіологічного та екологічного контролю вантажів і транспортних засобів, та витрат, пов'язаних з відновленням автомобільних доріг.

Координація діяльності державних контролюючих органів із справляння єдиного збору безпосередньо у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюється відповідними фіскальними органами.

Єдиний збір не справляється у разі:

- у разі перевантаження у пункті пропуску через державний кордон України вантажу з водних та авіаційних транспортних засобів і з трубопровідного транспорту на засоби інших видів транспорту (автомобільний, залізничний);

- транзиту вантажу, що не підлягає пропуску через митний кордон та перевантажується на інший транспортний засіб у зоні митного контролю пункту пропуску, який є одночасно пунктом ввезення та вивезення цього вантажу;

- в'їзду та виїзду транспортного засобу в межах одного пункту пропуску через державний кордон без перетинання митного кордону;

- переміщення товарів трубопровідним транспортом та лініями електропередачі;

- з транспортних засобів, якими перевозяться вантажі гуманітарної допомоги, якщо товаросупровідні документи оформлені на отримувачів гуманітарної допомоги в Україні, що внесені до Єдиного реєстру отримувачів гуманітарної допомоги.

З перевізників-нерезидентів, діяльність яких здійснюється на підставі міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, єдиний збір справляється відповідно

до цих договорів. З перевізників-резидентів, транспортні засоби яких зареєстровано територіальними органами Міністерства внутрішніх справ України, плата за проїзд автомобільними дорогами України справляється лише у разі перевищення встановлених розмірів загальної маси, осьових навантажень та (або) габаритних параметрів.

У разі ввезення вантажу та в'їзду транспортних засобів у пункт пропуску через державний кордон перевізник або уповноважена ним особа (суб'єкт зовнішньоекономічної діяльності) після проходження прикордонного контролю подає до митного органу:

– товаротransпортні та товаросупровідні документи – в разі ввезення товарів на митну територію;

– товаротransпортні, товаросупровідні документи та митну декларацію – в разі ввезення товарів на митну територію в режимі транзиту.

У разі переміщення транспортних засобів та вантажу фізичними особами (власником чи уповноваженою ним особою), які не є суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, до митного органу подаються товаротransпортні, товаросупровідні документи та митна декларація для оголошення громадянами відомостей щодо вантажу, який переміщується ними через митний кордон.

Відповідно до переліку товарів, які підлягають державному контролю (у тому числі у формі попереднього документального контролю), та поданих товаросупровідних (товаротransпортних) документів посадова особа митного органу визначає вид(и) та форму проведення відповідних видів державного контролю (попередній документальний контроль посадовою особою митного органу або державний контроль посадовою особою контролюючого органу).

Після здійснення відповідних видів державного контролю (у тому числі у формі попереднього документального контролю) посадові особи митних та контролюючих органів на товаросупровідних (товаротransпортних) документах проставляють відмітки, що засвідчують факт здійснення контролю – відбитки штампів та печаток.

Єдиний збір за здійснення контролю може нараховуватися та справлятися за єдиним платіжним документом на групу залізничних вагонів та контейнерів, зазначених у передатній відомості, яка подається посадовій особі митного органу відповідним працівником залізниці. Завірена посадовою особою митного органу копія передатної відомості додається до єдиного платіжного документа як підстава для сплати єдиного збору.

Сплата єдиного збору здійснюється:

1. готівкою – до уповноваженої установи банку, що знаходиться у пункті пропуску через державний кордон, через який переміщується транспортний засіб та вантаж, на рахунок фіскального органу, в зоні діяльності якого розміщено цей пункт;

2. у безготівковій формі – шляхом попередньої сплати на відповідний рахунок фіскального органу, в зоні діяльності якого розміщено пункт пропуску, через який переміщується транспортний засіб та вантаж.

Допускається доплата коштів готівкою через приписну касу уповноваженої установи банку у пункті пропуску через державний кордон. У разі відсутності у пункті пропуску через державний кордон приписної каси уповноваженої установи банку кошти приймаються відповідною посадовою особою фіскального органу за єдиним платіжним документом, з подальшою передачею їх до каси фіскального органу.

У разі ввезення залізничним транспортним засобом вантажу, призначеного для використання на митній території України, сплата єдиного збору за здійснення контролю в пунктах пропуску через державний кордон може здійснюватися на рахунок фіскальних органів, в зоні діяльності яких розташовані станції призначення. Допускається доплата коштів у рахунок сплати єдиного збору готівкою через касу фіскального органу, в зоні діяльності якого розташовані станції призначення. Підтвердженням факту сплати єдиного збору є відбиток особистої номерної печатки та особистий підпис посадової особи фіскального органу, яка здійснювала митний контроль, на всіх примірниках єдиного платіжного документа.

6.2. Плата за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для них

Цей платіж регламентований Наказом Міністерства фінансів України від 28.05.2012 р. № 610 «Про затвердження Порядку справляння плати за виконання митних формальностей митними органами поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, установленим для них».

Митне оформлення здійснюється в місцях розташування відповідних підрозділів фіскальних органів протягом робочого часу, встановленого для цих органів. Відповідно до міжнародних договорів, укладених

відповідно до закону, митне оформлення у пунктах пропуску через державний кордон України здійснюється цілодобово. Митне оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення здійснюється в будь-якому фіскальному органі з пред'явленням їх цьому органу.

Митне оформлення товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що переміщуються через територію України в митному режимі транзиту, здійснюється фіскальним органом, у зоні діяльності якого починається транзитне переміщення.

За письмовим зверненням декларанта або уповноваженої ним особи митні формальності можуть виконуватися фіскальними органами поза місцем розташування цих органів, а також поза робочим часом, установленим для них. За виконання митних формальностей фіскальними органами поза місцем розташування фіскальних органів або поза робочим часом, установленим для них, із заінтересованих осіб справляється плата у розмірах, установлених Кабінетом Міністрів України (див. табл. 6.2).

Таблиця 6.2

Розміри плати за виконання митних формальностей фіскальними органами поза місцем розташування таких органів або поза робочим часом, установленим для них⁶⁷

Назва операції	За одну годину роботи (незалежно від кількості посадових осіб фіскального органу, залучених до виконання митних формальностей), Євро
1. Виконання митних формальностей фіскальними органами поза місцем розташування таких органів:	
- у робочий час	20
- у надурочний, нічний час і вихідні дні	40
- у святкові та неробочі дні	50
2. Виконання митних формальностей фіскальними органами у місцях розташування цих органів поза робочим часом, установленим для них:	
- у надурочний, нічний час і вихідні дні	40
- у святкові та неробочі дні	50

⁶⁷ Наказ Міністерства доходів і зборів України «Про затвердження Порядку справляння плати за виконання митних формальностей органами доходів і зборів поза місцем розташування цих органів або поза робочим часом, установленим для них» від 16.12.2013, № 804 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0011-14>.

При цьому, робота поза робочим часом, установленим для фіскального органу, – робота посадових осіб цього органу, що здійснюється в надурочний час (понад тривалість робочого дня, установленого для фіскального органу), нічний час, вихідні, святкові та неробочі дні.

Робочий час, установлений для фіскального органу, – тривалість робочого дня та режим роботи, встановлені відповідно до законодавства України про працю, правилами внутрішнього трудового розпорядку і графіками змінності для фіскального органу.

Плата справляється:

а) за митною декларацією на бланку єдиного адміністративного документа та/або митною декларацією, що подається в електронному вигляді (далі – МД), а саме:

- тимчасовою митною декларацією;
- періодичною митною декларацією;
- попередньою митною декларацією;
- додатковою митною декларацією;

б) за уніфікованою митною квитанцією МД-1 (далі – квитанція МД-1) у разі здійснення митних формальностей, що не передбачають подання митної декларації.

Платниками плати є декларант або уповноважена ним особа, на звернення якої було прийняте рішення про здійснення митних формальностей поза місцем розташування фіскального органу або поза робочим часом, установленим для цього органу.

Митний брокер має право сплатити плату, якщо декларант уповноважує його повністю здійснити всі процедури з декларування та сплати митних та інших платежів.

Сплата коштів здійснюється платниками до/або під час здійснення митних формальностей фіскальними органами.

Рішення про виконання митних формальностей поза місцем розташування фіскального органу у робочий час приймається посадовою особою цього органу, уповноваженою на це наказом керівника фіскального органу, на підставі письмової заяви декларанта або уповноваженої ним особи шляхом проставляння на заяві резолюції.

Рішення про виконання митних формальностей поза робочим часом, установленим для фіскального органу, приймається керівником (заступником керівника) фіскального органу шляхом видання письмового розпорядження на підставі письмової заяви декларанта або уповноваженої ним особи.

Заява щодо виконання митних формальностей фіскальними органами поза місцем розташування цих органів або поза робочим часом, установленим для них, повинна містити:

- відомості про товар та/або транспортний засіб, відправника, одержувача, зовнішньоекономічний договір або інший документ, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту);
- плановані час і дату виконання митних формальностей;
- зобов'язання про внесення плати;
- відомості про бажане місце проведення виконання митних формальностей (у разі їх виконання поза місцем розташування фіскального органу);
- печатку заявника (за наявності);
- підпис заявника.

У разі переміщення товарів і транспортних засобів експрес-перевізником з письмовою заявою звертається експрес-перевізник.

Нарахування та внесення плати за виконання митних формальностей поза місцем розташування фіскального органу здійснюються таким чином:

- у підрозділах митного оформлення фіскального органу, для яких встановлено п'ятиденний робочий тиждень, – за розміром плати здійснення митних формальностей за роботу у робочий, надурочний, нічний час та вихідні, святкові і неробочі дні відповідно до часу фактичного виконання митних формальностей;

- у підрозділах митного оформлення фіскального органу за затвердженим керівником цього органу та передбаченими правилами внутрішнього трудового розпорядку графіком змінності – за розміром плати за виконання митних формальностей у надурочний час;

- у підрозділах митного оформлення фіскального органу, режим роботи яких визначений як цілодобовий, – за розміром плати за виконання митних формальностей у робочий час.

Нарахування та внесення плати за виконання митних формальностей поза робочим часом, установленим для фіскальних органів, здійснюються таким чином:

- у підрозділах митного оформлення фіскального органу, для яких встановлено п'ятиденний робочий тиждень, – за розміром плати здійснення митних формальностей за роботу у надурочний, нічний час та вихідні, святкові і неробочі дні відповідно до часу фактичного виконання митних формальностей;

– у підрозділах митного оформлення фіскального органу за затвердженим керівником цього органу та передбаченим правилами внутрішнього трудового розпорядку графіком змінності – за розміром плати за виконання митних формальностей у надурочний час.

Нарахування плати посадовими особами фіскального органу поза місцем розташування фіскального органу та поза робочим часом, установленим для цього органу, здійснюється на підставі відповідних даних, занесених у Журнал обліку виїздів посадових осіб для виконання митних формальностей⁶⁸.

ЖУРНАЛ

обліку виїздів посадових осіб для виконання митних формальностей

_____ (назва структурного підрозділу)

_____ (рік)

№ з/п	Дата	Місце огляду	Найменування юридичної особи/П.І.Б. фізичної особи – підприємця	Час виїзду	Час приїзду	Кількість годин	П. І. Б. інспектора	Реквізити МД (квитанції МД-1), №, дата

Установлені розміри плати застосовуються з урахуванням перенесення вихідних та робочих днів у порядку і на умовах, установлених законодавством, для працівників, яким встановлено п'ятиденний робочий тиждень з двома вихідними днями.

Плата нараховується виключно за фактичний час здійснення митних формальностей поза місцем розташування фіскального органу або поза робочим часом, установленим для цього органу, незалежно від кількості посадових осіб фіскального органу, залучених до їх проведення.

До часу, витраченого посадовою особою фіскального органу на здійснення митних формальностей поза місцем розташування фіскальних органів, зараховується також час, витрачений нею на проїзд до місця призначення й у зворотному напрямку.

⁶⁸ Наказ Міністерства доходів і зборів України «Про затвердження Порядку справляння плати за виконання митних формальностей органами доходів і зборів поза місцем розташування цих органів або поза робочим часом, установленим для них» від 16.12.2013, № 804 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0011-14>.

Плата вноситься за кожною письмовою заявою окремо з урахуванням кількості витрачених на здійснення митних формальностей годин роботи посадової особи фіскального органу, яка здійснює такі митні формальності, незалежно від кількості оформлених митних декларацій.

Плата справляється у гривні за офіційним (валютним) курсом, встановленим Національним банком, що діє на дату подання митної декларації, а у разі, коли виконання митних формальностей не пов'язано з поданням митної декларації, – на дату фактичної сплати.

Сплата коштів здійснюється платниками у безготівковій формі за рахунок авансових платежів (передоплати) або в готівковій формі через касу фіскального органу чи фінансової установи на рахунки, відкриті на ім'я фіскальних органів в територіальних казначейських органах.

6.3. Відшкодування витрат за зберігання товарів та транспортних засобів на складах митних органів

Наказом Міністерства фінансів України від 15.06.2012 р. № 731 запроваджено Порядок відшкодування витрат митних органів за зберігання товарів, транспортних засобів, зазначених в частині шостій статті 239 Митного кодексу України.

Під складами митних (фіскальних) органів розуміються складські приміщення, резервуари, криті та відкриті майданчики, холодильні чи морозильні камери, які належать фіскальним органам або використовуються ними і спеціально обладнані для зберігання товарів, транспортних засобів комерційного призначення.

Товари, які через свої властивості не можуть зберігатися на складі фіскального органу, за рішенням керівника цього органу або особи, яка виконує його обов'язки, можуть передаватися фіскальним органам на зберігання підприємствам, на складах яких створено необхідні умови для належного зберігання таких товарів.

Фіскальні органи несуть передбачену законом відповідальність за втрату або пошкодження товарів, транспортних засобів комерційного призначення, що зберігаються ними. Таку ж відповідальність несе адміністрація підприємств, на складах яких розміщуються товари, передані фіскальними органами цим підприємствам на зберігання.

Витрати фіскальних органів на зберігання товарів, транспортних засобів, відшкодовуються власниками цих товарів, транспортних засобів або уповноваженими ними особами. Товари, транспортні засоби

комерційного призначення можуть зберігатися на складах фіскальних органів протягом 90 днів. Власники товарів, що зберігаються на складах фіскальних органів під митним контролем, або уповноважені ними особи можуть з дозволу та під контролем цих органів здійснювати із зазначеними товарами певні операції, зокрема:

1) підготовку товарів до продажу (відчуження, транспортування, консолідацію, подрібнення партій, маркування, формування відправлень, сортування, зберігання у цілях транзиту);

2) змішування товарів (компонентів) без надання одержаній продукції характеристик і властивостей, що істотно відрізняють її від вихідних складових;

3) прості складські операції, необхідні для забезпечення збереження цих товарів (переміщення товарів у межах складу з метою раціонального розміщення; чищення; провітрювання; створення оптимального температурного режиму зберігання; сушіння, у тому числі із створенням потоку тепла; захист від корозії; боротьба із шкідниками; інвентаризація);

4) взяття проб та зразків.

У разі відмови у наданні дозволу на здійснення таких операцій з товарами фіскальні органи зобов'язані невідкладно, письмово або в електронній формі, повідомити особу, яка звернулася за дозволом, про причини і підстави такої відмови.

Товари, що зберігаються на складах фіскальних органів під митним контролем, можуть бути видані їх власникам або уповноваженим ними особам, а також особам, до яких протягом строку зберігання перейшло право власності на ці товари або право володіння ними, лише після митного оформлення зазначених товарів, відшкодування витрат фіскальних органів на їх зберігання та сплати відповідних митних платежів.

Для розрахунку витрат за зберігання використовуються такі розрахункові одиниці використання складських приміщень:

1) піддон розміром 800 x 1200 мм (п.) – при розміщенні товарів на піддонах;

2) кубічний метр (м³) – у разі об'єктивної неможливості розміщення товарів на піддонах, а також:

– при розміщенні габаритних товарів або товарів, що не мають чітко визначеної геометричної форми, розрахунки об'єму здійснюються за показниками займаної площі, розрахованими в максимальних величинах довжини, ширини, висоти зазначеного товару;

– при розміщенні живих тварин розрахунки об'єму здійснюються залежно від розмірів місця у складському приміщенні, відведеного для зберігання таких тварин;

3) одиниця транспортного засобу (од.) – з урахуванням його ваги та кількості місць для сидіння.

Відшкодування витрат фіскального органу оформлюється уніфікованою митною квитанцією МД-1, яка заповнюється в порядку, встановленому законодавством.

Витрати фіскального органу відшкодовуються власником товарів, транспортних засобів або вповноваженою ним особою після їх митного оформлення при фактичному отриманні цих товарів, транспортних засобів. Розміри таких відшкодувань подано в табл. 6.3

Таблиця 6.3

Розміри відшкодувань за зберігання на складах фіскальних органів товарів і транспортних засобів⁶⁹

№ з/п	Категорії товарів	Розмір плати в євро за добу
1	Товари в закритому сховищі (на складі):	
	за піддон (800 x 1200 мм)	2,0
	за кубічний метр (якщо товар зберігається не на піддонах)	1,0
2	Товари на відкритих майданчиках:	
	за піддон (800 x 1200 мм)	1,0
	за кубічний метр (якщо товар зберігається не на піддонах)	0,5
3	Транспортні засоби, за одиницю:	
	мотоцикли, моторолери, мотонарти та інші мототранспортні засоби	5,0
	легкові автомобілі, мікроавтобуси (максимальна вага яких не перевищує 3500 кг і кількість місць для сидіння, крім сидіння водія, не перевищує восьми)	10,0
	вантажні автомобілі, автобуси (дозволена максимальна вага яких перевищує 3500 кг та/або які мають більше восьми місць для сидіння, крім сидіння водія)	22,0
	інші (за квадратний метр займаної площі)	1,0

Відшкодування витрат фіскальному органу, пов'язаних із зберіганням товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності, здійснюється правовласником або за його згодою іншою особою.

⁶⁹ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку відшкодування витрат за зберігання товарів та транспортних засобів на складах митних органів, Порядку обчислення сум витрат у справах про порушення митних правил та їх відшкодування та Розмірів відшкодувань за зберігання на складах митних органів товарів і транспортних засобів» від 15.06.2012 № 731 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1140-12>.

Витрати відшкодовуються платником у гривнях за офіційним курсом Національного банку України, установленим на дату їх внесення. Витрати відшкодовуються шляхом перерахування відповідної суми в безготівковій формі на спеціальний реєстраційний рахунок фіскального органу або готівкою до каси фіскального органу чи через відділення вповноваженого банку. Датою покриття витрат в безготівковій формі є дата зарахування коштів на спеціальний реєстраційний рахунок фіскального органу, відкритий в органі Державної казначейської служби України.

Строк зберігання товарів і транспортних засобів на складі фіскального органу для обрахунку витрат обчислюється, починаючи з одинадцятого дня після оформлення відповідних документів про фактичне прийняття товарів і транспортних засобів на зберігання фіскальним органом і до дня їх видачі зі складу фіскального органу власникам або вповноваженим особам.

При обрахунку витрат строк зберігання обчислюється в календарних днях. День видачі зі складу фіскального органу товарів і транспортних засобів власникам або вповноваженим особам до загального строку при обрахунку витрат не включається. При обрахунку витрат фіскальним органом до розрахункового строку не включаються:

– час проведення фіскальним органом в рамках процедури митного контролю та митного оформлення досліджень (аналізів, експертиз). Проміжок часу, витрачений на проведення досліджень (аналізів, експертиз), підтверджується копіями документів, що засвідчують факт прийняття рішення фіскальним органом про необхідність таких досліджень (аналізів, експертиз) та дату отримання фіскальним органом відповідної інформації;

– час затримки митного оформлення, яка сталася з ініціативи фіскального органу. Такий час встановлюється за результатами перевірки обставин та причин такого затримання та оформлюється доповідною або службовою запискою на керівника фіскального органу або особу, яка виконує його обов'язки. При цьому при обрахунку витрат до розрахункового строку не включаються час проведення службового розслідування або перевірки;

– строк дії обставин непереборної сили, що підтверджується відповідними документами.

Витрати не обраховуються та не відшкодовуються, якщо: 1) строк зберігання товарів, транспортних засобів на складі фіскального органу не перевищує десяти днів з дня їх розміщення на складі цього органу;

2) товари, транспортні засоби, що зберігаються на складі фіскального органу розміщуються їх власником або вповноваженою ним особою у режим відмови на користь держави.

Видача зі складу фіскального органу товарів, транспортних засобів їх власникам або вповноваженим особам, а також особам, до яких протягом строку зберігання перейшло право власності на ці товари або право володіння ними, здійснюється лише після митного оформлення зазначених товарів, транспортних засобів, відшкодування витрат фіскальних органів за їх зберігання та сплати відповідних митних платежів.

Кошти, отримані як відшкодування витрат фіскального органу за зберігання товарів, транспортних засобів, використовуються на покриття витрат, пов'язаних з організацією такого зберігання.

6.4. Особливості обчислення сум витрат у справах про порушення митних правил та їх відшкодування

Чинним законодавством України на сьогодні встановлено механізм обчислення сум витрат у справах про порушення митних правил та їх відшкодування.

До витрат у справі про порушення митних правил належать:

– витрати на інвентаризацію, зберігання, перевезення товарів, транспортних засобів комерційного призначення – безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, укладених відповідно до закону), а також транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів – безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування фіскального органу;

– витрати на залучення спеціалістів та експертів у справі про порушення митних правил;

– витрати, пов'язані з викликом свідка (свідків) для дачі пояснень;

– інші понесені фіскальними органами витрати на провадження або розгляд справи про порушення митних правил (крім витрат оплати послуг перекладача).

Обчислення сум витрат у справі про порушення митних правил оформлюється шляхом заповнення довідки про витрати фіскального органу у справі про порушення митних правил (додаток В). До довідки додаються розрахунки та документи, що підтверджують понесені витрати у справі про порушення митних правил, або належним чином завірені їх копії.

Довідка готується уповноваженою посадовою особою підрозділу фінансово-економічної роботи та бухгалтерського обліку фіскального органу на запит посадової особи фіскального органу, у провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил.

Запит на отримання довідки направляється посадовою особою фіскального органу, у провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил, до підрозділу фінансово-економічної роботи та бухгалтерського обліку цього органу завчасно, але не пізніше ніж за п'ять робочих днів до дати направлення матеріалів у цій справі до суду або дати розгляду справи фіскальним органом.

Дата направлення матеріалів справи про порушення митних правил до суду чи дата розгляду цієї справи фіскальним органом зазначається у запиті посадовою особою фіскального органу, у провадженні якої перебуває справа.

Довідка та документи надаються посадовій особі фіскального органу, у провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил, відповідальною посадовою особою підрозділу фінансово-економічної роботи та бухгалтерського обліку фіскального органу не пізніше ніж за добу до дати направлення матеріалів у цій справі до суду або дати розгляду справи цим органом.

Розрахунок суми витрат на інвентаризацію, перевезення (пересилання) товарів, транспортних засобів, тимчасово вилучених у справі про порушення митних правил, здійснюється відповідальною посадовою особою підрозділу фінансово-економічної роботи та бухгалтерського обліку фіскального органу на підставі первинних документів, які підтверджують такі витрати.

Витрати на зберігання товарів, транспортних засобів, тимчасово вилучених у справі про порушення митних правил та розміщених на складах, що належать фіскальним органам, розраховуються з дня їх фактичного розміщення на цих складах відповідно до розмірів відшкодувань на зберігання на складах фіскальних органів товарів і транспортних засобів.

Витрати на зберігання товарів, транспортних засобів, тимчасово вилучених у справі про порушення митних правил та розміщених на складах, які використовуються фіскальними органами за договорами оренди чи зберігання, обраховуються на підставі калькуляції витрат за добу зберігання на відповідних складах згідно з договором з дня їх фактичного розміщення на цих складах.

Розрахунок суми витрат на залучення спеціалістів та експертів у справі про порушення митних правил, а також на виклик свідка (свідків) здійснюється відповідальною посадовою особою підрозділу фінансово-економічної роботи та бухгалтерського обліку фіскального органу на підставі первинних документів, які підтверджують такі витрати.

Розрахунок сум інших понесених фіскальним органом витрат на провадження або розгляд справи про порушення митних правил здійснюється відповідальною посадовою особою підрозділу фінансово-економічної роботи та бухгалтерського обліку фіскального органу на підставі первинних документів, які підтверджують такі витрати.

За відсутності понесених витрат за будь-якою складовою видатків фіскального органу на провадження та розгляд справи про порушення митних правил відповідні графи довідки не заповнюються.

Довідка та документи додаються до справи про порушення митних правил посадовою особою фіскального органу, у провадженні якої перебуває ця справа, з метою врахування відповідних витрат, що підлягають відшкодуванню, у постанові в справі про порушення митних правил.

При розгляді справи про порушення митних правил судом або фіскальним органом у разі потреби подається додатково інформація Національного банку України про офіційний курс євро щодо гривні на день розгляду справи.

При розгляді справ про порушення митних правил орган, який розглядає справу, вирішує питання відшкодування витрат та їх сум.

Витрати в справі про порушення митних правил відшкодовуються особою, стосовно якої винесено постанову про накладення адміністративного стягнення. Суми витрат, що підлягають відшкодуванню, зазначаються у постанові про накладення стягнення.

Відшкодування витрат винною особою здійснюється шляхом перерахування відповідної суми в безготівковій формі на відповідний рахунок фіскального органу або шляхом унесення готівки до каси цього органу чи до відділення уповноваженого банку.

6.5. Особливості митного оподаткування товарів, які переміщуються через митний кордон громадянами

Важливе місце в митному адмініструванні посідають процедури справляння митних платежів при митному оформленні товарів, що переміщуються через митний кордон України в ручній поклажі, супроводжуваному й несупроводжуваному багажі, вантажних, міжнародних поштових та експрес-відправленнях і належать громадянам.

Митні платежі нараховуються за ставками, що діють на день подання митної декларації, та сплачуються громадянами у валюті України. При визначенні суми митних платежів, які нараховуються за фіксованими ставками, застосовуються офіційні курси іноземних валют, що визначаються Національним банком України на день нарахування митних платежів. Порядок визначення митних платежів подано в табл.6.4.

Таблиця 6.4

Особливості визначення митних платежів при переміщенні товарів через митний кордон України громадянами

№ з/п	Митний платіж	Умова оподаткування	Формула розрахунку	Елементи розрахунку
1	Мито	в разі застосування адвалорних ставок мита (у відсотках до частини фактурної вартості товарів, що перевищує їх неоподаткований розмір)	$S_m = (ЧФВ \times Ст) : 100\%$	См – сума мита; ЧФВ – частина фактурної вартості товарів, що перевищує неоподаткований розмір (у грн.); Ст – ставка мита, установлена у відсотках від фактурної вартості товару, що дорівнює 10%.
		з вартості товарів, що обчислюється пропорційно до ваги, яка перевищує 50 кг	$S_m = ФВ : 3В \times (3В - 50 \text{ кг}) \times Ст : 100\%$	См – сума мита; ФВ – фактурна вартість товару (у грн.); 3В – загальна вага товару; Ст – ставка мита, установлена у відсотках від фактурної вартості товару, що дорівнює 10%
2	Акцизний податок	із застосуванням специфічних ставок	$S_a = Н \times А$	Са – сума акцизного податку; Н – кількісна або фізична характеристика товару в натуральному вираженні; А – ставка акцизного податку
3	Податок на додану вартість	нарахування на частину фактурної вартості товарів (крім під акцизних товарів), що перевищує неоподаткований розмір	$S_{пдв} = (ЧФВ + См) \times Ст$	Спдв – сума податку на додану вартість; ЧФВ – частина фактурної вартості товарів, що перевищує неоподаткований розмір товарів (у грн.); См – сума мита; Ст – ставка податку на додану вартість
		нарахування на фактурну вартість підакцизних товарів	$S_{пдв} = (ФВ + См + Са) \times Ст$	Спдв – сума податку на додану вартість; ФВ – фактурна вартість товарів; См – сума мита; Са – сума акцизного податку; Ст – ставка податку на додану вартість

Примітка. Сформовано на основі ⁷⁰

⁷⁰ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку справляння митних платежів при ввезенні на митну територію України товарів громадянами» від 22.05.2012 № 581 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] //Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0916-12>.

Порядок митного оформлення товарів, що переміщуються громадянами представлено на рис. 6.1:

Рис. 6.1. Порядок митного оформлення при переміщенні товарів громадянами

При митному оформленні товарів (крім підакцизних), що ввозяться громадянами через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення, в супроводжуваному багажі та/або ручній поклажі⁷¹:

а) у разі ввезення громадянами один раз протягом доби товарів, сумарна фактурна вартість яких не перевищує 1000 євро, митні платежі не нараховуються;

б) у разі ввезення громадянами товарів протягом доби частіше одного разу, сумарна фактурна вартість яких не перевищує 1000 євро, за квитанцією МД-1 нараховуються ввізне мито за ставкою в розмірі 10 відсотків фактурної вартості товарів та податок на додану вартість;

в) у разі ввезення громадянами товарів, загальна фактурна вартість яких не перевищує 10000 євро, за квитанцією МД-1 нараховуються ввізне мито за ставкою в розмірі 10 відсотків сумарної фактурної вартості товарів та податок на додану вартість.

⁷¹ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку справляння митних платежів при ввезенні на митну територію України товарів громадянами» від 22.05.2012 № 581 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] //Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0916-12>.

При цьому базою оподаткування є частина сумарної фактурної вартості, що перевищує еквівалент 1000 євро.

При митному оформленні товарів (крім підакцизних), що ввозяться громадянами через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення, пункти пропуску через державний кордон України в супроводжуваному багажі та/або ручній поклажі:

а) у разі ввезення громадянами один раз протягом доби товарів, сумарна фактурна вартість яких не перевищує 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, митні платежі не нараховуються;

б) у разі ввезення громадянами товарів протягом доби частіше одного разу, сумарна фактурна вартість яких не перевищує 500 євро та сумарна вага яких не перевищує 50 кг, за квитанцією МД-1 нараховуються ввізне мито за ставкою в розмірі 10 відсотків фактурної вартості товарів та податок на додану вартість;

в) у разі ввезення громадянами товарів, загальна фактурна вартість яких не перевищує 10000 євро, за квитанцією МД-1 нараховуються ввізне мито за ставкою в розмірі 10 відсотків сумарної фактурної вартості товарів та податок на додану вартість.

При цьому базою оподаткування є частина сумарної фактурної вартості, що перевищує еквівалент 500 євро, або вартість товарів, обчислена пропорційно до ваги, що перевищує 50 кг.

При митному оформленні товарів (крім підакцизних), що надходять на адресу одного одержувача в одній депеші від одного відправника у МПВ, на адресу одного одержувача протягом однієї доби у МЕВ, несупроводжуваному багажі:

а) у разі надходження на адреси громадян товарів, сумарна фактурна вартість яких не перевищує 150 євро, митні платежі не нараховуються;

б) у разі надходження на адреси громадян товарів, сумарна фактурна вартість яких не перевищує 10000 євро, митною декларацією М 16 (додаток Г), за оглядовим розписом М 15 (додаток Д), квитанцією МД-1 відповідно нараховується ввізне мито за ставкою в розмірі 10 відсотків сумарної фактурної вартості товарів та податок на додану вартість.

При цьому базою оподаткування є частина сумарної фактурної вартості, що перевищує еквівалент 150 євро.

При митному оформленні товарів (крім підакцизних), сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 10000 євро, що пересилаються (переміщуються) на митну територію України в МПВ, МЕВ, супроводжуваному чи несупроводжуваному багажі, ручній поклажі,

а також товарів незалежно від їх фактурної вартості, що переміщуються на митну територію України у вантажних відправленнях, за МД нараховуються ввізне мито за повними ставками Митного тарифу України та податок на додану вартість.

При тимчасовому ввезенні на митну територію України товарів, що переміщуються в ручній поклажі та/або супроводжуваному багажі та сумарна фактурна вартість яких перевищує еквівалент 1000 євро, які ввозяться через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення, та 500 євро та сумарна вага яких перевищує 50 кг, через інші, ніж відкриті для повітряного сполучення пункти пропуску через державний кордон України, громадянами вноситься грошова застава в розмірі суми митних платежів, що підлягають сплаті при ввезенні таких товарів на митну територію України з метою вільного обігу.

При тимчасовому ввезенні транспортних засобів особистого користування на митну територію України громадянами-нерезидентами на термін, що не перевищує одного року за умови реєстрації таких транспортних засобів в уповноважених органах іноземних держав, митні платежі не нараховуються та грошова застава не вноситься.

При тимчасовому ввезенні громадянами-резидентами, які перебувають на тимчасовому консульському обліку у відповідній консульській установі України за кордоном, на строк, що не перевищує 60 днів протягом одного календарного року, транспортного засобу особистого користування, що відповідає визначеним умовам, митні платежі не нараховуються.

При тимчасовому ввезенні громадянами-резидентами транспортних засобів особистого користування, що класифікуються за товарними позиціями 8702, 8703, 8704 (загальною масою до 3,5 тонни), 8711, 8716 згідно з УКТ ЗЕД, громадянами сплачуються митні платежі, які підлягають сплаті при імпорті таких транспортних засобів.

Тимчасове ввезення громадянами-резидентами на митну територію України інших транспортних засобів особистого користування дозволяється на строк до одного року під письмове зобов'язання про їх зворотне вивезення за умови письмового декларування в порядку, передбаченому законодавством України для громадян, та із застосуванням до них заходів гарантування. Унесення грошової застави здійснюється з використанням бланка квитанції МД-1 (див. рис. 6.2).

3. Який порядок розрахунку витрат у справах про порушення митних правил?
4. Назвіть розмір ставок плати за митне оформлення товарів у позаробочий час.
5. Які митні платежі справляються при переміщенні товарів громадянами?
6. Коли не справляється єдиний збір у пунктах пропуску через державний кордон?
7. Який порядок оподаткування товарів (крім підакцизних), що ввозяться громадянами через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення?
8. Хто відшкодовує витрати в справі про порушення митних правил?
9. Як обчислюється строк зберігання товарів і транспортних засобів на складі фіскального органу для обрахунку відповідних витрат?
10. Які розрахункові одиниці використовуються для розрахунку витрат за зберігання товарів у складських приміщеннях митниць?

Тестові завдання.

1. Ставки єдиного збору, який справляється з транспортного засобу залежно від його місткості, загальної маси або габаритних параметрів встановлені в:

- А) доларах США;
- Б) гривнях;
- В) євро;
- Г) російських рублях.

2. Для автомобільних транспортних засобів та контейнерів, які перетинають державний кордон України без вантажів, ставка єдиного збору за здійснення контролю встановлюється у розмірі:

- А) 20 відсотків ставки, визначеної для відповідного автомобільного транспортного засобу та контейнеру;
- Б) 10 відсотків ставки, визначеної для відповідного автомобільного транспортного засобу та контейнеру;
- В) 5 відсотків ставки, визначеної для відповідного автомобільного транспортного засобу та контейнеру;
- Г) в цьому випадку єдиний збір не справляється.

3. У разі перетинання державного кордону України залізничними вагонами без вантажів єдиний збір:

- А) справляється за ставкою 5%;
- Б) справляється за ставкою 10%;
- В) справляється за ставкою 15%;
- Г) не справляється.

4. Плата за виконання митних формальностей фіскальними органами поза місцем розташування таких органів у робочий час (за 1 год.) складає:

- А) 10 євро;

- Б) 20 євро;
- В) 40 євро;
- Г) 50 євро.

5. Товари, транспортні засоби комерційного призначення можуть зберігатися на складах фіскальних органів протягом:

- А) 90 днів;
- Б) 80 днів;
- В) 60 днів;
- Г) 30 днів.

6. Для розрахунку витрат за зберігання не використовуються такі розрахункові одиниці використання складських приміщень:

- А) піддон розміром 800 x 1200 мм (п.);
- Б) кубічний метр (м³);
- В) тонна (т);
- Г) одиниця транспортного засобу (од.).

7. Розміри відшкодувань за зберігання на складах фіскальних органів товарів і транспортних засобів, зокрема, товари в закритому сховищі (на складі, за піддон (800 x 1200 мм)):

- А) 2 євро;
- Б) 1 євро;
- В) 0,5 євро;
- Г) 5 євро.

8. Розміри відшкодувань за зберігання на складах фіскальних органів товарів і транспортних засобів, зокрема, вантажні автомобілі, автобуси (дозволена максимальна вага яких перевищує 3500 кг та/або які мають більше восьми місць для сидіння, крім сидіння водія):

- А) 22 євро;
- Б) 10 євро;
- В) 0,5 євро;
- Г) 50 євро.

9. Строк зберігання товарів і транспортних засобів на складі фіскального органу для обчислення витрат обчислюється, починаючи:

А) з одинадцятого дня після оформлення відповідних документів про фактичне прийняття товарів і транспортних засобів на зберігання фіскальним органом;

Б) з першого дня після оформлення відповідних документів про фактичне прийняття товарів і транспортних засобів на зберігання фіскальним органом;

В) з десятого дня після оформлення відповідних документів про фактичне прийняття товарів і транспортних засобів на зберігання фіскальним органом;

Г) строк не обмежується.

10. Обчислення сум витрат у справі про порушення митних правил оформлюється шляхом заповнення:

- А) рішення про порушення митних правил;

Б) довідки про витрати фіскального органу у справі про порушення митних правил;

В) довідки про рух справи про ПМП;

Г) рішення суду по справі про ПМП.

11. Витрати в справі про порушення митних правил відшкодовуються:

А) особою, стосовно якої винесено постанову про накладення адміністративного стягнення;

Б) фіскальним органом;

В) спільно фіскальним органом та особою, яка притягнена до відповідальності;

Г) такі витрати не відшкодовуються.

12. При митному оформленні товарів (крім підакцизних), що ввозяться громадянами через пункти пропуску через державний кордон України, відкриті для повітряного сполучення, в супроводжуваному багажі та/або ручній поклажі у разі ввезення громадянами один раз протягом доби товарів, сумарна фактурна вартість яких не перевищує 1000 євро:

А) сплачується ввізне мито;

Б) сплачується ПДВ;

В) митні платежі не нараховуються;

Г) сплачуються ввізне мито і ПДВ.

13. При тимчасовому ввезенні транспортних засобів особистого користування на митну територію України громадянами-нерезидентами на термін, що не перевищує одного року за умови реєстрації таких транспортних засобів в уповноважених органах іноземних держав:

А) митні платежі не нараховуються та грошова застава не вноситься;

Б) вноситься тільки грошова застава;

В) нараховуються тільки митні платежі;

Г) митні платежі нараховуються та грошова застава не вноситься.

14. Нарахування плати посадовими особами фіскального органу поза місцем розташування фіскального органу та поза робочим часом, установленим для цього органу, здійснюється на підставі відповідних даних, занесених у:

А) уніфіковану митну квитанцію;

Б) Журнал обліку виїздів посадових осіб для виконання митних формальностей;

В) Журнал відділу кадрів фіскального органу про відрядження;

Г) митну декларацію МД-2.

15. Витрати не обраховуються та не відшкодовуються, якщо строк зберігання товарів, транспортних засобів на складі фіскального органу не перевищує:

А) двох днів з дня їх розміщення на складі цього органу;

Б) десяти днів з дня їх розміщення на складі цього органу;

- В) двадцяти днів з дня їх розміщення на складі цього органу;*
- Г) тридцяти днів з дня їх розміщення на складі цього органу.*

16. При тимчасовому ввезенні громадянами-резидентами, які перебувають на тимчасовому консульському обліку у відповідній консульській установі України за кордоном, на строк, що не перевищує _____ протягом одного календарного року, транспортного засобу особистого користування, що відповідає визначеним умовам, митні платежі не нараховуються.

- А) 60 днів;*
- Б) 10 днів;*
- В) 90 днів;*
- Г) 20 днів.*

17. Тимчасове ввезення громадянами-резидентами на митну територію України інших транспортних засобів особистого користування дозволяється на строк до одного року під письмове зобов'язання про їх зворотне вивезення за умови письмового декларування в порядку, передбаченому законодавством України для громадян, та із застосуванням до них заходів гарантування, що оформляють:

- А) бланком квитанції МД-1;*
- Б) МД-2;*
- В) М 15;*
- Г) М 16.*

18. Запит на отримання довідки направляється посадовою особою фіскального органу, у провадженні якої перебуває справа про порушення митних правил, до підрозділу фінансово-економічної роботи та бухгалтерського обліку цього органу завчасно, але не пізніше ніж за _____ до дати направлення матеріалів у цій справі до суду або дати розгляду справи фіскальним органом.

- А) 3 робочих дні;*
- Б) 5 робочих днів;*
- В) 10 робочих днів;*
- Г) 14 робочих днів.*

19. Розміри відшкодувань за зберігання на складах фіскальних органів товарів і транспортних засобів, зокрема, мотоциклів, моторолерів, мотонарт та інших мототранспортних засобів:

- А) 5 євро;*
- Б) 10 євро;*
- В) 0,5 євро;*
- Г) 50 євро.*

20. Плата за виконання митних формальностей фіскальними органами у місцях розташування цих органів поза робочим часом, установленим для них у надурочний, нічний час і вихідні дні (за 1 год.) складає:

- А) 10 євро;*
- Б) 20 євро;*
- В) 40 євро;*
- Г) 50 євро.*

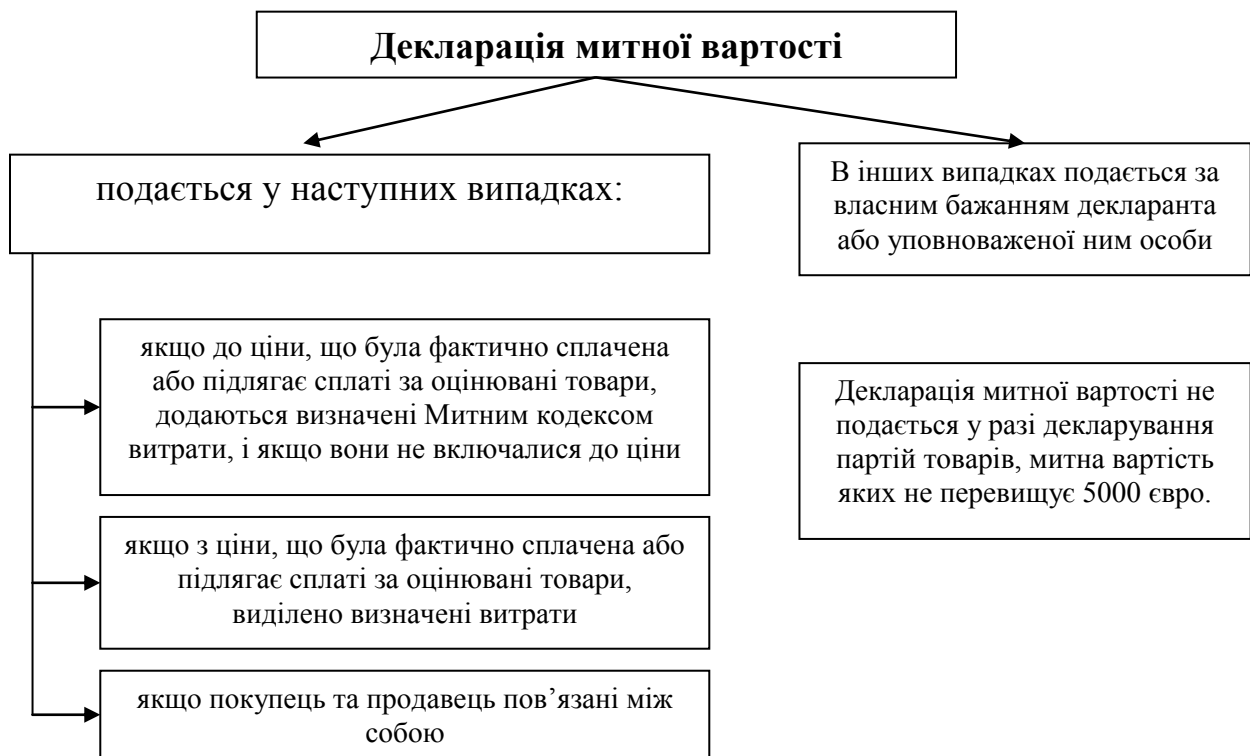

РОЗДІЛ 7

КОНТРОЛЬ ПРАВИЛЬНОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ТА ЇЇ ДЕКЛАРУВАННЯ

7.1. Декларування митної вартості

Для заявлення митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України відповідно до митного режиму імпорту, фіскальному органу, який проводить митне оформлення цих товарів, разом з митною декларацією та іншими необхідними для митного оформлення зазначених товарів документами в установленому порядку подається декларація митної вартості (рис. 7.1).

Рис. 7.1. Умови подання декларації митної вартості

У декларації митної вартості наводяться відомості про метод визначення митної вартості товарів, числове значення митної вартості товарів та її складових, умови зовнішньоекономічного договору, що мають відношення до визначення митної вартості товарів, та надані документи, що підтверджують зазначене. Форми декларацій митної вартості та порядок її заповнення затверджена наказом Міністерства фінансів України⁷².

⁷² Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Форми декларації митної вартості та Правил її заповнення» від 24.05.2012 № 599 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://minrd.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/62386.html>.

Заявлення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України в режимах, відмінних від режиму імпорту, здійснюється при декларуванні цих товарів шляхом заявлення в митній декларації відомостей про числове значення їх митної вартості та про документи, що його підтверджують.

При поданні митної декларації на паперовому носії ДМВ подається на паперовому носії. Для електронного декларування, ДМВ подається у формі електронного документа. При поданні митної декларації на паперовому носії ДМВ подається на паперовому носії та супроводжується її електронною копією. ДМВ на паперовому носії подається в одному примірнику, який залишається у справах фіскального органу. За бажанням декларанта або уповноваженої ним особи ДМВ на паперовому носії може подаватися у двох примірниках, один з яких з відповідними відмітками фіскального органу повертається декларанту або уповноваженій ним особі.

ДМВ (додаток Е) складається з основного аркуша та додаткового, який заповнюється на товари одного – трьох найменувань. Для заявлення відомостей про митну вартість товарів, визначену за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції), до основного аркуша ДМВ додається додатковий аркуш А.

Для заявлення відомостей про митну вартість товарів, визначену із застосуванням другорядних методів (за ціною договору щодо ідентичних товарів, за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів, на основі віднімання вартості, на основі додавання вартості (обчислена вартість) та резервного), до основного аркуша ДМВ додається додатковий аркуш Б.

За наявності в партії товарів більше трьох найменувань до основного аркуша ДМВ залежно від методу визначення митної вартості додається необхідна кількість додаткових аркушів А та Б. Додаткові аркуші можуть бути використані тільки в тому випадку, якщо всі дані, заявлені на основному аркуші ДМВ, повною мірою стосуються й товарів, зазначених у додаткових аркушах цієї ДМВ.

ДМВ заповнюється державною мовою за допомогою комп'ютера. При застосуванні ДМВ на паперовому носії ДМВ друкується декларантом або уповноваженою ним особою на білому папері формату А4. Технічні характеристики паперу, призначеного для виготовлення ДМВ за допомогою комп'ютера, повинні забезпечувати належну якість відбитків службових штампів і печаток фіскальних органів, що використовуються для оформлення ДМВ. У відповідних графах кожного аркуша ДМВ на

паперовому носії повинні бути проставлені особистий підпис та печатка (у разі наявності) декларанта або уповноваженої ним особи.

Вартісні показники в ДМВ виражаються дробовим числом з точністю до 4 знаків після коми, крім граф 28, 32, 36, 40, 43 ДМВ, у яких вартісні показники округлюються за правилами округлення з точністю до двох знаків у дробовій частині. За відсутності в будь-якій графі ДМВ на паперовому носії місця, потрібного для зазначення відомостей, допускається запис їх на зворотному боці відповідного аркуша ДМВ із зазначенням графи, якої стосується цей запис. Такий запис засвідчується підписом і печаткою (у разі наявності) особи, яка вчинила запис, а у відповідних графах ДМВ робиться відмітка «Див. на звороті». Декларант або уповноважена ним особа самостійно заповнює всі графи ДМВ відповідно до порядку їх заповнення, за винятком граф, призначених для відміток фіскального органу.

Посадова особа фіскального органу, що здійснює контроль правильності визначення митної вартості та проводить перевірку заповнення ДМВ, не має права з власної ініціативи або за дорученням чи на прохання декларанта або уповноваженої ним особи вписувати будь-які дані до граф ДМВ, що повинні заповнюватися декларантом або уповноваженою ним особою, вносити до них зміни, доповнення чи виправлення.

Декларант або уповноважена ним особа може вносити зміни (доповнення, виправлення) до декларації митної вартості, крім граф з вартісними показниками. Зміни (доповнення, виправлення) граф ДМВ на паперовому носії засвідчуються підписом та печаткою (у разі наявності) декларанта або уповноваженої ним особи.

Внесення змін до ДМВ у формі електронного документа здійснюється шляхом відкликання декларантом або уповноваженою ним особою поданих ДМВ та митної декларації та направлення фіскальному органу нової митної декларації та ДМВ у формі електронного документа.

7.2. Особливості заповнення граф Декларації митної вартості

Декларування митної вартості товару відбувається із використанням форми ДМВ (додаток Е). Розглянемо особливості її заповнення.

Основний аркуш ДМВ

Графа 1

Зазначаються відомості про нерезидента-продавця товару, який продається на експорт в Україну, а в іншому випадку зазначаються

відомості про нерезидента – сторону зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту). Відомості зазначаються в порядку, встановленому для заповнення графи 2 митної декларації при декларуванні товарів у митний режим імпорту.

Графа 2 (а)

Зазначаються відомості про резидента-покупця товару, який продається на експорт в Україну, а в іншому випадку зазначаються відомості про резидента – сторону зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту). Відомості зазначаються в порядку, встановленому для заповнення графи 9 митної декларації при декларуванні товарів у митний режим імпорту.

Графа 2 (б)

Зазначаються відомості про декларанта або уповноважену ним особу. Відомості зазначаються в порядку, встановленому для заповнення графи 14 митної декларації при декларуванні товарів у митний режим імпорту.

Графа 3

Зазначаються скорочене літерне найменування умов поставки згідно з класифікатором умов поставки, літерний код альфа-2 країни поставки відповідно до Класифікації країн світу, через пропуск – назва географічного пункту у цій країні (наприклад: CIF UA Одеса, FOB US Нью-Йорк тощо).

Графа 4

Зазначаються код згідно з класифікатором документів, номер, дата укладення зовнішньоекономічного договору (контракту), у тому числі змін до нього (за наявності), або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), рахунків-фактур (інвойсів), виставлених продавцем покупцеві, або рахунків-проформ та інших документів, що підтверджують відомості про заявлену митну вартість. Відомості зазначаються в порядку, встановленому для заповнення графи 44 митної декларації при декларуванні товарів у митний режим імпорту.

У разі подачі ДМВ разом з додатковою декларацією у випадках, передбачених частиною п'ятою статті 261 Митного кодексу, у графі наводяться відомості про всі митні декларації, до яких подається додаткова декларація. Перед реквізитами кожної митної декларації

поставляється її порядковий номер у графі 4 ДМВ. Після реквізитів митної декларації наводяться відомості щодо документів, які підтверджують відомості про заявлену митну вартість у цій декларації. Відомості про митні декларації наводяться в хронологічному порядку. В інших графах основного аркуша ДМВ наводяться відомості, що стосуються відповідної митної декларації, з посиланням на порядковий номер цієї декларації, зазначений у графі 4 ДМВ.

Графа 5

Зазначаються номери та дати рішень, прийнятих митними органами за результатом розгляду обставин, вказаних у графах 9-11 ДМВ, щодо продажу товарів покупцю від того ж продавця, якщо в митних органах були зауваження до цих даних. Наводяться найменування й код відповідного митного органу, який здійснював митне оформлення товару, і зміст зауваження.

Графа 6

Відмічається знаком «X» метод визначення митної вартості, за яким визначено митну вартість оцінюваних товарів. У разі визначення митної вартості оцінюваних товарів різними методами у графі відмічаються всі методи, які застосовувались для її визначення.

Графа 7

Скорочено наводиться обґрунтування причин, з яких не застосовано метод визначення митної вартості за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції).

Графа заповнюється у разі визначення митної вартості товарів другорядними методами.

Графа 8

У графі зазначаються відомості про документи, що використовувалися для визначення митної вартості за методом або методами, зазначеними у графі 6 (крім документів, відомості про які зазначені у графі 4). Графа заповнюється у разі визначення митної вартості товарів другорядними методами.

Графи 9(а), 9(б)

Відмічається знаком «X» потрібна відповідь («так» або «ні»). Особи вважаються пов'язаними між собою у випадках, наведених у статті 58 Митного кодексу. При цьому одна особа вважається такою, що контролює іншу, якщо перша особа у юридичному або практичному відношенні може застосовувати обмеження до останньої або керувати нею.

Графа 10 (а)

Відмічається знаком «Х» потрібна відповідь («так» або «ні»). Відповідно ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, вважається прийнятною при наявності обмежень, які не впливають значною мірою на вартість товарів. Прикладом таких обмежень може бути випадок, коли продавець вимагає від покупця автомобілів не продавати чи виставляти їх до зафіксованої дати, яка становить початок модельного року.

Графа 10 (б)

Відмічається знаком «Х» потрібна відповідь («так» або «ні»). У разі відповіді «так» наводяться подробиці, тобто зміст умов, які мали вплив на ціну, що була фактично сплачена або підлягає сплаті. Якщо щодо продажу оцінюваних товарів або їх ціни існують будь-які умови або застереження, які унеможливають визначення вартості цих товарів, то метод визначення митної вартості за ціною договору (контракту) щодо товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту, не застосовується.

Графа 11 (а)

Відмічається знаком «Х» потрібна відповідь («так» або «ні»). У разі відповіді «так» наводяться подробиці, що стосуються роялті та інших ліцензійних платежів, вид платежу (роялті, паушальний або комбінований), за що він сплачений або підлягає сплаті тощо. Суми цих платежів, які покупець повинен сплачувати прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів, якщо такі платежі не були включені до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за товари, наводяться в графі 18 ДМВ.

Графа 11 (б)

Відмічається знаком «Х» потрібна відповідь («так» або «ні»). У разі відповіді «так» у графі 19 ДМВ зазначається відповідна частина виручки від будь-якого подальшого перепродажу оцінюваних товарів, їх використання або розпорядження ними на митній території України, яка прямо чи опосередковано йде на користь продавця.

Графа 12

Зазначається кількість додаткових аркушів до основного аркуша ДМВ (кількість аркушів повинна відповідати номеру останнього аркуша мінус 1).

Графа 13 (а)

У разі застосування ДМВ на паперовому носії проставляються дата заповнення ДМВ, особистий підпис та печатка (у разі наявності)

декларанта або уповноваженої ним особи. При електронному декларуванні зазначається дата заповнення ДМВ.

Графа 13 (б)

Зазначаються прізвище, ім'я та по батькові декларанта або уповноваженої ним особи.

Додатковий аркуш А до основного аркуша ДМВ призначається для розрахунку митної вартості за основним методом визначення митної вартості – за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції). У графах 14-28 додаткового аркуша А усі дані наводяться в гривнях, якщо інше не встановлено порядком заповнення відповідної графи. Якщо витрати, що підлягають урахуванню, здійснені в іноземній валюті, то відомості про перерахунок у іноземну валюту наводяться в розділі «Г». На кожному додатковому аркуші зазначається його порядковий номер. У додатковому аркуші можуть бути наведені відомості щодо товарів від одного до трьох найменувань.

«Номер товару»

Зазначається номер відповідного товару з графи 32 митної декларації або додаткового аркуша до неї. У разі подачі додаткової декларації, зазначається номер товару з графи 32 відповідної митної декларації, далі через знак «/» зазначається порядковий номер цієї митної декларації, зазначений у графі 4 ДМВ.

«Код товару»

Зазначається код відповідного товару згідно з УКТЗЕД, наведений у графі 33 митної декларації.

Розділ А «Основа для розрахунку»

Наводяться відомості про ціну ввезеного товару, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, а також про опосередковані платежі, які в сумі є основою для визначення митної вартості цього товару. При розрахунку митної вартості враховується вплив умов поставки (графі 3 ДМВ) та інших умов, що стосуються продажу оцінюваних товарів.

Графа 14 (а)

У першому рядку в іноземній валюті зазначається ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари. Ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті. Документальним підтвердженням заявленої вартості товару є рахунок-фактура (інвойс), зазначений у графі 4 ДМВ, або рахунок-проформа, який також зазначається в графі 4 ДМВ, банківські платіжні документи, якщо рахунок сплачено, договір (контракт) купівлі-продажу товару, а також інші документи, перелік яких

наведено в статті 53 Кодексу. У другому рядку графи наводиться літерний код валюти рахунку (у дужках) відповідно до Класифікації валют. У третьому рядку графи наводиться курс, за яким валюту перераховано у гривні. Перерахунок іноземної валюти в гривні здійснюється за курсом, установленим Національним банком України на дату прийняття митної декларації до митного оформлення. У четвертому рядку графи зазначається в гривнях ціна, що була фактично сплачена або підлягає сплаті. Відомості в другому та третьому рядках повинні наводитися після тексту, а не в графах «Номер товару»/«Код товару».

Графа 14 (б)

Зазначається сума опосередкованих платежів у гривнях, якщо про них було зазначено в графі 10 (б) основного аркуша ДМВ. Зазначається також величина поправки до ціни товару для випадків, коли мали місце відповідні обмеження або умови. Розрахунок вартісної оцінки впливу цих поправок також наводиться на зворотному боці аркуша ДМВ. Якщо в графі 14 (б) зазначено сумарний розмір опосередкованих платежів і величин поправок до ціни (або тільки величину поправки), то в графі вчиняється запис «Див. на звороті», а на зворотному боці аркуша наводиться розшифровка загальної суми, зазначеної в графі 14 (б). У разі застосування ДМВ на паперовому носії розрахунок вартісного впливу цих умов або обмежень надається на зворотному боці основного аркуша ДМВ із зазначенням документів, на підставі яких здійснювався розрахунок, а відповідна сума наводиться в графі 14 (б) як опосередкований платіж і враховується при визначенні вартості операції та митної вартості оцінюваних товарів. При цьому у графі 10 (б) учиняється запис «Див. на звороті».

Якщо додатковий аркуш А заповнюється на товари декількох найменувань, то опосередкований платіж розподіляється між товарами різних найменувань, яких він стосується, пропорційно вартості цих товарів, зазначеній в четвертому рядку графи 14 (а).

Графа 15

Зазначається в гривнях сума четвертого рядка графи 14 (а) та графи 14 (б).

Розділ Б «Складові митної вартості, гривень».

У цьому розділі зазначаються витрати (складові митної вартості), що не включені до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, підтвержені документально (договорами, рахунками, товаро-транспортними накладними, розрахунками на основі транспортних тарифів тощо).

Графа 16

Зазначаються витрати, понесені покупцем, що не включені до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті (графу 14 (а)), тобто не включені продавцем до рахунку-фактури, виставленого покупцеві, але мали місце у зв'язку з увезенням оцінюваних товарів на митну територію України та були сплачені або підлягають сплаті покупцем.

Пункт «а» графи 16

Зазначаються витрати, понесені покупцем на комісійні та брокерську винагороду, за винятком комісійних за закупівлю, що є платою покупця своєму агенту за надання послуг, пов'язаних із представництвом його інтересів за кордоном для закупівлі оцінюваних товарів. Якщо додатковий аркуш А заповнюється на товари декількох найменувань, то зазначені витрати розподіляються між товарами кожного найменування пропорційно їх вартості, зазначеній у графі 15 ДМВ.

Пункт «б» графи 16

Зазначаються витрати, понесені покупцем, на вартість ящиків тари (контейнерів), в яку упаковано товар, або іншої упаковки, що для митних цілей вважаються єдиним цілим з відповідними товарами. Якщо використовується багатооборотна тара, то її вартість при кожній поставці товарів розподіляється пропорційно кількості товарів у кожній партії. Пропорційний розподіл витрат на тару (тобто перенесення її вартості частками на кожну партію) приймається митним органом за умови, що такий розподіл відображено в договорі (контракті) або підтверджений будь-яким іншим документом. До витрат на тару не належать окремо сплачені кошти за повернення тари продавцеві. Якщо додатковий аркуш А заповнюється на товари декількох найменувань, то зазначені витрати розподіляються між товарами кожного найменування пропорційно їх вазі брутто.

Пункт «в» графи 16

Зазначаються витрати, понесені покупцем, на вартість упаковки або вартість пакувальних матеріалів та робіт, пов'язаних із пакуванням. Якщо додатковий аркуш А заповнюється на товари декількох найменувань, то зазначені витрати розподіляються між товарами кожного найменування пропорційно їх вазі брутто.

Графа 17

Графа заповнюється, якщо покупцем прямо чи опосередковано безоплатно або за зниженими цінами поставляються товари та послуги (пункти «а»-«г» графи 17 ДМВ), якщо вони призначені для використання

у зв'язку з виробництвом та продажем на експорт в Україну оцінюваних товарів, якщо така вартість не включена до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті.

Пункт «а» графі 17

Зазначається вартість сировини, матеріалів, деталей, напівфабрикатів, комплектувальних виробів тощо, які увійшли до складу оцінюваних товарів та були надані прямо чи опосередковано покупцем безоплатно або за зниженими цінами для використання у зв'язку з виробництвом та продажем на експорт в Україну оцінюваних товарів.

Вартістю товарів та послуг, наданих для виготовлення оцінюваних товарів, є ціна, сплачена покупцем при закупівлі їх у третіх осіб. Якщо ці товари виготовлено особисто покупцем або пов'язаною з ним особою, то за їх вартість приймається вартість їх виготовлення, підтверджена відповідною бухгалтерською документацією покупця.

Якщо покупцем були надані будь-які послуги з обробки або переробки сировини, матеріалів, деталей, напівфабрикатів, комплектувальних виробів, з їх доставки чи зберігання тощо, то вартість цих послуг (при розрахунку митної вартості) ураховується за тією ціною, за якою вони були придбані покупцем. Якщо додатковий аркуш А заповнюється на товари декількох найменувань, то зазначені витрати розподіляються між товарами кожного найменування, яких вони стосуються, пропорційно їх вартості, зазначеній у графі 15 ДМВ.

Пункт «б» графі 17

Зазначається вартість інструментів, штампів, шаблонів та аналогічних предметів, використаних у процесі виробництва оцінюваних товарів та які були надані прямо чи опосередковано покупцем безоплатно або за зниженими цінами для використання у зв'язку з виробництвом та продажем на експорт в Україну оцінюваних товарів.

При розподілі зазначених елементів щодо оцінюваних товарів застосовуються два фактори – вартість самого елемента та спосіб, у який ця вартість має розподілятися щодо оцінюваних товарів. Розподіл цих елементів повинен здійснюватися раціональним способом відповідно до обставин і згідно із загальноприйнятими принципами бухгалтерського обліку. Якщо покупець закупає елемент від продавця, не пов'язаного з покупцем, то вартістю цього елемента є ціна закупівлі. Якщо елемент був вироблений покупцем або особою, пов'язаною з покупцем, вартістю цього елемента є витрати на його виробництво.

Пункт «в» графі 17

Зазначається вартість матеріалів, витрачених у процесі виробництва оцінюваних товарів (мастильні матеріали, паливо тощо), які прямо чи опосередковано були надані покупцем безоплатно або за зниженими цінами для використання у зв'язку з виробництвом та продажем на експорт в Україну оцінюваних товарів. Якщо додатковий аркуш А заповнюється на товари декількох найменувань, то зазначені витрати розподіляються між товарами кожного найменування, яких вони стосуються, пропорційно їх вартості, зазначеній у графі 15 ДМВ.

Пункт «г» графі 17

Зазначається вартість інженерних та дослідно-конструкторських робіт, дизайну, художнього оформлення, ескізів та креслень, виконаних за межами України і безпосередньо необхідних для виробництва оцінюваних товарів.

Додавання вартості елементів, зазначених у підпункті «г» пункту 2 частини десятої статті 58 Кодексу, повинно базуватися на об'єктивних даних і таких, що піддаються обчисленню. Для визначення вартостей, які повинні додаватись, у разі якщо це можливо, мають використовуватися дані, безпосередньо наявні в системі бухгалтерського обліку покупця.

Графа 18

Зазначається сума роялті та інших ліцензійних платежів, що стосуються оцінюваних товарів та які покупець повинен сплачувати прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів (незалежно від того, чи закріплена така умова в договорі (контракті) купівлі-продажу оцінюваних товарів), якщо такі платежі не включені до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті.

Якщо на момент митного оформлення оцінюваних товарів сума роялті та інших ліцензійних платежів невідома, то декларант або уповноважена ним особа здійснює її розрахунок згідно з Порядком включення суми роялті та інших ліцензійних платежів до ціни, що фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, під час визначення їх митної вартості, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 21 травня 2012 року № 446.

Якщо додатковий аркуш А заповнюється на товари декількох найменувань, то суми роялті та інших ліцензійних платежів розподіляються між товарами кожного найменування, яких вони стосуються.

Графа 19

Зазначається сума відповідної частини виручки від будь-якого подальшого перепродажу товарів, що оцінюються, їх використання або розпорядження ними на митній території України, яка прямо чи опосередковано йде на користь продавця. Якщо додатковий аркуш А заповнюється на товари декількох найменувань, то зазначена сума розподіляється між товарами кожного найменування.

Графа 20

Зазначаються витрати на транспортування оцінюваних товарів до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України, якщо ці витрати відповідно до умов поставки (графі 3 ДМВ) не були включені до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті (графі 14 (а) ДМВ).

Після тексту «Витрати на транспортування до» зазначається літерний код альфа-2 відповідно до Класифікації країн світу країни (адміністративно-територіальної одиниці у складі країни, що має власний літерний код за цією Класифікацією), на території якої міститься географічний пункт, до якого понесені витрати на транспортування товарів, наведені у цій графі, через пропуск – назва цього географічного пункту.

Графа 21

Зазначаються витрати на навантаження, вивантаження та обробку оцінюваних товарів, пов'язані з їх транспортуванням до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України.

Якщо додатковий аркуш А заповнено на товари декількох найменувань, то витрати на навантаження, вивантаження та обробку оцінюваних товарів розподіляються між товарами різних найменувань пропорційно вазі бруто цих товарів.

Графа 22

Зазначаються витрати на страхування оцінюваних товарів.

Якщо додатковий аркуш А заповнюється на товари декількох найменувань, то витрати на страхування товарів різних найменувань розподіляються між цими товарами пропорційно їх вартості, зазначеній у графі 15 ДМВ.

Графа 23

Зазначається сума, отримана в результаті складання сум, зазначених у пунктах «а»-«в» графі 16, пунктах «а»-«г» графі 17, графах 18, 19, 20, 21, 22 додаткового аркуша А.

Розділ В «Витрати, що не включаються до митної вартості»

У цьому розділі зазначаються витрати або кошти, що зазначені у частині одинадцятій статті 58 Кодексу, які не включаються до митної вартості, підтверджені документально та піддаються обчисленню, за умови виділення їх з ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари.

Графа 24

Зазначаються витрати, які передбачені договором (контрактом), на виконання робіт з будівництва, спорудження, складення, технічного обслуговування або технічної допомоги, які здійснюються після ввезення імпортованих товарів, таких як промислова установка, машини або обладнання. В рахунку-фактурі (інвойсі) окремою позицією повинні бути виділені суми витрат на цю діяльність.

Якщо додатковий аркуш А заповнюється на товари декількох найменувань, то такі витрати розподіляються між товарами кожного найменування пропорційно їх вартості, зазначеній у графі 15 ДМВ.

Графа 25

Зазначаються витрати на транспортування оцінюваного товару до місця призначення після ввезення його на митну територію України, якщо договором (контрактом) передбачено, наприклад, такі умови поставки, як СІР, СРТ, DAP або DDP місце поставки на митній території України, і до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті, ввійшли витрати на доставку товару до місця призначення на митній території України. Витрати зазначаються у випадку, якщо в рахунку-фактурі (інвойсі) окремо визначені вказані витрати. Якщо додатковий аркуш А заповнюється на товари декількох найменувань, то витрати на їх транспортування після ввезення розподіляються між товарами різних найменувань пропорційно вазі бруто цих товарів.

Графа 26

Зазначаються суми податків, які справляються в Україні та які виділені з ціни, що була фактично сплачена або яка підлягає сплаті. Зазначені витрати повинні бути документально підтверджені та піддаватись обчисленню. При цьому графа заповнюється тільки у випадках, коли договором (контрактом) передбачено умови поставки оцінюваних товарів DDP або сплата митних платежів продавцем в Україні передбачена умовами договору (контракту) купівлі-продажу.

Якщо додатковий аркуш А заповнюється на товари декількох найменувань, то суми податків розподіляються між товарами кожного

найменування пропорційно їх вартості, зазначеній у графі 15 ДМВ, або іншій базі оподаткування.

Графа 27

Зазначається сума, отримана в результаті складання сум, зазначених у графах 24-26 ДМВ.

Пункт «а» графи 28

Зазначається в гривнях заявлена митна вартість, розрахована шляхом складання сум, наведених у графах 15 і 23 ДМВ, та відрахування суми, зазначеної в графі 27 ДМВ. Отримана митна вартість повинна відповідати відомостям, зазначеним у митній декларації як основа для розрахунку податків.

Пункт «б» графи 28

Зазначається заявлена в пункті «а» графи 28 ДМВ митна вартість, перерахована у валюту рахунку. Перерахунок здійснюється за курсом, зазначеним у розділі А.

Якщо ніякими документами за договором (контрактом) не встановлено вид іноземної валюти, то в пункті «б» графи 28 ДМВ митна вартість зазначається в євро.

Розділ Г

Якщо одну або декілька складових митної вартості (графи 16-22 ДМВ) або витрати, що не включаються до митної вартості (графи 24-26 ДМВ), сплачено в іноземній валюті, то в розділі «Г» зазначаються номер відповідної графи, сума платежу в іноземній валюті, код цієї валюти згідно з Класифікацією валют і її офіційний курс на дату подання митної декларації до митного оформлення. Підпис та печатка (у разі наявності) декларанта або уповноваженої ним особи. У разі застосування ДМВ на паперовому носії проставляються особистий підпис та печатка (у разі наявності) декларанта або уповноваженої ним особи.

Додатковий аркуш Б до основного аркуша ДМВ заповнюється для розрахунку митної вартості за другорядними методами визначення митної вартості – за ціною договору щодо ідентичних товарів, за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів, на основі віднімання вартості, на основі додавання вартості (обчислена вартість) та резервним.

У пункті «б» графи 29 та графах 30-43 додаткового аркуша Б усі дані наводяться в гривнях. Якщо витрати, що підлягають урахуванню, здійснені в іноземній валюті, то відомості про перерахунок у іноземну валюту наводяться в розділі «І». На кожному додатковому аркуші

зазначається його порядковий номер. В додатковому аркуші можуть бути наведені відомості щодо товарів від одного до трьох найменувань.

«Номер товару»

Зазначається номер відповідного товару з графі 32 митної декларації або додаткового аркуша до неї.

У разі подачі додаткової декларації зазначається номер товару з графі 32 відповідної митної декларації, далі через знак «/» зазначається порядковий номер цієї митної декларації, зазначений у графі 4 ДМВ.

«Код товару»

Зазначається код відповідного товару згідно з УКТЗЕД, наведений у графі 33 митної декларації.

«Метод визначення митної вартості»

Зазначається порядковий номер методу визначення митної вартості, що використовувався, таким чином: 2 – за ціною договору щодо ідентичних товарів; 3 – за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів; 4 – на основі віднімання вартості; 5 – на основі додавання вартості (обчислена вартість); 6 – резервний.

Розділ Д «Основа для розрахунку» та розділ Е «Коригування»

Заповнюються у разі застосування методу визначення митної вартості за ціною договору щодо ідентичних товарів або за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів.

У графах 30 (а)-30 (б) ДМВ наводяться дані для розрахунку митної вартості, спричиненого коригуванням основи для розрахунку. Ці дані можуть бути як зі знаком (+), якщо вони збільшують митну вартість товару, так і зі знаком (-), якщо вони її зменшують.

Графа 29

У графі наводяться відомості з джерела, зазначеного в графі 8 ДМВ, щодо вартості операції з ідентичними або подібними (аналогічними) товарами (залежно від обраного методу), що продаються на експорт в Україну з тієї ж країни, і час експорту збігається з часом експорту оцінюваних товарів або є максимально наближеним до нього.

Ціна договору щодо ідентичних або подібних (аналогічних) товарів (залежно від обраного методу) береться за основу для визначення митної вартості оцінюваних товарів, якщо ці товари ввезено приблизно в тій же кількості та на тих же комерційних рівнях, що й оцінювані товари.

У разі відсутності такого продажу використовується вартість операції з ідентичними або подібними (аналогічними) товарами (залежно від обраного методу), що продавалися в Україну в іншій кількості та/або

на інших комерційних рівнях. При цьому їх ціна коригується з урахуванням розбіжностей у кількості та/або комерційних рівнях незалежно від того, чи веде це до збільшення або зменшення вартості. Відомості про зазначене коригування наводяться в графі 30 (а) та/або графі 30 (б).

Ціна товару наводиться у валюті рахунку-фактури (інвойсу) або рахунку-проформи. Перерахунок іноземної валюти в гривні здійснюється за курсом, встановленим Національним банком України на дату прийняття митної декларації на оцінювані товари до митного оформлення.

Графа 30 (а)

У графі зазначають відомості щодо коригування вартості операції з ідентичними або подібними (аналогічними) товарами (залежно від обраного методу) з урахуванням розміру партії оцінюваних товарів.

При коригуванні в якості підстав для розрахунку, пов'язаному з урахуванням розміру партії, у першу чергу беруться до уваги знижки з ціни товару, що надаються продавцем залежно від розміру закупленої партії товару. При цьому знижка на кількість товару враховується, якщо зазначено, що вартість товару встановлюється продавцем за схемою, побудованою на кількості проданого товару.

Графа 30 (б)

У графі зазначають відомості щодо коригування вартості операції з ідентичними або подібними (аналогічними) товарами (залежно від обраного методу) з урахуванням комерційного рівня продажу оцінюваних товарів.

При коригуванні основи для розрахунку, пов'язаному з урахуванням комерційних рівнів, беруться до уваги різниця в умовах поставки (CIF, FOB, DDP тощо) товарів, вартість яких порівнюється, інші відмінності в комерційних рівнях (наприклад, наявність знижки на «вірність» продавцеві, терміновість платежу, різні комерційні рівні продажів (оптом, вроздріб), кількість посередницьких ланок тощо).

Графа 30 (в)

У разі якщо витрати на транспортування товарів до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію включаються у вартість операції з ідентичними або подібними (аналогічними) товарами (залежно від обраного методу), у графі зазначається сума коригування для врахування зазначеної різниці між оцінюваними товарами та відповідними ідентичними або подібними (аналогічними) товарами, що зумовлено різницею у відстанях і способах транспортування.

У разі якщо витрати на транспортування товарів до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію не включаються у вартість

операції з ідентичними або подібними (аналогічними) товарами (залежно від обраного методу), у графі зазначаються витрати на транспортування оцінюваних товарів. Відомості наводяться в порядку, визначеному для заповнення граfi 20 ДМВ.

Графа 30 (г)

У разі якщо витрати на навантаження, вивантаження та обробку товарів, пов'язані з їх транспортуванням до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України, включаються у вартість операції з ідентичними або подібними (аналогічними) товарами (залежно від обраного методу), у графі зазначається сума коригування для врахування зазначеної різниці між оцінюваними товарами та відповідними ідентичними або подібними (аналогічними) товарами.

У разі якщо витрати на навантаження, вивантаження та обробку товарів, пов'язані з їх транспортуванням до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України, не включаються у вартість операції з ідентичними або подібними (аналогічними) товарами (залежно від обраного методу), у графі зазначаються витрати на навантаження, вивантаження та обробку оцінюваних товарів, пов'язані з їх транспортуванням. Відомості наводяться в порядку, визначеному для заповнення граfi 21 ДМВ.

Графа 30 (г)

У разі якщо витрати на страхування товарів включаються у вартість операції з ідентичними або подібними (аналогічними) товарами (залежно від обраного методу), у графі зазначається сума коригування для врахування зазначеної різниці між оцінюваними товарами та відповідними ідентичними або подібними (аналогічними) товарами.

У разі якщо витрати на страхування товарів не включаються у вартість операції з ідентичними або подібними (аналогічними) товарами (залежно від обраного методу), у графі зазначаються витрати на страхування оцінюваних товарів. Відомості наводяться в порядку, визначеному для заповнення граfi 22 ДМВ.

Графа 31

Зазначається сума, отримана в результаті складання сум, зазначених у графах 30 (а)-30 (г).

Графа 32

Зазначається сума, отримана в результаті складання сум, зазначених у пункті «б» граfi 29 та граfi 31.

Розділ Є «Основа для розрахунку» та розділ Ж «Компоненти».

Заповнюються у разі застосування методу визначення митної вартості на основі віднімання вартості. У графах 33 (а)-34 (г) зазначаються відомості з джерел, зазначених в графі 8 ДМВ.

Графа 33 (а)

У графі наводяться відомості з джерела, зазначеного в графі 8 ДМВ, щодо ціни одиниці товару, за якою оцінювані або ідентичні чи подібні (аналогічні) імпортовані товари продаються на території України у найбільших загальних кількостях покупцю, який не є пов'язаною з продавцем особою, одночасно або у час, наближений до дати ввезення оцінюваних товарів.

У разі якщо ні оцінювані, ні ідентичні чи подібні (аналогічні) товари не продаються в Україні одночасно або в час, максимально наближений до дати ввезення оцінюваних товарів в Україну, митна вартість таких товарів визначається на основі ціни одиниці товару, за якою відповідно оцінювані або ідентичні чи подібні (аналогічні) з оцінюваними товари продаються в Україні в кількості, достатній для встановлення ціни за одиницю такого товару, в тому самому стані, в якому вони були ввезені, на найбільш ранню дату після ввезення товарів, які оцінюються, але до сплину 90-денного строку.

Графа 33 (б)

Зазначається ціна партії оцінюваних товарів з урахуванням ціни одиниці товару, за якою оцінювані або ідентичні чи подібні (аналогічні) товари імпортовані, зазначеної у графі 33 (а).

Графа 34 (а)

У графі зазначається вартість, додана подальшою обробкою (переробкою), у разі якщо митна вартість визначається відповідно до частин четвертої-сьомої статті 62 Митного кодексу. Зазначена вартість повинна ґрунтуватись на об'єктивних даних, які піддаються обчисленню та відносяться до вартості такої роботи. Прийняті промислові формули, рецепти, методи будівництва та інша галузева практика повинні становити основу для обчислень.

Графа 34 (б)

У графі зазначаються витрати на виплату комісійних, що звичайно сплачуються або підлягають сплаті, чи звичайних торговельних надбавок, які робляться для одержання прибутку та покриття загальних витрат у зв'язку з продажем на митній території України товарів того ж класу та виду.

Графа 34 (в)

У графі зазначається вартість звичайних витрат, понесених в Україні на навантаження, вивантаження, транспортування, страхування, та інших пов'язаних з такими операціями витрат.

Графа 34 (г)

У графі зазначаються суми податків, що підлягають сплаті в Україні у зв'язку з ввезенням (імпортом) чи продажем (відчуженням) товарів.

Графа 35

Зазначається сума значень, наведених у графах 34 (а)-34 (г).

Графа 36

Зазначається різниця між значенням, наведеним у графі 33 (б), та значенням, наведеним у графі 35 ДМВ.

Розділ 3 «Розрахунок»

Заповнюється у разі застосування методу визначення митної вартості на основі додавання вартості (обчислена вартість). У графах 37-39 (в) зазначаються відомості з джерел, зазначених в графі 8 ДМВ.

Використання методу визначення митної вартості відповідно до статті 63 Кодексу, як правило, буде обмежуватися тими випадками, коли покупець і продавець пов'язані між собою, а виробник готовий надати митним органам України необхідні калькуляції собівартості та забезпечити можливість будь-якої подальшої перевірки, яка може виявитися необхідною.

Графа 37

У графі зазначається вартість матеріалів та витрат, понесених виробником при виробництві оцінюваних товарів. Така інформація повинна базуватися на комерційних рахунках виробника за умови, що такі рахунки сумісні із загально визнаними принципами бухгалтерського обліку, які застосовуються у країні, де ці товари виробляються.

Графа 38

У графі зазначається на підставі інформації, наданої виробником або від його імені, обсяг прибутку та загальних витрат, що дорівнює сумі, яка звичайно відображається при продажу товарів того ж класу або виду, що й оцінювані товари, які виготовляються виробниками у країні експорту для експорту в Україну. Надані виробником або від його імені дані повинні бути сумісними з тими, які, як правило, відображаються в продажах товарів того самого класу або виду, що й оцінювані товари, які виготовляються виробниками в країні експорту для експорту до України.

Графи 39 (а)-39 (в)

У графах зазначаються загальні витрати при продажу в Україну з країни вивезення товарів того ж класу або виду, тобто витрати на завантаження, розвантаження та обробку оцінюваних товарів, їх транспортування до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України, витрати на страхування цих товарів. Відомості наводяться в порядку, визначеному для заповнення граф 20-22 ДМВ відповідно.

Графа 40

Зазначається сума значень, наведених у графах 37-39 (в).

Розділ И «Основа для розрахунку»

Заповнюється у разі застосування резервного методу. Митна вартість, визначена за резервним методом, повинна ґрунтуватись на раніше визначених (визначених) митними органами митних вартостях. Для використання резервного методу при визначенні митної вартості повинні використовуватись методи, викладені у статтях 58-63 Кодексу, при цьому допускається обґрунтована гнучкість у застосуванні зазначених методів.

Графа 41

У графі зазначається чисельне значення основи для визначення митної вартості з джерел, зазначених в графі 8 ДМВ.

Графа 42

У графі зазначаються відомості з джерел, наведених у графі 8 ДМВ, щодо коригування, у разі необхідності, основи для розрахунку, зазначеної у графі 41 ДМВ. Ці дані можуть бути як зі знаком (+), якщо вони збільшують митну вартість товару, так і зі знаком (-), якщо вони її зменшують.

Декларант або уповноважена ним особа зазначає найменування витрат, на які коригується основа для розрахунку, із зазначенням їх числового значення. У разі застосування ДМВ на паперовому носії зазначені відомості вказуються на зворотному боці основного аркуша ДМВ; у графі 42 учиняється запис «Див. на звороті».

Графа 43

Зазначається сума значень, наведених у графах 41-42 ДМВ.

Розділ І

У розділі наводяться дані перерахунку із зазначенням номерів граф додаткового аркуша Б, коду валюти відповідно до Класифікації валют, суми витрат в іноземній валюті й курсу перерахунку валют на дату прийняття митної декларації до митного оформлення. Підпис та печатка (у

разі наявності) декларанта або уповноваженої ним особи У разі застосування ДМВ на паперовому носії проставляються особистий підпис та печатка (у разі наявності) декларанта або уповноваженої ним особи.

7.3. Документи, що підтверджують заявлення митної вартості

Одночасно з митною декларацією декларант подає фіскальному органу документи, що підтверджують заявлену митну вартість товарів і обраний метод її визначення.

Документами, які підтверджують митну вартість товарів, є⁷³:

1) декларація митної вартості та документи, що підтверджують числові значення складових митної вартості, на підставі яких проводився розрахунок митної вартості;

2) зовнішньоекономічний договір (контракт) або документ, який його замінює, та додатки до нього у разі їх наявності;

3) рахунок-фактура (інвойс) (додаток Ж) або рахунок-проформа (додаток З) (якщо товар не є об'єктом купівлі-продажу);

4) якщо рахунок сплачено, – банківські платіжні документи, що стосуються оцінюваного товару;

5) за наявності – інші платіжні та/або бухгалтерські документи, що підтверджують вартість товару та містять реквізити, необхідні для ідентифікації ввезеного товару;

б) транспортні (перевізні) документи, якщо за умовами поставки витрати на транспортування не включені у вартість товару, а також документи, що містять відомості про вартість перевезення оцінюваних товарів;

7) копія імпоротної ліцензії, якщо імпорт товару підлягає ліцензуванню;

8) якщо здійснювалося страхування, – страхові документи, а також документи, що містять відомості про вартість страхування.

У разі якщо документи містять розбіжності, наявні ознаки підробки або не містять всіх відомостей, що підтверджують числові значення складових митної вартості товарів, чи відомостей щодо ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари, декларант або уповноважена ним особа на письмову вимогу фіскальному органу

---

⁷³ Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] //Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/stru#Stru>.

зобов'язані протягом 10 календарних днів надати (за наявності) такі додаткові документи:

1) договір (угоду, контракт) із третіми особами, пов'язаний з договором (угодою, контрактом) про поставку товарів, митна вартість яких визначається;

2) рахунки про здійснення платежів третім особам на користь продавця, якщо такі платежі здійснюються за умовами, визначеними договором (угодою, контрактом);

3) рахунки про сплату комісійних, посередницьких послуг, пов'язаних із виконанням умов договору (угоди, контракту);

4) виписку з бухгалтерської документації;

5) ліцензійний чи авторський договір покупця, що стосується оцінюваних товарів та є умовою продажу оцінюваних товарів;

6) каталоги, специфікації, прейскуранти (прайс-листи) виробника товару;

7) копію митної декларації країни відправлення;

8) висновки про якісні та вартісні характеристики товарів, підготовлені спеціалізованими експертними організаціями, та/або інформація біржових організацій про вартість товару або сировини.

У разі якщо фіскальний орган має обґрунтовані підстави вважати, що існуючий взаємозв'язок між продавцем і покупцем вплинув на заявлену декларантом митну вартість, декларант або уповноважена ним особа на письмову вимогу фіскальному органу, крім вище перелічених документів, подає (за наявності) такі документи:

1) виписку з бухгалтерських та банківських документів покупця, що стосуються відчуження оцінюваних товарів, ідентичних та/або подібних (аналогічних) товарів на території України;

2) довідкову інформацію щодо вартості у країні-експортері товарів, що є ідентичними та/або подібними (аналогічними) оцінюваним товарам;

3) розрахунок ціни (калькуляцію).

Забороняється вимагати від декларанта або уповноваженої ним особи будь-які інші документи, відмінні від тих, які перелічені вище. Декларант або уповноважена ним особа за власним бажанням може подати додаткові наявні у них документи для підтвердження заявленої ними митної вартості товару.

7.4. Контроль правильності визначення митної вартості товарів

Важливе місце в практиці митного адміністрування посідає контроль правильності визначення митної вартості товарів. Він здійснюється фіскальним органом під час проведення митного контролю і митного оформлення шляхом перевірки числового значення заявленої митної вартості.

Регламентація контрольних процедур здійснена Методичними рекомендаціями щодо роботи посадових осіб митних органів з аналізу, виявлення та оцінки ризиків при здійсненні контролю правильності визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України, затверджених відповідним наказом⁷⁴.

Контроль правильності визначення митної вартості товарів за основним методом – за ціною договору (контракту) щодо товарів, які ввозяться на митну територію України відповідно до митного режиму імпорту (вартість операції), здійснюється фіскальним органом шляхом перевірки розрахунку, здійсненого декларантом, за відсутності застережень щодо застосування цього методу.

За результатами здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів фіскальний орган визнає заявлену декларантом або уповноваженою ним особою митну вартість чи приймає письмове рішення про її коригування.

Фіскальний орган під час здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів зобов'язаний:

1) здійснювати контроль заявленої декларантом або уповноваженою ним особою митної вартості товарів шляхом перевірки числового значення заявленої митної вартості, наявності в поданих зазначеними особами документах усіх відомостей, що підтверджують числові значення складових митної вартості товарів, чи відомостей щодо ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари;

2) надавати декларанту або уповноваженій ним особі письмову інформацію про причини, за яких заявлена ними митна вартість не може бути визнана;

3) надавати декларанту або уповноваженій ним особі письмову інформацію щодо порядку і методу визначення митної вартості, засто-

---

⁷⁴ Наказ ДМСУ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо роботи посадових осіб митних органів з аналізу, виявлення та оцінки ризиків при здійсненні контролю правильності визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України» від 13.07.2012 №362 [Електронний ресурс] // Режим доступу : <http://minrd.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/kontrol-mitnoi-vartosti/62666.html>.

сованих у разі коригування митної вартості, а також щодо підстав здійснення такого коригування;

4) випускати у вільний обіг товари, що декларуються:

– у разі визнання фіскальним органом заявленої митної вартості товарів – за умови сплати митних платежів згідно із заявленою митною вартістю;

– у разі згоди декларанта або уповноваженої ним особи з рішенням фіскального органу про коригування митної вартості товарів – за умови сплати митних платежів згідно з митною вартістю, визначеною фіскальним органом;

– у разі незгоди декларанта або уповноваженої ним особи з рішенням фіскального органу про коригування заявленої митної вартості товарів – за умови сплати митних платежів згідно із заявленою митною вартістю товарів та надання гарантій в розмірі, визначеному фіскальним органом.

Фіскальний орган з метою здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів має право:

1) упевнюватися в достовірності або точності будь-якої заяви, документа чи розрахунку, поданих для цілей визначення митної вартості;

2) письмово запитувати від декларанта або уповноваженої ним особи додаткові документи та відомості, якщо це необхідно для прийняття рішення про визнання заявленої митної вартості;

3) здійснювати коригування заявленої митної вартості товарів;

4) проводити перевірки правильності визначення митної вартості товарів після їх випуску;

5) звертатися до фіскальних органів інших країн із запитом щодо надання відомостей, необхідних для підтвердження достовірності заявленої митної вартості;

6) застосовувати інші передбачені форми митного контролю.

Фіскальний орган може відмовити у митному оформленні товарів за заявленою декларантом або уповноваженою ним особою митною вартістю виключно за наявності обґрунтованих підстав вважати, що заявлено неповні та/або недостовірні відомості про митну вартість товарів, у тому числі невірно визначено митну вартість товарів, у разі:

1) невірно проведеного декларантом або уповноваженою ним особою розрахунку митної вартості;

2) неподання декларантом або уповноваженою ним особою документів, або відсутності у цих документах всіх відомостей, що

підтверджують числові значення складових митної вартості товарів, чи відомостей щодо ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари;

3) невідповідності обраного декларантом або уповноваженою ним особою методу визначення митної вартості товару;

4) надходження до фіскального органу документально підтвердженої офіційної інформації фіскальних органів інших країн щодо недостовірності заявленої митної вартості.

У разі якщо під час проведення митного контролю фіскальний орган не може аргументовано довести, що заявлено неповні та/або недостовірні відомості про митну вартість товарів, у тому числі невірно визначено митну вартість товарів, заявлена декларантом або уповноваженою ним особою митна вартість вважається визнаною автоматично.

Послідовність дій посадових осіб при роботі з аналізу, виявлення та оцінки ризиків визначення митної вартості товарів, зокрема:

- вивчення характеристик товарів, які впливають на рівень їх митної вартості;

- вивчення маршруту транспортування товарів та перевірки достовірності декларування витрат на транспортування до митного кордону України;

- перевірки включення/невключення складових митної вартості, в тому числі на підставі наявної у фіскального органу інформації щодо наявності таких складових митної вартості (результати документальних перевірок, відповіді на запити для встановлення автентичності тощо);

- порівняння рівня заявленої митної вартості товарів з наявною у митного органу інформацією про рівень цін на такі товари або вартість прямих витрат на їх виробництво, у тому числі сировини, матеріалів та/або комплектувальних виробів, які входять до складу товарів;

- порівняння рівня заявленої митної вартості товарів з рівнем митної вартості ідентичних або подібних (аналогічних) товарів, митне оформлення яких вже здійснено;

- перевірки наявності взаємозв'язку продавця та покупця;

- перевірки інформації, наданої декларантом або уповноваженою особою, при продажу товарів між пов'язаними особами, щодо наближеності митної вартості товарів, визначеної основним методом;

- перевірки особливостей формування вартості окремих видів товарів відповідно до розділу 3 Методичних рекомендацій;

– перевірки наявності знижок/нарахувань з/до ціни оцінюваних товарів;

– перевірки наявності продажу оцінюваних товарів на експорт в Україну;

– перевірки наявності ознак підробки документів, які підтверджують митну вартість товарів;

– перевірки наявності розбіжностей у документах, які підтверджують митну вартість товарів;

– перевірки наявності прийнятих іншими митними органами рішень про коригування митної вартості товарів, що ввозились на виконання того ж зовнішньоекономічного договору (контракту) або документа, який його замінює, що і оцінювані товари.

При перевірці розрахунку, здійсненого декларантом або уповноваженою ним особою при визначенні митної вартості товарів за основним методом, та чисельного значення заявленої митної вартості, зокрема, аналізується:

– включення всіх складових митної вартості;

– включення всіх платежів до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті;

– наявність помилок при перенесенні відомостей з документів, які підтверджують митну вартість товарів, до митної декларації та/або до декларації митної вартості;

– наявність арифметичних помилок в митній декларації, ДМВ або документах, які підтверджують митну вартість товарів;

– наявність помилок при перерахунку сум в іноземній та/або національній валютах;

– наявність помилок при здійсненні нарахувань (наприклад, знижок);

– наявність помилок при перерахуванні одиниць виміру оцінюваного товару на одиниці виміру товару відповідно до Митного тарифу України.

При перевірці розрахунку та числового значення заявленої митної вартості товарів здійснюється перевірка наявності у підтверджуючих документах всіх відомостей в кількісному виразі, використаних при обчисленні митної вартості, а саме:

– ДМВ (якщо ДМВ подається);

– митній декларації графи 12, 20, 22, 31 (в частині зазначення характеристик товару, які впливають виключно на рівень його митної

вартості), 42, 43, 44 (в частині наявності реквізитів документів, які підтверджують митну вартість товарів), 45, 46;

– документах, поданих для здійснення митного контролю та митного оформлення товарів, для декларування яких не застосовується митна декларація (в частині зазначення характеристик товару, які впливають виключно на рівень його митної вартості);

– рахунку-фактурі або іншому документі, який визначає вартість товару.

Під час робіт з аналізу, виявлення та оцінки ризиків використовуються такі джерела інформації:

– спеціалізовані програмно-інформаційні комплекси Єдиної автоматизованої інформаційної системи ДФС України;

– спеціалізовані видання, які містять інформацію про ціни, сформовані на світовому ринку;

– інформація про ціни на товари та/або сировину, матеріали, комплектуючі, які входять до складу товарів;

– інформація, отримана від митних органів іноземних держав за результатами перевірки автентичності документів, які подавалися під час митного контролю та митного оформлення товару;

– інформація, отримана за результатами здійснення митного контролю, в тому числі за результатами проведення документальних перевірок дотримання вимог законодавства з питань державної митної справи;

– інформація, отримана від державних органів, установ та організацій на запити митних органів та/або ДФС України;

– цінова інформація, отримана в рамках домовленостей, укладених між ДФС України та асоціаціями, спілками та іншими об'єднаннями імпортерів та виробників;

– висновки про якісні та вартісні характеристики товарів, підготовлені спеціалізованими експертними організаціями, що мають відповідні повноваження згідно із законодавством;

– інформація, отримана в мережі Інтернет (офіційні сайти виробників товарів, прайс-листи Інтернет-магазинів тощо).

7.5. Порядок коригування заявленої митної вартості

Рішення про коригування заявленої митної вартості товарів, які ввозяться на митну територію України з помещенням у митний режим імпорту, приймається фіскальним органом у письмовій формі під час

здійснення контролю правильності визначення митної вартості цих товарів як до, так і після їх випуску, якщо фіскальним органом виявлено, що заявлено неповні та/або недостовірні відомості про митну вартість товарів, у тому числі невірно визначено митну вартість товарів.

Прийняте фіскальним органом письмове рішення про коригування заявленої митної вартості товарів має містити⁷⁵:

1) обґрунтування причин, через які заявлену декларантом митну вартість не може бути визнано;

2) наявну в митного органу інформацію (у тому числі щодо числових значень складових митної вартості, митної вартості ідентичних або подібних (аналогічних) товарів, інших умов, що могли вплинути на ціну товарів), яка призвела до виникнення сумнівів у правильності визначення митної вартості та до прийняття рішення про коригування митної вартості, заявленої декларантом;

3) вичерпний перелік вимог щодо надання додаткових документів, за умови надання яких митна вартість може бути визнана фіскальним органом;

4) обґрунтування числового значення митної вартості товарів, скоригованої фіскальним органом, та фактів, які вплинули на таке коригування;

5) інформацію про:

а) право декларанта або уповноваженої ним особи на випуск у вільний обіг товарів, що декларуються:

– у разі згоди декларанта або уповноваженої ним особи з рішенням фіскального органу про коригування митної вартості товарів – за умови сплати митних платежів згідно з митною вартістю, визначеною фіскальним органом;

– у разі незгоди декларанта або уповноваженої ним особи з рішенням фіскального органу про коригування заявленої митної вартості товарів – за умови сплати митних платежів згідно із заявленою митною вартістю товарів та надання гарантій в розмірі, визначеному фіскальним органом;

б) право декларанта або уповноваженої ним особи оскаржити рішення про коригування заявленої митної вартості до органу вищого рівня або до суду.

---

⁷⁵ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форми рішення про коригування митної вартості товарів, Правил заповнення рішення про коригування митної вартості товарів та Переліку додаткових складових до ціни договору» від 24.05.2012 № 598 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0883-12>.

Декларант може провести консультації з фіскальним органом з метою обґрунтованого вибору методу визначення митної вартості на підставі інформації, яка наявна в фіскальному органі. На вимогу декларанта консультації проводяться у письмовому вигляді.

У випадку незгоди декларанта або уповноваженої ним особи з рішенням фіскального органу про коригування заявленої митної вартості товарів такий орган за зверненням декларанта або уповноваженої ним особи випускає товари, що декларуються, у вільний обіг за умови сплати митних платежів згідно з митною вартістю цих товарів, визначеною декларантом або уповноваженою ним особою, та забезпечення сплати різниці між сумою митних платежів, обчисленою згідно з митною вартістю товарів, визначеною декларантом або уповноваженою ним особою, та сумою митних платежів, обчисленою згідно з митною вартістю товарів, визначеною фіскальним органом, шляхом надання гарантій. Строк дії таких гарантій не може перевищувати 90 календарних днів з дня випуску товарів.

Протягом 80 днів з дня випуску товарів декларант або уповноважена ним особа може надати фіскальному органу додаткові документи для підтвердження заявленої ним митної вартості товарів, що декларуються.

У разі надання декларантом або уповноваженою ним особою додаткових документів фіскальний орган розглядає подані додаткові документи і протягом 5 робочих днів з дати їх подання виносить письмове рішення щодо визнання заявленої митної вартості та скасовує рішення про коригування заявленої митної вартості або надає обґрунтовану відмову у визнанні заявленої митної вартості з урахуванням додаткових документів. У такому випадку надана фінансова гарантія відповідно повертається (вивільняється) або реалізується в порядку та у строки, визначені Митним кодексом України.

Якщо фіскальний орган протягом строку не надає обґрунтованої відмови у визнанні заявленої митної вартості з урахуванням додаткових документів, вважається, що декларантом або уповноваженою ним особою митну вартість товарів визначено правильно. У такому випадку фіскальний орган скасовує рішення про коригування заявленої митної вартості, а надана фінансова гарантія повертається (вивільняється).

Рішення про коригування митної вартості товарів (далі – Рішення) – закріплення результатів здійснення контролю за правильністю визначення митної вартості товарів як до, так і після їх випуску товарів. Рішення заповнюється посадовою особою фіскального органу, що здійснює контроль правильності визначення митної вартості товарів, в електронному вигляді за затвердженою цим наказом формою.

При поданні митної декларації на паперовому носії Рішення (додаток И) друкується у двох примірниках. Один примірник видається або надсилається поштою декларанту, другий – з відміткою декларанта про отримання або повідомлення про вручення залишається у справах фіскального органу. При електронному декларуванні посадова особа фіскального органу надсилає декларанту засвідчене електронним цифровим підписом електронне повідомлення, у складі якого прийняте Рішення.

У верхній частині Рішення зазначається найменування фіскального органу, який його видав.

Розглянемо особливості заповнення граф⁷⁶:

Графа 1 «Номер Рішення»

У графі проставляється реєстраційний номер Рішення за такою схемою:

xxxxxxxxxx/xxxx/xxxxxx/x

-----

1 2 3 4,

де: 1 – дев'ятизначний код підрозділу фіскального органу, яким прийнято Рішення, згідно з класифікатором; 2 – чотири цифри поточного року; 3 – порядковий номер Рішення згідно з діапазонами номерів, визначеними фіскальним органом; 4 – Рішення, прийняте посадовою особою фіскального органу, що здійснює контроль правильності визначення митної вартості товарів:

1 – під час митного контролю та митного оформлення товарів,

2 – у разі спрацювання системи аналізу ризиків за напрямом митної вартості,

3 – після закінчення операцій митного контролю, митного оформлення та пропуску товарів через митний кордон України.

Графа 2 «Дата»

У графі зазначається дата прийняття митним органом Рішення за такою схемою:

xx/xx/xxxx

-----

1 2 3,

де: 1 – дві цифри числа; 2 – дві цифри поточного місяця; 3 – чотири цифри поточного року.

---

⁷⁶ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форми рішення про коригування митної вартості товарів, Правил заповнення рішення про коригування митної вартості товарів та Переліку додаткових складових до ціни договору» від 24.05.2012 № 598 [Електронний ресурс]// Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0883-12>.

Графа 3 «Підрозділ митного органу, який прийняв Рішення»

У першому підрозділі графи зазначається назва структурного підрозділу фіскального органу, яким прийнято Рішення. У другому підрозділі графи зазначається дев'ятизначний код структурного підрозділу фіскального органу, яким прийнято Рішення, згідно з Класифікатором.

Графа 4 «Номер штампа»

У графі зазначається номер особистої номерної печатки або відповідного штампа посадової особи підрозділу фіскального органу, що прийняла Рішення.

Графа 4 а

Тільки в електронній копії зазначається:

0 – Рішення прийнято посадовою особою фіскального органу, що здійснює контроль правильності визначення митної вартості товарів;

1 – Рішення прийнято начальником структурного підрозділу фіскального органу;

2 – Рішення прийнято посадовою особою фіскального органу, що здійснює контроль правильності визначення митної вартості товарів згідно з повідомленнями до митних формальностей, сформованими автоматизованою системою аналізу та управління ризиками.

Графа 5 «Митна декларація»

У графі зазначається код митної декларації, прийнятої до митного оформлення, згідно з класифікатором документів. Відомості зазначаються за такою схемою: код митної декларації згідно з цим класифікатором; номер митної декларації; дата прийняття до митного оформлення (число/місяць/рік).

Графа 6 «Номер штампа «Під митним контролем» посадової особи, що прийняла митну декларацію до оформлення».

У графі зазначається номер штампа «Під митним контролем» посадової особи, що прийняла митну декларацію до митного оформлення.

Графа 17 «Заявлені декларантом складові митної вартості»

У графі зазначаються заявлені декларантом складові митної вартості, які мають додаватися до ціни, яка була фактично сплачена або підлягає сплаті за оцінювані товари, згідно з Переліком додаткових складових до ціни договору, затвердженим наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 2012 року № 598. При цьому в підрозділах графи: код – наводиться цифровий код складової митної вартості відповідно до зазначеного Переліку; валюта – наводиться відповідно до Класифікації валют, літерний код валюти, в якій виписано рахунки-фактури (інвойси)

або рахунки-проформи; курс валюти – зазначається офіційний курс гривні до іноземної валюти, установлений Національним банком України на день подання митної декларації, зазначеної в графі 5 Рішення; сума у валюті – вартість додаткової складової до ціни договору, яка додається до митної вартості товару; сума у гривнях – вартість додаткової складової до ціни договору, яка додається до митної вартості товару, перерахованої в гривнях до іноземної валюти за курсом, установленим Національним банком України на день подання митної декларації, зазначеної в графі 5 Рішення.

Графа 18 «Додаткова інформація/подані документи».

У графі зазначаються документи, які подаються для підтвердження заявленої митної вартості товару, надані на вимогу фіскального органу, у тому числі раніше прийняте Рішення (у разі наявності). Відомості зазначаються за такою схемою:

xxxx-xxxx-дд/мм/рр
-----
1 2 3,

де: 1 – код документа відповідно до класифікатора документів; 2 – найменування та номер документа; 3 – дата документа (дд – день/мм – місяць / рр – рік).

Графа 19 «Товар №»

У графі зазначається порядковий номер товару. Відомості зазначаються за такою схемою:

xxx/xx
---
1 2,

де: 1 – порядковий номер товару відповідно до графи 32 митної декларації; 2 – порядковий номер товару, що зазначається у митній декларації, заповненій відповідно до митного режиму імпорту (для товарів, які мають різні ознаки та характеристики, що впливають на рівень їх митної вартості).

Графа 22 «Код країни виробництва».

У графі зазначається код країни виробництва оцінюваних товарів відповідно до Класифікації країн світу.

Графа 24 «Вага нетто».

У графі зазначається вага нетто товару відповідно до графи 38 митної декларації.

Графа 25 «Додаткова одиниця виміру».

У графі зазначається додаткова одиниця виміру, яка застосовується для заповнення форми «електронного інвойсу» до графи 31 митної декларації.

Графа 30 «Коригування»

У графі зазначається визначена фіскальним органом у валюті рахунка-фактури (інвойсу) або рахунка-проформи митна вартість товару. При цьому в підрозділах графи:

- валюта – наводиться відповідно до Класифікації валют літерний код валюти, у якій складено рахунки-фактури (інвойси) або рахунки-проформи;
- вартість за одиницю – зазначається митна вартість за додаткову одиницю товару (при заповненні графи 25 Рішення), у разі відсутності такої одиниці – за основну одиницю виміру;
- кількість – зазначається кількість товару в додаткових одиницях виміру, у разі відсутності такої одиниці – в основній одиниці виміру.

Графа 31 «Код методу визначення вартості митного органу».

У графі зазначається порядковий номер методу визначення митної вартості, що був застосований фіскальним (митним) органом при визначенні митної вартості товару.

Графа 32 «Митний огляд».

У графі зазначається інформація щодо здійснення митного огляду товарів. Проставляються: «0», якщо митний огляд не здійснювався; «1», якщо митний огляд здійснювався із залученням посадових осіб фіскального органу, що здійснюють контроль правильності визначення митної вартості оцінюваних товарів; «2», якщо митний огляд здійснювався без залучення посадових осіб фіскального органу, що здійснюють контроль правильності визначення митної вартості оцінюваних товарів.

Графа 33 «Обставини прийняття Рішення та джерела інформації, що використовувалися митним органом для визначення митної вартості».

У графі зазначаються причини, через які митна вартість імпортованих товарів не може бути визначена за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції), у тому числі:

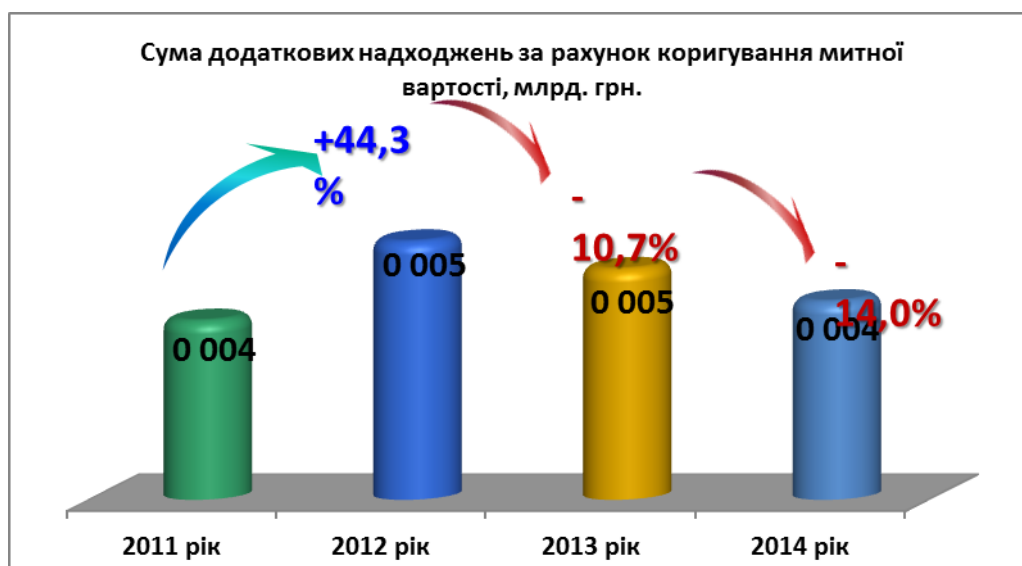
- неподання основних документів, які підтверджують відомості про заявлену митну вартість товарів;
- невірно проведений розрахунок митної вартості;
- невідповідність обраного декларантом або уповноваженою ним особою методу визначення митної вартості товару умовам, наведеним у главі 9 розділу III Митного кодексу;

– надходження до фіскального органу документально підтверженої офіційної інформації митних органів інших країн щодо недостовірності заявленої митної вартості.

Зазначається послідовність застосування методів визначення митної вартості та причин, через які не був застосований кожний з методів, що передують методу, обраному митним органом.

Рішення на паперовому носії підписується посадовою особою підрозділу фіскального органу, яка його прийняла, із зазначенням посади, дати, ініціалів і прізвища та скріплюється відтиском особистої номерної печатки або відповідного штампа.

Відзначимо, що митницями ДФС забезпечено виконання заходів щодо контролю за правильністю визначення митної вартості товарів (рис.7.2).

Рис. 7.2. Динаміка донарахованих сум митних платежів внаслідок коригування митної вартості товарів⁷⁷

Сума додаткових надходжень коштів від коригування митної вартості за 2014 рік склала 4,074 млрд. грн., що на 663 млн. грн. або на 14 відс., менше показника 2013 року. Індикативний показник (без врахування показників Східної і Луганської митниць) виконано на 107,3 відсотка. При цьому дані звітнього періоду 2014 року не враховують показники діяльності Кримської, Севастопольської (з березня 2014 року) та частково – Луганської та Східної (з серпня 2014 року) митниць.

⁷⁷ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2014 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2015. – 71 с.[Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/166710.html>.

На зменшення додаткових митних платежів за рахунок коригування митної вартості вплинув загальний стан надходжень митних платежів, зменшення обсягів імпорту (у вагових показниках), обсягів оподаткованого імпорту за вартістю (в доларах США), внаслідок ситуації у Східному регіоні (Східна та Луганська митниці), втрати від анексії Криму (Кримська та Севастопольська митниці), зміна структури імпорту товарів, заміна більш дорогих товарів їх дешевшими аналогами та зниження цін на зовнішніх ринках.

В основному додаткові надходження до державного бюджету за 2014 рік забезпечено від коригування митної вартості:

- продовольчих товарів та с/г продукції (1-24 групи за УКТЗЕД) – 29,5 відс. додаткових нарахувань;
- машин, устаткування та транспорту (84-90 групи за УКТЗЕД) – 16,1 відс.;
- продукції хімічної промисловості, каучуку (28-40 групи за УКТЗЕД) – 15 відс.;
- паливо-енергетичних товарів (27 група за УКТЗЕД) – 11,2 відс.;
- текстилю, текстильних виробів, взуття (50-67 групи за УКТЗЕД) – 9,4 відс.;
- металів та виробів з них (72-83 групи за УКТЗЕД) – 6,7 відсотка.

У цілому, за рахунок коригування митної вартості зазначених товарів за 2014 рік забезпечено більше 88 відс. додаткових надходжень до державного бюджету.

Питання для самоперевірки

- 1. За яких умов подається декларація митної вартості товарів?*
- 2. Хто має право заповнювати ті чи інші графи ДМВ?*
- 3. Якими нормативно-правовими актами врегульовано особливості заявлення митної вартості товарів?*
- 4. Охарактеризуйте документи, що підтверджують заявлення митної вартості товарів.*
- 5. Якими джерелами інформації користуються посадові особи фіскального органу при здійсненні контролю правильності визначення митної вартості?*
- 6. Назвіть послідовність дій посадової особи при проведенні перевірки ДМВ.*
- 7. Охарактеризуйте структуру рішення про коригування митної вартості товарів.*
- 8. Які заходи дозволено вживати декларанту для підтвердження заявленої митної вартості товарів?*
- 9. Яким документом здійснюється закріплення результатів контролю за правильністю визначення митної вартості товарів?*

10. Скільки днів дається декларанту або уповноваженій ним особі для подачі фіскальному органу додаткових документів для підтвердження заявленої ним митної вартості товарів?

Тестові завдання.

1. Для заявлення митної вартості товарів, що переміщуються через митний кордон України відповідно до митного режиму імпорту, фіскальному органу, який проводить митне оформлення цих товарів, разом з митною декларацією подається:

- А) рішення про коригування митної вартості;
- Б) декларація митної вартості;
- В) розрахунок митної вартості;
- Г) дозвіл на формування митної вартості товару.

2. ДМВ на паперовому носії подається:

- А) в одному примірнику, який залишається у справах фіскального органу;
- Б) в двох примірниках;
- В) в одному примірнику, який залишається митному брокеру;
- Г) в двох примірниках, які залишаються фіскальному органу і митному брокеру.

3. ДМВ складається з:

- А) основного аркуша та додаткового, який заповнюється на товари одного – десяти найменувань;
- Б) основного аркуша та додаткового, який заповнюється на товари одного – трьох найменувань;
- В) основного аркуша та двох додаткових;
- Г) основного аркуша та трьох додаткових.

4. Посадова особа фіскального органу, що здійснює контроль правильності визначення митної вартості та проводить перевірку заповнення ДМВ:

- А) не має права з власної ініціативи або за дорученням декларанта чи на прохання декларанта або уповноваженої ним особи вписувати будь-які дані до граф ДМВ;
- Б) має право з власної ініціативи або за дорученням декларанта чи на прохання декларанта або уповноваженої ним особи вписувати будь-які дані до граф ДМВ;
- В) тільки за дорученням декларанта вносить правки в ДМВ;
- Г) на прохання декларанта або уповноваженої ним особи може вписувати будь-які дані до граф ДМВ.

5. У разі якщо документи містять розбіжності, наявні ознаки підробки або не містять всіх відомостей, що підтверджують числові значення складових митної вартості товарів, чи відомостей щодо ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари, декларант або уповноважена ним особа на письмову вимогу фіскальному органу зобов'язані:

- А) протягом 10 календарних днів надати додаткові документи;

- Б) протягом 5 календарних днів надати додаткові документи;*
- В) протягом 10 годин надати додаткові документи;*
- Г) протягом 24 годин надати додаткові документи.*

6. За результатами здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів фіскальний орган:

- А) визнає заявлену декларантом або уповноваженою ним особою митну вартість чи приймає письмове рішення про її коригування;*
- Б) тільки приймає письмове рішення про її коригування;*
- В) проводить митний огляд товарів;*
- Г) притягає декларанта до адміністративної відповідальності.*

7. Фіскальний орган з метою здійснення контролю правильності визначення митної вартості товарів не має права:

- А) упевнюватися в достовірності або точності будь-якої заяви, документа чи розрахунку, поданих для цілей визначення митної вартості;*
- Б) письмово запитувати від декларанта або уповноваженої ним особи додаткові документи та відомості, якщо це необхідно для прийняття рішення про визнання заявленої митної вартості;*
- В) відкривати кримінальну справу за фактом недостовірного декларування митної вартості товарів.*
- Г) здійснювати коригування заявленої митної вартості товарів.*

8. У разі якщо під час проведення митного контролю фіскальний орган не може аргументовано довести, що заявлено неповні та/або недостовірні відомості про митну вартість товарів, у тому числі невірно визначено митну вартість товарів, заявлена декларантом або уповноваженою ним особою митна вартість вважається:

- А) не підтвердженою;*
- Б) визаною автоматично;*
- В) визаною не автоматично;*
- Г) неправильною.*

9. Прийняте фіскальним органом письмове рішення про коригування заявленої митної вартості товарів не має містити:

- А) обґрунтування причин, через які заявлену декларантом митну вартість не може бути визнано;*
- Б) наявну в митного органу інформацію (у тому числі щодо числових значень складових митної вартості, митної вартості ідентичних або подібних (аналогічних) товарів, інших умов, що могли вплинути на ціну товарів), яка призвела до виникнення сумнівів у правильності визначення митної вартості та до прийняття рішення про коригування митної вартості, заявленої декларантом;*
- В) вичерпний перелік вимог щодо надання додаткових документів, за умови надання яких митна вартість може бути визнана фіскальним органом;*
- Г) умов поставок Інкотермс.*

10. На вимогу декларанта консультації з фіскальним органом з приводу вибору методу визначення митної вартості товарів:

- А) проводяться у письмовому вигляді;*
- Б) проводяться електронному вигляді;*
- В) така вимога заборонена;*
- Г) проводяться за участю громадських організацій.*

11. Строк дії таких гарантій у випадку забезпечення сплати різниці між сумою митних платежів, обчисленою згідно з митною вартістю товарів, визначеною декларантом або уповноваженою ним особою, та сумою митних платежів, обчисленою згідно з митною вартістю товарів, визначеною фіскальним органом, не може перевищувати:

- А) 90 календарних днів з дня випуску товарів;*
- Б) 10 календарних днів з дня випуску товарів;*
- В) 20 календарних днів з дня випуску товарів;*
- Г) 30 календарних днів з дня випуску товарів.*

12. У разі надання декларантом або уповноваженою ним особою додаткових документів, фіскальний орган протягом скількох днів розглядає подані додаткові документи і виносить письмове рішення щодо визнання заявленої митної вартості та скасовує рішення про коригування заявленої митної вартості або надає обґрунтовану відмову у визнанні заявленої митної вартості з урахуванням додаткових документів?

- А) протягом 2 робочих днів з дати їх подання;*
- Б) протягом 5 робочих днів з дати їх подання;*
- В) протягом 7 робочих днів з дати їх подання;*
- Г) протягом 10 робочих днів з дати їх подання.*

13. Якщо фіскальний орган протягом строку не надає обґрунтованої відмови у визнанні заявленої митної вартості з урахуванням додаткових документів, вважається, що декларантом або уповноваженою ним особою митну вартість товарів:

- А) визначено довільно;*
- Б) визначено правильно;*
- В) визначено неправильно;*
- Г) скориговано.*

14. У якій графі Рішення про коригування митної вартості зазначається номер особистої номерної печатки або відповідного штамп посадової особи підрозділу фіскального органу, що прийняла Рішення:

- А) графа 3;*
- Б) графа 4;*
- В) графа 5;*
- Г) графа 7.*

15. У якій графі зазначаються документи, які подаються для підтвердження заявленої митної вартості товару, надані на вимогу фіскального органу:

- А) графа 8;*

- Б) графа 10;
- В) графа 18;
- Г) графа 20.

16. Рішення про коригування митної вартості товарів на паперовому носії:

- А) не підписується посадовими особами митниці;
- Б) скріплюється відтиском особистої номерної печатки або відповідного штампна;
- В) скріплюється штампом «ПМК»;
- Г) скріплюється тільки підписом посадової особи митниці.

17. Додатковий аркуш Б до основного аркуша ДМВ заповнюється для розрахунку митної вартості:

- А) за другорядними методами визначення митної вартості;
- Б) за основним методом визначення митної вартості;
- В) у випадку великої кількості оцінюваних товарів;
- Г) у випадку оформлення рішення про коригування митної вартості.

18. У якій графі ДМВ зазначаються витрати на навантаження, вивантаження та обробку оцінюваних товарів, пов'язані з їх транспортуванням до аеропорту, порту або іншого місця ввезення на митну територію України:

- А) графа 21;
- Б) графа 24;
- В) графа 25;
- Г) такі витрати не зазначаються.

19. У якій графі ДМВ зазначаються скорочене літерне найменування умов поставки згідно з класифікатором умов поставки, літерний код альфа-2 країни поставки відповідно до Класифікації країн світу, через пропуск – назва географічного пункту у цій країні:

- А) графа 1;
- Б) графа 2;
- В) графа 3;
- Г) графа 4.

20. У якій графі ДМВ зазначається сума роялті та інших ліцензійних платежів, що стосуються оцінюваних товарів та які покупець повинен сплачувати прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів (незалежно від того, чи закріплена така умова в договорі (контракті) купівлі-продажу оцінюваних товарів), якщо такі платежі не включені до ціни, що була фактично сплачена або підлягає сплаті:

- А) така сума не зазначається;
- Б) графа 18;
- В) графа 20;
- Г) графа 22.

РОЗДІЛ 8

КОНТРОЛЬ МИТНИХ ОРГАНІВ У СФЕРІ ВИЗНАЧЕННЯ КРАЇНИ ПОХОДЖЕННЯ ТОВАРІВ

8.1. Необхідність та значення визначення країни походження товару в митному адмініструванні

Сучасний розвиток світового виробництва і торгівлі актуалізує проблему розробки чітких правил визначення походження товару, тобто з'ясування країни або регіонального інтеграційного угруповання, в яких товари були вироблені. Це обумовлено тим, що стрімкі технологічні зміни, які відбуваються в сферах інформаційних технологій, телекомунікацій, транспортної інфраструктури дають можливість виробникам кінцевої продукції залучати ресурси з найвіддаленіших країн, де є більш кваліфікована або дешева робоча сила, унікальні або дешевші сировина, матеріали і комплектуючі. Лібералізація обміну продукцією, сировиною та комплектуючими між країнами ускладнює процедури визначення походження товарів, а також застосування широкого кола інструментів торгової політики щодо інших країн. Саме ці чинники обумовили необхідність розробки міжнародних правил визначення походження товару.

Визначення країни походження товару є одним з основних чинників, поряд з митною вартістю товару та кодом товару згідно УКТЗЕД, від якого залежить розмір тарифних і нетарифних заходів, що будуть застосовані до нього.

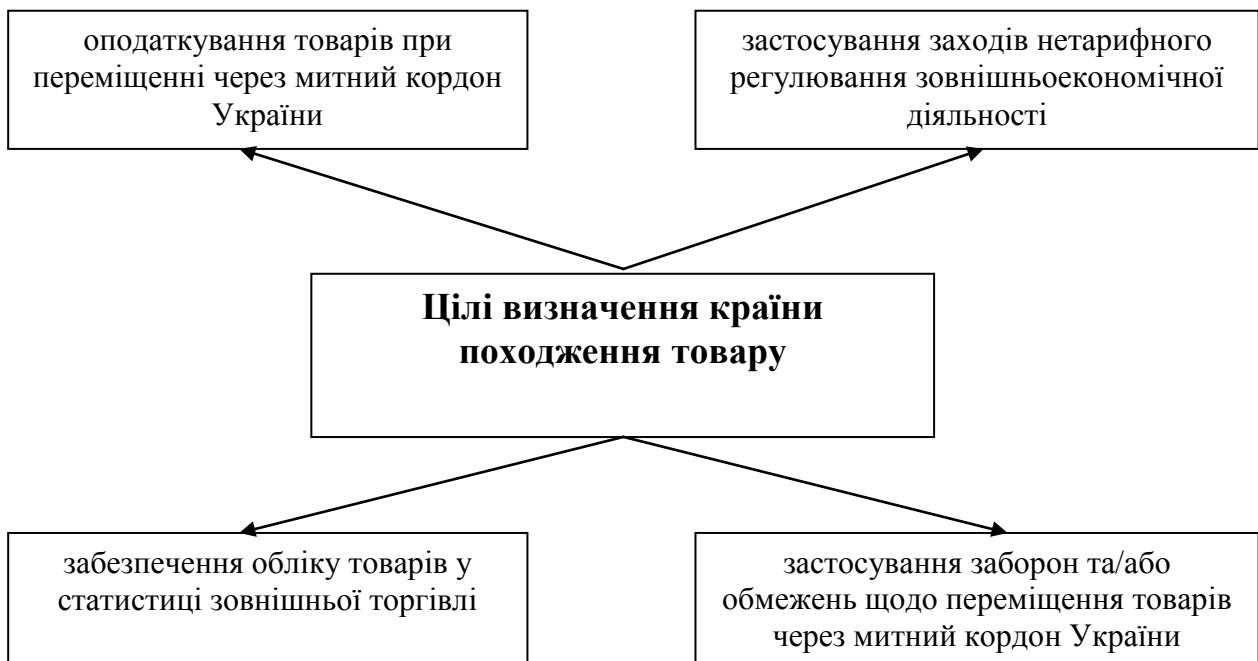
Країною походження товару вважається країна, де товари було вироблено або піддано достатній переробці чи обробці, що дозволило отримати вироби з новими, більш якісними характеристиками. При цьому під країною походження товару може розглядатися група країн, митні союзи країн, регіон або частина країни. У визначенні країни походження товару не береться до уваги походження енергії, машин, обладнання та інструментів, що використовуються для його виробництва⁷⁸.

Країну походження товару в митному адмініструванні визначають з різними цілями (рис. 8.1)

---

⁷⁸ Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

Рис. 8.1. Цілі визначення країни походження товару

Отже, метою визначення країни походження товару є застосування до товарів, що переміщуються через митний кордон України тарифних та нетарифних заходів регулювання, а також забезпечення обліку руху товарів у статистиці зовнішньої торгівлі.

Правила визначення країни походження товарів, що діють в Україні, враховують положення Угоди про правила визначення походження (ГАТТ 1994 р.)⁷⁹. Участь у цій Угоді є обов'язковою умовою членства у СОТ. Ця Угода зобов'язує країни-учасниці спільно встановити єдині правила походження, які повинні бути зрозумілими, об'єктивними, передбачуваними.

Правила походження використовуються урядами країн для визначення країни, в якій вироблені імпортовані товари. У сучасних умовах суттєвих змін у галузі комунікацій та транспорту виробники отримують у віддалених країнах на більш вигідних умовах фактори виробництва готової продукції. Ця тенденція до отримання ресурсів у різних країн підсилюється заходами, спрямованими на усунення тарифів та інших торговельних бар'єрів. Більшість готової продукції на ринках вироблено не в одній країні (товари широкого споживання – текстиль, косметика, продукція машинобудування тощо).

⁷⁹ Угода про правила походження: Міжнародний документ від 15.04.1994 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу з http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/981_013

Причини застосування правил визначення країни походження⁸⁰:

1) для імпорту за преференційними угодами країни-імпортери мають бути впевнені в тому, що нижчі, або преференційні, ставки стосуються продукції з країн, на які поширюються преференції. Тобто їм необхідне підтвердження того, що імпортовані товари були трансформовані у країні, що користується преференціями;

2) для імпорту за тарифними ставками режиму найбільшого сприяння визначення країни походження не має великого значення, оскільки таке мито застосовується на недискримінаційній основі до імпорту з усіх джерел. Однак там, де заходи на кордоні беруть до уваги країну походження, її визначення стає необхідним.

Сучасні національні системи визначення походження товару різноманітні, але загалом вони ґрунтуються на двох головних принципах:

– принцип доданої вартості у виробництві або подальшого оброблення. Продукція вважається виробленою в тій країні, в якій був доданий визначений відсоток (40, 50, 60%) її вартості;

– принцип походження на основі змін у тарифній класифікації. Країни – члени СОТ використовують Гармонізовану систему (ГС) опису та кодування товарів. Система складається з 97 розділів, в кожному з яких товари розписані відповідно до міри оброблення, починаючи з сировини, через напівфабрикати і до готової продукції. При використанні цієї системи класифікації визначається, що продукція походить з країни, в якій внаслідок оброблення змінюється його тарифна класифікація.

Коли походження товару є визначеним, країна імпорту може застосувати до імпортованого товару певний інструмент, що має бути застосований у відповідності з загальнодержавною торговельною політикою країни.

Крім того визначення країни походження товару має важливе значення при митному оподаткуванні товарів, оскільки в Митному тарифі України ставки ввізного мита є диференційованими на преференційні, пільгові та повні. Зокрема

– щодо товарів, що походять з держав, які спільно з Україною входять до митних союзів або утворюють з нею зони вільної торгівлі. У разі встановлення будь-якого спеціального преференційного митного режиму згідно з міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких

---

⁸⁰ Митна справа: підруч. / [А. І. Крисоватий, С. Д. Герчаківський, О. Б. Дем'янюк та ін.]; за ред. А. І. Крисоватого. – Тернопіль: ВПЦ «Екон.думка ТНЕУ», 2014. – С. 120.

надана Верховною Радою України, застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України.

– до товарів, що походять з України або з держав – членів Світової організації торгівлі, або з держав, з якими Україна уклала двосторонні або регіональні угоди щодо режиму найбільшого сприяння, застосовуються пільгові ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України, якщо інше не встановлено законом.

– до решти товарів застосовуються повні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України

8.2. Країна походження товару. Критерії достатньої переробки та обробки товарів

Як зазначалося вище, країна походження товару визначається з метою оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, заборон та/або обмежень щодо переміщення через митний кордон України, а також забезпечення обліку цих товарів у статистиці зовнішньої торгівлі.

За вітчизняним законодавством, країною походження товару вважається країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці відповідно до критеріїв, встановлених Митним Кодексом. При цьому під країною походження товару можуть розумітися група країн, митні союзи країн, регіон чи частина країни, якщо є необхідність їх виділення з метою визначення походження товару.

Товар вважається «повністю вироблений» в країні, якщо весь процес виробництва, включаючи застосування матеріалів і комплектуючих, проходив всередині країни. Практично цей спосіб застосовується головним чином до сировини, сільськогосподарської, риболовецької і лісової продукції.

За Митним кодексом України товарами, повністю виробленими у даній країні, вважаються⁸¹:

- 1) корисні копалини, добуті з надр цієї країни, в її територіальних водах або на її морському дні;
- 2) продукція рослинного походження, вирощена або зібрана в цій країні;

---

⁸¹ Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

- 3) живі тварини, що народилися та вирощені в цій країні;
- 4) продукція, одержана від живих тварин у цій країні;
- 5) продукція, одержана в результаті мисливського або рибальського промислу в цій країні;
- 6) продукція морського рибальського промислу та інша продукція морського промислу, одержана судном цієї країни або судном, що орендоване (зафрахтоване) цією країною;
- 7) продукція, одержана на борту переробного судна цієї країни виключно з продукції, зазначеної у пункті 6;
- 8) продукція, одержана з морського дна або з морських надр за межами територіальних вод цієї країни, за умови, що ця країна має виключне право на розробку цього морського дна або цих морських надр;
- 9) брухт та відходи, одержані в результаті виробничих або інших операцій з переробки в цій країні, а також вироби, що були у вжитку, зібрані в цій країні та придатні лише для переробки на сировину (утилізації);
- 10) електроенергія, вироблена в цій країні;
- 11) товари, вироблені в цій країні виключно з продукції, зазначеної вище

У разі якщо у виробництві товару беруть участь дві або більше країн, країною походження товару вважається країна, в якій були здійснені останні операції з переробки, достатні для того, щоб товар отримав основні характерні риси повністю виготовленого товару, що відповідають критеріям достатньої переробки

Критеріями достатньої переробки є⁸²:

- 1) виконання виробничих або технологічних операцій, за результатами яких змінюється класифікаційний код товару згідно з УКТ ЗЕД на рівні будь-якого з перших чотирьох знаків;
- 2) зміна вартості товару в результаті його переробки, коли відсоткова частка вартості використаних матеріалів або доданої вартості досягає фіксованої частки у вартості кінцевого товару (правило адвалорної частки⁸³);

---

⁸² Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

⁸³ **Правило адвалорної частки.** Цей критерій може бути сформульований як мінімальна частка у вартості товару, яка повинна бути додана в країні походження, або як гранично допустима частка імпортованих матеріалів у вартості всіх матеріалів, з яких зроблений товар

У разі застосування правила адвалорної частки вартість товару, одержаного в результаті переробки в цій країні, визначається на базі ціни франко-завод виробника товару. Вартість складових цього товару, що походять з інших країн, визначається за їх митною вартістю, а тих складових, походження яких не визначено, – за встановленою ціною першого їх продажу в цій країні.

Ціна франко-завод – це ціна, що сплачується за продукцію на умовах франко-завод виробникові, на підставі якого була здійсненна остання обробка продукції, за умови, що ця ціна включає вартість усіх використаних матеріалів, за винятком будь-яких внутрішніх податків, що відшкодовуються або можуть відшкодовуватися, якщо отримана продукція експортується⁸⁴.

3) виконання виробничих та/або технологічних операцій, які в результаті переробки товару не ведуть до зміни його класифікаційного коду згідно з УКТ ЗЕД або вартості згідно з правилом адвалорної частки, але з дотриманням певних умов вважаються достатніми для визнання товару походженням із тієї країни, де такі операції мали місце.

Другий і третій критерії достатньої переробки, для конкретних товарів встановлюються та застосовуються у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України. Такий Перелік виробничих і технологічних операцій, за якими визначається країна походження товару встановлено Постановою Кабінету Міністрів України «Про порядок встановлення та застосування правила адвалорної частки та виконання виробничих та технологічних операцій» від 20.12.2006 року № 1765⁸⁵.

Не відповідають критерію достатньої переробки:

1) операції, пов'язані із забезпеченням збереження товарів під час зберігання чи транспортування;

2) операції щодо підготовки товарів до продажу та транспортування (роздрібнення партії, формування відправлень, сортування, перепакування);

3) прості складальні операції – операції, які здійснюються шляхом складання виробів за допомогою простого кріпильного матеріалу (гвинтів, гайок, болтів тощо) чи клепаання, склеювання або монтажу готових вузлів за допомогою зварювання (за винятком виготовлення складних виробів

---

⁸⁴ Митна справа: підруч. / [А. І. Крисоватий, С. Д. Герчаківський, О. Б. Дем'янюк та ін.]; за ред. А. І. Крисоватого. – Тернопіль: ВПЦ «Екон.думка ТНЕУ», 2014. – С. 122.

⁸⁵ Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок встановлення та застосування правила адвалорної частки та виконання виробничих та технологічних операцій» від 20.12.2006 року №1765 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1765-2006-%D0%BF>.

шляхом зварювання), а також інші операції (регулювання, контроль, заправка робочою рідиною тощо), необхідні у процесі складання і не пов'язані з переробкою (обробкою) товарів, незалежно від кількості та складності таких операцій;

4) змішування товарів, які походять з різних країн, якщо характеристики кінцевої продукції суттєво не відрізняються від характеристик товарів, що змішуються;

5) забій тварин;

б) комбінація двох чи більше вищезазначених операцій.

Країна походження упаковки, в якій товар ввозиться на митну територію України, вважається тією ж, що і країна походження самого товару, крім випадків, коли законодавство України передбачає її окреме декларування для тарифних цілей. У таких випадках країна походження упаковки визначається окремо від країни походження товару.

Митний орган відмовляє у випуску товару, якщо цей товар походить з країни, товари якої заборонені до переміщення через митний кордон України згідно із законодавством України.

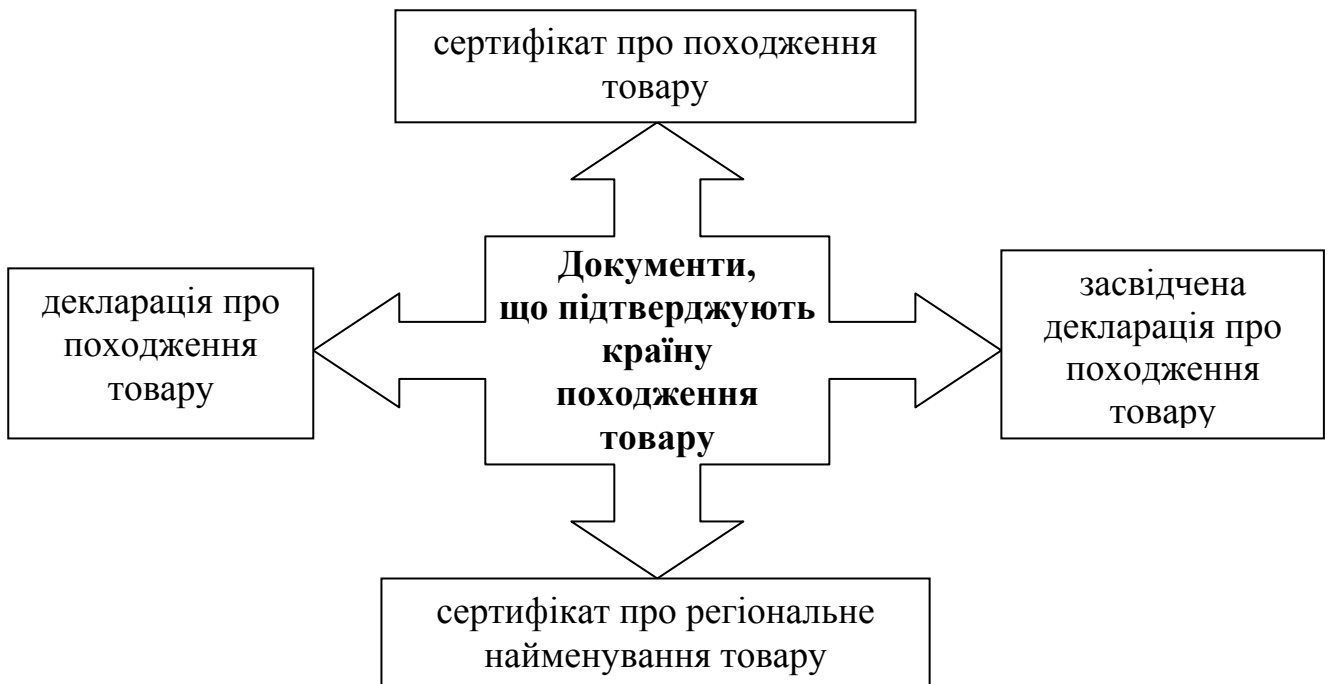
Товари, походження яких достовірно не встановлено, випускаються митним органом у вільний обіг на митній території України за умови сплати ввізного мита за повними ставками Митного тарифу України .

У разі неможливості достовірно встановити країну походження товарів, щодо яких застосовуються особливі види мита (антидемпінгове, компенсаційне або спеціальне), такі товари випускаються у вільний обіг на митній території України за умови сплати особливих видів мита.

До товарів застосовується (відновлюється) режим найбільшого сприяння за умови одержання митним органом не пізніше ніж через 365 днів від дня здійснення митного оформлення цих товарів належним чином оформленого відповідного документа про їх походження.

8.3. Документальне підтвердження країни походження товару

Для підтвердження країни походження товару митний орган у передбачених законом випадках має право вимагати та отримувати документи про походження такого товару. Країна походження товару заявляється митному органу шляхом подання оригіналів документів про походження товару (рис. 8.2.).

Рис. 8.2. Документи, що підтверджують країну походження товару.

За Митним кодексом документами, що підтверджують країну походження товару, є (рис. 8.2):

- сертифікат про походження товару – документ, який однозначно свідчить про країну походження товару і виданий компетентним органом даної країни або країни вивезення, якщо у країні вивезення сертифікат видається на підставі сертифіката, виданого компетентним органом у країні походження товару,

- засвідчена декларація про походження товару – це декларація про походження товару, засвідчена державною організацією або компетентним органом, наділеним відповідними повноваженнями,

- декларація про походження товару – це письмова заява про країну походження товару, зроблена у зв'язку з вивезенням товару виробником, продавцем, експортером (постачальником) або іншою компетентною особою на комерційному рахунку чи будь-якому іншому документі, який стосується товару,

- сертифікат про регіональне найменування товару – це документ, який підтверджує, що товари відповідають визначенню, характерному для відповідного регіону країни, та виданий компетентним органом відповідно до законодавства країни вивезення товару

Додатковими відомостями про країну походження товару є відомості, що містяться в товарних накладних, пакувальних листах, відвантажувальних специфікаціях, сертифікатах (відповідності, якості,

фітосанітарних, ветеринарних тощо), митній декларації країни експорту, паспортах, технічній документації, висновках-експертизах відповідних органів, інших матеріалах, що можуть бути використані для підтвердження країни походження товару

Країна походження товару заявляється (декларується) митному органу шляхом подання документів про походження товару

У разі ввезення товару на митну територію України документ, що підтверджує країну походження товару, подається обов'язково лише у разі, якщо це необхідно для застосування митно-тарифних заходів регулювання зовнішньоекономічної діяльності, кількісних обмежень (квот), інших заходів економічного або торговельного характеру, що здійснюються в односторонньому порядку або відповідно до двосторонніх чи багатосторонніх міжнародних договорів, укладених відповідно до закону, або заходів, що здійснюються відповідно до закону для забезпечення здоров'я населення чи суспільного порядку, а також у разі, якщо в митного органу є підстави для підозри в тому, що товар походить з країни, товари якої заборонені до переміщення через митний кордон України згідно із законодавством України.

У разі ввезення товару на митну територію України сертифікат про походження товару подається обов'язково:

1) на товари, до яких застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України ;

2) на товари, щодо ввезення яких в Україну застосовуються кількісні обмеження (квоти) або заходи, вжиті органами державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в межах повноважень, визначених законами України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту», «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту», «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну», «Про зовнішньоекономічну діяльність»;

3) якщо це передбачено законами України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Документи, які підтверджують країну походження товару, не вимагаються у разі, якщо:

1) товари, що переміщуються через митний кордон України, не підлягають письмовому декларуванню відповідно до Митного кодексу України;

2) товари ввозяться громадянами та оподатковуються за єдиною ставкою мита;

3) товари ввозяться на митну територію України в режимі тимчасового ввезення з умовним повним звільненням від оподаткування;

4) товари переміщуються митною територією України в режимі транзиту;

5) це передбачено міжнародним договором, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України;

б) через митний кордон України переміщуються зразки флори, фауни, ґрунтів, каміння тощо для наукових досліджень, відібрані на об'єктах України, які розташовані в полярних регіонах або на островах у нейтральних водах Світового океану, що знаходяться у сфері наукових інтересів України.

У разі вивезення товарів з митної території України сертифікат про походження товару з України подається в тих випадках, коли він необхідний і це відображено у національних правилах країни ввезення чи передбачено міжнародними договорами України, укладеними у встановленому законом порядку.

Сертифікат про походження товару видається органом або організацією, уповноваженими на це відповідно до закону. Таким органом в Україні є Торгово-промислова палата України або регіональні торгово-промислові палати.

Сертифікат про походження товару подається разом з митною декларацією, декларацією митної вартості та іншими документами, що подаються для митного оформлення. У разі втрати сертифіката приймається його офіційно завірений дублікат.

За відсутності сертифіката до оформлення приймається декларація про походження товару, яка являє собою заяву (на комерційному рахунку або іншому документі, що стосується товару) про країну походження товару, зроблену виробником, продавцем або особою, що переміщує товар, і засвідчену цими особами або вповноваженим органом, що видає сертифікати.

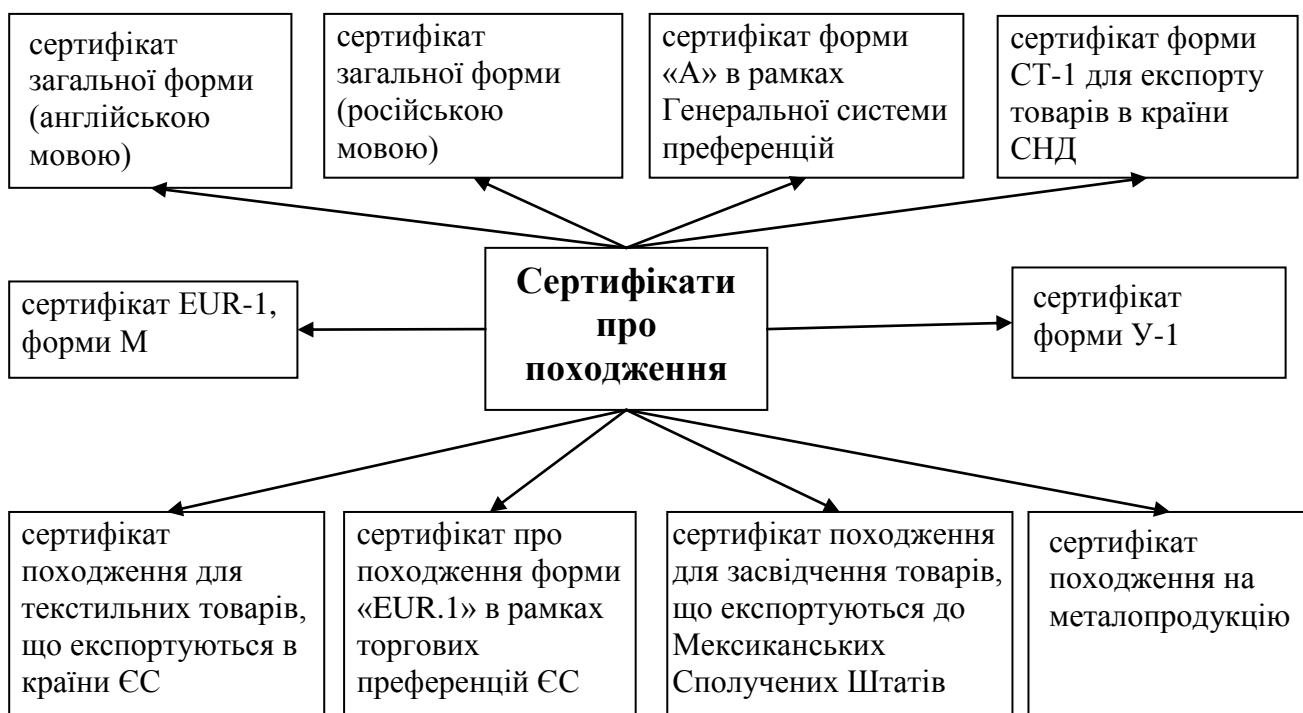
Форма сертифікату залежить від природи і призначення товарів для експорту (коди ТН ЗЕД), країни імпорту, а також умов міждержавних торгових угод. Найбільшу зацікавленість для експортерів представляють преференційні (пільгові) сертифікати. Ці документи звільняють товари, що експортуються, від митних зборів (частково або повністю).

Найпоширенішими формами сертифікатів про походження товарів, що оформлюються є наступні (рис. 8.3):

– сертифікат походження загальної форми (англійською мовою) – звичайна форма сертифіката, яку видають на всі товари при експорті в країни, з якими не обумовлені правила визначення країни походження товарів; а також у разі, коли товар не має преференційного доступу на ринок країни імпорту та у випадках відсутності або тимчасового припинення пільг на українські товари;

– сертифікат походження загальної форми (російською мовою) – звичайна форма сертифіката, яку видають при експорті в країни СНД;

– сертифікат походження СТ-1 (російською мовою) – видають на товари, що експортуються до країн СНД, та задовольняють вимогам Правил визначення країни походження товарів, затверджених Рішенням Ради голів Урядів СНД від 24.09.1993 р. та Правил визначення країни походження товарів, затверджених Рішенням Ради голів Урядів СНД від 30.11.2000 р. Сертифікат походження форми СТ-1 повністю звільняє імпортера від мита;

Рис. 8.3. Види сертифікатів про походження товарів

Примітка. Побудовано на основі^{86, 87}

⁸⁶ Кордзая Н. Р. Особливості сертифікації походження товарів та послуг в Україні / Н. Р. Кордзая // Наукові праці Одеської національної академії харчових технологій – 2015. – вип. 46, Т. 1. – С. 277–281.

⁸⁷ Офіційний сайт Торгово-промислової палати України [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://www.ucci.org.ua>.

– сертифікат форми «А» (англійською або французькою мовами) – видають на товари, які підпадають під преференційний режим при експорті на ринки країн-донорів в рамках Генеральної Системи Преференцій; Сертифікат форми А видається на товари, що підпадають під преференційний (пільговий) режим, що надається українським товарам Євросоюзом, Японією, Туреччиною. При наявності сертифіката походження форми А, імпортер повністю або частково звільняється від мита;

– сертифікат походження на текстильні товари (TEXTILE PRODUCTS) (англійською або французькою мовами), видають на товари, які експортують до країн ЄС відповідно до положень Угоди між Європейським Співтовариством та Україною про торгівлю текстильною продукцією;

– сертифікат походження на металопродукцію (англійською мовою) – видають металопродукцію, яку експортують до країн ЄС відповідно до положень двосторонньої Угоди між Урядом України та Європейським Співтовариством про торгівлю деякими сталеливарними виробами;

– сертифікат форми EUR-1, серія М (англійською мовою) для експорту в Республіку Македонія видають згідно з положеннями Угоди про вільну торгівлю між Республікою Македонія та Україною на підставі Висновку про походження товару, який є невід’ємною частиною сертифіката;

– сертифікат про походження форми «EUR.1» в рамках торгових преференцій Європейського Союзу видається у разі, якщо його потрібно пред’явити як доказ, що товари відповідають вимогам правил визначення преференційного походження, встановлених в Угоді про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифіковану Законом України від 16 вересня 2014 року, № 1678-VII⁸⁸ (далі – Угода), при застосуванні преференційних ставок ввізного мита.

З 01 січня 2016 року в рамках цієї Угоди митниці ДФС здійснюють видачу сертифікатів з перевезення форми «EUR.1» при експорті товарів з України до країн ЄС.

Сертифікати з перевезення товарів з України за формою «EUR.1» видаються на товари, що експортуються до країн ЄС та які задовольняють вимогам Протоколу 1 до Угоди (Правила походження).

---

⁸⁸ Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16.09.2014, № 1678- VII [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>.

За умови подання митним адміністраціям країн ЄС сертифікатів з перевезення товарів з України за формою «EUR.1», до товарів українського походження застосовуються пільги зі сплати мита.

Сертифікат з перевезення товарів з України за формою «EUR.1» видається під час або після здійснення експорту товару. Термін дії сертифіката складає 4 місяці.

– сертифікат походження форми У-1 (українською мовою) – застосовують в межах митної території України у разі потреби підтвердження українського походження товарів, які знаходяться в обігу в межах митної території України;

– сертифікат походження для засвідчення товарів, що експортуються до Мексиканських Сполучених Штатів (англійською мовою) – застосовується для підтвердження українського походження товарів, що експортуються до Мексиканських Сполучених Штатів, та яким на території Мексики надаються преференції.

У разі виникнення сумнівів з приводу дійсності документів про походження товару чи достовірності відомостей, що в них містяться, включаючи відомості про країну походження товару, митний орган може звернутися до компетентного органу, що видав документ, або до компетентних організацій країни, зазначеної як країна походження товару, із запитом про проведення перевірки цих документів про походження товару чи надання додаткових відомостей.

Запит про проведення перевірки повинен містити

- 1) виклад обставин, що дали підстави для сумнівів з приводу достовірності задекларованої країни походження товару,
- 2) посилання на правила визначення походження товарів, що застосовуються в Україні,
- 3) іншу необхідну інформацію.

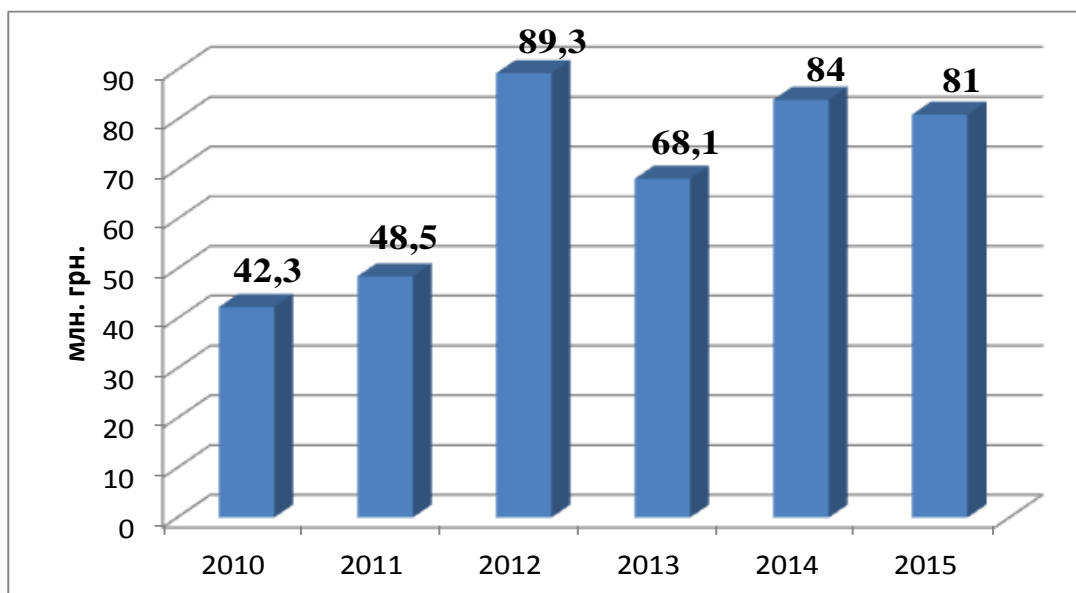
До запиту додається документ, що підлягає перевірці, або його копія, а також у разі необхідності інші відомості, що можуть сприяти проведенню перевірки.

Запит про проведення перевірки надсилається протягом 1095 днів з дня подання документа про походження товару, крім випадків, коли така перевірка ініціюється у зв'язку з провадженням у кримінальній справі.

Товар вважається таким, що походить з відповідної країни, з моменту отримання митними органами належним чином оформлених документів про походження товару або затребуваних ними додаткових відомостей.

Щодо забезпечення митними органами контролю за правильністю визначення походження товарів, то протягом 2014 року до митного оформлення товарів було подано понад 96,8 тис. преференційних сертифікатів походження (на 38,0 тис. сертифікатів менше, ніж за 2013 рік). За результатами перевірки митними органами виявлено 556 недійсних преференційних сертифікатів про походження товару (на 827 сертифікатів менше, ніж у 2013 році)⁸⁹.

Крім того контроль правильності декларування країни походження товару має і фінансовий аспект (рис. 8.4). Практично протягом 2010–2014 років додаткові надходження від контролю правильності декларування країни походження товару зростали (крім 2013 року). Зокрема, у 2014 році такі надходження склали 84,0 млн. грн., що на 15,9 млн. грн. більше, ніж за 2013 рік. У 2015 році такі надходження склали 81,0 млн. грн (без врахування Луганської і Донецької митниць)⁹⁰.

Рис. 8.4. Надходження від контролю за правильністю декларування країни походження товару (млн. грн.) за 2010–2015 рр.

Примітка. Побудовано на основі даних ДФС України

Також протягом 2014 року ДФС за запитами митних адміністрацій зарубіжних країн перевірено 336 сертифікатів про походження товару з України.

⁸⁹ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2014 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2015. – 71 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/166710.html>.

⁹⁰ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2015 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2016. – 96 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf>.

За запитами митних органів країн ЄС перевірено 148 сертифікатів про походження товару з України (форми А), виданих торгово-промисловими палатами в Україні на умовах Генеральної системи преференцій на товари українського походження, що експортувались до країн ЄС.

За результатами здійснених перевірок достовірність 142 сертифікатів форми А підтверджено, анульовано – 2, визнано недійсними 4 сертифікати.

Крім того, здійснено верифікацію 159 сертифікатів про походження товару з України (форми СТ-1), виданих торгово-промисловими палатами в Україні на товари українського походження, що експортувались до країн СНД та Грузії на умовах угод про вільну торгівлі. Достовірність всіх сертифікатів підтверджено.

ДФС направлено на перевірку до уповноважених органів зарубіжних країн 392 сертифікати про походження товарів загальної форми, на підставі яких здійснено митне оформлення товарів із застосуванням режиму найбільшого сприяння.

Протягом 2015 року до митного оформлення товарів було подано понад 84 тис. преференційних сертифікатів походження (майже на 13 тис. сертифікатів менше, ніж за попередній рік). За результатами перевірок митними органами ДФС виявлено 462 недійсні преференційні сертифікати про походження товару (на 94 сертифікатів менше, ніж у 2014 році).

Також протягом 2015 року ДФС за запитами митних адміністрацій зарубіжних країн, перевірено 397 сертифікатів про походження товару з України.

За запитами митних органів країн ЄС перевірено 78 сертифікатів про походження товару з України (форми А), виданих торгово-промисловими палатами в Україні на умовах Генеральної системи преференцій на товари українського походження, що експортувались до країн ЄС.

Протягом 2015 року ДФС за запитами митних органів країн ЄС здійснено перевірку 52 сертифікатів з перевезення товару EUR.1, виданих торгово-промисловими палатами в Україні у рамках автономних торговельних преференцій.

За результатами перевірок підтверджено достовірність 48 сертифікатів з перевезення товару EUR.1, визнано недійсними 4 сертифікати.

Крім того, здійснено верифікацію 262 сертифікатів про походження товару з України (форми СТ-1), виданих торгово-промисловими палатами в Україні на товари українського походження, що експортувались до країн

СНД та Грузії на умовах угод про вільну торгівлі. Достовірність усіх сертифікатів підтверджено⁹¹.

ДФС направлено на перевірку до уповноважених органів зарубіжних країн 366 сертифікатів про походження товарів загальної форми, на підставі яких було здійснене митне оформлення товарів із застосуванням режиму найбільшого сприяння. Протягом року уповноваженими органами Туреччини, Китаю та США проінформовано про фальсифікацію 13 сертифікатів.

8.4. Порядок верифікації сертифікатів і декларацій про походження товару з України

Перевірку достовірності сертифікатів та декларацій про походження товарів з України здійснюють митні органи у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України⁹². Така процедура визначається як верифікація (перевірка достовірності) сертифікатів та декларацій про походження товару з України.

Верифікація (перевірка достовірності) сертифікатів і декларацій здійснюється митними органами на підставі запиту митного органу країни ввезення товару. ДФС повідомляє митному органу країни ввезення товару, від якого надійшов запит, про результати верифікації (перевірки достовірності) у найкоротший строк, але не більше 6-ти місяців з дня надіслання такого запиту, якщо інше не передбачено міжнародними договорами.

У разі коли в запиті митного органу країни ввезення товару недостатньо відомостей для здійснення верифікації (перевірки достовірності) ДФС надсилає такому органу повідомлення про необхідність надання додаткової інформації.

Верифікація (перевірка достовірності) здійснюється за дорученням ДФС митницею, у зоні діяльності якої перебуває уповноважений орган, що видав сертифікат, або підприємство – виробник та/або експортер товару, яке оформило декларацію. Якщо експортер не є виробником

---

⁹¹ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2015 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2016. – 96 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf>.

⁹² Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку верифікації (перевірки достовірності) сертифікатів і декларацій про походження товару з України» від 09.12.2015, № 1029 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1029-2015-%D0%BF/paran38#n38>.

товару, до верифікації (перевірки достовірності) залучається митниця, у зоні діяльності якої розміщено виробництво товару.

Верифікація сертифікатів чи декларацій здійснюється у формі (рис. 8.5):

– перевірки сертифіката чи декларації на автентичність (справжність);

– перевірки достовірності відомостей, що містяться у них.

Рис. 8.5. Форми верифікації (перевірки достовірності) сертифіката чи декларації про походження товару з України

Примітка. Побудовано на основі ⁹³

Перевірка сертифіката чи декларації на автентичність (справжність) здійснюється шляхом:

1) отримання від уповноваженого органу підтвердження видачі сертифіката або від підприємства – виробника та/або експортера товару – підтвердження оформлення декларації;

⁹³ Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку верифікації (перевірки достовірності) сертифікатів і декларацій про походження товару з України» від 09.12.2015, № 1029 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1029-2015-%D0%BF/paran38#n38>.

2) перевірки відповідності інформації, зазначеної у сертифікаті або декларації, інформації, наданій митниці уповноваженим органом або підприємством – виробником та/або експортером товару;

3) проведення в разі потреби в установленому порядку експертизи бланка сертифіката, відбитка печатки та підпису відповідної посадової особи уповноваженого органу.

Перевірка достовірності відомостей, що містяться в сертифікаті або в декларації, здійснюється шляхом:

1) проведення перевірки товару, зазначеного у сертифікаті або декларації, на відповідність вимогам, установленим міжнародними договорами;

2) визначення критерію достатньої переробки;

3) порівняння інформації, яка міститься в сертифікаті або в декларації, з інформацією, зазначеною в зовнішньоекономічному договорі (контракті), комерційних та транспортних документах.

У разі потреби митниці проводять у порядку, встановленому законом, безпосередньо на підприємствах перевірку виробництва ними товарів та первинної документації, пов'язаної з таким виробництвом.

У разі виявлення підробки (фальсифікації) сертифіката або декларації, недостовірності даних, внесених до сертифіката або декларації, порушення вимог, встановлених міжнародними договорами, митниця повідомляє уповноваженому органу і підприємству – виробнику та/або експортеру товару про виявлені порушення.

Про результати верифікації (перевірки достовірності) митниця інформує ДФС в строк, що не перевищує 60 календарних днів з дня надходження до неї запиту від ДФС. Зазначений строк може бути продовжено за рішенням керівника митниці, але не більше ніж на 15 календарних днів.

Уповноважений орган, підприємство – виробник та/або експортер товару зберігає копії сертифікатів або декларацій та інших документів, на підставі яких засвідчено походження товару з України, не менше трьох років з дати видачі сертифіката або оформлення декларації, якщо інше не передбачено міжнародними договорами.

Запити митних органів країни ввезення товару та інші матеріали щодо верифікації (перевірки достовірності) сертифіката і декларації зберігаються в справах митниці протягом трьох років з дня надіслання такого запиту, якщо інше не передбачено міжнародними договорами.

8.5. Попереднє рішення про країну походження товару: порядок прийняття та відкликання

За письмовими зверненнями декларантів або уповноважених ними осіб митні органи приймають попередні рішення щодо застосування окремих положень законодавства України з питань державної митної справи. Такі рішення виносяться до початку переміщення товарів через митний кордон України і є обов'язковими для виконання будь-яким митним органом.

Питання щодо прийняття попереднього рішення про країну походження товару визначається Наказом Мінфіну № 737 від 19.06.2012 «Про затвердження Порядку прийняття, відкликання попереднього рішення про країну походження товару, затвердження форми попереднього рішення про країну походження товару»⁹⁴.

Попереднє рішення про країну походження товару – це документ встановленої форми, що приймається за зверненням заявника та засвідчується рішенням про визначення країни походження товару Уповноваженим структурним підрозділом митного органу, на який покладено функції контролю за визначенням країни походження товару. Заявником може бути декларант або уповноважена ним особа, будь-яка юридична особа (її відокремлений підрозділ) або фізична особа.

Відповідно до Митного кодексу попереднє рішення діє протягом 3-ох років з дати його винесення, якщо факти та умови (у тому числі правила визначення походження товарів), на основі яких було прийнято це рішення, залишатимуться незмінними.

Заявник, що отримав попереднє рішення, надає його оригінал та копію до митного органу одночасно з поданням документів для здійснення митного оформлення товару.

Посадова особа митного органу після звірення копії попереднього рішення з оригіналом повертає оригінал заявнику. Копія попереднього рішення залишається в справах митного органу.

Попереднє рішення подається митному органу для здійснення митного оформлення товару разом із документами, що підтверджують країну походження товару.

---

⁹⁴ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку прийняття, відкликання попереднього рішення про країну походження товару, затвердження форми попереднього рішення про країну походження товару» від 19.06.2012 № 737 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1176-12>.

Для одержання попереднього рішення заявник подає до митного органу звернення про прийняття попереднього рішення про країну походження товару, заповнене за встановленою формою.

До звернення додаються:

- документи, що підтверджують країну походження товару, визначені Митним кодексом (сертифікат про походження товару, засвідчена декларація про походження товару, декларація про походження товару, сертифікат про регіональне найменування товару) (у випадках, коли їх подання передбачено законом);

- фотографії, креслення;

- комерційні, технічні й інші документи, що містять відомості про товар (наприклад, технологічні схеми виробництва; бухгалтерські документи про калькуляцію собівартості одиниці продукції; інформація про походження та вартість імпортової сировини, використаної при виробництві товару);

- документи, які свідчать про те, що цей товар повністю вироблено або піддано достатній переробці в конкретній країні (у разі наявності).у разі наявності).

Документи надаються у вигляді оригіналів або копій, завірених у встановленому порядку.

Подані заявником разом із письмовим зверненням документи залишаються в справі митного органу.

Якщо надані заявником у зверненні відомості про походження товару є недостатніми для прийняття попереднього рішення, митний орган протягом 30 днів від дня реєстрації письмового звернення повідомляє заявника про необхідність надання додаткової інформації і встановлює строк для її надання (не більше 30 днів).

У разі ненадання заявником додаткової інформації у визначений строк у видачі попереднього рішення відмовляється з обґрунтуванням підстав для відмови.

Відмова в розгляді звернення не перешкоджає повторному зверненню заявника до митного органу про прийняття попереднього рішення за умови усунення причин, що були підставою для відмови в прийнятті попереднього рішення.

Попереднє рішення приймається до початку переміщення товарів через митний кордон, але не пізніше ніж через 150 днів з дня надходження до митного органу такого звернення, за умови, що декларантом або

уповноваженою ним особою повідомлено всі необхідні для прийняття такого рішення дані про товар.

Попереднє рішення про країну походження товару за встановленою формою (рис. 8.6), оформлюється у двох примірниках на офіційному бланку митного органу за підписом керівника (заступника керівника) митного органу та скріплюється печаткою митного органу.

ПОПЕРЕДНЄ РІШЕННЯ про країну походження товару		
№	від " ___ " _____	20__ року
1. Заявник		
2. Найменування та код товару згідно з УКТ ЗЕД		
3. Країна походження товару		
4. Відомості про товар, необхідні для визначення країни походження товару		
5. Нормативно-правові акти, на підставі яких прийнято попереднє рішення про країну походження товару		
6. Висновок		
7. Для службових приміток		
_____	_____	_____
(посада керівника (заступника) митного органу)	(підпис) М.П.	(ініціали, прізвище)

Рис. 8.6. Форма попереднього рішення про країну походження товару⁹⁵

Перший примірник видається (направляється) заявнику, другий примірник залишається в справах митного органу.

Попереднє рішення може бути використане при митному оформленні тільки заявником.

У разі втрати заявником попереднього рішення він подає митному органу, який видав це рішення, письмову заяву про видачу дубліката

⁹⁵ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку прийняття, відкликання попереднього рішення про країну походження товару, затвердження форми попереднього рішення про країну походження товару» від 19.06.2012, № 737 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1176-12>.

попереднього рішення, який митний орган видає протягом 30 днів від дня реєстрації письмової заяви про видачу дубліката попереднього рішення.

Дублікат попереднього рішення повинен бути ідентичним оригіналу (зберігаються всі відомості, що містяться в оригіналі попереднього рішення, у тому числі реєстраційний номер, дата прийняття та підпис посадової особи митного органу), але в графі «Для службових приміток» бланка попереднього рішення митний орган великими літерами проставляє відмітку «ДУБЛІКАТ».

Строк дії дубліката обчислюється з дати прийняття попереднього рішення і не може перевищувати строку дії попереднього рішення (3 років з дати винесення попереднього рішення).

Видане попереднє рішення або його дублікат реєструється митним органом в Журналі обліку попередніх рішень про країну походження товару, дублікатів попередніх рішень про країну походження товару за встановленою формою.

Митний орган не пізніше дня, що настає за днем винесення попереднього рішення або видачі його дубліката, заносить інформацію про прийняте попереднє рішення або дублікат попереднього рішення до ПК ЄАІС митних органів України «Реєстр попередніх рішень митних органів про країну походження товарів».

Відкликання попереднього рішення

Орган, який видав попереднє рішення, може його відкликати.

Попереднє рішення підлягає відкликанню, якщо воно:

1) було прийняте на підставі поданих заявником недостовірних документів, наданої ним недостовірної інформації та/або внаслідок ненадання підприємством всієї наявної у нього інформації, необхідної для прийняття зазначеного рішення, що суттєво вплинуло на характер цього рішення;

2) суперечить законодавству України з питань державної митної справи внаслідок змін в останньому;

3) було прийняте з порушенням вимог Митного кодексу України.

Письмове повідомлення про відкликання попереднього рішення негайно направляється митним органом заявникові, за зверненням якого воно було прийняте.

Посадова особа митного органу не пізніше дня, що настає за днем прийняття рішення про відкликання попереднього рішення, заносить інформацію про відкликання попереднього рішення до ПК ЄАІС митних органів «Реєстр попередніх рішень митних органів про країну походження товарів».

Прийняте митним органом рішення про відкликання попереднього рішення не перешкоджає повторному зверненню заявника за умови усунення причин, що призвели до відкликання такого рішення.

Питання для самоперевірки

1. Розкрийте значення визначення країни походження товару у митному адмініструванні?
2. Дайте визначення поняття «країна походження товару»?
3. Які товари вважаються повністю виробленими в даній країні?
4. Сформулюйте критерії достатньої переробки товару?
5. Які операції не відповідають критеріям достатньої переробки?
6. Які документи підтверджують країну походження товару згідно вітчизняного законодавства?
7. У яких випадках сертифікат про країну походження товару подається до митних органів в обов'язковому порядку?
8. Охарактеризуйте форми сертифікатів про країну походження товару?
9. Розкрийте сутність поняття верифікація сертифікату чи декларації про походження товарів?
10. З якою метою можна використовувати попереднє рішення про країну походження товару?

Тестові завдання.

1. Базовим міжнародним документом на основі якого базуються правила визначення країни походження товарів, що діють в Україні, є:

- А) Угода про правила визначення походження СОТ;
- Б) Угода про Правила визначення країни походження товарів у Співдружності Незалежних Держав;
- В) Митний кодекс ЄС;
- Г) Конвенція про Гармонізовану систему опису і кодування товарів.

2. Визначіть основні цілі визначення країни походження товару:

- А) оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон;
- Б) застосування до товарів, що переміщуються через митний кордон заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності;
- В) інформування споживача про країну походження;
- Г) немає правильної відповіді.

3. Які з операцій (товарів) не можна віднести до товарів повністю вироблених в даній країні:

- А) електроенергія, вироблена в цій країні;
- Б) живі тварини, що народилися та вирощені в цій країні;
- В) забій тварин;
- Г) продукція рослинного походження, вирощена або зібрана в цій країні.

4. Документ, який однозначно свідчить про країну походження товару і виданий компетентним органом даної країни або країни вивезення, якщо у країні вивезення сертифікат видається на підставі сертифіката, виданого компетентним органом у країні походження товару:

- А) сертифікат про регіональне найменування товару;
- Б) сертифікат про походження товару;
- В) декларація про походження товару;
- Г) засвідчена декларація про походження товару.

5. Сертифікат загальної форми (англійською мовою) про походження товару з України видається таким компетентним органом:

- А) Міністерством фінансів та його регіональними відділеннями;
- Б) Державною фіскальною службою України;
- В) Торгово-промисловою палатою України або регіональними торгово-промисловими палатами;
- Г) Міністерством економічного розвитку і торгівлі України.

6. Який вид сертифікату про походження товару з України видається митними органами:

- А) сертифікат походження СТ-1;
- Б) сертифікат форми EUR-1, серія М;
- В) сертифікат про походження форми «EUR.1» в рамках торгових преференцій ЄС;
- Г) сертифікат форми «А».

7. Який вид сертифікату про походження застосовується в межах митної території України у разі потреби підтвердження українського походження товарів:

- А) сертифікат походження СТ-1;
- Б) сертифікат походження форми У-1;
- В) сертифікат форми «А»;
- Г) сертифікат про походження загальної форми (російською мовою).

8. Які документи про походження підлягають верифікації (перевірці достовірності)?

- А) сертифікат про походження товару;
- Б) засвідчена декларація про походження товару;
- В) декларація про походження товару;
- Г) сертифікат про регіональне найменування товару.

9. Ким здійснюється верифікація (перевірка достовірності) сертифікату про походження товарів:

- А) митницями ДФС;
- Б) митними органами країни ввезення товару;
- В) декларантом;
- Г) Торгово-промисловою палатою України.

10. У яких формах здійснюється верифікація сертифікату про походження товару?

А) отримання від уповноваженого органу підтвердження видачі сертифіката;

Б) порівняння інформації, яка міститься в сертифікаті з інформацією, зазначеною в зовнішньоекономічному договорі (контракті), комерційних та транспортних документах;

В) перевірки сертифіката на автентичність (справжність) і перевірки достовірності відомостей, що містяться у них;

Г) проведення перевірки товару, зазначеного у сертифікаті або декларації, на відповідність вимогам, установленим міжнародними договорами.

11. Протягом якого часу уповноважений орган зберігає копії сертифікатів або та інших документів, на підставі яких засвідчено походження товару з України:

А) 6 місяців з дати видачі сертифіката;

Б) 1 рік з дати видачі сертифіката;

В) не менше 1-го року з дати видачі сертифіката;

Г) не менше 3-ох років з дати видачі сертифіката.

12. Документи, які підтверджують країну походження товару, не вимагаються, коли:

А) товари, що переміщуються через митний кордон України, не підлягають письмовому декларуванню відповідно до Митного кодексу України;

Б) на товари, до яких застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України;

В) на товари, щодо ввезення яких в Україну застосовуються кількісні обмеження (квоти);

Г) товари переміщуються митною територією України в режимі транзиту.

13. Документи, які підтверджують країну походження товару, обов'язково вимагаються, коли:

А) товари, що переміщуються через митний кордон України, не підлягають письмовому декларуванню відповідно до Митного кодексу України;

Б) на товари, до яких застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України;

В) на товари, щодо ввезення яких в Україну застосовуються кількісні обмеження (квоти);

Г) товари переміщуються митною територією України в режимі транзиту.

14. Письмова заява про країну походження товару, зроблена у зв'язку з вивезенням товару виробником, продавцем, експортером (постачальником) або іншою компетентною особою на комерційному рахунку чи будь-якому іншому документі, який стосується товару:

А) сертифікат про походження товару;

Б) засвідчена декларація про походження товару;

В) декларація про походження товару;

Г) сертифікат про регіональне найменування товару.

15. Сертифікат про походження товару подається:

- А) додатково на вимогу митного органу;
- Б) разом з митною декларацією, декларацією митної вартості та іншими документами, що подаються для митного оформлення;
- В) до подачі митної декларації, декларації митної вартості та інших документів, що подаються для митного оформлення;
- Г) усі відповіді вірні.

16. Який вид сертифікату про походження видається на товари, що експортуються до країн СНД відповідно до вимог Правил визначення країни походження товарів, затверджених Рішенням Ради голів Урядів СНД:

- А) сертифікат про походження загальної форми (російською мовою);
- Б) сертифікат про походження форми «EUR.1»;
- В) сертифікат форми EUR-1, серія М;
- Г) сертифікат походження СТ-1 (російською мовою).

17. Попереднє рішення про країну походження товару приймається:

- А) до початку переміщення товарів через митний кордон, але не пізніше ніж через 60 днів з дня надходження до митного органу звернення заявника про його отримання;
- Б) до початку переміщення товарів через митний кордон, але не пізніше ніж через 120 днів з дня надходження до митного органу звернення заявника про його отримання;
- В) до початку переміщення товарів через митний кордон, але не пізніше ніж через 150 днів з дня надходження до митного органу звернення заявника про його отримання;
- Г) до початку переміщення товарів через митний кордон, але не пізніше ніж через 365 днів з дня надходження до митного органу звернення заявника про його отримання;

18. Попереднє рішення про країну походження товару діє:

- А) протягом 2-х місяців з дати його винесення;
- Б) протягом 6-ти місяців з дати його винесення;
- В) протягом 1-го року з дати його винесення;
- Г) протягом 3-ох років з дати його винесення.

19. Попереднє рішення про країну походження товару є:

- А) обов'язковими для виконання тим митним органом, який його видав;
- Б) обов'язковими для виконання будь-яким митним органом;
- В) обов'язковими для виконання митним органом в зоні діяльності якого зареєстрований заявник попереднього рішення;
- Г) не обов'язковими для виконання митним органом.

20. При подачі попереднього рішення про походження товару в справах митного органу:

- А) залишається копія попереднього рішення;
- Б) залишається оригінал попереднього рішення;
- В) залишається оригінал і копія попереднього рішення;
- Г) не залишається попереднє рішення.

РОЗДІЛ 9

ОРГАНІЗАЦІЯ КЛАСИФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МИТНИХ ОРГАНІВ

9. 1. Міжнародні стандарти класифікації товарів. Гармонізована система опису та кодування товарів та її застосування

Класифікація товарів у зовнішньоекономічній діяльності є одним із головних напрямів митного регулювання товаропотоків між державами та завданням митних органів.

Правильна класифікація кодування товарів є важливим складовим елементом системи митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, оскільки від неї залежить встановлення їхньої вартості за об'єктивними критеріями і, відповідно, обґрунтоване нарахування і справляння митних платежів. Крім цього, правильна класифікація товарів має велике значення й для підвищення об'єктивності митної статистики зовнішньоекономічної діяльності, оскільки остання використовується для вироблення оптимальної митної політики країни⁹⁶.

У зв'язку із труднощами, викликаними застосуванням різноманітних класифікаційних принципів у основних міжнародних товарних номенклатурах, виникла необхідність вироблення єдиного міжнародного класифікатора, що міг би використовуватися в усіх країнах при оформленні учасниками міжнародних економічних зв'язків зовнішньоторговельних операцій на митницях, надавати можливість аналізувати зовнішню торгівлю з окремих товарів, товарних груп і позицій.

Чинна міжнародна система класифікації будується на основі Гармонізованої системи опису і кодування товарів (ГС), розробка якої розпочалася у 1970 р. і тривала понад десять років. Такий тривалий термін розроблення пояснюється тим, що нова номенклатура мала стати придатною як для митних, так і для статистичних цілей. Цю необхідність було продиктовано значним розширенням і ускладненням номенклатури товарів у міжнародній торгівлі за умов науково-технічного прогресу. Розробляючи класифікацію, необхідно було, з одного боку, найбільш повно охопити товари, що оберталися в міжнародній торгівлі, а з іншого – домогтися, аби опис і кодування товарів у класифікації краще відображали технологію їхнього виготовлення. Тому ще на етапі розробки

---

⁹⁶ Гребельник О. П. Митна справа: підруч. / О. П. Гребельник. – К.: Центр учбової літератури. – 2010. – С. 363.

Гармонізована система мислилась як багатоцільова товарна номенклатура, що відповідає одночасно потребам як митних, так статистичних органів, побудована на принципах максимально тісного зв'язку між зовнішньоторговельною і виробничою статистикою різних держав. Тому одним із головних принципів ГС став принцип обов'язкового зіставлення національних і міжнародних даних про зовнішню торгівлю тієї або іншої країни.

У процесі створення ГС розробники керувалися двома основними принципами зарахування товарів до груп:

1) товар повинен мати самостійну відмінну ознаку;

2) товар, що включається до системи, повинен бути цікавим хоча б для кількох країн. Для визначення цього моменту використовувалися дані міжнародної та національної статистики зовнішньої торгівлі різних країн.

У червні 1983 р. Рада митного співробітництва фактично завершила підготовчу роботу зі створення Гармонізованої системи. Паралельно з розробкою самої ГС проводилася підготовка міжнародної Конвенції з її використання. Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів складається з 20 статей⁹⁷. Товарна номенклатура є невід'ємною частиною Конвенції і наведена в додатку до неї, вона набула чинності з 1 січня 1988 р.

У Міжнародній конвенції про ГС установлено, що країни, які її застосовують, не можуть змінити класифікацію товарів і їх код у межах перших шести знаків. Таким чином, створюється основа для доволі точного опису товарів виходячи з їх об'єктивних характеристик, відображених у ГС. Наведені характеристики можуть бути ефективно використані митними органами при проведенні контролю за товарами, що переміщуються. Крім того, безумовне дотримання зазначеного підходу дозволяє значно зменшити кількість помилок при складанні зовнішньоторговельної документації, а також удосконалити обробку статистичних даних зовнішньоторговельного обігу в обороті різних країн.

Гармонізована система опису і кодування товарів (ГС) набула чинності з 1 січня 1988 р. До ГС входить близько 5 000 груп товарів; кожна група позначається шестизначним цифровим кодом. Структура шестизначного коду товару в номенклатурі ГС побудована за десятковою системою (використовуються арабські цифри). Перші дві цифри шестизначного коду означають товарну групу, перші чотири цифри –

---

⁹⁷ Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів від 14.06.1983: Міжнародний документ [Електронний ресурс] //Режим доступу з http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_079

товарну позицію, п'ята і шоста цифри – субпозицію відносно того самого товару.

ГС її в своїй зовнішньоекономічній діяльності використовують понад 200 країн на основі неї розроблено їхні національні товарні номенклатури, в тому числі для встановлення ставок мита.

В термінах ГС класифіковано більше 98% товарів міжнародної торгівлі. Останньою редакцією є ГС 2012 року.

ГС – це багатоцільовий класифікатор товарів, що є в обігу в міжнародній торгівлі. Використання Гармонізованої системи дало змогу:

- спростити складання комерційних і митних документів;
- полегшити їх комп'ютерну обробку;
- зменшити витрати на діловодство, класифікацію та облік зовнішньоторговельних вантажів за майже всіма параметрами (обсяг, вартість, країна призначення і под.);
- спростити збирання, облік і зіставлення даних щодо зовнішньої торгівлі, провести економічний аналіз, оскільки інформація, що знаходиться в різних документах на основі ГС, стала більш доступною і зрозумілішою;
- спростити облік тарифних поступок у СОТ.

На ГС базується Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД). УКТЗЕД відповідно Закону України від 19.09.2013 № 584-VII «Про Митний тариф України» з 1 січня 2014 базується на ГС 2012 року.

9.2. Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності: структура та особливості побудови

З метою забезпечення належного рівня участі України в міжнародних торговельно-економічних відносинах та наближення нормативно-правової бази України до системи загальновизнаних норм міжнародного права Указом Президента від 17.05.2002 р. № 466/2002 встановлено приєднатися до Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів з 2002 року⁹⁸.

УКТЗЕД складається на основі Гармонізованої системи опису та кодування товарів Всесвітньої митної організації (перші шість знаків

---

⁹⁸ Указ Президента України «Про приєднання України до Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів» від 17.05.2002 р., № 466/2002 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/466/2002>.

товарного коду) з урахуванням Комбінованої номенклатури Європейського Союзу сьомий та восьмий знаки товарного коду.

УКТЗЕД є товарною номенклатурою Митного тарифу України, затвердженого Законом України «Про Митний тариф України», що використовується для цілей тарифного та інших видів регулювання зовнішньоекономічної діяльності, ведення статистики зовнішньої торгівлі та здійснення митного оформлення товарів.

Для уникнення випадків неправильної класифікації товару в зовнішньоекономічних операціях УКТЗЕД складається з 3 взаємно застосовних функціональних компонентів (рис. 9.1)⁹⁹:

- текстового опису угруповань та їх цифрового позначення (коду) – безпосередньої номенклатури товарів;
- приміток до розділів і груп товарної номенклатури;
- основних правил інтерпретації класифікації товарів.

Рис. 9.1. Компонентна структура УКТЗЕД

З позиції текстового опису в УКТЗЕД товари систематизовано за розділами, групами, товарними позиціями, товарними підпозиціями, найменування і цифрові коди яких уніфіковано з Гармонізованою системою опису та кодування товарів. Для докладнішої товарної класифікації використовується сьомий, восьмий, дев'ятий та десятий знаки цифрового коду.

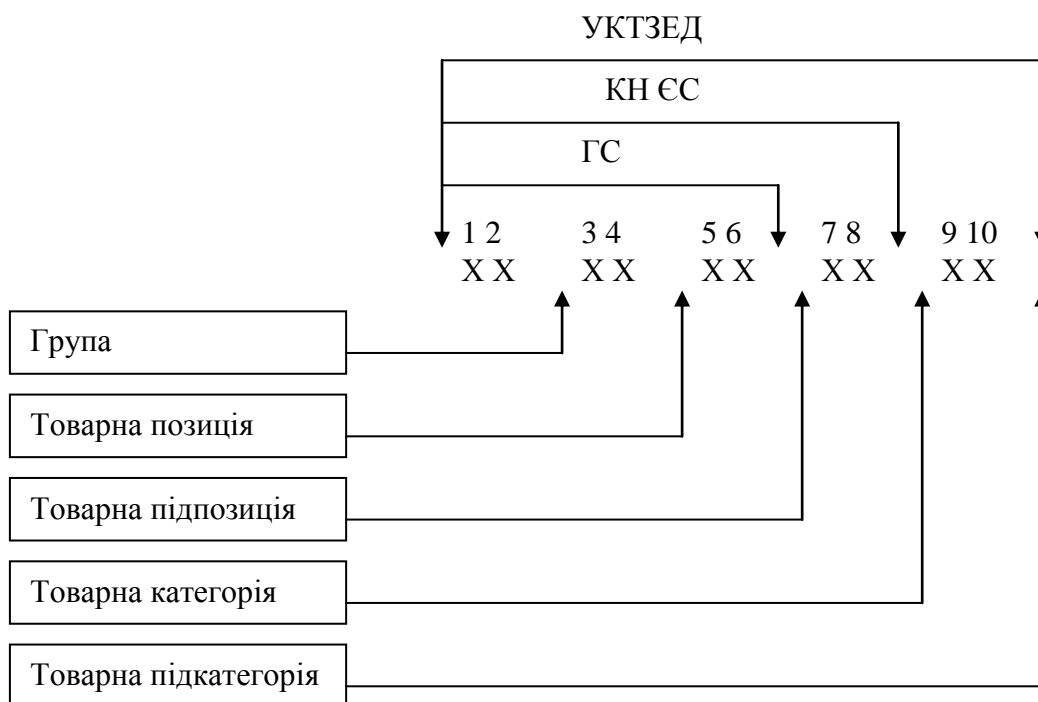
УКТЗЕД містить 21 розділ, 97 груп, 77 група – зарезервована на майбутнє (див. додаток К).

⁹⁹ Войтов С. Г. Класифікація товарів як інструмент митно-тарифного регулювання: аспект визначення і контролю / С. Г. Войтов // Актуальні проблеми економіки. – № 9(147). – 2013. – С. 42–48.

Код за УКТЗЕД є 10-значним. Структура десятизначного цифрового кодового позначення товарів в УКТ ЗЕД включає код групи (перші два знаки), товарної позиції (перші чотири знаки), товарної підпозиції (перші шість знаків), товарної категорії (перші вісім знаків), товарної підкатегорії (десять знаків) (рис. 9.2).

В код товару за УКТЗЕД закладена сукупність різних ознак, таких як матеріал виготовлення товару, ступінь його обробки, призначення, особливості конструювання, сезонність тощо. Крім того деталізація здійснюється за такі основними критеріями:

1. Товари діляться на групи так, щоб їх об'єднувала хоча б одна ознака
2. Товари групуються одночасно лише за однією ознакою.
3. Товари спочатку класифікують за більш загальними ознаками, а потім за більш конкретними.
4. Найважливішими класифікаційними ознаками промислових та продовольчих товарів є: сировина, харчова цінність, хімічний склад, вид товару, сорт і т. д.

Рис. 9.2. Структура коду товару в УКТ ЗЕД

В УКТЗЕД суворо дотримується принцип однозначного віднесення товарів до класифікаційних угруповань відповідно до приміток розділів, груп, конкретних товарних позицій, а також обумовлених правил інтерпретації УКТЗЕД, що мають юридичну силу.

Однозначне розуміння класифікаційних угруповань є не тільки перевагою УКТЗЕД, а її необхідною умовою при визначенні ставок мита та інших платежів, визначення режимів експорт-імпорту тих чи інших товарів, порівняння даних щодо зовнішньої торгівлі різних країн і проведення економіко-статистичного аналізу.

Тексти приміток до розділу і групи мають юридичне значення при класифікації товарів в УКТЗЕД. Ці примітки регулюють спірні ситуації не лише між матеріалом і функцією, коли необхідно оцінити, що є головним – матеріал, із якого зроблено товар, чи його функціональне призначення, але також і випадки різного ступеню обробки товарів. Таким чином примітки до розділу і групи дозволяють зробити чіткий розподіл між різними товарними позиціями та визначити їхні пріоритети при класифікації певних товарів

Більшість приміток стосуються розділів та груп. Проте в деяких випадках зустрічаються більш специфічні примітки, що стосуються безпосередньо товарних позицій, підпозицій чи підкатегорій.

Одна із функцій приміток до розділів та груп полягає в тому, що вони дають змогу провести чітку межу між різними товарними позиціями та визначити їх пріоритети. Існують примітки, що виключають конкретні товари з певних розділів, груп та товарних позицій і навпаки, вводять до них конкретні товари.

Ще однією з функцій приміток є визначення термінів, що дає можливість уникнути перевантаження текстів товарних позицій. Крім того, тлумачення певних термінів, які наведено у примітках, в деяких випадках допомагає ідентифікувати товар, що переміщується через митний кордон.

Третя функція приміток до розділів та груп полягає в тому, що подаються визначення особливостей класифікації деяких товарів.

Тобто, примітки допомагають правильно застосувати Основні правила інтерпретації УКТЗЕД.

Зазначимо також, що в УКТЗЕД використовуються різні розділові знаки, такі як кома, крапка з комою, двокрапка та дефіс, що мають свою інтерпретацію у товарній номенклатурі (наприклад, див. табл. 9.1).

Кома між двома частинами текстового опису групування свідчить про те, що характеристики товару, позначені після коми, стосуються виключно товару (товарів), найменування якого позначено перед комою.

Крапка з комою позначає розмежування товарів за різними ознаками (характеристиками), що об'єднані в одній товарній позиції або підпозиції.

Якщо в тексті є крапка з комою – це означає, що після цього знаку починається опис зовсім нового товару, а тому будь-яка характеристика певного товару, згадана до крапки з комою, не розповсюджується на товари, що вказані після цього знаку. Так само характеристики товарів, що наведені після крапки з комою, стосуються лише саме цих товарів.

Таблиця 9.1.

Витяг з Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності України¹⁰⁰

Код	Назва
04	Молоко та молочні продукти; яйця птиці; натуральний мед; їстівні продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені
0401	Молоко та вершки, незгущені та без додання цукру чи інших підсолоджувальних речовин:
0401 10	- з вмістом жирів не більш як 1 мас. %:
0401 10 10 00	- – у первинних упаковках, об'ємом нетто не більш як 2 л
0401 10 90 00	- – інші
0401 20	- з вмістом жирів понад 1 мас. %, але не більш як 6 мас. %:
	- – не більш як 3 мас. %:
0401 20 11 00	- – – у первинних упаковках, об'ємом нетто не більш як 2 л
0401 20 19 00	- – – інші
	- – понад 3 мас. %:
0401 20 91 00	- – – у первинних упаковках, об'ємом нетто не більш як 2 л
0401 20 99 00	- – – інші
0401 40	- з вмістом жиру більш як 6 мас. %, але не більш як 10 мас. %:
0401 40 10 00	- – у первинних упаковках, об'ємом нетто не більш як 2 л
0401 40 90 00	- – інші
0401 50	- з вмістом жиру більш як 10 мас. %:
	- – не більш як 21 мас. %:
0401 50 11 00	- – – у первинних упаковках, об'ємом нетто не більш як 2 л
0401 50 19 00	- – – інші
	- – понад 21 мас. %, але не більш як 45 мас. %:
0401 50 31 00	- – – у первинних упаковках, об'ємом нетто не більш як 2 л
0401 50 39 00	- – – інші
	- – понад 45 мас. %:
0401 50 91 00	- – – у первинних упаковках, об'ємом нетто не більш як 2 л
0401 50 99 00	- – – інші
0402	Молоко та вершки, згущені та з доданням цукру чи інших підсолоджувальних речовин:
0402 10	- у порошку, гранулах чи інших твердих видах, з вмістом жирів не більш як 1,5 мас. %:

¹⁰⁰ Закон України «Про Митний тариф України» від 19.09.2013 № 584-VII (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584%D0%B0-18/paran126#n126>.

Це положення стосовно тлумачення розділових знаків розповсюджується і на ті товарні позиції, в яких класифікація товарів ґрунтується на їх функціональній ознаці. Таким чином, необхідно пам'ятати, що після крапки з комою починається опис зовсім нових товарів.

Двокрапка означає продовження деталізації товарного групування на іншому рівні.

Використання в текстах найменувань різної кількості дефісів (від одного до дев'яти), з одного боку, зменшує обсяг товарної номенклатури, оскільки замість кожного дефіса мають повторюватися попередні фрази. З іншого боку, коротші фрази легше сприймаються людиною, що прискорює пошук потрібного коду товару. Разом з тим велика кількість дефісів потребує підвищеної уваги для правильного визначення класифікаційного угруповання. Кількість дефісів відповідає рівню групування. Різна кількість проставлених дефісів показує глибину деталізації й полегшує пошук відповідного текстового найменування товару за певним алгоритмом від меншого числа рисок (дефісів) до більшого. У деяких групуваннях товарної номенклатури наявні додаткові рівні деталізації, для яких не передбачений цифровий код, вони позначаються символами «-», «--», «---», проставленими перед текстовим описом.

9.3. Правила інтерпретації класифікації товарів за Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності

Невід'ємною складовою частиною товарної номенклатури ЗЕД є Основні правила інтерпретації класифікації товарів. Ці правила служать комплексним керівництвом для віднесення товару до певного класифікаційного угруповання.

Основні правила інтерпретації класифікації товарів містять шість правил.

Перші чотири правила регламентують порядок визначення товарної позиції (перші чотири знаки коду) та визначають порядок віднесення товару до певної товарної позиції.

П'яте правило стосується класифікації упаковки, футлярів, тари тощо.

Шосте правило застосовується після того, як визначено товарну позицію, і регулює віднесення товару до відповідних підпозицій, категорії та підкатегорії.

Застосовуються перші чотири правила виключно послідовно, переходячи від правила 1 до правила 2 (а), від правила 2 (а) до правила 2 (б) і так далі. Не можна застосовувати правило 3 (а), не застосувавши послідовно правила 1, 2 (а), 2 (б). Лише у випадку неможливості застосування попереднього правила при класифікації товару допускається застосування наступного. Шосте правило може бути застосовано при необхідності визначення угруповання в рамках визначеної товарної позиції.

Отже, класифікація товару в УКТ ЗЕД здійснюється за такими правилами:

1. Назви розділів, груп і підгруп наводяться лише для зручності користування УКТЗЕД; для юридичних цілей класифікація товарів в УКТЗЕД здійснюється виходячи з назв товарних позицій і відповідних приміток до розділів чи груп і, якщо цими назвами не передбачено іншого, відповідно до таких правил:

2. (а) будь-яке посилання в назві товарної позиції на будь-який виріб стосується також некомплектного чи незавершеного виробу за умови, що він має основну властивість комплектного чи завершеного виробу. Це правило стосується також комплектного чи завершеного виробу (або такого, що класифікується як комплектний чи завершений згідно з цим правилом), незібраного чи розібраного;

(б) будь-яке посилання в назві товарної позиції на будь-який матеріал чи речовину стосується також сумішей або сполук цього матеріалу чи речовини з іншими матеріалами чи речовинами. Будь-яке посилання на товар з певного матеріалу чи речовини розглядається як посилання на товар, що повністю або частково складається з цього матеріалу чи речовини. Класифікація товару, що складається більше ніж з одного матеріалу чи речовини, здійснюється відповідно до вимог правила 3.

3. У разі коли згідно з правилом 2 (б) або з будь-яких інших причин товар на перший погляд (*prima facie*) можна віднести до двох чи більше товарних позицій, його класифікація здійснюється таким чином:

(а) перевага надається тій товарній позиції, в якій товар описується конкретніше порівняно з товарними позиціями, де дається більш загальний його опис. Проте в разі коли кожна з двох або

більше товарних позицій стосується лише частини матеріалів чи речовин, що входять до складу суміші чи багатокomпонентного товару, або лише частини товарів, що надходять у продаж у наборі для роздрібної торгівлі, такі товарні позиції вважаються рівнозначними щодо цього товару, навіть якщо в одній з них подається повніший або точніший опис цього товару;

(b) суміші, багатокomпонентні товари, які складаються з різних матеріалів або вироблені з різних компонентів, товари, що надходять у продаж у наборах для роздрібної торгівлі, класифікація яких не може здійснюватися згідно з правилом 3 (a), повинні класифікуватися за тим матеріалом чи компонентом, який визначає основні властивості цих товарів, за умови, що цей критерій можна застосувати;

(c) товар, класифікацію якого не можна здійснити відповідно до правила 3 (a) або 3 (b), повинен класифікуватися в товарній позиції з найбільшим порядковим номером серед номерів товарних позицій, що розглядаються.

4. Товар, який не може бути класифікований згідно з вищезазначеними правилами, класифікується в товарній позиції, яка відповідає товарам, що найбільше подібні до тих, що розглядаються.

5. На додаток до наведеного до зазначених нижче товарів застосовуються такі правила:

(a) футляри для фотоапаратів, музичних інструментів, зброї, креслярського приладдя, прикрас та подібні вироби, які мають спеціальну форму і призначені для зберігання відповідних виробів або набору виробів, придатні для тривалого використання разом з виробами, для яких вони призначені, класифікуються разом з упакованими в них виробами. Це правило не поширюється на тару (упаковку), що становить разом з виробом одне ціле і надає останньому істотно іншої властивості;

(b) відповідно до правила 5 (a) тару (упаковку) разом з товарами, які в ній містяться, слід класифікувати разом з цими товарами, якщо вона належить до такого типу тари (упаковки), яка зазвичай використовується для упакування цих товарів. Це положення є необов'язковим, якщо ця тара (упаковка) придатна для повторного використання.

6. Для юридичних цілей класифікація товарів у товарних підпозиціях, товарних категоріях і товарних підкатегоріях здійсню-

ється відповідно до назви останніх, а також приміток, які їх стосуються, з урахуванням певних застережень (*mutatis mutandis*), положень вищезазначених правил за умови, що порівнювати можна лише назви одного рівня деталізації. Для цілей цього правила також можуть застосовуватися відповідні примітки до розділів і груп, якщо в контексті не зазначено інше.

З метою забезпечення єдиного тлумачення і застосування УКТЗЕД в Україні запроваджено Пояснення до УКТЗЕД, затверджені Наказом ДФС України від 09.06.2015 № 401 «Про затвердження Пояснень до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності»¹⁰¹. Пояснення та перехідні таблиці до УКТЗЕД оприлюднюються на офіційному веб-сайті ДФС України. Також на офіційному веб-сайті ДФС України оприлюднюються знеособлено рішення про визначення коду товару згідно з УКТЗЕД, опубліковуються методичні рекомендації та інші роз'яснення з питань класифікації товарів згідно з УКТЗЕД

9.4. Ведення митними органами Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності

Відповідно до Митного кодексу України функції з ведення УКТЗЕД здійснюються митними органами.

Ведення УКТ ЗЕД передбачає:

- 1) відстеження та облік змін і доповнень до Гармонізованої системи опису та кодування товарів, пояснень та інших рішень щодо її тлумачення, що приймаються Всесвітньою митною організацією;
- 2) підготовку пропозицій щодо внесення змін до УКТ ЗЕД;
- 3) деталізацію УКТ ЗЕД на національному рівні та введення додаткових одиниць виміру;
- 4) забезпечення однакового застосування всіма митними органами правил класифікації товарів;
- 5) прийняття рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТ ЗЕД у складних випадках;

---

¹⁰¹ Наказ Державної фіскальної служби України «Про затвердження Пояснень до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності» від 09.06.15 № 401 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/63754.html>.

б) розроблення пояснень і рекомендацій до УКТ ЗЕД та забезпечення їх опублікування;

7) своєчасне ознайомлення суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності з рішеннями та інформацією (крім тих, що є конфіденційними) щодо питань класифікації товарів та про застосування УКТ ЗЕД;

8) здійснення інших функцій, необхідних для ведення УКТ ЗЕД.

Для виконання функцій з ведення УКТЗЕД митний орган має право:

1) одержувати в установленому порядку від центральних органів виконавчої влади необхідну інформацію;

2) залучати фахівців центральних органів виконавчої влади та наукових установ до роботи з ведення УКТЗЕД.

Ведення УКТЗЕД здійснюється відповідно до Порядку ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності¹⁰².

Пропозиції щодо внесення змін до УКТЗЕД у зв'язку із змінами, що вносяться Всесвітньою митною організацією до Гармонізованої системи, а також Європейським Союзом до Комбінованої номенклатури, надсилаються Державною фіскальною службою України (ДФС України) до Мінфіну для їх опрацювання та подання Мінекономрозвитку з метою врахування під час підготовки пропозицій щодо внесення змін до Митного тарифу України.

За поданням центральних органів виконавчої влади ДФС України приймає рішення щодо можливості деталізації товарів в УКТЗЕД на національному рівні з урахуванням загальноприйнятих правил класифікації товарів у Гармонізованій системі. Така деталізація проводиться на рівні дев'ятого і десятого знаків товарного коду з метою забезпечення захисту національного товаровиробника шляхом вжиття заходів з тарифного та інших видів регулювання зовнішньоекономічної діяльності та вдосконалення статистичного обліку.

Рішення щодо можливості деталізації товарів приймається на підставі інформації, яка надається ДФС України центральними органами виконавчої влади і містить:

1) обґрунтування потреби проведення деталізації товарів в УКТЗЕД на національному рівні;

2) код товару, що деталізується на національному рівні, згідно з УКТЗЕД;

---

¹⁰² Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 21 травня 2012 р. № 428 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/428-2012-%D0%BF>.

3) текстовий опис товарів, для яких в УКТЗЕД виділяються окремі коди;

4) відомості про походження, склад, призначення, галузь використання товару тощо;

5) характерні ознаки, які відрізняють товар, що деталізується на національному рівні, від інших подібних товарів.

До зазначеної інформації додається нормативно-технічна документація на товар з визначенням показників, за якими проводиться ідентифікація товару, що деталізується на національному рівні.

Якщо ДФС України визнано можливим проведення деталізації товарів, у рішенні щодо можливості деталізації товарів зазначаються:

1) коди товарів, що деталізовані на національному рівні, згідно з УКТЗЕД;

2) текстовий опис товарів, що деталізовані на національному рівні;

3) додаткова примітка України стосовно класифікації товарів, що деталізовані на національному рівні (у разі потреби);

4) одиниці виміру та обліку товарів, що деталізовані на національному рівні.

Якщо ДФС України визнано неможливим проведення деталізації, у рішенні щодо можливості деталізації товарів зазначається відповідне обґрунтування.

Рішення щодо можливості деталізації товарів доводиться до відома центрального органу виконавчої влади, який ініціював подання про проведення деталізації товарів, для підготовки пропозицій щодо внесення змін до Митного тарифу України.

Пояснення до УКТЗЕД розробляються та затверджуються ДФС України з урахуванням змін, які вносяться Всесвітньою митною організацією до пояснень до Гармонізованої системи та Європейським Союзом до пояснень до Комбінованої номенклатури. У разі потреби ДФС України розробляє пояснення до кодів товарів, що деталізовані на національному рівні.

ДФС України розробляє та затверджує перехідні таблиці до УКТЗЕД з урахуванням перехідних таблиць до Гармонізованої системи та Комбінованої номенклатури.

9.5. Класифікаційна робота митних органів

Окрім ведення самої Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, митні органи класифікують товари, тобто відносять товари до класифікаційних груп, зазначених в УКТЗЕД.

Класифікація товару – визначення коду товару відповідно до вимог Основних правил інтерпретації УКТЗЕД, передбачених Законом України «Про Митний тариф України», з урахуванням Пояснень до УКТЗЕД, рішень Комітету з Гармонізованої системи опису та кодування товарів Всесвітньої митної організації, методичних рекомендацій щодо класифікації окремих товарів згідно з вимогами УКТЗЕД до початку переміщення товару через митний кордон України, під час митного оформлення та після завершення митного оформлення¹⁰³

Порядок роботи митних органів під час здійснення контролю правильності класифікації товарів, прийняття попередніх рішень про класифікацію товарів та рішень про визначення коду товару, здійснення митних процедур, пов'язаних з контролем правильності класифікації товарів при митному контролі та оформленні товарів, що переміщуються через митний кордон України тощо визначається Порядком роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України затвердженого Наказом Міністерства фінансів України 30.05.2012 № 650.

Декларант або уповноважена ним особа класифікує товари згідно з УКТЗЕД при їх декларуванні.

Уповноважені посадові особи митного органу здійснюють контроль правильності класифікації товарів під час проведення митних формальностей при митному оформленні товарів. Обсяг контролю, достатнього для забезпечення додержання правил класифікації товарів при митному оформленні, визначається на основі результатів застосування системи управління ризиками.

Під час проведення процедур митного контролю та оформлення товарів посадова особа митного органу здійснює контроль правильності класифікації товарів через прийняття та реєстрацію рішення про визначення коду товару.

---

¹⁰³ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України» від 30.05.2012 № 650 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1085-12>.

Рішення про визначення коду товару – документ установленної форми, який оформлюється посадовими особами митних органів, уповноваженими здійснювати контроль правильності класифікації товарів у разі необхідності прийняття рішення про класифікацію товарів¹⁰⁴.

Рішення приймається за результатами класифікації товарів згідно з УКТЗЕД у разі необхідності зміни задекларованого коду товару згідно з УКТЗЕД, у тому числі за результатами спрацювання автоматизованої системи аналізу та управління ризиками у складних випадках митних формальностей.

Рішення митних органів щодо класифікації товарів для митних цілей є обов'язковими. Такі рішення оприлюднюються у встановленому законодавством порядку. У разі незгоди з рішенням митного органу щодо класифікації товару декларант або уповноважена ним особа має право оскаржити це рішення до органу вищого рівня або до суду

У разі самотійного виявлення уповноваженою посадовою особою митного органу (далі – посадова особа митного органу) порушення правил класифікації товарів під час проведення контролю правильності класифікації товарів, задекларованих у митних деклараціях, поданих до митного оформлення, посадовою особою митного органу вноситься відмітка за допомогою автоматизованої системи митного оформлення (АСМО) про прийняття до виконання відповідної митної формальності щодо проведення контролю правильності класифікації товарів та в разі потреби прийняття рішення щодо класифікації товару (далі – Рішення).

Рішення, прийняте митним органом, оформляється за допомогою програмно-інформаційного комплексу «Інспектор-2006» ЄАІС за встановленою формою (рис. 9.3), підписується уповноваженою посадовою особою митного органу, з проставленням на ньому відбитка номерного штампа «Правильність класифікації перевірено», а також керівником відділу та реєструється в Журналі Рішень.

---

¹⁰⁴ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України» від 30.05.2012 № 650 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1085-12>.

ДЕРЖАВНА МИТНА СЛУЖБА УКРАЇНИ

(митний орган)

(відділ митних платежів (ВМП) або підрозділ митного оформлення (ПМО) чи митний пост)

РІШЕННЯ

про визначення коду товару

від "___" _____ року № КТ-_____

Запит ПМО чи митного поста: від "___" _____ року N _____

1. Перелік поданих до розгляду документів:

Назва документа	Номер документа	Дата

2. Дані, за якими задекларовано товар, у тому числі дані граф 31 та 33 митної декларації (далі – МД):

Опис товару, у тому числі графа 31 МД	Код товару, у тому числі графа 33 МД

3. Документи, якими керувалися під час прийняття Рішення:

4. Висновок:

Опис товару	Код товару

Керівник ВМП або ПМО чи митного поста (інша уповноважена особа) _____ (підпис) _____ (П. І. Б.)

Виконавець _____ (посада) _____ (підпис) _____ (П. І. Б.)
М. П.

_____ (підпис) _____ (П. І. Б. декларанта, який отримав Рішення) _____ (дата отримання (чч/мм/рр))

Рис. 9.3. Форма Рішення про визначення коду товару¹⁰⁵

¹⁰⁵ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України» від 30.05.2012 № 650 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1085-12>.

Номер реєстрації Рішення заноситься таким чином¹⁰⁶:

«КТ-*****_****_****»,

де «КТ» – скорочена назва Рішення;

«*****» – дев'ятизначний код митного органу згідно з класифікатором;

«****» – порядковий номер Рішення відповідно до нумерації в Журналі Рішень;

«****» – поточний рік.

Протягом наступного робочого дня після оформлення Рішення його електронна копія вноситься посадовою особою митного органу до бази даних «Класифікаційні рішення» програми «Інспектор 2006» ЄАІС та до центральної бази даних ЄАІС.

Контроль правильності класифікації товарів здійснюється шляхом перевірки відповідності:

– опису товару в митній декларації процедурі декларування згідно з вимогами Митного Кодексу;

– відомостей про товар та коду товару згідно з УКТЗЕД, заявлених у митній декларації, відомостям про товар (найменування, опис, визначальні характеристики для класифікації товарів тощо), зазначеним у наданих для митного контролю документах, шляхом перевірки дотримання вимог Основних правил інтерпретації УКТЗЕД, з врахуванням Пояснень до УКТЗЕД;

– заявленого коду товару відомостям, наведеним у базі даних «Класифікаційні рішення» програми «Інспектор 2006» ЄАІС. При цьому така відповідність поділяється на три категорії:

а) ідентичні товари (класифікація товару згідно з УКТЗЕД проводиться без додаткових процедур контролю);

б) подібні (аналогічні) товари (перевіряється відповідність характеристик товару критеріям, визначальним для класифікації товару згідно з УКТЗЕД за наведеними характеристиками товару в Рішенні);

в) товари, які не підпадають під вимоги підпунктів «а» та «б», але мають схожі:

– характеристики, які є визначальними для класифікації товару;

---

¹⁰⁶ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України» від 30.05.2012 № 650 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1085-12>.

– призначення або принцип дії яких є основним для класифікації товару;

– перевірки відповідності заявленого опису товару та коду товару згідно з УКТЗЕД відомостям, наведеним у попередньому рішенні про класифікацію товару згідно з УКТЗЕД (ПРК), у разі якщо до митного контролю та митного оформлення разом з пакетом документів надається ПРК.

У разі неможливості однозначно перевірити правильність класифікації товару на підставі задекларованих відомостей декларант або уповноважена ним особа письмово повідомляється про необхідність надання додаткових документів чи відомостей, необхідних для підтвердження задекларованого ним коду товару згідно з УКТЗЕД. Строк надання додаткових документів чи відомостей не повинен перевищувати 10 календарних днів.

У разі відмови у наданні декларантом або уповноваженою ним особою додаткових документів чи відомостей посадовою особою митного органу здійснюються митні формальності за наявними документами та відомостями з використанням довідкової інформації. При проведенні цих митних формальностей або підтверджується код товару, або надається відмова в митному оформленні та за наявності достатньої інформації вноситься Рішення.

Строк прийняття Рішення про класифікацію товару не повинен перевищувати 10 календарних днів. За умови необхідності залучення спеціалізованого митного органу з питань експертного забезпечення або іншої експертної установи (організації) загальний строк прийняття Рішення не повинен перевищувати 30 календарних днів.

Рішення приймається посадовими особами митних органів, уповноваженими здійснювати контроль класифікації товару на підставі встановлених характеристик товару, які є визначальними для класифікації товару, згідно з Основними правилами інтерпретації УКТЗЕД.

У разі незгоди з Рішенням декларант або уповноважена ним особа має право оскаржити керівнику митного органу або у суді.

Митний орган відкликає прийняте ним Рішення, якщо воно:

– було прийняте на підставі поданих заявником недостовірних документів, наданої ним недостовірної та/або неповної інформації, що суттєво вплинуло на характер цього Рішення;

– суперечить законодавству України з питань митної справи внаслідок змін у ньому;

– прийнято з порушенням вимог УКТЗЕД.

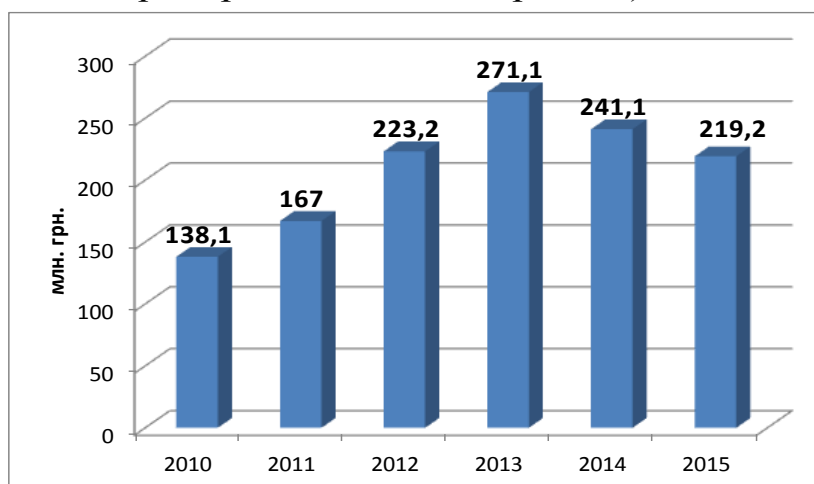
За потреби може вноситись нове Рішення. Для відкриття Рішення ВМП готує службову записку керівнику митного органу з обґрунтуванням причин необхідності відкриття Рішення.

Протягом наступного робочого дня після відкриття Рішення посадова особа митного органу вносить запис про дату його відкриття до бази даних «Класифікаційні рішення» програми «Інспектор 2006» ЄАІС та до центральної бази даних ЄАІС.

У разі виявлення після митного оформлення товарів порушення правил класифікації товарів митний орган має право самостійно класифікувати такі товари за результатами проведення документальної перевірки з дотриманням вимог законодавства України з питань державної митної справи в порядку, визначеному Митним кодексом України.

Митні органи застосовують штрафи та інші санкції за несплату митних платежів та за інші порушення, виявлені у зв'язку з неправильною класифікацією товарів.

Щодо забезпечення митними органами контролю за правильністю класифікації товарів згідно з УКТЗЕД та недопущення втрат обов'язкових митних платежів до державного бюджету, то додаткові надходження до бюджету за рахунок класифікаційної роботи митних органів у 2014 році, порівняно з 2013 р. зменшилися на 11,1 відс. (241,1 млн. грн. проти 271,1 млн. грн.) (рис. 9.4.). Однак до 2013 року спостерігається зростаюча тенденція. Додаткові надходження до бюджету за рахунок класифікаційної роботи у 2015 році, у порівнянні з 2014 р. зменшилися на 9,1 відс. (219,2 млн. грн. проти 241,1 млн. гривень)¹⁰⁷.

Рис. 9.4. Надходження від контролю за правильністю класифікації товарів згідно з УКТЗЕД (млн. грн.) за 2010–2015 рр.

Примітка. Побудовано на основі даних ДФС України.

¹⁰⁷ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2014 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2015. – 71 с.[Електронний ресурс] //Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/166710.html>.

Протягом 2014 року класифікаційними підрозділами митних органів прийнято 1967 класифікаційних рішень, за їх результатами класифіковано 3309 товарів¹⁰⁸. Порівнянно з 2013 роком кількість прийнятих класифікаційних рішень зменшилась на 12,7 відс., кількість класифікованих товарів – на 10,3 відсотка.

Протягом 2015 року прийнято 2486 класифікаційних рішень, за їх результатами класифіковано 4538 товарів¹⁰⁹. У 2015 опрацьовано 563 звернення юридичних осіб щодо винесення попередніх класифікаційних рішень та прийнято 414 попередніх класифікаційних рішень на товари, що плануються суб'єктами ЗЕД до переміщення через митний кордон України.

9.6. Порядок прийняття попередніх рішень про класифікацію товару

Згідно МКУ за письмовими зверненнями декларантів або уповноважених ними осіб митні органи приймають попередні рішення щодо застосування окремих положень законодавства України з питань державної митної справи. Такі рішення виносяться до початку переміщення товарів через митний кордон України.

Попереднє рішення є обов'язковим для виконання будь-яким митним органом.

Попередні рішення можуть прийматися зокрема і з питань класифікації товарів (у тому числі комплектних об'єктів (КО), що постачаються в розібраному стані декількома партіями протягом тривалого періоду) згідно з УКТЗЕД.

Порядок прийняття попередніх рішень про класифікацію товару затверджено наказом Міністерства фінансів України від 30.05.2012 № 650 «Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України».

---

¹⁰⁸ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2014 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2015. – 71 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/166710.html>.

¹⁰⁹ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2015 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2016. – 96 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf>.

Попереднє рішення про класифікацію товару згідно з УКТЗЕД (ПРК) – документ установленної форми, який приймається митним органом, за результатами розгляду звернення декларанта або уповноваженої ним особи¹¹⁰.

ПРК виносяться митними органами стосовно товарів, які є об'єктом зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), у тому числі стосовно КО.

ПРК видається декларанту або уповноваженій ним особі та діє протягом трьох років з дня його прийняття, якщо факти та умови, на основі яких було прийнято це рішення, залишатимуться незмінними.

Після закінчення строку дії ПРК втрачає чинність, що не перешкоджає декларанту або уповноваженій ним особі звернутися з новим зверненням про прийняття ПРК.

З метою одержання ПРК декларант або уповноважена ним особа подає (надсилає) до митного органу письмове звернення про прийняття попереднього рішення про класифікацію та кодування товару щодо одного найменування (артикула) товару.

До звернення декларанта або уповноваженої ним особи додаються:

- зовнішньоекономічний договір (контракт) або інший документ, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту);
- технічні умови, технологічні схеми виготовлення товару (за наявності);
- фотографії, креслення товару (за наявності);
- дозволи й сертифікати уповноважених державних органів (за наявності);
- специфікації, каталоги та паспортні дані про товар виробника (за наявності);
- сертифікати походження товару, дозволи, маркувальні етикетки (за наявності);
- зразки товарів (за наявності).

Документи подаються у вигляді оригіналів або їх копій. Якщо оригінали документів складені мовою, відмінною від української або офіційної мови митних союзів, членом яких є Україна, то декларант або уповноважена ним особа забезпечує їх переклад українською мовою.

---

¹¹⁰ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України» від 30.05.2012 № 650 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1085-12>.

Реєстрація звернення відбувається в день його фактичного отримання митним органом.

Звернення декларанта або уповноваженої ним особи про прийняття ПРК, що надійшло до митного органу, реєструється у встановленому порядку в журналі реєстрації та обліку звернень про прийняття ПРК (табл. 9.2.).

Таблиця 9.2.

Форма Журналу реєстрації та обліку звернень про прийняття ПРК¹¹¹

№ з/п	Вхідний номер та дата звернення	Заявник (П.І.Б.)	Найменування митного органу	Короткий зміст звернення (заявлений код, назва товару)	Визначений код, назва товару	Номер та дата ПРК, прізвище та ініціали посадової особи	Обґрунтування видачі ПРК (основне правило (правила) інтерпретації, яке використане для класифікації товару)	Примітка
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Строк прийняття ПРК становить 30 календарних днів з дня отримання митним органом відповідного звернення. Цей строк може бути продовжений керівником митного органу або особою, яка виконує його обов'язки, але не більше ніж на 15 календарних днів, про що повідомляється особі, яка подала звернення письмово або в електронному вигляді, до закінчення 30-денного строку із зазначенням причин.

У разі неподання декларантом або уповноваженою ним особою разом зі зверненням всіх необхідних документів та відомостей для прийняття ПРК строк прийняття ПРК відраховується з дати подання декларантом або уповноваженою ним особою всіх документів, яких бракувало. При цьому декларанту або уповноваженій ним особі надається письмове або електронне повідомлення про необхідність подання додаткових документів у строк не пізніше 15 календарних днів з дня отримання звернення.

У разі ненадання декларантом або уповноваженою ним особою передбачених законодавством документів чи відомостей або встановлення

¹¹¹ Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України» від 30.05.2012 № 650 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1085-12>.

факту здійснення розгляду іншим митним органом звернення цього декларанта або уповноваженої ним особи щодо ідентичного товару митний орган відмовляє у розгляді звернення з обґрунтуванням причин, що стали підставою для відмови в прийнятті ПРК, з поверненням проб і зразків товару (у разі їх подання).

Відмова в розгляді звернення не перешкоджає повторному зверненню декларанта або уповноваженої ним особи за умови усунення причин, що були підставою для відмови.

Посадова особа митного органу перевіряє в базі даних ЄАІС наявність ПРК або Рішень на ідентичні, аналогічні або подібні товари до зазначених декларантом або уповноваженою ним особою відомостей у зверненні.

Наявність ПРК перевіряється за допомогою програмно-інформаційного комплексу «Реєстр попередніх рішень щодо класифікації та кодування товарів в УКТЗЕД» ЄАІС

Якщо митним органом раніше було прийнято Рішення стосовно товару, що є об'єктом зовнішньоекономічного договору (контракту) або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість договору (контракту), декларанта або уповноваженої ним особи і таке Рішення не змінено і не скасовано, а також якщо факти та умови, на основі яких було прийнято Рішення, залишаються незмінними, то ПРК не надається, крім випадків, коли розглядається надання ПРК на комплектних об'єктах.

Інформація про прийнятті митними органами ПРК, за винятком інформації, що є конфіденційною, оприлюднюється ДФС України.

ПРК оформлюється на бланку митного органу за встановленою формою (див. табл. 9.3). Оригінал ПРК видається (направляється) декларанту або уповноваженій ним особі, копія залишається в митному органі, який його видав.

Відсутність ПРК не є підставою для відмови в митному оформленні, крім випадків, коли до митного оформлення надається комплектний об'єкт (КО).

Оригінал ПРК та його копія подаються декларантом або уповноваженою ним особою до митного органу одночасно з документами для митного оформлення товару, відомості про який наведені у цьому ПРК.

Посадова особа митного органу після звірення копії ПРК з оригіналом повертає оригінал декларанту або уповноваженій ним особі. Копія ПРК залишається в митному органі.

Форма попереднього рішення про класифікацію та кодування товару згідно з УКТЗЕД¹¹²

ПОПЕРЕДНЄ РІШЕННЯ про класифікацію та кодування товару згідно з УКТЗЕД		
1. Найменування митного органу	2. Реєстраційний номер	
3. Заявник	4. Дата видачі (число, місяць, рік)	
	5. Код товару згідно з УКТЗЕД	
6. Назва товару		
7. Відомості про товар, необхідні для класифікації		
8. Обґрунтування видачі попереднього рішення		
9. Підпис керівника (заступника керівника) митного органу		
_____	_____	_____
(посада)	(підпис)	(ініціали та прізвище)
Виконавець: _____		
(П.І.Б.)		

При митному оформленні митні органи проводять ідентифікацію товару з метою встановлення відповідності його характеристик відомостям про товар, наведеним у ПРК.

У разі встановлення факту невідповідності товару відомостям, наведеним у ПРК, митним органом, яким виявлено невідповідність, надається інформація про цей факт митному органу, який видав ПРК, після чого приймається рішення щодо митного оформлення пред'явленого товару згідно із законодавством України.

Митний орган, який видав ПРК, відкликає таке ПРК

У разі втрати оригіналу ПРК митний орган, який його видав, за вмотивованим зверненням видає декларанту або уповноваженій ним особі дублікат ПРК.

Видача дублікату здійснюється протягом 10 днів з дати подання заяви на підставі відомостей, які зберігаються в справах митного органу,

¹¹² Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України» від 30.05.2012 № 650 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1085-12>.

який його видав. На дублікаті ПРК проставляються дата та номер оригіналу, замість якого він виданий. При цьому над реєстраційним номером зазначається слово: «ДУБЛІКАТ».

Відмітка про видачу дубліката ПРК вноситься до Реєстру ПРК ЄАІС протягом наступного робочого дня після оформлення дубліката ПРК.

Строк дії дубліката ПРК не може перевищувати строку дії ПРК, замість якого він виданий.

Видавати дублікати ПРК має право лише митний орган, який видав оригінал (або його правонаступник).

У 2014 році опрацьовано 837 звернень юридичних осіб щодо винесення попередніх класифікаційних рішень та прийнято 401 попереднє класифікаційне рішення на товари, що плануються суб'єктами ЗЕД до переміщення через митний кордон України, а також 163 попередніх класифікаційних рішень щодо класифікації комплектних об'єктів¹¹³.

Питання для самоперевірки.

- 1. Розкрийте значення класифікації і кодування товарів у митному адмініструванні.*
- 2. Що таке Гармонізована система опису та кодування товарів?*
- 3. Які функції виконує Гармонізована система опису та кодування товарів?*
- 4. Який державний орган і яким чином здійснює ведення УКТЗЕД?*
- 5. Охарактеризуйте правила інтерпретації класифікації товарів в УКТЗЕД.*
- 6. Охарактеризуйте структуру коду УКТЗЕД.*
- 7. Розкрийте значення в УКТЗЕД знаків пунктуації.*
- 8. Розкрийте сутність поняття «класифікація товару».*
- 9. У який спосіб та ким здійснюється контроль правильності класифікації товарів?*
- 10. Охарактеризуйте порядок отримання декларантом попереднього рішення про класифікацію товару згідно з УКТЗЕД.*

Тестові завдання

1. Товарна номенклатура Митного тарифу України, що використовується для цілей тарифного та інших видів регулювання зовнішньоекономічної діяльності, ведення статистики зовнішньої торгівлі та здійснення митного оформлення товарів:

- А) Гармонізована система класифікації та кодування товарів;*
- Б) Комбінована номенклатура ЄС;*
- В) Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності;*
- Г) Українська класифікація видів економічної діяльності.*

---

¹¹³ Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2014 рік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/166710.html>.

2. Гармонізована система опису і кодування товарів (ГС) деталізується до:

- А) четвертого знаку коду;*
- Б) шостого знаку коду;*
- В) восьмого знаку коду;*
- Г) десятого знаку коду.*

3. В УКТ ЗЕД деталізація здійснюється до:

- А) четвертого знаку коду;*
- Б) шостого знаку коду;*
- В) восьмого знаку коду;*
- Г) десятого знаку коду.*

4. Структура цифрового кодового позначення товарів в УКТЗЕД включає:

А) код групи (перші два знаки), товарної позиції (перші чотири знаки), товарної підпозиції (перші шість знаків), товарної категорії (перші вісім знаків), товарної підкатегорії (десять знаків);

Б) код групи (перші два знаки), товарної позиції (перші чотири знаки), товарної категорії (перші шість знаків);

В) код групи (перші два знаки), товарної позиції (перші чотири знаки), товарної категорії (перші шість знаків), товарної підкатегорії (перші вісім знаків);

Г) розділи (перші два знаки), код групи (перші чотири знаки), товарної позиції (перші шість знаків), товарної підпозиції (перші вісім знаків), товарної категорії (десять знаків).

5. Гармонізована система опису і кодування товарів (ГС) набула чинності з:

- А) 1 січня 1983 року;*
- Б) 1 січня 1988 року;*
- В) 1 січня 1995 року;*
- Г) 1 січня 2012 року.*

6. Яку кількість правил містять Основні правила інтерпретації класифікації товарів до УКТЗЕД?

- А) 4;*
- Б) 6;*
- В) 10;*
- Г) 21.*

7. Яке з Основних правил інтерпретації класифікації товарів до УКТЗЕД стосується класифікації упаковки та тари?

- А) 1;*
- Б) 2;*
- В) 4;*
- Г) 5.*

8. Який державний орган здійснює ведення УКТЗЕД?

- А) Міністерство фінансів України;
- Б) Міністерство економічного розвитку і торгівлі;
- В) Державна фіскальна служба України;
- Г) Державна служба стандартизації, сертифікації та класифікації України.

9. Контроль правильності класифікації товарів здійснюється:

- А) під час проведення процедур митного контролю та оформлення товарів через прийняття та реєстрацію рішення про визначення коду товару;
- Б) до початку митного контролю;
- В) після завершення митного оформлення;
- Г) при декларуванні товарів декларантом.

10. Строк прийняття Рішення про класифікацію товару:

- А) здійснюється на протязі 1 доби;
- Б) не повинен перевищувати 1 календарного дня;
- В) не повинне перевищувати 5 робочих днів;
- Г) не повинен перевищувати 10 календарних днів.

11. Попереднє рішення про класифікацію товару діє:

- А) протягом 2-х місяців з дати його винесення;
- Б) протягом 6-ти місяців з дати його винесення;
- В) протягом 1-го року з дати його винесення;
- Г) протягом 3-ох років з дати його винесення.

12. Попереднє рішення про класифікацію товару є:

- А) обов'язковими для виконання тим митним органом, який його видав;
- Б) обов'язковими для виконання будь-яким митним органом;
- В) обов'язковими для виконання митним органом в зоні діяльності якого зареєстрований заявник попереднього рішення;
- Г) не обов'язковими для виконання митним органом.

13. Строк прийняття попереднього рішення про класифікацію товару становить:

- А) 10 календарних днів з дня отримання митним органом відповідного звернення;
- Б) 20 календарних днів з дня отримання митним органом відповідного звернення;
- В) 30 календарних днів з дня отримання митним органом відповідного звернення;
- Г) 60 календарних днів з дня отримання митним органом відповідного звернення.

14. Яка з причин не є умовою, за якої митний орган може відкликати прийняте ним Рішення про класифікацію товару:

- А) вимагає залучення спеціалізованого митного органу з питань експертного забезпечення або іншої експертної установи (організації);
- Б) було прийняте на підставі поданих заявником недостовірних документів, наданої ним недостовірної та/або неповної інформації, що суттєво вплинуло на характер цього Рішення;
- В) суперечить законодавству України з питань митної справи внаслідок змін у ньому;
- Г) прийнято з порушенням вимог УКТЗЕД.

15. Деталізації товарів в УКТЗЕД на національному рівні з урахуванням загальноприйнятих правил класифікації товарів у ГС здійснюється на рівні:

- А) сьомого і восьмого знаків товарного коду;*
- Б) восьмого і дев'ятого знаків товарного коду;*
- В) дев'ятого і десятого знаків товарного коду;*
- Г) десятого знаку товарного коду.*

16. Ведення УКТЗЕД не передбачає:

А) відстеження та облік змін і доповнень до Гармонізованої системи опису та кодування товарів, пояснень та інших рішень щодо її тлумачення, що приймаються Всесвітньою митною організацією;

Б) підготовку пропозицій щодо внесення змін до УКТ ЗЕД;

В) розроблення пояснень і рекомендацій до УКТ ЗЕД та забезпечення їх опублікування;

Г) встановлення штрафів і санкцій за неправильну класифікацію товару.

17. Який розділовий знак між двома частинами текстового опису групування свідчить про те, що характеристики товару, позначені після нього, стосуються виключно товару (товарів), найменування якого позначено перед цим розділовим знаком?

А) дефіс;

Б) кома;

В) крапка з комою;

Г) двокрапка.

18. Який розділовий знак позначає розмежування товарів за різними ознаками (характеристиками), що об'єднані в одній товарній позиції або підпозиції?

А) дефіс;

Б) кома;

В) крапка з комою;

Г) двокрапка.

19. Яке офіційне видання використовується для забезпечення єдиного тлумачення і застосування УКТЗЕД в Україні:

А) Основні правила інтерпретації класифікації товарів до УКТЗЕД;

Б) Пояснення до УКТЗЕД;

В) Примітки до розділів і груп в УКТЗЕД;

Г) Перехідні положення від ГС до УКТЗЕД.

20. Обсяг контролю, достатнього для забезпечення дотримання правил класифікації товарів при митному оформленні, визначається:

А) уповноваженою посадовою особою митного органу, що здійснює митне оформлення товару;

Б) у рішенні про визначення коду товару;

В) на основі результатів застосування системи управління ризиками;

Г) уповноваженою посадовою особою митного органу, що здійснює контроль класифікації товару.

РОЗДІЛ 10

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ МИТНИХ ПЛАТЕЖІВ

10.1. Девіантна поведінка суб'єктів ЗЕД та її особливості.

Девіантна поведінка (відхильна поведінка) – поведінка індивіда або групи, яка не відповідає загальноприйнятим нормам, внаслідок чого відбувається порушення цих норм. Проблема девіантної поведінки та її корекції завжди була важливою у педагогіці, психології, кримінології, але останнім часом вона набуває масового характеру. Не виключенням стала і митна сфера, сфера зовнішньоекономічної діяльності, де проблематика правопорушень, митної злочинності надзвичайно актуалізуються.

В залежності від способів взаємодії з реальністю та порушенням тих чи інших норм суспільства, в тому числі у митній сфері, прояви девіантної поведінки поділяються на 5 видів (рис. 10.1).

Рис. 10.1. Види девіантної поведінки

Комплексне дослідження причин митної злочинності та девіантної поведінки суб'єктів ЗЕД неможливе без їх філософського осмислення. Сама природа людини визначає її бажання та потреби, які, в свою чергу детермінують її «необхідно обумовлені» злочинні вчинки, «органічно» відображаючи індивідуальну природу людини – її характер¹¹⁴. Важливим в розумінні природи девіантної поведінки є визначення мотиваційної компоненти, адже мотив – безпосередня причина вчинку (привід). Таких

¹¹⁴ Нежурбіда С. І. Причини злочину та злочинності: погляди сучасних соціальних філософів // Проблеми філософії права. – 2010–2011. – Том VIII-IX. – С. 249–253.

безпосередніх причин злочинних вчинків людини багато. І серед тих, які є основними виділяють «... бідність та багатство, прагнення до слави та пошани, несправедливість, нерівноправ'я, приниження, зневажливе ставлення, любов, ненависть, заздрість, марнославство, самолюбство, гнів, користь, наглисть, страх, почуття переваги, роздратування, пригнічений стан, надлишок енергії...»¹¹⁵. Останні детермінуються бажаннями та потребами людини – визначаються її природою, над якою сама людина не владна. Завдяки такому ланцюгові детермінацій вчинки людини набувають характеру «необхідно обумовлених».

Першооснова причинності вчинків людини – це природа людини, насамперед, ментальна і психічна. Індивідуальна природа людини – її характер – пов'язана та взаємообумовлена уявою, виступає внутрішнім детермінантом поведінки людини, визначає індивідуальну схильність людини до тої чи іншої поведінки, а отже й злочинної, девіантної. Девіантна поведінка веде до вчинення злочину, правопорушення. Як впливає з самого терміну «правопорушення» – це порушення права, акт, протиправний праву, його нормам, закону. Вчинити правопорушення – «переступити» право. Як слушно в свій час зазначав М.С. Малєїн: «Кожне окреме правопорушення як явище реальної дійсності є конкретним: воно вчиняється конкретною особою, в певному місці та у певний час, суперечить чинній правовій нормі, характеризується точно визначеними ознаками»¹¹⁶. Властивості та ознаки правопорушень характеризуються такими загальними рисами і ознаками девіантної поведінки (рис.10.2.).

Загальновизнаною класифікацією правопорушень є їх класифікація за ступенем суспільної небезпеки та завданої шкоди¹¹⁷. Відповідно до цього критерію правопорушення поділяються на:

а) злочини – передбачені і заборонені кримінальним законодавством протиправні суспільно небезпечні діяння, які спричиняють чи можуть спричинити істотну шкоду певним охоронюваним державою суспільним відносинам;

б) проступки – протиправні, винні діяння, які не настільки небезпечні, як злочини, але завдають шкоду особі, суспільству, державі, вчиняються в усіх врегульованих правом сферах суспільного життя,

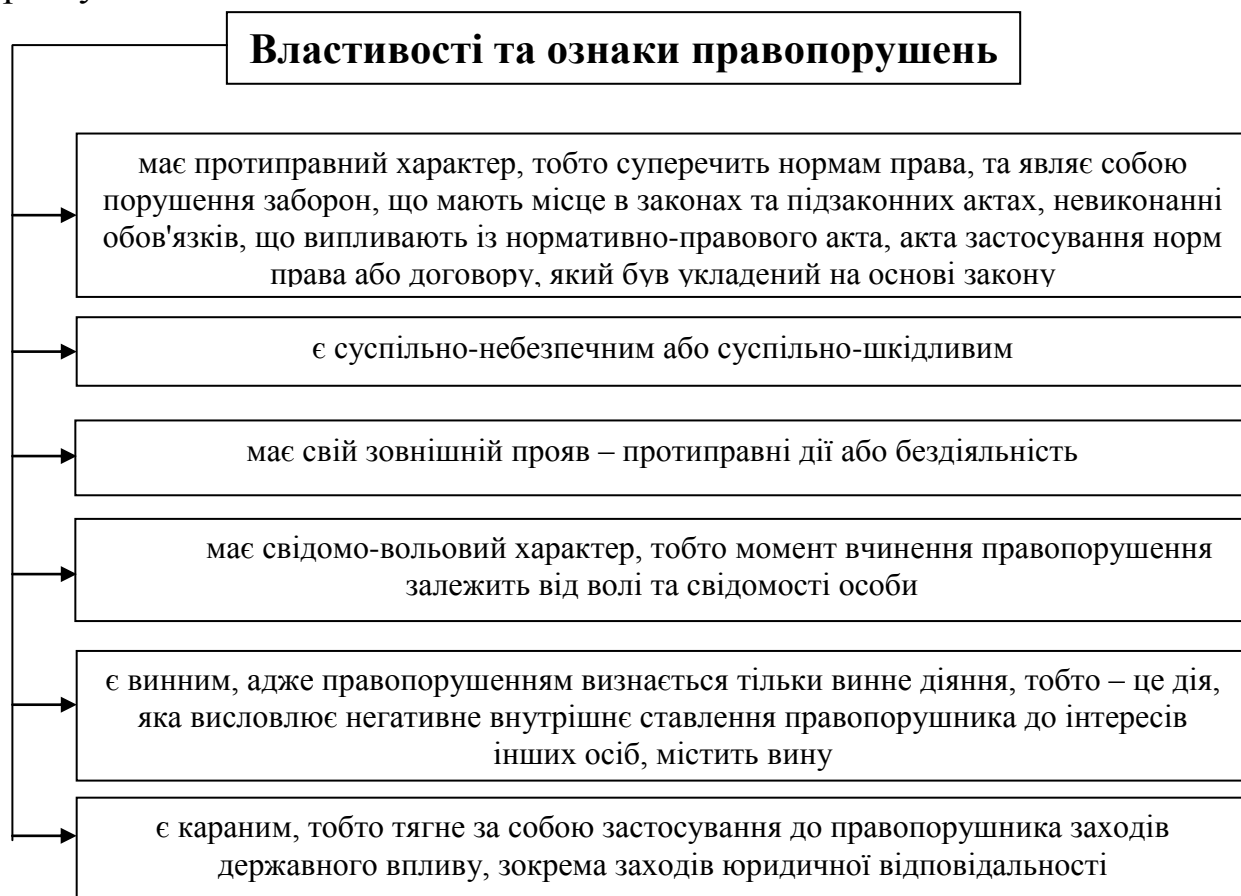
---

¹¹⁵ Поздняков Е. А. Философия преступления. – М., 2001. – 576 с.

¹¹⁶ Малєин Н. С. Правонарушение: понятие, причины, ответственность. – М. : Юр. лит., 1985. – 192 с.

¹¹⁷ Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юрид спеціальностей ВНЗ / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; За ред. М. В. Цвіка, О.В. Петрішина. – Харків : Право, 2009. – 584 с.

мають різні об'єкти посягання і викликають юридичні наслідки за їх вчинення – стягнення. Саме за об'єктом посягання пропонується розрізняти адміністративні, дисциплінарні, цивільні, земельні та інші проступки.

Рис. 10.2. Властивості та ознаки правопорушення¹¹⁸

Відтак девіантна поведінка у зовнішньоекономічній сфері є ніщо інше, як пристосування, вибір рольової поведінки, яку визначає особистість та специфічна ситуація. Існує величезна кількість яскравих прикладів досягнення феноменального економічного успіху. Економічна підприємливість розглядається як позитивна девіація, особливо в період реформ¹¹⁹. Однак можливості для такого успіху в суспільстві розподілені вкрай нерівномірно, і деякі люди, які бажають його домогтися, рано чи пізно виявляють, що багато шляхів до «швидкого збагачення» значно обмежені, якщо не закриті. Злочинність у цьому випадку виступає тим засобом, використання якого забезпечує досягнення основної мети – розбагатіти. Особливо в даний час, коли в Україні значно лібералізувалась зовнішньоекономічна діяльність.

¹¹⁸ Кравець М. Порушення митних правил у структурі митних правопорушень // Юридичний вісник. – №2. – 2014. – с. 74–80.

¹¹⁹ Мельничук Т. В. Сучасні концепції причин організованої злочинної діяльності у зовнішньоекономічній сфері // Доступно з: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/22777/%D2#chapter>.

10.2. Митна злочинність

Митна злочинність – відносно нове поняття у фінансовій, правовій науці України. Більш того, воно й досі не зустрічається в термінології та законодавчих актах нашої держави. Але завдяки ретельному аналізу стану, тенденцій та динаміки злочинів, що були скоєні в специфічній сфері державної діяльності – митній справі, повинно було об’єктивно виникнути як наукове поняття, а й згодом знайти своє місце й у законодавстві та практиці його застосування. З одного боку, це обумовлюється зростанням частки цього виду злочинів у структурі злочинних діянь, що скоюються в Україні (та в інших країнах), а також особливістю кримінальної, криміногенної та криміналістичної характеристик цих видів злочинів. Крім того, не слід забувати про стабільне існування цих злочинів протягом багатьох епох, незважаючи на те, що їх характеристика постійно змінювалася зі зміною їх суспільної оцінки. Довгий час сукупність дій, що порушували моральні, етичні та інші аналогічні погляди щодо дотримання порядку зовнішньої торгівлі між державами, племенами та іншими видами об’єднань людей, у тому числі, в порядку «мовчазної торгівлі», що існувала в історії первісного людського суспільства, знаходили відповідну негативну оцінку з боку суспільства¹²⁰.

Відзначимо, що людині органічно притаманна схильність до всього незвичного і навіть патологічного вираженням якого є злочин. Злочинність же є найважливішою складною частиною загальнолюдської культури, яка за своєю значимістю і місцем в ній переважає такі її визнані та «викликаючи законну гордість всього прогресивного людства» сфери, як мистецтво, наука, релігія, також одночасно виступаючи «донором» політичної та економічної сфер, або навіть більше – виступаючи їх материнською основою, усунення якої тягне за собою й усунення політичної та економічної сфер. Е. А. Поздняков бере на себе сміливість сказати, що «... злочинність є одночасно і наука, і мистецтво, і ідеологія, і релігія, і політика, і економіка, і спорт, оскільки вона органічно включає в себе елементи всіх цих достойних сфер людської діяльності. Але вона є і дещо більшим, оскільки пронизує собою всі згадані сфери зверху до низу, і без неї не може існувати жодна з них»¹²¹. Отже, злочинності притаманний невід’ємний та органічний зв’язок зі всіма сферами життя людини.

---

¹²⁰ Додін Є. В. Митна злочинність: поняття та структура // Митна справа. – № 3. – 2010. – С. 17–29.

¹²¹ Бачинин В. А. Философия права и преступления. – Харьков: Фолио, 1999. – 607 с.

Митні злочини – це особлива та специфічна група злочинів, тому відносно них кримінальна політика нашої держави вимушена знайти також специфічні, адекватні цим злочинам заходи (засоби, методи) їх протидії. При цьому кримінальна політика повинна враховувати два фактори: по-перше, специфічність криміналістичної характеристики злочинів, в тій чи іншій мірі пов'язаних з порушенням порядку переміщення товарів (предметів) через митний кордон України; по-друге, стійку тенденцію розвитку – це стрімке переростання митних злочинів з національних у транснаціональні.

Сучасна структура суспільно-шкідливих діянь в галузі державної митної справи свідчить про те, що порушення митних правил є одним з найбільш чисельних проявів девіантної поведінки суб'єктів ЗЕД – митних правопорушень. Порушення митних правил за своєю юридичною природою належать до адміністративних проступків, проте характеризуються наявністю як спільних ознак, так і деяких відмінностей з останніми. До спільних ознак таких діянь належить: протиправність, винність, адміністративна караність та антигромадська спрямованість.

При цьому порушення митних правил посідають самостійне місце у структурі адміністративних проступків, оскільки, по-перше, регламентуються окремим кодифікованим законодавчим актом – Митним кодексом України, по-друге, родовим об'єктом посягання виступає специфічний об'єкт зазіхань – суспільні відносини, що виникають в галузі державної митної справи, по-третє – порядок притягнення до адміністративної відповідальності за вчинення порушень митних правил регламентується лише Митним кодексом України.

Найбільш поширеними правопорушеннями підтверджує практика митного адміністрування в Україні, є:

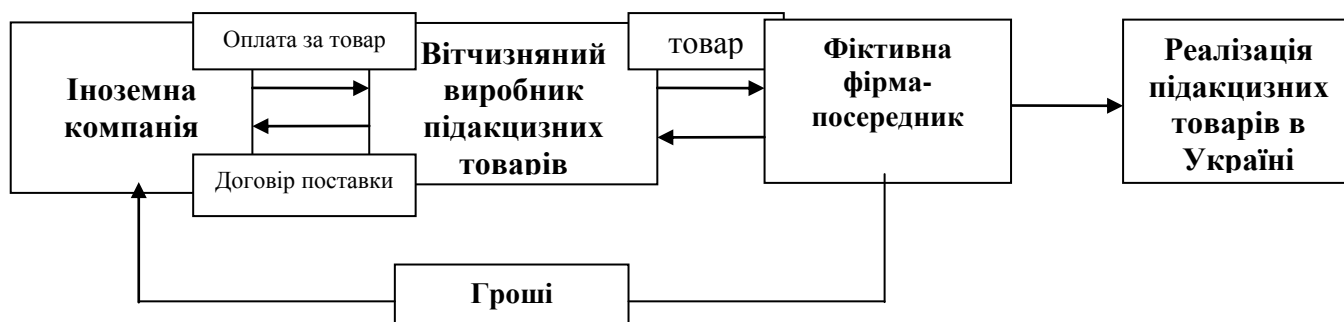
- приховування валютної виручки при експортно-імпорتنих операціях за межами країни;
- надання фальшивої інформації про виникнення права на експортне відшкодування податку на додану вартість;
- приховування імпорту у вигляді транзиту через митну територію України;
- оформлення фіктивних документів про участь у діяльності іноземних інвесторів;
- ввезення товару, обходячи митні пости та пункти пропуску;
- ввезення товару з заниженням його кількості у супроводжуючих документах;
- псевдотранзит товару і фактична реалізація його на митній території України;

- ввезення готової продукції у виді комплектуючих виробів;
- відображення в деклараціях неправдивої інформації щодо характеристики ввезених товарів (наприклад, коду товару, країни походження, митної вартості товару);
- ввезення готової продукції під виглядом давальницької сировини.

Розглядаючи названі способи, зауважимо, що ухилення від сплати податків шляхом приховування валютної виручки за кордоном при експортно-імпортних операціях частіше всього здійснюються за допомогою заниження фактурної та митної вартості товарів. Це дозволяє знижувати суми, які підлягають оподаткуванню, при сплаті, відповідно, вивізного чи ввізного мита, акцизу, ПДВ. Цей спосіб зловживання поєднується з псевдодемпінгом.

Сутність ухилення від сплати податків шляхом представлення фальшивої інформації для повернення із бюджету ПДВ полягає в тому, що суб'єкти підприємницької діяльності з ціллю отримання грошових коштів з бюджету надають фіктивні документи про проведення господарських операцій і виникнення права на відшкодування податку на додану вартість з бюджету.

О. Воронкова наводить схему здійснення зовнішньоекономічної діяльності під прикриттям псевдоекспорту та псевдоімпорту¹²². Платник ПДВ (декларант) ухиляється від сплати податку під час подання митної декларації на товари чи послуги, фактичні поставки яких не відбуваються. Тоді сума нарахованого ПДВ у складі договірної ціни перераховується на лоро-рахунок, оминаючи бюджет. Загрозливих масштабів набуває заниження та скорочення ввізного мита через незаконне користування пільгами за допомогою фальсифікації митних документів: зміни назви, коду товару; заниження митної вартості; зміни якості, сорту товару тощо.

Рис.10.3. Одна із схем ухилення від сплати митних платежів при здійсненні ЗЕД

¹²² Воронкова О. Способи ухилення від оподаткування та шляхи протидії податковим правопорушенням в Україні // Науковий вісник Академії ДПС України. – 2002. – № 3. – С. 96–103.

Ухилення від сплати податків шляхом приховування імпорту у вигляді транзиту через митну територію полягає у наступному. Товар відправляється за адресою підприємства-резидента його ж транспортом і ввозиться на територію України контрабандним шляхом. Як правило, для цього використовується автомобільний транспорт. Для приховування факту незаконного ввозу товару може складатися пакет фіктивних документів про перевіз товару по території України. Одним із різновидів таких правопорушень є так званий «перерваний транзит». Товар документально транспортується через територію України на адресу підприємства-нерезидента, розташованого за межами митної території України. Фактично товар розвантажується на території України і реалізується без сплати відповідних митних платежів. Для виявлення таких порушень фіскальні органи мають можливість перевірити дійсність вивозу таких вантажів через митний кордон України. Система контролю дозволяє це зробити, але відповідні органи не завжди роблять таку перевірку з різних причин, в тому числі з мотивів отримання неправомірної вигоди.

Одним із способів ухилення від сплати митних платежів є оформлення фіктивних документів про участь в діяльності підприємства іноземних інвесторів. У таких випадках суб'єкт – правопорушник з України реєструє фіктивні документи про те, що засновником спільного підприємства є іноземний суб'єкт, який інвестує у це підприємство власні кошти. Відповідно до законодавства таке підприємство на певний строк звільняється від сплати податків. У такий спосіб правопорушник не тільки ухиляється від сплати податків, але й приховану за кордоном валюту, мовби виплачену за частину товару іноземному „інвестору”, повертає як нову ”інвестицію” у свою фірму, а валюту, яка акумулюється за кордоном, переводить на свій особистий рахунок.

Основними засобами привласнення і відмивання валютних коштів є різного роду протиправні дії з заключенням договорів з фінансовими іноземними фірмами, навмисне доведення свого підприємства до банкрутства і оголошення про неможливість погашення боргу, а також банківські махінації, які дають можливість привласнити ці кошти, та ті способи, котрі були розглянуті вище.

Проблематика ухилення від сплати податків і зборів актуальна і визнана в Україні. Так, у листі ДПА України від 14.06.2007 р. № 891/7/16-1417 наводяться найбільш характерні способи уникнення сплати податкових зобов'язань в нашій державі (додаток Л).

Поширеною практикою стало ухилення від сплати податків із використанням послуг офшорних компаній. Офшорні юрисдикції пропонують іноземним фірмам пільгові податкові умови, наприклад у формі низької податкової ставки на чистий прибуток. На Кіпрі вона дорівнює 4,25%, а на Багамах, у Делаварі (США), Ірландії, Гібралтарі – цей податок взагалі скасовано. Типова схема, що показує, як переміщується прибуток національної фірми в офшорну компанію представлено на рис. 10.4.

Рис. 10.4. Схема перенесення бази оподаткування на офшорну компанію¹²³

Офшорна зона (від англ. off shore – «поза берегом») – один із видів вільних економічних зон. Їх відносять до сервісних вільно-економічних зон, особливістю яких є створення для підприємців сприятливого валютно-фінансового та фіскального режимів, високий рівень та законодавчі гарантії банківської та комерційної секретності, лояльність державного регулювання.

Термін «офшорна зона» загалом має на увазі будь-яку країну з низькою або нульовою податковою ставкою на всі або окремі категорії доходів, певний рівень банківської або комерційної секретності, мінімальну або повну відсутність резервних вимог центрального банку або обмежень у конвертованій валюті. Крім того, більшість офшорних зон має відносно прості вимоги з ліцензування і регулювання фінансових компаній і інших фірм. Особливістю офшорної юрисдикції є поширення пільгового режиму виключно на нерезидентні компанії, які не здійснюють діяльність на території юрисдикції і, що найважливіше, забезпечення ефективного режиму фінансової секретності.

Багато офшорних юрисдикцій адмініструють податки, проте всі вони або не справляють податок на прибуток взагалі, або стягують його тільки з певних категорій доходу, або стягують податок нижчий, ніж у тій країні, де платники є податковими резидентами. Відсутність податку на

¹²³ Дедекаєв В. Методи ухилення від сплати податків при зовнішньоекономічних операціях // Доступно з: <http://soskin.info/ea/2005/9-10/20050910.html>.

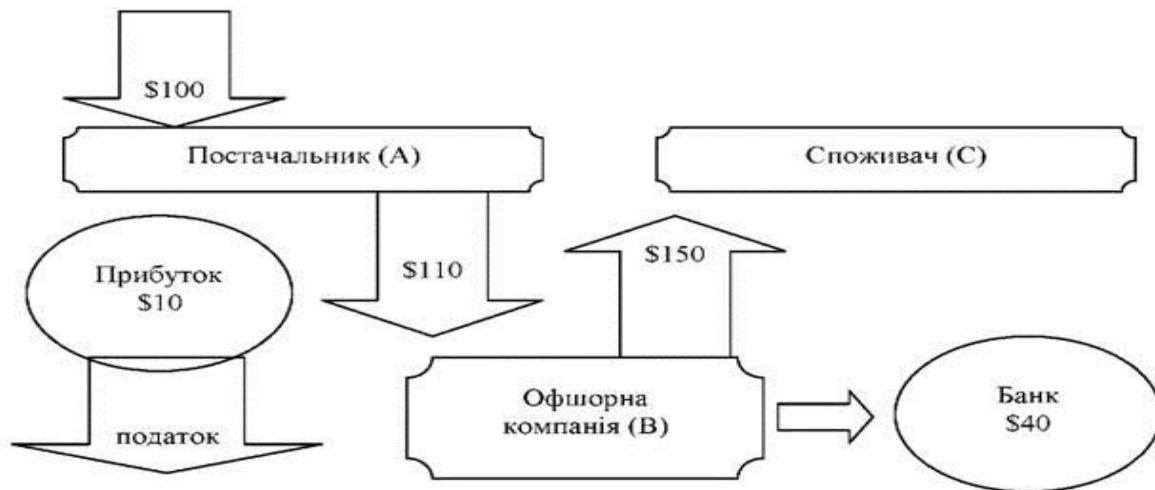
прибуток, як правило, є частиною політики залучення іноземного капіталу. У ряді випадків податок на прибуток не вводиться внаслідок бідності значної частини населення. Багато податкових притулків у басейні Карибського моря є невеликими, малорозвиненими країнами з бідним населенням. В цих умовах країна може мати значно більший прибуток при низькому рівні податків і зборів. Важливою особливістю більшості офшорних територій є надання пільгового податкового режиму і виконання вимоги проведення ділових операцій за межами країни, де офіційно зареєстрована офшорна компанія.

Вперше українські бізнесмени дістали можливість відкривати офшорні компанії в 1991 році. В квітні 1991 року швейцарська компанія Riggs Walmet Group оголосила про те, що виходить на український ринок з пропозицією про організацію компаній¹²⁴. Офшорні схеми засновані на використуванні можливостей, що надаються укладеними угодами про виключення подвійного оподаткування. Офшорні схеми все частіше стали спиратися не тільки на угоди купівлі-продажу, але й на лізингові, комісійні, трастові, страхові та інші договірно-правові форми здійснення складних комерційних операцій. Зарубіжні офшорні компанії використовуються в процесі поточного і довгострокового фінансування українських проектів з-за кордону. В схемах цього типу звичайно широко використовуються спеціалізовані компанії, розташовані в зонах податкових пільг.

Офшорні схеми часто націлені на подолання іноземних податкових бар'єрів. Існує комплекс факторів, які стимулюють розвиток офшорного бізнесу в Україні. До головних із них належать: тягар податкового навантаження і неефективність фіскальної політики, несприятливий інвестиційний клімат і потужні мотиви до експорту капіталу за кордон, високі інвестиційні ризики і використання офшорних схем для приховування факту володіння інвестиційними об'єктами в Україні, криміналізація економіки і використання офшорних схем для відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом. Українських бізнесменів у офшорні зони вабить можливість ухилення від сплати податків або відмивання «брудних грошей» (за ці діяння передбачена кримінальна відповідальність відповідно до ст. 212 і ст. 209 КК України). Приклад схеми ухилення від оподаткування з використанням офшорних зон наведений на рис. 10.5.

---

¹²⁴ <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.

* Собівартість виробництва одиниці товару – 100 доларів. Українська компанія А (Постачальник) продає товар своїй компанії В (Офшорна зона) за 110 доларів, а компанія В, в свою чергу, продає товар закордонному клієнту С (Споживач) за ціною 150 доларів. В Україні податком обкладатиметься лише прибуток у розмірі 10 доларів, більша частина торгової надбавки (40 доларів) акумулюється на банківських рахунках податкової гавані.

Рис. 10.5. Типова схема ухилення від сплати податків через офшорні зони¹²⁵

Офшорні зони залежно від виду й обсягу пільг, що надаються при реєстрації суб'єктам-нерезидентам, поділяють на три групи.

1. Країни – «податкової гавані», що повністю звільняють компанії від сплати будь-яких податків, за умови, що управління компанією здійснюється за межами території реєстрації і вона не має там джерел доходу. Найбільш відомі країни цієї групи: Беліз, Гібралтар, Кайманові острови, Панама.

2. Країни, де іноземним компаніям надаються суттєві податкові пільги та висуваються мінімальні вимоги щодо фінансової звітності, до них належать Кіпр, Уругвай, Естонія та ін.

3. Країни, де податкові пільги та привілейований режим таємності мають суб'єкти господарювання-нерезиденти, що здійснюють лише визначені в законодавстві країни види господарської діяльності. До цієї групи входять деякі кантони Швейцарії, Люксембург, Греція та ін.

Як правило, з країнами першої групи інші держави не прагнуть укласти угоди про уникнення подвійного оподаткування, а, навпаки, вживають заходів для боротьби з ухиленням від сплати податків. З багатьма країнами другої та третьої груп Україна має угоди про уникнення подвійного оподаткування.

¹²⁵ Сідельникова Л. П., Костіна Н. М. Податкова система. Навчальний посібник. – 2-ге видання, перероблене і доповнене. – Київ: Ліра-К, 2013. – 604 с.

Досліджені нами способи вчинення правопорушень у сфері зовнішньоекономічної діяльності не є вичерпними, їх різновидність досить широка і на різних етапах розвитку домінує то одна, то інша група правопорушень.

10.3. Правова характеристика ухилення від сплати митних платежів

Наразі до митних злочинів, що вчиняються у галузі державної митної справи, належать діяння, передбачені ст. 201 «Контрабанда» Кримінального кодексу України (далі – КК України) та ст. 305 «Контрабанда наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів» КК України. Вважаємо, що цей перелік доповнює і ст. 212 КК України «Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)», адже як свідчить судово-слідча практика більшість випадків контрабанди (ст. 201 ККУ) здійснюється лише з метою ухилення (або зменшення) митних (обов'язкових) платежів. Таке об'єктивне визначення сфери «митної злочинності» дає підставу для подальшого удосконалення кримінального законодавства, встановлення більш чітких критеріїв розмежування злочинів, які об'єднує це поняття з іншими порушеннями митних правил, створює підстави для визначення стратегії боротьби з цим видом злочинності, на підставі якої можна конкретизувати форми, методи, заходи та засоби протидії скоєння кожного із тих, що належать до цієї групи.

Митні платежі є засобом здійснення фіскальної функції митної системи, тому під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів законодавець практично у більшості країн в різні часи змінював своє ставлення до кваліфікації фінансових правопорушень, які були пов'язані з незаконним переміщенням товарів та деяких інших предметів матеріального та інтелектуального виду через митний кордон України, вважаючи ухилення від сплати митних платежів або митним злочином, або фінансовим порушенням. Тому, це стало підставою для керівників Європейського співтовариства створити єдині правила здійснення митної справи для усіх країн ЕС, досягнути уніфікацію у регулюванні більшості митних відносин, визначити коло порушень митного законодавства, встановити єдину відповідальність за їх скоєння. В розвиток цих прагнень Європейський Парламент 10 лютого 2010 р. прийняв резолюцію «Про поліпшення управління в податкових питаннях» на пленарній сесії в Страсбурзі.

Резолюція стосується питань боротьби з ухиленням від податків, які пов'язані з перетинанням державного кордону. У резолюції зазначено, що неприпустимо поки держави-члени Євросоюзу борються із серйозними економічними і фінансовими проблемами, рівень ухилення від податків складає удвічі більшу суму, ніж увесь бюджет Євросоюзу. Доповідач з питання щодо прийняття вказаної резолюції Еніко Гіорі у своїй доповіді Європейському Парламенту зазначила, що Євросоюз зможе рухатися у напрямку до більш справедливої податкової політики, спрямованої на зменшення рівня ухилення від податків при здійсненні міжнародної торгівлі, і тому заважатиме офшорним компаніям, які нині діють в багатьох державах-членах Євросоюзу¹²⁶. У вітчизняній науці доволі ґрунтовно систематизовано світові приклади та способи ухилення від оподаткування.

Таблиця 9.1

Глобальні форми ухилення від податків за технологіями «термітів»¹²⁷

Фіскальні «терміти»¹²⁸	Способи ухилення
<i>Електронна комерція і трансакції (e-commerce and transactions)</i>	Світовий обсяг e-commerce перевищує 10 трлн. дол. Податковий контроль ускладнюють: перехід від трансакцій, оформлених на папері, до віртуальних операцій, що залишають менш помітні сліди; зміна товарних форм виробництва й продажу на цифрові (digital) – музику, фото та ін. У результаті нелегко визначити хто має платити і збирати податки.
<i>Електронні гроші (electronic money, e-cash)</i>	Заміна розрахунків реальними грошима електронними картами (e-cash) ускладнює контроль над платежами ПДВ і податку на доходи фізичних осіб.
<i>Внутрішньо-корпоративна торгівля (intercompany trade)</i>	Торгівля всередині структур мультинаціональних корпорацій за трансфертними цінами дозволяє маніпулювати величиною оподаткованого прибутку шляхом направлення коштів з країн з високим рівнем податків до країн з низьким рівнем.
<i>Офшорні фінансові центри (offshore financial centers)</i>	В офшори в ролі сховищ від податків (tax haven) направляють потоки інвестиційних коштів, там же відбувається відмивання грошей, нажитих нечесно. Спроби обмежити діяльність і значення офшорів натикається на економічні й політичні інтереси.

¹²⁶ Віллі Фотре Резолюція Європейського Парламенту: у напрямку до справедливої європейської податкової політики // Митна справа. – 2010. – № 2. – С. 43.

¹²⁷ Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція): [монографія] / В. Л. Андрущенко; Т. В. Тучак. – К: Алерта, 2013. – 384 с.

¹²⁸ Відомий експерт МВФ Віто Танзі для означення легальних, але все рівно зловмисних методів ухилення від податків ввів у науковий вжиток поняття «фіскальні терміти» (fiscal termites). «Терміти» цілеспрямовано здійснюють фінансово-економічні операції, неоподатковувані в силу упущень чи ліберальних норм податкового законодавства. Близький за значенням термін у лексиконі вітчизняних економістів – «податкові ями». «Терміти» ослаблюють доходну базу податкової системи, подібно до того як справжні терміти підточують будівлю.

<i>Деривативи та хедж-фонди (derivatives and hedge funds)</i>	Оподаткування доходів і прибутків, зосереджених у деривативах (опціони, варанти, ф'ючерси), стикається з проблемами індивідуальної ідентифікації їх походження, невизначеність і суперечливість полегшує ухилення від податків.
<i>Неможливість оподаткування фінансового капіталу (inability to tax financial capital)</i>	Уряди національних держав не можуть або не хочуть оподатковувати фінансовий капітал, а також доходи висококваліфікованої робочої сили. По мірі зростання міжнародного ринку капіталів мобільний капітал оподатковувати все складніше.
<i>Зростаюча зарубіжна діяльність (growing foreign activities)</i>	Міжнародне переміщення робочої сили, зокрема межах ЄС, призводить до інвестування зароблених доходів за кордоном, що спричиняє втрату податкових надходжень у країнах походження.
<i>Зарубіжний шопінг (foreign shopping)</i>	Величезний ріст закордонних поїздок і туризму, особливо в країни з низьким рівнем непрямих податків, призводить до втрати податкових надходжень в одних країнах на користь других.

Слід зауважити, що в теорії та практиці перманентно ведуться дискусії навколо проблематики ухилення від сплати податків. З однієї сторони відомим є Рішення у справі *Gregory vs. Helvering*, федеральний Суддя Хенд, Верховний Суд США, 1935 р.): «Не підлягає сумніву законне право платника податків знижувати розмір належних до сплати податків, або навіть уникати їх способом, який дозволений Законом ... Кожен має право вести свій бізнес таким чином, який знижує до мінімуму його податкові платежі; ніхто не зобов'язаний планувати свої доходи і витрати для максимальної зручності Міністерства фінансів; для громадян не існує ніякого патріотичного обов'язку збільшувати свої податкові платежі». Така правова позиція дозволяє мінімізувати (уникати) сплату податкових платежів легальними способами знайшла відображення в нормативно-правових актах. Наприклад, в США мінімізація податкових платежів не є кримінальним правопорушенням. Будь-яка спроба зменшити, звільнитися, мінімізувати чи частково уникнути сплати податків законними методами дозволяється.

Різниця між ухиленням та мінімізацією тонка, але чітко визначена. Той, хто мінімізує податкові платежі, не приховує та не викривляє дані. Він структурує діяльність таким чином, щоб зменшити чи усунути податкове зобов'язання, і щодо здійснення такої діяльності надає повний звіт. Ухилення, з іншого боку, включає в себе обман, хитрість, маскування, приховування, деякі спроби викривити або приховати події, чи надати їм іншого вигляду¹²⁹.

¹²⁹ Податковий посібник Служби внутрішніх доходів США // Доступно з: http://www.irs.gov/irm/part9/irm_09-001-003.html).

В Українській економічній енциклопедії¹³⁰ ухилення від сплати податків трактується як сукупність легальних і незаконних способів приховування доходів від оподаткування. Ми підтримує позицію багатьох українських учених-фінансистів про те, що ці два методи зменшення суми податків потрібно розмежовувати, називаючи легалізоване зменшення оподаткування – уникненням від сплати податків, а нелегальне – ухиленням від сплати податків. Так, В. Вишневський під уникненням від сплати податків розуміє діяльність господарюючих суб'єктів, спрямовану на мінімізацію податкових зобов'язань усіма допустимими законом способами (використання податкових пільг, найрізноманітніші організаційно-правові форми ведення бізнесу і форми угод, вибір раціональної облікової політики тощо). Під ухиленням від сплати податків автори розуміють протиправні дії зі зменшення податкових зобов'язань, виявлення яких тягне за собою відповідальність (штрафні санкції, адміністративну, дисциплінарну та кримінальну) за порушення податкового законодавства¹³¹.

В українському законодавстві дана проблематика врегульована статтею 212 Кримінального кодексу України «Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)». Зокрема: 1. умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), що входять в систему оподаткування, введених у встановленому законом порядку, вчинене службовою особою підприємства, установи, організації, незалежно від форми власності або особою, що займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи чи будь-якою іншою особою, яка зобов'язана їх сплачувати, якщо ці діяння призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у значних розмірах, карається штрафом від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням права обіймати певні посади чи зайтися певною діяльністю на строк до трьох років.

2. Ті самі діяння, вчинені за попередньою змовою групою осіб, або якщо вони призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у великих розмірах.

3. Діяння, передбачені частинами першою та другою ст.212, вчинені особою, раніше судимою за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), або якщо вони призвели до фактичного

---

¹³⁰ Економічна енциклопедія / [відповід. ред. С. В. Мочерний]. – К. : Академія, 2002. – Т. 3. – 952 с.

¹³¹ Вишневський В. Уникнення від сплати податків: теорія і практика : монографія / В. Вишневський, А. Веткін. – Донецьк : ІЕП, 2003. – 228 с.

ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів в особливо великих розмірах.

Розглянемо більш детально елементи такого злочину як ухилення від сплати податків, зокрема, характеристику об'єкту (рис. 10.6).

Рис. 10.6. Характеристика об'єкту злочину

Предметом злочину виступають податки, збори, в тому числі митні платежі, які входять в систему оподаткування та визначенні Податковим та Митним кодексами України.

Закон чітко визначає, що ухилення від сплати – це умисна несплата податків та зборів у встановлені строки. Таким строком є період з моменту виникнення податкового обов'язку платника податку із сплати конкретного виду податку до останнього дня строку, протягом якого такий податок чи збір повинен бути сплачений (рис. 10.7).

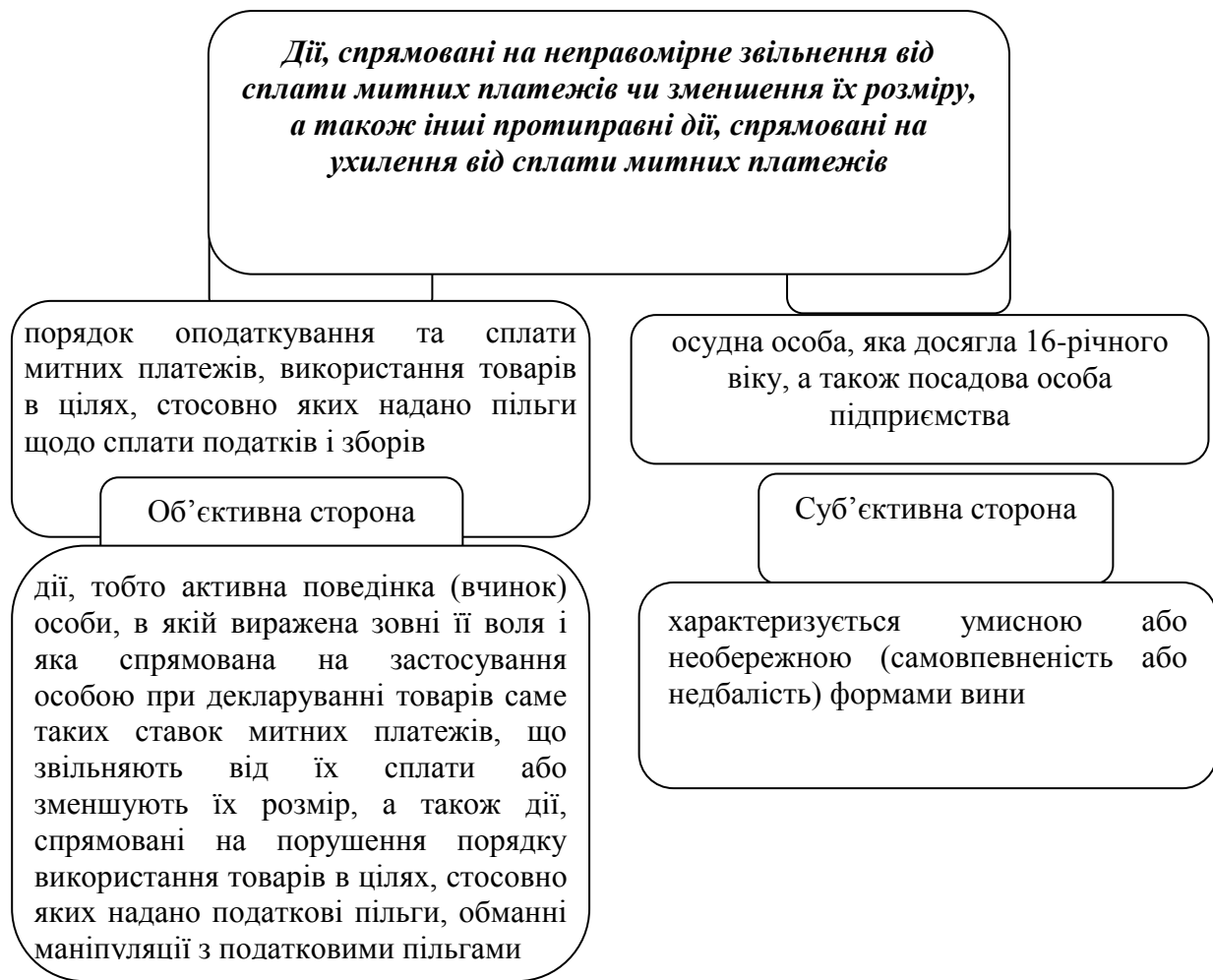
Проблематика ухилення від сплати митних платежів врегульована також на рівні Митного кодексу України, зокрема в частині характеристики одного із порушень митних правил, а саме «Дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів».

Рис. 10.7. Особливості виникнення обов'язку зі сплати податку

Заявлення в митній декларації з метою неправомірного звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру неправдивих відомостей щодо істотних умов зовнішньоекономічного договору (контракту), ваги (з урахуванням допустимих втрат за належних умов зберігання і транспортування) або кількості, країни походження, відправника та/або одержувача товару, неправдивих відомостей, необхідних для визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД та його митної вартості, та/або надання з цією ж метою митному органу документів, що містять такі відомості, або несплата митних платежів у строк, встановлений законом, або інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів, за відсутності ознак злочину, а так само використання товарів, стосовно яких надано пільги щодо сплати митних платежів, в інших цілях, ніж ті, у зв'язку з якими було надано такі пільги, – тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі 300 відсотків несплаченої суми митних платежів.

Відомо, що митні платежі – це мито, акцизний податок, що справляється при ввезенні підакцизних товарів на митну територію України, податок на додану вартість, що справляється при ввезенні товарів на митну територію України.

Рис. 10.10. Об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт, суб'єктивна сторона

Правопорушення полягає у заявленні в митній декларації неправдивих відомостей, тобто недостовірних відомостей, які необхідні для прийняття рішення про випуск, в тому числі умовний, товарів і транспортних засобів, розміщення їх в обраний митний режим або відомості, які впливають на нарахування обов'язкових платежів (неправомірне звільнення від сплати податків і зборів або зменшення їх розміру), а також у порушенні визначених строків сплати митних платежів. Для кваліфікації дій за даною статтею Митного кодексу України не мають значення мотив і мета їх вчинення, а також чи настали від цього шкідливі наслідки.

10.4. Відповідальність за ухилення від сплати митних платежів

Важливим аспектом протидії ухиленню від оподаткування є застосування економічно обґрунтованих санкцій за порушення податкового законодавства. Відповідальність за порушення податкового законодавства передбачена:

1) Податковим кодексом України (полягає у застосуванні штрафних санкцій та пені, глава 11, 12 ПКУ)¹³²;

2) Кодексом України про адміністративні правопорушення;

3) Кримінальним кодексом України.

З прийняттям ПКУ розширено перелік фінансових санкцій за порушення податкового законодавства та, в деяких випадках, застосовується жорсткіша міра покарання, ніж це було передбачено Законом України № 2181 «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами»¹³³. Визначені ПКУ штрафні санкції передбачають посилення відповідальності за повторно вчинене правопорушення платником податків протягом року.

Правова специфіка митно-податкових правопорушень в тому, що питання відповідальності за них розглядається в законодавстві багатьох країн у рамках фінансового права, хоча в деяких із них за порушення митно-податкових відносин встановлена адміністративна, а іноді і кримінальна відповідальність.

В українській правовій традиції за ухилення від сплати податків, інших обов'язкових платежів у значних розмірах платники можуть бути притягнуті до кримінальної відповідальності.

Таблиця 10.2

Види санкцій за ухилення від сплати податків

<i>Дія</i>	<i>Штраф, н.м.д.г.</i>	<i>Позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю, строк</i>
а) умисне ухилення від сплати податків, зборів, інших платежів, що входять у систему оподаткування, введених у встановленому законом порядку, вчинене службовою особою підприємства, установи, організації, незалежно від форми власності, або особою, яка займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи чи будь-якою іншою особою, яка зобов'язана їх сплачувати, якщо ці діяння призвели до фактичного ненадходження до бюджету чи державних цільових фондів коштів у значних розмірах	від 500 до 1 500	до трьох років

¹³² Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=11&nreg=2755-17>.

¹³³ Закон України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами і державними цільовими фондами» від 21.12.2000 р. № 2181 – III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2181-14>.

б) ті самі діяння, вчинені за попередньою змовою групою осіб, або якщо вони призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у великих розмірах	від 1 500 до 3 000	до трьох років
в) діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені особою, раніше судимою за ухилення від сплати податків, або якщо вони призвели до фактичного ненадходження до бюджетів коштів в особливо великих розмірах	від 10 000 до 25 000	до трьох років із конфіскацією майна
г) особа, яка вперше вчинила діяння, передбачені частиною першою та другою статті 212 Кримінального кодексу України, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо вона до притягнення до кримінальної відповідальності сплатила податки і збори (обов'язкові платежі), а також відшкодувала шкоду, завдану державі їх несвоєчасною сплатою (фінансові санкції, пеня)		

У різних країнах варіювання відповідальності за ухилення від сплати митних платежів знаходиться в діапазоні від гіперболізованого відносини з крайніми санкціями (наприклад, в Китаї передбачений розстріл) до відмови у криміналізації діяння за законодавством Швейцарії¹³⁴.

Можна виділити два напрямки кримінальної політики щодо ухилення від сплати митних платежів. Перша група – постіндустріальні країни, а саме США і держави, що входили в Європейську економічну спільноту (ЄЕС) – як такий собі економічний орієнтир розвитку Росії. Друга група – країни, що входять до Митного союзу в рамках СНД.

10 лютого 1975 року Рада ЄЕС прийняла Резолюцію, яка передбачає комплекс заходів для боротьби з ухиленням від сплати митних зборів і податків. Основні запропоновані заходи стосуються способів, за допомогою яких Резолюція передбачає узгодження і вдосконалення служб збору інформації та здійснення контролю. Комісія ЄЕС передбачила у Програмі з податкової практики від 23 липня 1975 року серію заходів щодо взаємного обміну інформацією між членами Співтовариства; щодо забезпечення податкових розслідувань по запитах держав-членів ЄЕС один одному і т.д. Комісія ЄЕС представила 23 листопада 1984 року Меморандум «Про спільні дії проти обману та ухилення від податків в міжнародних відносинах».

У законодавстві держав ЄЕС передбачена відповідальність за ухилення від сплати податків, в тому числі і митних платежів. У Німеччині вона встановлена у відповідності з законом *Aussensteuergesetz* від 1972 р. як податкове шахрайство. Відповідно до пункту 392 f

¹³⁴ Офшорний бізнес за кордоном і в Росії. Податки, фінанси, інвестиції: Навчальний посібник. – Нікосія – Гельсінкі: "Практик" – "Ханікомб", 1995.

Abgabenordnung воно карається штрафом до 5 млн. німецьких марок або позбавленням волі строком до 5 років.

Загальне покарання за ухилення від сплати податків і митних платежів в Англії встановлено в Taxes Management Act 1976 року, ст. 38 Британського Фінансового Статуту містить спеціальні штрафні санкції, що передбачають позбавлення волі до 2-х років або штраф до 1000 ф. ст. або обидва покарання. У разі несплати штрафу з винного стягується триразовий розмір несплаченого штрафу.

У цих країнах є альтернатива між позбавленням волі або великим грошовим штрафом, а також комбіноване покарання. У практиці правоохоронних органів конфіскація майна і доходів, отриманих неправомірно, домінує над іншими санкціями¹³⁵.

Окремо в законодавстві США митні злочини не виділені; переслідування кримінально-правовими методами відбуваються за несплату податку взагалі. У США митні злочини розслідуються Митною службою США, що організаційно входить до Міністерства фінансів. У США найбільше часто для призначення кримінальних покарань використовуються наступні статті:

- спроба уникнути чи порушити сплату податків;
- навмисне нехтування обов'язками по збору податку, ведення неправильного обліку по сплаті податку;
- навмисне нехтування обов'язками по реєстрації доходів чи повідомленням інформації щодо сплати податків;
- співучасть у підготовці помилкових відомостей про доходи.

Ухилення від сплати податків, в тому числі і митних платежів, передбачене в законодавстві США як кримінальний злочин, відрізняється від легітимного, законного зниження податкових платежів. Ухилення від сплати податків в кримінальному праві США – це умисне, навмисне невиконання обов'язків по сплаті до частини або повністю федерального податку, відомого платнику податків, вчинене шляхом обману, шахрайства.

Ухилення від сплати митних податків, що кваліфікується у праві США як злочин, відрізняється від уникнення податків (tax avoidance), під яким прийнято розуміти розумне податкове планування, що цілком допустиме за законодавством США. Справи про ухилення від сплати митних платежів становлять особливу складність для правоохоронних органів.

---

¹³⁵ Кот О. Г. Податкові відносини як об'єкт кримінально-правової охорони. Праці Академії МВС Росії. – М., 1996.

Політика боротьби з митно-податковими злочинами в США пов'язана з двома пріоритетними напрямками. З одного боку, в США співвідношення податкових деліктів, які караються в кримінальному порядку і в цивільно-правовому, за оцінками окремих дослідників, висловлюється так: на одну кримінальну справу про умисне ухилення від сплати митних податків припадає близько 10 справ про ухилення від сплати митних податків, покараних в цивільно-правовому порядку, де митна служба не вважає за необхідне порушити кримінальну справу через складності доведення наміру.

Акцент у санкціях по митно-податкових злочинів США зміщений від покарань у вигляді позбавлення свободи до покарань у вигляді конфіскації майна, які здійснюються в адміністративному і в кримінальному порядку.

Закон Російської Федерації (далі – РФ) встановлює відповідальність за ухилення від сплати митних платежів, що справляються з організацій або фізичних осіб у великому розмірі. При цьому ухилення від сплати митних платежів визнається вчиненим у великому розмірі, якщо вартість несплачених митних платежів перевищує одну тисячу мінімальних розмірів оплати праці, а в особливо великому розмірі – три тисячі. Стаття сформульована вкрай лаконічно і містить ознаки одного основного і кваліфікованого складу злочину.

Об'єктивна сторона ухилення від сплати митних платежів може здійснюватися шляхом дії (бездіяльності), що складається в укритті переміщуваного товару, заниження його вартості, надання невірної інформації про його належність чи призначення, або повної або часткової несплати нарахованих митних платежів. Розмір ухилення від сплати митних платежів визначається за сумою митних платежів, що підлягають стягненню або стягнутих у безспірному порядку і належать до певної операції по переміщенню товарів.

У відповідності зі ст. 110 Митного кодексу РФ митними є платежі, що сплачуються при переміщенні через кордон РФ і в інших передбачених законом випадках, а саме: мито; податок на додану вартість; акцизи; збори за видачу ліцензії; збори за видачу кваліфікаційного атестата фахівця; митні збори за митне оформлення; митні збори за зберігання товарів; митні збори за митне супровід товарів; плата за інформування та консультування; плата за прийняття попереднього рішення; плата за участь у митних аукціонах.

Порядок обчислення величини митних платежів визначається Законом РФ «Про митний тариф» та Митним кодексом РФ. Митні платежі сплачуються до прийняття або одночасно з прийняттям митної декларації, як правило, митному органу РФ. У виняткових випадках митний орган РФ, що виробляє митне оформлення може надати платникові відстрочку або розстрочку сплати митних платежів, але на строк не більше двох місяців з дня прийняття митної декларації.

Суб'єктом є особа, яка зобов'язана сплатити митні платежі від свого імені або від організації. Суб'єктивна сторона характеризується прямим умислом. Особа усвідомлює суспільну небезпеку своїх дій (бездіяльності) і бажає ухилитися від сплати митних платежів, тобто не виплачує їх.

Добровільна сплата митних платежів після закінчення терміну платежу є добровільною відмовою від вчинення злочину. Злочин є закінченим в момент вчинення дій (бездіяльності), які перебувають в ухиленні від сплати митних платежів.

10.5. Особливості протидії митній злочинності

Митна злочинність – це особливий вид злочинності, що обумовлює її виникнення особливої системи заходів, засобів та методів боротьби з нею. У світі є ряд нормативних актів, що врегульовують особливості протидії митним злочинам: Конвенція ООН 2000 року, Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства від 09.06.1977 року. До них слід додати ще й ті, що знайшли своє закріплення в угодах, укладених КМУ та митною службою з відповідними структурами зарубіжних країн. Це зокрема передбачено ст. 19 Конвенції ООН «Спільне розслідування», в якій закріплено, що держави-учасниці розглядають можливість укладання двосторонніх або багатосторонніх угод чи домовленостей, в силу яких у зв'язку зі справами, що є предметом розслідування, кримінального переслідування або судового розгляду в одній або декількох державах, заінтересовані компетентні органи можуть створювати органи з проведення спільних розслідувань. Конвенція пропонує проводити деякі специфічні оперативно-слідчі дії, що входять до операції, контрольована поставки за згодою заінтересованих держав-учасниць. Так, ст. 20 «Спеціальні методи розслідування» Конвенції передбачає: якщо це допускається основними принципами її внутрішньої правової системи, кожна держава-учасниця, у межах своїх можливостей і на умовах,

встановлених її внутрішнім законодавством, вживає необхідних заходів для того, щоб дозволити належне використання контрольованих поставок і у тих випадках, коли вона вважає це доречним, використання інших спеціальних методів розслідування, таких як електронне спостереження або інші форми спостереження, а також агентурні операції, її компетентними органами на її території з метою проведення ефективної боротьби проти організованої митної злочинності. Рішення про використання контрольованих поставок на міжнародному рівні можуть, за згодою заінтересованих держав-учасниць, включати такі методи як перехоплення вантажів і залишення їх неторканими, їхнє вилучення або заміна повністю або частково¹³⁶.

Деякі специфічні заходи боротьби із зазначеними злочинами знайшли своє закріплення у нашому національному законодавстві – Митному кодексі України, а саме у ст. 61 «Огляд територій та приміщень складів тимчасового зберігання, митних ліцензійних складів, спеціальних митних зон, магазинів безмитної торгівлі та інших місць, де знаходяться або можуть знаходитися товари і транспортні засоби, що підлягають митному контролю, чи провадиться діяльність, контроль за якою законом покладено на митні органи», ст. 62 МКУ «Використання технічних та спеціальних засобів для здійснення митного контролю», ст. 318 МКУ «Переміщення товарів під негласним контролем» та інших у багатьох відомчих і міжвідомчих актах тощо.

Тобто специфіка митної злочинності об'єктивно обумовлює пошук і специфічні шляхи її протидії. Більш того, митна злочинність досить постійно змінюється, зокрема, під впливом митної та кримінальної політики, тому змінюється (або повинен змінюватися) механізм цієї протидії. А це потребує постійного спостереження за станом, динамікою, структурою та географією цієї групи злочинів.

Методи протидії ухиленню від сплати податків в Україні можна представити наступним чином (табл. 10.3).

Як бачимо з таблиці, кожен з запропонованих заходів протидії ухиленню від сплати податків та детінізації економіки України має свої переваги та недоліки. За допомогою поєднання зазначених заходів можливо буде зменшити рівень податкових зловживань та мінімізувати втрати бюджету в результаті ухилення від сплати податків.

---

¹³⁶ Додін Є. В. Митна злочинність: поняття та структура // Митна справа. – № 3. 010. – С. 17–29.

Переваги та недоліки заходів протидії ухиленню від сплати податків¹³⁷

<i>№ з/п</i>	<i>Заходи протидії</i>	<i>Переваги</i>	<i>Недоліки</i>
1	Застосування економічно обґрунтованих санкцій за порушення податкового законодавства.	У разі посилення жорсткості покарання можливий приріст надходжень до бюджету (за рахунок штрафних санкцій за порушення податкового законодавства та підвищення рівня добровільності сплати податків).	Можлива повна відмова від сплати податків, коли фірми виявляють, що заборгованість по податках і зборах зростає настільки швидкими темпами, що погасити її не вдається, що б вони не робили.
2	Досягнення оптимального рівня податкового навантаження.	Вирівнювання умов оподаткування для всіх платників податків, зростання податкових надходжень, високий рівень соціального захисту населення.	Важко реалізувати в період трансформації економіки.
3	Створення ефективної системи податкового контролю.	Підвищення ймовірності виявлення неплатника податків через впровадження в практику податкового контролю комплексного, системного, економічно-правового аналізу суб'єктів господарювання.	Існує ймовірність виникнення ситуації, коли кожен платник податків може бути притягнутий до відповідальності.
4	Підвищення податкової культури та досягнення партнерських відносин між платниками податків і контролюючими органами.	Усвідомлення суб'єктами господарювання необхідності добровільної сплати податків та зборів через підвищення їх інформованості.	Неможливо повністю вирішити проблему власницького інстинкту кожної особи.
5	Формування передумов для легалізації тіньових структур.	Підвищення ефективності використання державних фінансових ресурсів, підвищення дієвості законодавчої бази, поживлення інвестиційних ресурсів.	Низька ймовірність повного викорінення існуючого бюрократизованого державного апарату.

Практика протидії злочинам щодо ухилення від сплати податків в Україні в 2015 році представлена в табл.10.4.

¹³⁷ Фільо М. М. Перспективи та пріоритети протидії ухиленню від сплати податків // Доступно з: http://www.rusnauka.com/27_NII_2013/Economics/15_146391.doc.htm.

Кримінальні провадження, у яких закінчено досудове розслідування в Україні в 2015 році

Показник	Направлено кримінальних проваджень до суду з обвинувальним актом		Направлено клопотань до суду для звільнення від кримінальної відповідальності		Закрито кримінальних проваджень	
	всього	щодо якої кількості осіб	всього	щодо якої кількості осіб	всього	у т.ч. за ст.284 КПК
Незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту підакцизних товарів (ст.204)	265	278	5	5	383	383
Фіктивне підприємництво (ст. 205)	176	187	2	2	32	29
Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209)	6	6			34	34
Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст.212)	157	171	129	129	1830	1392
Ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ст. 212-1)	5	5	45	46	44	44
Доведення до банкрутства (ст. 219)					43	43
Інші кримінальні правопорушення	64	68	7	7	66	65
ВСЬОГО	673	715	188	189	2432	1990

Відповідно до міжнародного законодавства фіскальним і правоохоронним органам надане право здійснювати співпрацю зі спеціальними службами і правоохоронними органами іноземних держав, обмінюватися з ними на взаємній основі оперативною інформацією, спеціальними технічними й іншими засобами в межах своїх повноважень й у встановленому порядку.

Основними формами взаємодії правоохоронних органів різних держав світу у сфері слідчої діяльності та оперативно-розшукових заходів, у тому числі з метою виявлення фактів митних злочинів, є:

- виконання запитів;
- участь в оперативно-розшукових заходах та слідчих діях, що здійснюються на території іншої держави;
- обмін інформацією;
- робота офіційних представників.

Міжнародним законодавством передбачено, що за одну з основ для проведення оперативно-розшукових заходів з метою виявлення, попередження, припинення і розкриття митних злочинів, розшуку осіб, що їх вчинили, називають запити міжнародних правоохоронних організацій і правоохоронних органів іноземних держав відповідно до їх міжнародних

договорів. Як правило, законодавством також закріплюється обов'язок органів виконувати на підставі й у порядку, передбаченому міжнародними договорами, запити відповідних міжнародних правоохоронних організацій, правоохоронних органів і спеціальних служб іноземних держав.

Під запитами у сфері міжнародного співробітництва розуміють письмові або усні звертання, направлені (передані) офіційно правоохоронним органам-партнерам відповідно до міжнародних договорів, з питань, рішення яких віднесено до їх компетенції. Запити, як правило, стосуються перевірки по обліках, підтвердження установчих даних і встановлення місцезнаходження громадян, перевірки отриманої інформації про злочин, що готується, вчиняється або є вчиненим, у тому числі й шляхом проведення оперативно-розшукових заходів «контрольована поставка», «перевірочна закупка» та інших заходів, встановлення обставин вчинення злочину і причетності окремих осіб до нього, перевірки реєстрації фірм і т. ін.

Необхідно враховувати, що запити про проведення слідчих дій та оперативно-розшукових заходів, у тому числі про наведення довідкової інформації, здійснення контрольованих поставок, перевірочних закупок та інших заходів, здійснюваних з метою виявлення первинних злочинів у сфері ЗЕД, виконуються за умови подвійної криміналізації, тобто за умови, що діяння, відносно якого здійснюються ці заходи, визнано злочином у державі органу-ініціатора запиту та в державі органу-виконавця запиту.

Питання для самоперевірки

1. *Яким чином класифікують девіантну поведінку?*
2. *Назвіть ознаки та властивості правопорушень?*
3. *В чому сутність мотиваційних чинників здійснення злочинності у сфері зовнішньоекономічної діяльності?*
4. *Охарактеризуйте схеми ухилення від сплати митних платежів через офшори.*
5. *Проаналізуйте глобальні форми ухилення від податків за технологіями «фіскальних термітів»?*
6. *Якими нормативно-правовими актами врегульовано притягнення до відповідальності за ухилення від сплати податків в Україні?*
7. *Охарактеризуйте санкції за ухилення від сплати митних платежів.*
8. *В чому сутність протидії ухиленню від сплати митних платежів у зарубіжній практиці?*
9. *В чому сутність заходів щодо протидії митній злочинності в Україні?*
10. *Проаналізуйте переваги та недоліки заходів протидії ухиленню від сплати податків.*

Тестові завдання.

1. Делінквентний вид девіантної поведінки – це:

А) поведінка, що зумовлюється патологічними змінами характеру, що сформувалися в процесі виховання;

Б) поведінка, що зумовлюється залежністю від різних хибних пристрасей;

В) вид поведінки, що ґрунтується на суперцінностях як виявлення обдарованості, таланту, геніальності в якійсь сфері діяльності, які виходять за рамки звичайного, нормального сприйняття;

Г) сукупність протиправних вчинків та злочинів, які не відповідають формально зафіксованим соціальним та юридичним нормам.

2. Яка з ознак не відносить до правопорушення:

А) є караним, тобто тягне за собою застосування до правопорушника заходів державного впливу, зокрема заходів юридичної відповідальності;

Б) є винним, адже правопорушенням визнається тільки винне діяння, тобто – це дія, яка висловлює негативне внутрішнє ставлення правопорушника до інтересів інших осіб, містить вину;

В) є суспільно-небезпечним;

Г) є суспільно-корисним.

3. Передбачені і заборонені кримінальним законодавством протиправні суспільно небезпечні діяння, які спричиняють чи можуть спричинити істотну шкоду певним охоронюваним державою суспільним відносинам це:

А) злочини;

Б) проступки;

В) санкції;

Г) види відповідальності.

4. Протиправні, винні діяння, які не настільки небезпечні, як злочини, але завдають шкоду особі, суспільству, державі, вчиняються в усіх врегульованих правом сферах суспільного життя, мають різні об'єкти посягання і викликають юридичні наслідки за їх вчинення – стягнення це:

А) злочини;

Б) проступки;

В) санкції;

Г) види відповідальності.

5. Порушення митних правил за своєю юридичною природою належать до:

А) адміністративних проступків;

Б) кримінальних злочинів;

В) злочинів проти людства;

Г) не належать до проступків чи злочинів.

6. *Порушення митних правил регламентуються окремим кодифікованим законодавчим актом:*

- А) Податковим кодексом України;*
- Б) Митним кодексом України;*
- В) Кодексом України про адміністративні правопорушення;*
- Г) Кримінальним кодексом України.*

7. *Родовим об'єктом посягання при порушеннях митних правил виступає специфічний об'єкт зазіхань:*

- А) суспільні відносини, що виникають в галузі державної митної справи;*
- Б) кошти;*
- В) суспільні відносини, що виникають в галузі міжнародної безпеки;*
- Г) права інтелектуальної власності.*

8. *Яка з перелічених особливостей не характерна для офшорних зон:*

- А) створення для підприємців сприятливого валютно-фінансового та фіскального режимів;*
- Б) високий рівень та законодавчі гарантії банківської та комерційної секретності;*
- В) лояльність державного регулювання;*
- Г) високий рівень податкового навантаження для резидентів офшору.*

9. *Який із факторів не стимулює розвиток офшорного бізнесу:*

- А) тягар податкового навантаження і неефективність фіскальної політики;*
- Б) несприятливий інвестиційний клімат і потужні мотиви до експорту капіталу за кордон;*
- В) мінімальні податки, збори, обов'язкові платежі;*
- Г) високі інвестиційні ризики.*

10. *Офшорні зони залежно від виду й обсягу пільг, що надаються при реєстрації суб'єктам-нерезидентам, не включають наступні:*

- А) країни – «податкової гавані», що повністю звільняють компанії від сплати будь-яких податків, за умови, що управління компанією здійснюється за межами території реєстрації і вона не має там джерел доходу;*
- Б) країни, де іноземним компаніям не надаються жодні податкові пільги;*
- В) країни, де іноземним компаніям надаються суттєві податкові пільги та висуваються мінімальні вимоги щодо фінансової звітності;*
- Г) країни, де податкові пільги та привілейований режим таємності мають суб'єкти господарювання-нерезиденти, що здійснюють лише визначені в законодавстві країни види господарської діяльності.*

11. *Якою статтею Кримінального кодексу України врегульовано санкції за ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів):*

- А) ст. 201 КК України;*
- Б) ст. 212 КК України;*
- В) ст. 305 КК України;*
- Г) ст. 214 КК України.*

12. Якою статтею Кримінального кодексу України врегульовано протидія такому митному злочину як контрабанда:

- А) ст. 201 КК України;
- Б) ст. 212 КК України;
- В) ст. 305 КК України;
- Г) ст. 214 КК України.

13. Відомий експерт МВФ Віто Танзі для означення легальних, але все рівно зловмисних методів ухилення від податків ввів у науковий вжиток поняття:

- А) «фіскальні методи»;
- Б) «фіскальні терміти»;
- В) «фіскальні провали»;
- Г) «фіскальні зони».

14. Умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів), що входять в систему оподаткування, введених у встановленому законом порядку, вчинене службовою особою підприємства, установи, організації, незалежно від форми власності або особою, що займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи чи будь-якою іншою особою, яка зобов'язана їх сплачувати, якщо ці діяння призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів у значних розмірах, карається штрафом:

- А) від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- Б) від однієї тисячі до п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- В) від однієї тисячі до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян;
- Г) не карається штрафом.

15. За умисне ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) передбачене позбавленням права обіймати певні посади чи зайтися певною діяльністю на строк:

- А) до трьох років;
- Б) до п'яти років;
- В) до десяти років;
- Г) така санкція відсутня.

16. Заявлення в митній декларації з метою неправомірного звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру неправдивих відомостей щодо істотних умов зовнішньоекономічного договору (контракту), ваги (з урахуванням допустимих втрат за належних умов зберігання і транспортування) або кількості, країни походження, а так само використання товарів, стосовно яких надано пільги щодо сплати митних платежів, в інших цілях, ніж ті, у зв'язку з якими було надано такі пільги, – тягнуть за собою накладення штрафу в розмірі:

- А) 100 відсотків несплаченої суми митних платежів;
- Б) 300 відсотків несплаченої суми митних платежів;

- В) 500 відсотків несплаченої суми митних платежів;*
- Г) 1000 відсотків несплаченої суми митних платежів.*

17. За дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів осудність правопорушника починається з:

- А) 16 річного віку;*
- Б) 18 річного віку;*
- В) 20 річного віку;*
- Г) віковий ценз відсутній.*

18. Особа, яка вперше вчинила діяння, передбачені частиною першою та другою статті 212 Кримінального кодексу України, і до притягнення до відповідальності, сплатила податки і збори (обов'язкові платежі), а також відшкодувала шкоду, завдану державі їх несвоєчасною сплатою (фінансові санкції, пеня):

- А) звільняється від кримінальної відповідальності;*
- Б) звільняється від адміністративної відповідальності;*
- В) утримується в закладах пенітенціарної системи;*
- Г) притягується до кримінальної відповідальності.*

19. У Німеччині у відповідності з законом *Aussensteuergesetz* від 1972 р. ухилення від сплати податків карається позбавленням волі строком до:

- А) 5 років;*
- Б) 7 років;*
- В) 10 років;*
- Г) позбавлення волі не передбачене.*

20. Родовим об'єктом злочину – ухилення від сплати податків і зборів є:

А) діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та продаж продукції, виконання робіт, надання послуг вартісного характеру, що мають ціновий еквівалент така сума не зазначається;

Б) податкова система держави;

В) встановлений законом порядок справляння податків, зборів, обов'язкових платежів з юридичних та фізичних осіб, який забезпечує формування бюджетних ресурсів держави;

Г) всі перелічені варіанти вірні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Андрущенко В. Л., Тучак Т. В. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція): [монографія] / В. Л. Андрущенко; Т. В. Тучак. – К.: Алерта, 2013. – 384 с.
2. Бандурка О. М. Податкове право. Навч. посіб. / О. М. Бандурка, В. Д. Понікаров, С. М. Попова – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 312 с.
3. Бачинин В. А. Философия права и преступления / В. А. Бачинин. – Харьков: Фолио, 1999. – 607 с.
4. Бережнюк І. Г. Митне регулювання України: національні та міжнародні аспекти: монографія / І. Г. Бережнюк. – Дніпропетровськ: Академія митної служби України, 2009. – 543 с.
5. Бечко П. К. Податковий менеджмент: навч. посіб. / П. К. Бечко, Н. В. Лиса. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 288 с.
6. Борисенко О. П. Особливості застосування митно-тарифних інструментів державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності / О. П. Борисенко // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2011. – № 4(11). – С. 41–49.
7. Вишневський В. Уникнення від сплати податків: теорія і практика: монографія / В. Вишневський, А. Веткін. – Донецьк : ІЕП, 2003. – 228 с.
8. Віллі Фотре. Резолюція Європейського Парламенту: у напрямку до справедливої європейської податкової політики // Митна справа. – 2010. – № 2. – С. 43.
9. Войтов С. Г. Класифікація товарів як інструмент митно-тарифного регулювання: аспект визначення і контролю / С. Г. Войтов // Актуальні проблеми економіки. – № 9(147). – 2013. – С. 42–48.
10. Воронкова О. Способи ухилення від оподаткування та шляхи протидії податковим правопорушенням в Україні // Науковий вісник Академії ДПС України. – 2002. – № 3. – С. 96–103.
11. Гребельник О. П. Митна справа: підр. / О. П. Гребельник. – К.: Центр навчальної літератури, 2010. – 472 с.
12. Дедекаєв В. Методи ухилення від сплати податків при зовнішньоекономічних операціях / В. Дедекаєв [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://soskin.info/ea/2005/9-10/20050910.html>.
13. Дьяченко О. В. Економічна природа митного тарифу та його функції / О. В. Зубко О. В. Дьяченко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. – 2014. – Вип. 1(1). – С. 176–182.
14. Додін Є. В. Митна злочинність: поняття та структура / Є. В. Додін // Митна справа. – № 3. – 2010. – С. 17–29.
15. Дубініна А. Митна справа: Підручник. / А. А. Дубініна, С. В. Сорокіна, О. І. Зельніченко – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 320 с
16. Дудчак В. І. Митна справа: навчальний посібник / В. І. Дудчак, О. В. Мартинюк. – 2002. – 310 с.
17. Економічна енциклопедія: в 3-х томах. Т. 1. / ред. колектив С. В. Мочерний та ін. – К.: Академія, 2000. – 864 с.
18. Економічна енциклопедія: в 3-х томах. Т. 3. / ред. колектив С. В. Мочерний та ін. – К.: Академія, 2000. – 952 с.

19. Загальна теорія держави і права : підручник для студентів юрид спеціальностей ВНЗ / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. М. В. Цвіка, О. В. Петрішина. – Харків : Право, 2009. – 584 с.

20. Закон України «Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України» від 04.11.1999, № 1212-XIV (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1212-14>.

21. Закон України «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну» від 22.12.1998, № 332-XIV (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/332-14>.

22. Закон України «Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту» від 22.12.1998, № 330-XIV (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/330-14>.

23. Закон України «Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту» від 22.12.1998, № 331-XIV (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-14>.

24. Закон України «Про Митний тариф України» від 19.09.2013 р., № 584-VII (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584%D0%B0-18/page9>.

25. Закон України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами і державними цільовими фондами» від 21.12.2000 р., № 2181-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2181-14>.

26. Закон України «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» від 16.09.2014 р., № 1678-VII [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1678-18>.

27. Закон України «Про ратифікацію Угоди про Правила визначення країни походження товарів у Співдружності Незалежних Держав» від 06.07.2011р., №3592-VI [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3592-17>.

28. Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2014 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2015. – 71 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/166710.html>.

29. Звіт про виконання Плану роботи Державної фіскальної служби України на 2015 рік: Офіційне видання ДФС України. – К.: ДФС України. – 2016. – 96 с. [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/data/files/131201.pdf>.

30. Іванов Ю. Б. Податковий менеджмент: підруч. / Ю. Б. Іванов, А. І. Крисоватий, А. Я. Кізіма, В. В. Карпова. – К.: Знання, 2008. – 252 с.

31. Класифікація товарів – інструмент регулювання зовнішньоекономічної діяльності : Навчальний посібник / за заг. ред. Макаренка А. В. – Хмельницький: ІНТРАДА, 2009. – 240 с.

32. Кордзая Н. Р. Особливості сертифікації походження товарів та послуг в Україні / Н. Р. Кордзая // Наукові праці Одеської національної академії харчових технологій – 2015. – вип. 46, Т. 1. – С. 277–281.
33. Короп О. В. Сутність та призначення митного контролю після пропуску товарів через митний кордон / О. В. Короп // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2012. – № 12. – С. 132–138.
34. Кот О. Г. Податкові відносини як об'єкт кримінально-правової охорони / О. Г. Кот // Праці Академії МВС Росії. – М., 1996.
35. Кравець М. Порушення митних правил у структурі митних правопорушень / М. Кравець // Юридичний вісник. – № 2. – 2014. – С. 74–80.
36. Левченко Н. М. Оптимізація ввізного мита – запорука ефективного державного регулювання імпорту м'яса / Н. М. Левченко // Теорія та практика державного управління: зб. наук. праць. – Х.: ХарРІ НАДУ «Магістр», 2010. – Вип. 4 (31). – С. 134–139.
37. Малєин Н. С. Правонарушение: понятие, причины, ответственность / Н. С. Малєин. – М. : Юр. лит., 1985. – 192 с.
38. Мартинюк, В. П. Митна система України та її фіскально-регулюючий потенціал / В. П. Мартинюк // Механізм регулювання економіки. – 2010. – N 3 (т. 2). – С. 84–93.
39. Мельничук Т. В. Сучасні концепції причин організованої злочинної діяльності у зовнішньоекономічній сфері [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/22777/%D2#chapter>.
40. Митна енциклопедія: У двох томах. Т. 2: Редкол.: І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. – Хмельницький: ПП Мельник А. А., 2013.
41. Митна справа: підруч. / [А. І. Крисоватий, С. Д. Герчаківський, О. Б. Дем'янюк та ін.]; за ред. А. І. Крисоватого. – Тернопіль: ВПЦ «Екон.думка ТНЕУ», 2014. – 540 с.
42. Митний кодекс України від 13.03.2012, № 4495-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/stru#Stru>.
43. Міжнародна конвенція про Гармонізовану систему опису та кодування товарів / Міжнародний документ від 14.06.1983 (приєднання від 17.05.2002) [Електронний ресурс] // Режим доступу з http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_079.
44. Наказ ДМСУ «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо роботи посадових осіб митних органів з аналізу, виявлення та оцінки ризиків при здійсненні контролю правильності визначення митної вартості товарів, які переміщуються через митний кордон України» від 13.07.2012, № 362 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://minrd.gov.ua/baneryi/mitne-oformlennya/subektam-zed/kontrol-mitnoi-varnosti/62666.html>.
45. Наказ Державної фіскальної служби України «Про введення в дію Структури та Штатного розпису Державної фіскальної служби України» від 09.07.2014р., № 1 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/63704.htm>.

46. Наказ Державної фіскальної служби України «Про затвердження Пояснень до Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності» від 09.06.2015 р., № 401 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/63754.html>.

47. Наказ Державної фіскальної служби України «Про затвердження Класифікатора ДФС, митниць ДФС, їх структурних підрозділів, спеціалізованих департаментів і органів ДФС з питань державної митної справи» від 20.11.2014 р., № 315 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/66773.html>.

48. Наказ Міністерства доходів і зборів України «Про затвердження Порядку справляння плати за виконання митних формальностей органами доходів і зборів поза місцем розташування цих органів або поза робочим часом, установленим для них» від 16.12.2013 р., № 804 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0011-14>.

49. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку відшкодування витрат за зберігання товарів та транспортних засобів на складах митних органів, Порядку обчислення сум витрат у справах про порушення митних правил та їх відшкодування та Розмірів відшкодувань за зберігання на складах митних органів товарів і транспортних засобів» від 15.06.2012 р., № 731 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1140-12>.

50. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку прийняття, відкликання попереднього рішення про країну походження товару, затвердження форми попереднього рішення про країну походження товару» від 19.06.2012 р., № 737 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1176-12>.

51. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку обліку осіб, які здійснюють операції з товарами» від 15.06.2015 р., № 552 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0807-15>.

52. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку оформлення результатів документальних перевірок дотримання законодавства України з питань державної митної справи, податкового, валютного та іншого законодавства платниками податків – юридичними особами та їх відокремленими підрозділами» від 20.08.2015 р., № 727 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1300-15>.

53. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку роботи відділу митних платежів, підрозділу митного оформлення митного органу та митного поста при вирішенні питань класифікації товарів, що переміщуються через митний кордон України» від 30.05.2012 р., № 650 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1085-12>.

54. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Порядку справляння митних платежів при ввезенні на митну територію України товарів громадянами» від 22.05.2012 р., № 581 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0916-12>.

55. Наказ Міністерства фінансів України «Порядок проведення митними органами зустрічних звірок» від 22.05.2012 р., № 582 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0900-12>.

56. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Форми декларації митної вартості та Правил її заповнення» від 24.05.2012 р., № 599 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://minrd.gov.ua/zakonodavstvo/mitne-zakonodavstvo/nakazi/62386.html>.

57. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження форми рішення про коригування митної вартості товарів, Правил заповнення рішення про коригування митної вартості товарів та Переліку додаткових складових до ціни договору» від 24.05.2012 р., № 598 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0883-12>.

58. Нежурбіда С. І. Причини злочину та злочинності: погляди сучасних соціальних філософів / С. І. Нежурбіда // Проблеми філософії права. – 2010–2011. – Том VIII-IX. – С. 249–253.

59. Офшорний бізнес за кордоном і в Росії. Податки, фінанси, інвестиції: Навчальний посібник. – Нікосія – Гельсінкі: «Практик» – «Ханікомб», 1995.

60. Офіційний сайт Торгово-промислової палати України [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://www.ucci.org.ua>.

61. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://sfs.gov.ua>.

62. Податкова політика України: стан, проблеми та перспективи: монографія / П. В. Мельник, Л. Л. Тарангул, З. С. Варналій. – К.: Знання, 2008. – 675 с.

63. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755-VI (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

64. Податковий посібник Служби внутрішніх доходів США [Електронний ресурс] // Режим доступу з http://www.irs.gov/irm/part9/irm_09-001-003.html.

65. Поздняков Е. А. Філософія преступлення / Е. А. Поздняков. – М., 2001. – 576 с.

66. Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання запровадження марок акцизного податку нового зразка для алкогольних напоїв і тютюнових виробів» від 14.05.2015 р., № 296 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248165709>.

67. Постанова Кабінету Міністрів України «Про Державну фіскальну службу України» від 21.05.2014 р., № 236 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/236-2014-%D0%BF?nreg=236-2014-%EF&find=1&text=&x=9&y=7>.

68. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 21.05.2012 р., № 428 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/428-2012-%D0%BF>.

69. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку верифікації (перевірки достовірності) сертифікатів і декларацій про походження товару з України» від 09.12.2015 р., № 1029 [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1029-2015-%D0%BF/paran38#n38>.

70. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку справляння єдиного збору у пунктах пропуску через державний кордон» від 24.10.2002 р., № 1569 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1569-2002-%D0%BF>.

71. Постанова Кабінету Міністрів України «Про порядок встановлення та застосування правила адвалерної частки та виконання виробничих та технологічних операцій» від 20.12.2006 р., № 1765 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1765-2006-%D0%BF>.

72. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь / Б. А. Райзберг, Л. Ш. Лозовский, Е. Б. Стародубцева. – М.: ИНФРА-М, 2005. 480 с.

73. Сідельникова Л. П. Податкова система. Навчальний посібник / Л. П. Сідельникова, Н. М. Костіна – 2-ге видання, перероблене і доповнене. – Київ: Ліра-К, 2013. – 604 с.

74. Угода про правила походження: Міжнародний документ від 15.04.1994 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу з http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/981_013.

75. Указ Президента України «Про Концепцію трансформації митного тарифу України на 1996–2005 роки відповідно до системи ГАТТ/СОТ» від 06.04.1996 р., № 255/96 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/255/96>.

76. Указ Президента України «Про приєднання України до Міжнародної конвенції про Гармонізовану систему опису та кодування товарів» від 17.05.2002 р., № 466/2002 [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/466/2002>.

77. Управление таможенным делом: Учебное пособие. / под общей ред. В. В. Макрусева и В. А. Черных. – СПб.: Изд-во Троицкий мост, 2012. – 448 с.

78. Філатов В. В. Напрямки сучасної митної політики України / В. В. Філатов // Митна справа. – 2009. – № 4(64). – С. 25–26.

79. Фільо М. М. Перспективи та пріоритети протидії ухиленню від сплати податків [Електронний ресурс] // Режим доступу з http://www.rusnauka.com/27_NII_2013/Economics/15_146391.doc.htm.

80. Формування системи митного аудиту в Україні: монографія; за заг. ред. О. М. Вакульчик. – Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2014. – 208 с.

81. Харкавий М. О. Пріоритети пост-митного аудиту як форми митного контролю / М. О. Харкавий // Інвестиції: практика та досвід – № 19. – 2014. – С 82–86.

82. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Організаційна структура Державної фіскальної служби України на 01.01.2016 року¹³⁸

№ з/п	Назва структурного підрозділу	Штатна чисельність
	Керівництво	3
01	Департамент забезпечення діяльності Служби	23
	Організаційний відділ	6
	Відділ радників	5
	Відділ протоколу	5
	Відділ документального забезпечення та планування заходів	5
02	Департамент охорони державної таємниці, технічного та криптографічного захисту інформації	41
	Режимно-секретний відділ	9
	Відділ спеціального зв'язку та криптографічного захисту інформації	9
	Відділ забезпечення технічного захисту інформації та контролю	7
	Відділ захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах	7
	Відділ моніторингу та антивірусного захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах	7
03	Департамент інфраструктури	115
	Управління документального забезпечення	38
	Загальний відділ	14
	Експедиція	7
	Відділ електронної обробки документів	11
	Відділ методології та архіву	5
	Управління матеріально-технічного забезпечення та закупівель	34
	Відділ супроводження процедур закупівель	7
	Відділ закупівель матеріальних цінностей	7
	Відділ організаційно - технічного забезпечення	11
	Відділ розрахунків та обліку майна	7
	Управління нерухомого майна	25
	Відділ капітального будівництва	7
	Відділ управління майном та житлового забезпечення	7
	Відділ утримання нерухомого майна	5
	Відділ реалізації проектів міжнародної технічної допомоги	5
	Управління зв'язку	11
	Відділ конференцзв'язку	5
	Відділ зв'язку	5
	Відділ пожежної безпеки, мобілізаційної роботи, цивільного захисту та охорони праці	5
04	Департамент персоналу	78
	Управління кадрового забезпечення головних управлінь та ДПІ	14

¹³⁸ Наказ ДФС України «Про введення в дію Структури та Штатного розпису Державної фіскальної служби України» від 09.07.2014 № 1 (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] / Режим доступу з <http://sfs.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/63704.htm>.

	Відділ методологічної роботи	7
	Відділ роботи з керівним складом головних управлінь та ДПІ	6
	Управління кадрового забезпечення апарату	13
	Відділ роботи з персоналом апарату	7
	Відділ інновацій персоналу	5
	Управління кадрового забезпечення митниць	15
	Відділ роботи з персоналом митниць	7
	Відділ організаційного забезпечення	7
	Управління кадрового забезпечення підрозділів податкової міліції	18
	Відділ роботи з особовим складом	7
	Відділ охорони праці та соціальної роботи	5
	Відділ інспекції з особового складу	5
	Управління організації професійної підготовки	13
	Відділ організації навчання	7
	Відділ супроводження наукової діяльності	5
	Сектор забезпечення службовими посвідченнями	3
05	<i>Департамент фінансово-економічної роботи та бухгалтерського обліку</i>	71
	Управління бухгалтерського обліку та звітності	30
	Відділ бухгалтерського обліку апарату Служби	11
	Відділ методології та фінансової звітності	7
	Відділ оплати праці	7
	Сектор штатного регулювання апарату Служби	3
	Управління бюджетування	23
	Відділ методології та бюджетування органів ДФС	7
	Відділ бюджетування підвідомчих установ і підприємств та фінансового супроводження в рамках міжнародного співробітництва	7
	Сектор методології та штатного регулювання територіальних органів та установ	3
	Сектор обліку єдиного внеску	4
	Управління методології та фінансового контролінгу	17
	Відділ координації та оцінки фінансових процесів	7
	Відділ вилученого митницями майна	5
	Сектор розгляду скарг та запитів	3
06	<i>Департамент комунікацій</i>	41
	Управління інформаційної політики	21
	Відділ медіа-планування	5
	Відділ прес-служби	5
	Відділ супроводження інтернет-проектів	5
	Відділ моніторингу та аналізу медіа	5
	Управління комунікацій з громадськістю	18
	Відділ масово-роз'яснювальної роботи	7
	Відділ взаємодії з інститутами громадянського суспільства	5
	Відділ супроводження роботи з інвесторами	5
07	<i>Головне оперативне управління</i>	178
	Відділ діловодства та захисту інформації	7
	Штаб (Управління)	27
	Відділ оперативного реагування	14
	Відділ зонального контролю	7
	Відділ лінійного контролю	5

	Управління організації викриття економічних злочинів	22
	Перший відділ	13
	Другий відділ	8
	Відділ організації оперативно-розшукової діяльності	7
	Відділ оперативного супроводження адміністрування ПДВ	7
	Відділ протидії незаконному обігу підакцизних товарів	9
	Управління активних заходів	16
	Перший відділ	8
	Другий відділ	7
	Оперативно-аналітичний відділ	10
	Сектор зовнішніх відносин	3
	Оперативно-технічний відділ	7
	Управління оперативного документування	19
	Перший відділ	5
	Другий відділ	5
	Третій відділ	5
	Перший сектор	2
	Управління викриття кримінальних правопорушень у митній сфері	37
	Відділ оперативного викриття кримінальних правопорушень у митній сфері	7
	Міжрегіональний відділ «Схід» із дислокацією у Головному управлінні ДФС у Дніпропетровській області	7
	Міжрегіональний відділ «Південь» із дислокацією у Головному управлінні ДФС в Одеській області	7
	Міжрегіональний відділ «Захід» із дислокацією у Головному управлінні ДФС у Львівській області	7
	Міжрегіональний відділ «Центр»	7
	Відділ оперативно-стратегічного та матеріального забезпечення	5
08	Головне управління власної безпеки	87
	Перше оперативне управління	15
	Перший відділ	9
	Другий відділ	5
	Друге оперативне управління	15
	Перший відділ	9
	Другий відділ	5
	Управління проведення перевірок та розслідувань	20
	Відділ зонального контролю	11
	Відділ з обслуговування апарату ДФС	7
	Управління організаційно-аналітичного забезпечення	15
	Відділ моніторингу ризиків	9
	Інформаційно-організаційний відділ	5
	Управління службової етики, захисту та безпеки	13
	Відділ захисту та безпеки	7
	Відділ контролю службової етики	5
	Відділ діловодства та захисту інформації	5
	Сектор кадрового забезпечення	2
09	Головне слідче управління фінансових розслідувань	68
	Сектор діловодства	3
	Контрольно-методичне управління	21
	Відділ загального процесуального контролю	10

	Перший відділ лінійного процесуального контролю	5
	Другий відділ лінійного процесуального контролю	5
	Слідче управління кримінальних розслідувань	35
	Перший відділ	7
	Другий відділ	7
	Третій відділ	5
	Четвертий відділ	5
	П'ятий відділ	5
	Шостий відділ	5
	Інформаційний відділ	7
10	Департамент правової роботи	100
	Управління адміністративного оскарження	44
	Відділ апеляцій з оподаткування податком на прибуток, податком на додану вартість та валютних операцій	10
	Відділ апеляцій з місцевих та інших податків, неподаткових платежів	5
	Відділ апеляцій з оподаткування фізичних осіб	5
	Відділ апеляцій з оподаткування великих платників	9
	Відділ аналізу, моніторингу та розгляду скарг і звернень платників	5
	Сектор апеляцій з оподаткування митними платежами	4
	Відділ розгляду скарг з єдиного внеску	5
	Управління правового забезпечення податкових та митних спорів	27
	Відділ організації взаємодії та супроводження податкових спорів у судах	8
	Відділ формування та узагальнення правозастосовчої практики з податкових та митних спорів	5
	Відділ організації правового супроводження примусового стягнення коштів	5
	Відділ організації взаємодії та супроводження митних спорів у судах	8
	Управління законопроектної та роз'яснювальної роботи	13
	Відділ з питань законопроектної та нормативно-правової роботи	5
	Відділ забезпечення єдиної політики щодо застосування правових актів з податкових та митних питань	7
	Управління забезпечення центрального апарату та контрольно-аналітичної роботи	14
	Відділ розгляду проектів наказів, договорів та організації претензійно-позовної роботи	8
	Відділ моніторингу, аналітичного забезпечення та контролю	5
11	Департамент реєстрації платників та електронних сервісів	104
	Управління реєстрації та обліку платників	31
	Відділ обліку платників податків	7
	Відділ Державного реєстру фізичних осіб-платників податків	7
	Відділ обліку РРО та об'єктів оподаткування	5
	Відділ реєстрації за видами податків	5
	Відділ обліку платників єдиного внеску	5
	Управління розгляду звернень та запитів	26
	Відділ обліку звернень громадян та запитів на публічну інформацію	5
	Відділ розгляду звернень платників	7
	Відділ розгляду звернень державних органів	7
	Відділ організації доступу до публічної інформації	5
	Управління звітності та електронних сервісів	25

	Відділ ведення звітності	5
	Відділ ведення Єдиного реєстру податкових накладних	5
	Відділ міжвідомчої взаємодії та електронних сервісів	7
	Відділ контролю функціонування електронних сервісів	7
	Управління організації роботи ЦОП	15
	Відділ організації роботи ЦОП	7
	Відділ контролю за наданням адміністративних послуг	7
	Відділ організації особистого прийому керівництвом та розгляду звернень громадян	5
12	Департамент міжнародних зв'язків	53
	Управління податкового співробітництва	20
	Відділ міжнародного податкового співробітництва	7
	Відділ обміну податковою інформацією	7
	Відділ податкових угод	5
	Управління митного співробітництва	15
	Відділ двостороннього митного співробітництва	7
	Відділ багатостороннього митного співробітництва та з питань євроінтеграції	7
	Управління організаційно-технічної підтримки	16
	Відділ міжнародної технічної допомоги	5
	Відділ взаємодії з дипломатичними установами	5
	Відділ протокольної роботи	5
13	Організаційно-розпорядчий департамент	71
	Управління методології	15
	Відділ методології апарату	7
	Відділ методології територіальних органів	7
	Управління координації роботи	16
	Організаційно-методичний відділ	8
	Відділ планування	7
	Управління оцінки діяльності та стратегічного розвитку ДФС	17
	Відділ моніторингу та оцінки діяльності ДФС	8
	Відділ стратегії розвитку та показників ефективності роботи ДФС	8
	Управління контролю	13
	Відділ контролю вхідних документів	5
	Відділ контролю власних документів	7
	Відділ редагування	8
14	Департамент внутрішнього аудиту та контролю	58
	Управління внутрішнього контролю	24
	Відділ комплексного контролю	7
	Відділ тематичних перевірок	8
	Відділ контролю за діяльністю у сфері боротьби з правопорушеннями	7
	Управління внутрішнього аудиту	11
	Відділ аудиту відповідності та фінансового аудиту	5
	Відділ аудиту ефективності	5
	Управління координації, аналізу та моніторингу	22
	Відділ координації та аналізу	5
	Відділ моніторингу	7
	Відділ розгляду скарг	8
15	Департамент оподаткування юридичних осіб	82
	Управління податку на додану вартість	31
	Відділ моніторингу відшкодування ПДВ	5

	Відділ організації перевірок відшкодування ПДВ	7
	Відділ моніторингу нарахування ПДВ	7
	Відділ інформаційно-аналітичного забезпечення	5
	Відділ розгляду звернень	5
	Управління податку на прибуток підприємств	17
	Відділ моніторингу нарахування податку на прибуток	8
	Відділ інформаційно-аналітичного забезпечення	7
	Управління місцевих податків і зборів, плати за землю	15
	Відділ плати за землю з юридичних осіб та місцевих податків і зборів	7
	Відділ розробки нормативно-правових актів та інформаційно-аналітичного забезпечення	7
	Управління ресурсних, рентних та неподаткових платежів	17
	Відділ моніторингу ресурсних та рентних платежів	7
	Відділ розробки нормативно-правових актів та інформаційно-аналітичного забезпечення	8
16	<i>Департамент боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом</i>	22
	Відділ організації роботи боротьби з відмиванням доходів, одержаних злочинним шляхом	5
	Відділ аналітичної роботи та ведення баз даних	5
	Відділ перевірок сумнівних операцій	5
	Відділ фінансових розслідувань	5
17	<i>Департамент доходів і зборів з фізичних осіб</i>	94
	Управління контрольно-перевірочної роботи доходів і зборів з фізичних осіб	20
	Відділ планування та координації контрольно-перевірочної роботи	7
	Відділ контрольно-перевірочної роботи за додержанням податкового законодавства та сплатою єдиного внеску	7
	Відділ контролю за митними та валютними операціями, податкового аудиту місцевих податків і зборів з фізичних осіб	5
	Управління адміністрування доходів і зборів з фізичних осіб	22
	Відділ адміністрування податку на доходи фізичних осіб	7
	Відділ адміністрування податків, зборів із самозайнятих осіб	7
	Відділ адміністрування доходів громадян	7
	Управління адміністрування єдиного внеску та методології	20
	Відділ адміністрування єдиного внеску	7
	Відділ методології доходів єдиного внеску та податків і зборів з фізичних осіб	6
	Відділ розгляду звернень громадян	6
	Управління адміністрування майнових податків та зборів	16
	Відділ адміністрування майнових податків	7
	Відділ адміністрування плати за землю	8
	Управління організації та проведення перевірок відомостей суб'єктів декларування в деклараціях про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру	14
	Відділ організації взаємодії та інформаційного забезпечення проведення перевірок	6
	Відділ проведення перевірок суб'єктів декларування	7
18	<i>Департамент розвитку ІТ</i>	167
	Управління проектування та розробки інформаційних систем	17

	Відділ проектування та розробки централізованих інформаційних систем	5
	Відділ проектування та розробки АС митного оформлення	5
	Відділ інтеграції інформаційних систем	5
	Управління технічної підтримки	17
	Відділ підтримки технічних та програмних засобів	5
	Відділ технічного забезпечення автоматизованих робочих місць	5
	Відділ обліку та розподілу технічних засобів та програмного забезпечення	5
	Управління телекомунікацій та мережевих сервісів	30
	Відділ адміністрування відомчих мереж	7
	Відділ адміністрування локальних мереж	7
	Відділ адміністрування телекомунікаційних сервісів	7
	Відділ адміністрування служби каталогів та публічних інформаційно-телекомунікаційних сервісів	7
	Управління адміністрування серверного обладнання та баз даних	28
	Відділ адміністрування баз даних податкових систем	7
	Відділ адміністрування баз даних митних систем	7
	Відділ експлуатації серверного обладнання податкових систем	7
	Відділ експлуатації серверного обладнання митних систем	5
	Управління впровадження та супроводження інформаційних систем	26
	Відділ супроводження обліку платежів в інформаційних системах	7
	Відділ супроводження систем реєстрації готівкового обігу та доперевірочної роботи	5
	Відділ супроводження підсистеми контрольно-перевірочної роботи	5
	Відділ супроводження систем документообігу та довідників	7
	Управління аналітичної обробки даних	11
	Відділ оперативно – аналітичної роботи	5
	Відділ підготовки інформаційно-аналітичних матеріалів	5
	Управління забезпечення інформаційних процесів	21
	Відділ підтримки процесу обробки звітності, накладних та електронних сервісів	7
	Відділ адміністрування користувачів	5
	Відділ експлуатації інформаційних систем	7
	Управління моніторингу митних інформаційних систем	15
	Відділ моніторингу функціонування централізованих інформаційних систем	7
	Відділ моніторингу електронного митного оформлення	7
19	Департамент методологічної роботи з питань оподаткування	60
	Управління загальної методології оподаткування та взаємодії з органами державної влади	22
	Відділ загальної методології оподаткування	8
	Відділ взаємодії з органами державної влади	7
	Відділ адаптації нормативно-правових актів	5
	Управління методології податку на прибуток підприємств	15
	Відділ моніторингу нормативно-правових актів	7
	Відділ розгляду звернень	7
	Управління методології непрямих податків	21
	Відділ моніторингу нормативно-правових актів з ПДВ	7

	Відділ розгляду звернень з ПДВ	7
	Відділ методології акцизного податку	5
20	Координаційно-моніторинговий департамент	178
	Управління координації бюджетного процесу	21
	Відділ комплексного аналізу та прогнозування платежів та інших державних зборів	7
	Відділ інформаційно-аналітичного забезпечення бюджетного процесу	7
	Відділ методичного супроводження бюджетного процесу	5
	Управління факторного аналізу економічних відносин	21
	Відділ моніторингу фінансово-економічних показників суб'єктів господарювання	5
	Відділ координації та контролю	7
	Аналітичний відділ	7
	Управління інтеграції обліково-звітних систем	31
	Відділ методологічного забезпечення функціонування обліково-звітних систем	8
	Відділ консолідованої звітності	7
	Відділ організації контролю за надходженням єдиного внеску	7
	Відділ методологічного супроводження звітних показників та аналітичної роботи	7
	Управління кластерного аналізу	18
	Відділ моніторингу діяльності кластерних груп суб'єктів господарювання	7
	Відділ аналітичної роботи по великих платниках податків	5
	Відділ моніторингу показників за видами економічної діяльності	5
	Управління митної статистики	29
	Відділ обробки митної статистичної інформації	7
	Відділ методології та ведення статистики зовнішньої торгівлі	5
	Відділ ведення спеціальної митної статистики	5
	Відділ моніторингу зовнішньоторговельних операцій	5
	Відділ співставлення даних	5
	Управління регіонального моніторингу забезпечення доходів і зборів	20
	Відділ прогнозування платежів та інших державних зборів по регіонах	7
	Відділ моніторингу забезпечення доходів і зборів	7
	Відділ моніторингу роботи ДПП із забезпечення доходів і зборів	5
	Управління проактивного аналізу та експрес-діагностики	36
	Відділ превентивного виявлення та аналітичного супроводження організації процесів	12
	Відділ експрес-реагування	13
	Відділ координації та методичного супроводження діяльності територіальних органів з експрес-діагностики	9
21	Департамент контролю за обігом та оподаткуванням підакцизних товарів	49
	Відділ ліцензування та контролю за виробництвом, обігом спирту і спиртовмісної продукції	11
	Відділ ліцензування та контролю за виробництвом і обігом алкогольних напоїв	9
	Відділ ліцензування та контролю за виробництвом і обігом тютюнових виробів	6

	Відділ контролю за виробництвом та обігом марок акцизного податку	5
	Відділ акцизного податку	8
	Відділ моніторингу, організаційно-аналітичної роботи та інформаційного забезпечення	8
22	Департамент податкового та митного аудиту	128
	Управління податкового аудиту	21
	Відділ організації та супроводження перевірок платників податків	12
	Відділ перевірок трансфертного ціноутворення	8
	Управління перевірок платників податків ризикових категорій	16
	Відділ супроводження перевірок платників податків ризикових категорій	8
	Відділ моніторингу ризикових операцій	7
	Управління планування та інформаційного забезпечення	17
	Відділ планування та координації контрольної-перевірочної роботи	9
	Інформаційно – аналітичний відділ	7
	Управління методології та якості аудиту	18
	Відділ перевірки якості аудиту	9
	Відділ методології аудиту	8
	Управління аудиту фінансових установ та валютного контролю	15
	Відділ організації перевірок фінансових установ	9
	Відділ контролю за валютними операціями та операціями у сфері ЗЕД	5
	Управління митного аудиту	11
	Відділ контролю митної вартості та митних платежів	5
	Відділ проведення митного аудиту	5
	Управління перевірок з окремих питань	28
	Відділ податкового аудиту окремих платників	11
	Відділ спеціальних перевірок	9
	Відділ контролю за проведенням розрахункових операцій, організації та координації фактичних перевірок	7
23	Департамент погашення заборгованостей	29
	Відділ нормативного забезпечення та організації міжнародного стягнення	5
	Відділ моніторингу погашення заборгованостей та інформаційно-аналітичного забезпечення	5
	Відділ організації стягнення заборгованостей та застосування процедур банкрутства	5
	Відділ врегулювання заборгованостей та перенесення термінів сплати платежів	5
	Відділ розгляду скарг і звернень платників податків та надання консультацій	5
	Сектор організації роботи з безхазяйним майном	2
24	Департамент організації митного контролю та оформлення	76
	Управління організації та технологій митного контролю	30
	Відділ приватно-державного партнерства в митно-логістичній сфері	7
	Відділ організації митного контролю в пунктах пропуску	8
	Відділ контролю транспортних засобів і товарів громадян	7
	Відділ організації виконання митних формальностей щодо міжнародних поштових та експрес - відправлень	7
	Управління декларування та митних режимів	30
	Відділ контролю за переміщенням товарів	8

	Відділ декларування товарів	7
	Відділ застосування митних режимів та процедур оформлення	7
	Відділ спеціальних митних процедур	7
	Управління заходів регулювання ЗЕД	14
	Відділ нетарифного регулювання	7
	Відділ захисту прав інтелектуальної власності та експортного контролю	6
25	<i>Департамент адміністрування митних платежів та митно-тарифного регулювання</i>	77
	Управління адміністрування митних платежів та митної вартості	39
	Відділ аналізу та прогнозування митних платежів	7
	Відділ контролю за справлянням митних платежів	5
	Відділ аналізу та контролю за визначенням митної вартості	10
	Відділ автентичності документів митного оформлення та цінової інформації	6
	Відділ нормативного забезпечення та розгляду звернень	10
	Управління митно-тарифного регулювання	16
	Відділ митно-тарифного регулювання	5
	Відділ ведення митного тарифу	5
	Відділ походження товарів	5
	Управління класифікації товарів	20
	Відділ ведення УКТ ЗЕД	7
	Відділ контролю класифікації товарів	7
	Відділ методологічного забезпечення класифікаційної роботи	5
26	<i>Департамент аналізу ризиків та протидії митним правопорушенням</i>	72
	Управління забезпечення функціонування СУР	20
	Відділ координації та розвитку СУР	5
	Відділ моніторингу застосування СУР	7
	Відділ розробки профілів ризиків	7
	Управління аналітичної роботи у сфері ЗЕД	21
	Відділ системного аналізу митних оформлень	7
	Відділ перевірки дотримання митного законодавства	7
	Відділ співставлення попередньої інформації інших країн	6
	Управління протидії митним правопорушенням	29
	Відділ Національний контактний центр	7
	Відділ провадження у справах про порушення митних правил	10
	Відділ взаємної адміністративної допомоги	11
27	<i>Департамент розвитку митної справи</i>	37
	Відділ автоматизованого інформаційного обміну	8
	Відділ впровадження та розвитку технічних систем митного контролю	11
	Відділ митно-логістичної інфраструктури	8
	Відділ інформаційно-аналітичного забезпечення митних інновацій	8
28	<i>Головне міжрегіональне управління оперативного забезпечення зони проведення АТО (м. Київ, м. Краматорськ, м. Слов'янськ)</i>	24
	Контрольно-дозвільний відділ	7
	Відділ організаційно-аналітичного забезпечення	5
	Відділ швидкого реагування	5
	Відділ матеріально-технічного забезпечення	5
	ВСЬОГО	2186

Оподаткування акцизним податком

Таблиця Б.1.

Розмір ставок акцизного податку на спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво

Код товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД	Опис товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД	Одиниця виміру	Ставка податку
2203 00	Пиво із солоду (солодове)	гривень за 1 літр	1,24
2204 (крім 2204 10, 2204 21 06 00, 2204 21 07 00, 2204 21 08 00, 2204 21 09 00, 2204 29 10 00)	Вина виноградні натуральні	-"	0,01
2204 (крім 2204 10, 2204 21 06 00, 2204 21 07 00, 2204 21 08 00, 2204 21 09 00, 2204 29 10 00)	Вина натуральні з доданням спирту та міцні (кріплені)	-"	3,58
2204 10, 2204 21 06 00, 2204 21 07 00, 2204 21 08 00, 2204 21 09 00, 2204 29 10 00	Вина ігристі Вина газовані	гривень за 1 літр	5,20
2205	Вермути та інші вина виноградні натуральні з доданням рослинних або ароматизувальних екстрактів	-"	3,58
2206 00 (крім 2206 00 31 00, 2206 00 51 00, 2206 00 81 00 - сидр і перрі (без додання спирту)	Інші зброджені напої (наприклад, сидр, перрі (грушевий напій), напій медовий); суміші із зброджених напоїв та суміші зброджених напоїв з безалкогольними напоями, в іншому місці не зазначені (з доданням спирту)	гривень за 1 літр 100-відсоткового спирту	70,53
2206 00 31 00, 2206 00 51 00, 2206 00 81 00	Сидр і перрі (без додання спирту)	гривень за 1 літр	0,63
2207	Спирт етиловий, неденатурований, з концентрацією спирту 80 об. % або більше; спирт етиловий та інші спиртові дистиляти та спиртні напої, одержані шляхом перегонки, денатуровані, будь-якої концентрації	гривень за 1 літр 100-відсоткового спирту	70,53

2208	Спирт етиловий, неденатурований з концентрацією спирту менш як 80 об. %; спиртові дистилляти та спиртні напої, одержані шляхом перегонки, лікери та інші напої, що містять спирт	-"	70,53
2103 90 30 00, 2106 90	Тільки продукти з вмістом спирту етилового 8,5 відсотка об'ємних одиниць та більше	гривень за 1 літр 100-відсоткового спирту	70,53

Таблиця Б.2.

Розмір ставок акцизного податку на тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну

Код товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД	Опис товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД	Ставка податку			
		специфічна		адвалорна	
		одиниця виміру	ставка	одиниця виміру	ставка
2401	Тютюнова сировина Тютюнові відходи	гривень за 1 кг. (нетто)	285,60		
2402 10 00 00	Сигари, включаючи сигари з відрізними кінцями, та сигарили (тонкі сигари), з вмістом тютюну	- " -	285,60		
2402 20 90 10	Сигарети без фільтра, цигарки	гривень за 1000 штук	227,33	відсотків	12
2402 20 90 20	Сигарети з фільтром	- " -	227,33	- " -	12
2403	Тютюн та замітники тютюну, інші, промислового виробництва; тютюн «гомогенізований» або «відновлений»; тютюнові екстракти та есенції	гривень за 1 кілограм (нетто)	285,60		

Таблиця Б.3.

Розмір ставок акцизного податку на пальне (нафтопродукти, скраплений газ, речовини, що використовуються як компоненти моторних палив, паливо моторне альтернативне)

Код товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД	Опис товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД	Ставка акцизного податку у твердих сумах з одиниці реалізованого товару (продукції)	
		одиниця виміру	ставка
	Легкі дистилляти:		
2710 12 11 10 2710 12 11 20 2710 12 11 90	для специфічних процесів переробки	євро за 1000 кілограмів	202
2710 12 15 10 2710 12 15 20 2710 12 15 90	для хімічних перетворень у процесах, крім зазначених у товарних підкатегоріях 2710 12 11 10, 2710 12 11 20, 2710 12 11 90	євро за 1000 кілограмів	202

	Бензини спеціальні:		
2710 12 21 00	уайт-спірит	- " -	202
2710 12 25 00	інші спеціальні бензини	- " -	202
	Бензини моторні:		
2710 12 31 00	бензини авіаційні	- " -	32
	бензини моторні з вмістом свинцю 0,013 г/л або менше:		
2710 12 41 11 2710 12 41 12 2710 12 41 13 2710 12 41 31 2710 12 41 32 2710 12 41 33 2710 12 41 91 2710 12 41 92 2710 12 41 93 2710 12 45 01 2710 12 45 02 2710 12 45 09 2710 12 49 01 2710 12 49 02 2710 12 49 09	із вмістом не менш як 5 мас. % біоетанолу або не менш як 5 мас. % етил-трет-бутилового ефіру або їх суміші	- " -	202
2710 12 41 14 2710 12 41 15 2710 12 41 19 2710 12 41 34 2710 12 41 35 2710 12 41 39 2710 12 41 94 2710 12 41 95 2710 12 41 99 2710 12 45 12 2710 12 45 13 2710 12 45 99 2710 12 49 12 2710 12 49 13 2710 12 49 99	інші бензини	- " -	202
2710 20 90 00	інші нафтопродукти	євро за 1000 кілограмів	202
2710 12 51 10 2710 12 51 20 2710 12 51 90 2710 12 59 10 2710 12 59 20 2710 12 59 90	із вмістом свинцю більш як 0,013 г/л	- " -	202
2710 12 70 00	Паливо для реактивних двигунів	- " -	30
2710 12 90 00	Інші легкі дистиляти	- " -	202
	Середні дистиляти:		
2710 19 11 10 2710 19 11 20 2710 19 11 90	для специфічних процесів переробки	- " -	202

2710 19 15 10 2710 19 15 20 2710 19 15 90	для хімічних перетворень у процесах, не зазначених у товарній категорії 2710 19 11	- " -	202
	Гас:		
2710 19 21 00	паливо для реактивних двигунів	- " -	23
2710 19 25 00	інший гас	- " -	202
2710 19 29 00	Інші середні дистиляти	- " -	202
2710 19 31 01 2710 19 31 10 2710 19 35 01 2710 19 35 10 2710 19 43 00 2710 19 46 00 2710 19 47 10 2710 20 11 00 2710 20 15 00	Важкі дистиляти (газойлі):	- " -	100
2710 19 31 20 2710 19 31 30 2710 19 31 40 2710 19 35 20 2710 19 35 30 2710 19 35 40 2710 19 47 90 2710 19 48 00 2710 20 17 00 2710 20 19 00	Важкі дистиляти (газойлі):	євро за 1000 кілограмів	132
2710 19 62 2710 19 64 2710 19 68 2710 20 31 2710 20 35 2710 20 39	Тільки паливо пічне побутове	- " -	102
2710 19 51 00	Паливо рідке (мазут) для специфічних процесів переробки	- " -	102
2710 19 55 00	Паливо рідке (мазут) для хімічних перетворень у процесах, крім зазначених у товарній підкатегорії 2710 19 51 00	- " -	102
2711 11 00 00	Скраплений газ природний	- " -	6
2711 12 11 00 2711 12 19 00 2711 12 91 00 2711 12 93 00 2711 12 94 00 2711 12 97 00 2711 13 10 00 2711 13 30 00 2711 13 91 00 2711 13 97 00 2711 14 00 00 2711 19 00 00	Скраплений газ (пропан або суміш пропану з бутаном) та інші гази	- " -	50
2707 10 90 00	Бензол сирий кам'яновугільний	- " -	250

2905 11 00 00	Метанол технічний (метиловий спирт)	- " -	400
3826 00 10 00 3826 00 90 00	Біодизель та його суміші (що не містять або містять менш як 70 мас. % нафти або нафтопродуктів, одержаних з бітумінозних порід) на основі моноалкільних складних ефірів жирних кислот	- " -	102
3824 90 97 10	Паливо моторне альтернативне	- " -	99

Таблиця Б.4.

Розмір ставок акцизного податку на моторні транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, включаючи водія (крім моторних транспортних засобів, зазначених у товарній позиції 8702 90 90 згідно з УКТ ЗЕД)

Код товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД	Опис товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД	Ставка податку у твердій сумі з одиниці реалізованого товару (продукції) (специфічні)
8702	Моторні транспортні засоби, призначені для перевезення 10 осіб і більше, включаючи водія:	
8702 10	- з двигуном внутрішнього згоряння із запалюванням від стиснення (дизелем або напівдизелем):	
	-- з робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 2 500 куб. см:	
8702 10 11	--- нові:	
8702 10 11 10	---- з робочим об'ємом циліндрів двигуна не більш як 5 000 куб. см	0,003 євро за 1 куб. см об'єму циліндрів двигуна
8702 10 11 30	---- з робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 5 000 куб. см	0,003 євро за 1 куб. см об'єму циліндрів двигуна
8702 10 19	--- що використовувалися:	
8702 10 19 10	---- з робочим об'ємом циліндрів двигуна не більш як 5 000 куб. см	0,003 євро за 1 куб. см об'єму циліндрів двигуна
8702 10 19 90	---- з робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 5 000 куб. см	0,007 євро за 1 куб. см об'єму циліндрів двигуна
	-- з робочим об'ємом циліндрів двигуна не більш як 2 500 куб. см:	
8702 10 91 00	--- нові	0,003 євро за 1 куб. см об'єму циліндрів двигуна
8702 10 99 00	--- що використовувалися	0,007 євро за 1 куб. см об'єму циліндрів двигуна
8702 90	- інші:	
	-- з двигуном внутрішнього згоряння з іскровим запалюванням:	
	--- з робочим об'ємом циліндрів двигуна понад 2800 куб. см:	
8702 90 11 00	---- нові	0,003 євро за 1 куб. см об'єму циліндрів двигуна

8702 90 19 00	----- що використовувалися	0,007 євро за 1 куб. см об'єму циліндрів двигуна
	--- з робочим об'ємом циліндрів двигуна не більш як 2800 куб. см:	
8702 90 31 00	----- нові	0,003 євро за 1 куб. см об'єму циліндрів двигуна
8702 90 39 00	----- що використовувалися	0,007 євро за 1 куб. см об'єму циліндрів двигуна.

Таблиця Б.5.

Розмір ставок акцизного податку на електричну енергію

Код товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД	Опис товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД	Одиниця виміру	Ставки податку (адвалорна)
2716 00 00 00	Електроенергія	відсотків	3,2;

**Типова форма довідки про витрати митного органу в справі про порушення митних правил № _____
(відповідно до статті 519 Митного кодексу України)**

У справі про порушення митних правил № _____ відповідно до статті 519 Митного кодексу України витрати _____ становлять:
(найменування митниці)

1. Витрати на зберігання майна:

1.1. Розміщеного на власному складі митного органу з _____

(дата фактичного розміщення)

обрахована вартість за добу зберігання становить - _____

1.2. Розміщеного на складах підприємств, організацій за договорами оренди чи зберігання _____

з _____, обрахована вартість за добу зберігання становить - _____

(дата)

(реквізити розрахунків та документів, що підтверджують зазначені витрати)

2. Витрати на інвентаризацію - _____ грн.

(реквізити документів, що підтверджують зазначені витрати)

3. Витрати на перевезення майна - _____ грн.

(реквізити документів, що підтверджують зазначені витрати)

4. Витрати на пересилання - _____ грн.

(реквізити документів, що підтверджують зазначені витрати)

5. Витрати на залучення експерта та/або спеціаліста - _____ грн.

(реквізити документів, що підтверджують зазначені витрати)

6. Витрати на виклик свідка (свідків) _____ грн.

(реквізити документів, що підтверджують зазначені витрати)

7. Інші понесені митним органом витрати на провадження або розгляд справи - _____ грн.

(реквізити документів, що підтверджують зазначені витрати)

Додатки: на _____ арк.

Начальник митного органу

/ _____ /

/ _____ /

(підпис)

(П.І.Б.)

М.П.

Головний бухгалтер

/ _____ /

/ _____ /

(підпис)

(П.І.Б.)

ДОДАТОК Г

Форма митної декларації М-16

ФОРМА МИТНОЇ ДЕКЛАРАЦІЇ М-16 № _____

Назва митного органу _____

Підрозділ митного оформлення _____

Авіанакладна № _____

Дата подання _____

Рахунок № _____

Код валюти _____

Прізвище одержувача _____

Офіційний курс гривні до іноземної валюти _____

Країна відправлення _____

Відривний корінець митної
декларації М-16 № _____
Назва митного органу _____

Авіанакладна № _____

Рахунок № _____

Прізвище одержувача _____

У
В
И
Р
Д
І
В
І
Н
І
Н
І
Н

315

Порядковий номер	Найменування товару, його відмінні ознаки та вартість у валюті України або іноземній валюті	Кількість	Код згідно з УКТЗЕД	Нараховані митні платежі														
				акцизний податок			мито			податок на додану вартість			інші			усього		
				ставка податку	сума		ставка податку	сума		ставка податку	сума		ставка податку	сума		ставка податку	сума	
					гривень	копійок		гривень	копійок		гривень	копійок		гривень	копійок		гривень	копійок

Нараховані митні платежі

Вид платежу	Сума	
	гривень	копійок
Акцизний податок		
Мито		
Податок на додану вартість		
Інші		
Усього		

Назва сортувальної станції _____

Митні платежі нараховано _____

(підпис)

(ініціали та прізвище посадової особи митного органу)

(підпис)

(ініціали та прізвище декларанта або уповноваженої ним особи)

Місце для відбитка особистої номерної печатки

Місце для відбитка печатки декларанта або уповноваженої ним особи

Сума словами (гривень):

(ініціали та прізвище посадової особи митного органу)

Місце для відбитка особистої номерної печатки

Бланк оглядового розпису (форма М 15)

Інформація до відома адресата:

ДЕРЖАВНА ФІСКАЛЬНА СЛУЖБА УКРАЇНИ у МПВ фізичних осіб припускається пересилання предметів, як правило, для особистих потреб одержувача

_____ 20__ р. ОГЛЯДОВИЙ РОЗПИС N
 Назва митниці _____
 Вид МПВ _____ Валовий N _____
 Прізвище адресата _____
 Адреса одержувача _____

Країна відправлення _____

N п/п	Найменування предметів, їх відмінні ознаки та ціна	Кількість	Код за ТНЗЕД	Митні платежі															
				Митні плати			Мито			Акцизний податок			ПДВ			Усього			
				Став	Сума		Став	Сума		Став	Сума		Став	Сума		Сума			
				- ка	грн.	коп.	- ка	грн.	коп.	- ка	грн.	коп.	- ка	грн.	коп.	грн.	коп.		

Митні платежі нарахував
Інспектор _____ (підпис розбірливо)

М 15
 Митниця _____
 Д/р N _____
 "___" _____ 199__
 р.
 Адреса одержувача: _____
 _____
 Митні платежі

Вид платежу	грн. коп.
Митні плати	
Мито	
Акцизний податок	
ПДВ	
Усього	

Л
І
Н
І
В
І
Д
Р
И
В
У

Сума словами: _____

МПВ підлягає видачі адресату після стягнення суми митних платежів

Інспектор митниці: _____

Форма декларації митної вартості

1. Продавець	Для відміток митного органу	
2(а). Покупець		
2(б). Декларант	3. Умови поставки	
	4. Реквізити документів, що підтверджують заявлену митну вартість	
Увага! За подання недостовірних відомостей декларант та/або уповноважена ним особа несуть відповідальність згідно з Митним кодексом	5. Номер і дата прийняття митним органом рішень щодо відомостей, зазначених у графах 9 – 11 ДМВ	
6. Митна вартість товарів, визначена із застосуванням методу (необхідне позначити „Х”): ☐		
1) основного - за ціною договору (контракту) щодо товарів, які імпортуються (вартість операції) ☐		
2) другорядного: ☐		
а) за ціною договору щодо ідентичних товарів ☐		
б) за ціною договору щодо подібних (аналогічних) товарів ☐		
в) на основі віднімання вартості ☐		
г) на основі додавання вартості (обчислена вартість) ☐		
г) резервного ☐		
7. Обґрунтування обрання методу визначення митної вартості із зазначенням причини незастосування основного методу		
8. Джерела інформації, що використовувалися для визначення митної вартості		
9(а). Чи пов'язані між собою продавець та покупець? ☐ ТАК ☐ НІ		
9(б). Чи вплинула взаємозалежність продавця та покупця на ціну товару? ☐ ТАК ☐ НІ		
10(а). Чи є обмеження прав покупця (імпортера) на використання товарів, за винятком обмежень: ☐ ТАК ☐ НІ		
встановлених законом чи запроваджених органами державної влади;		
географічного регіону, в якому товари можуть бути перепродані (відчужені повторно);		
що не впливають значною мірою на вартість товарів		
10(б). Чи є будь-які умови або застереження, які унеможливають визначення вартості оцінюваних товарів? ☐ ТАК ☐ НІ		
Якщо „так”, то зазначте конкретні умови.		
Якщо умову кількісно визначено, то заповніть графу 14(б) додаткового аркуша А		
11(а). Чи передбачено роялті та інші ліцензійні платежі, які покупець повинен сплачувати прямо чи опосередковано як умову продажу оцінюваних товарів? ☐ ТАК ☐ НІ		
11(б). Чи є умова, за якої частина виручки від будь-якого подальшого перепродажу, розпорядження або використання товарів покупцем надійде прямо чи опосередковано продавцеві? ☐ ТАК ☐ НІ		
Якщо в графах 11(а) і 11(б) дано відповідь „так”, то деталізуйте її, а в графах 18 і 19 додаткового аркуша А зазначте відповідну суму		
12. Кількість додаткових аркушів до цієї декларації		
13(а). Підпис та печатка декларанта або уповноваженої ним особи Дата заповнення	13(б). Прізвище, ім'я та по батькові декларанта або уповноваженої ним особи	
_____ 20__ р.	_____	

Заповнюється у разі визначення митної вартості товарів основним методом		Аркуш №	Додатковий аркуш А		
Для відміток митного органу		Номер товару	Номер товару	Номер товару	
		Код товару	Код товару	Код товару	
А. Основа для розрахунку	14(а). Ціна товару в іноземній валюті				
	Код валюти				
	Курс перерахунку				
	Ціна товару, гривень				
	14(б). Опосередковані платежі, гривень				
15. Усього „А”, гривень					
Б. Складові митної вартості, гривень	16. Витрати, понесені покупцем:				
	а) комісійні та брокерська винагорода, за винятком комісійних за закупівлю				
	б) вартість ящиків тари (контейнерів)				
	в) вартість упаковки або вартість пакувальних матеріалів та робіт, пов'язаних із пакуванням				
	17. Вартість товарів та послуг, які поставляються прямо чи опосередковано покупцем безоплатно або за зниженими цінами для використання у зв'язку з виробництвом та продажем оцінюваних товарів на експорт в Україну:				
	а) сировини, матеріалів деталей, напівфабрикатів, комплектувальних виробів тощо				
	б) інструментів, штампів, шаблонів та аналогічних предметів, використаних у процесі виробництва оцінюваних товарів				
	в) матеріалів, витрачених в процесі виробництва оцінюваних товарів				
	г) інженерних та дослідно-конструкторських робіт, дизайну, художнього оформлення, ескізів та креслень, виконаних за межами України і безпосередньо необхідних для виробництва оцінюваних товарів				
	18. Роялті та інші ліцензійні платежі (див. графу 11 (а))				
	19. Відповідна частина виручки (див. графу 11 (б))				
	20. Витрати на транспортування до _____ (місце доставки)				
	21. Витрати на навантаження, вивантаження та обробку				
22. Витрати на страхування					
23. Усього „Б”, гривень					
В. Витрати, що не включаються до митної вартості	24. Плата за будівництво, спорудження, складення, технічне обслуговування або технічну допомогу				
	25. Витрати на транспортування після ввезення на митну територію України				
	26. Податки, які справляються в Україні				
	27. Усього „В”, гривень				
28. Заявлена митна вартість (А + Б – В): гривнях	а) у				
	б) в іноземній валюті				
Г. Якщо суму сплачено в іноземній валюті, в цьому розділі зазначаються сума в іноземній валюті та курс перерахунку за кожним товаром і складовою митної вартості.					
Номер графи з розділів „Б” і „В”	Код валюти	Сума	Курс перерахунку		
Підпис та печатка декларанта або уповноваженої ним особи					

Заповнюється у разі визначення митної вартості товарів другорядними методами			Аркуш №	Додатковий аркуш Б			
Для відміток митного органу			Номер товару	Номер товару	Номер товару		
Розрахунок митної вартості товару			Код товару	Код товару	Код товару		
Метод визначення митної вартості							
Метод 2 або 3	Д. Основа для розрахунку	29. Вартість операції з ідентичними або подібними (аналогічними) товарами: а) в іноземній валюті; б) у гривнях					
		Е. Коригування	30(а). Коригування з урахуванням розміру партії 30(б). Коригування з урахуванням комерційних рівнів 30(в). Витрати на транспортування до _____ (місце доставки) 30(г). Витрати на навантаження, вивантаження та обробку 30(ґ). Вартість страхування				
	31. Усього „Е”, гривень						
	32. Заявлена митна вартість (Д + Е), гривень						
	Метод 4	Є. Основа для розрахунку	33(а). Ціна одиниці товару, за якою оцінювані, ідентичні чи подібні (аналогічні) товари продаються в Україні, яка є основою для розрахунку 33(б). Ціна партії товарів				
			Ж. Компоненти	34(а). Поправка на вартість, додану обробкою (переробкою) товару 34(б). Комісійні або звичайні торговельні надбавки у зв'язку з продажем на митній території України 34(в). Звичайні витрати, понесені в Україні на навантаження, вивантаження, транспортування, страхування, та інші пов'язані з такими операціями витрати 34(г). Податки, які справляються в Україні			
		35. Усього „Ж”, гривень					
36. Заявлена митна вартість (Є, Ж), гривень							
Метод 5		З. Розрахунок	37. Вартість матеріалів та витрат, понесених виробником				
	38. Обсяг прибутку та загальних витрат						
	39(а). Витрати на транспортування до _____ (місце доставки)						
	39(б). Витрати на завантаження, розвантаження та обробку						
	39(в). Вартість страхування						
40. Заявлена митна вартість (З), гривень							
Метод 6	И. Основа для розрахунку	41. Основа для визначення митної вартості					
		42. Витрати, що підлягають включенню до митної вартості					
	43. Заявлена митна вартість (И), гривень						
І. Якщо суму сплачено в іноземній валюті, в цьому розділі зазначаються сума в іноземній валюті та курс перерахунку за кожним товаром і складовою митної вартості.							
Номер графи з розділів „Е”, „Є”, „Ж”, „З” та „И” Код валюти			Сума	Курс перерахунку			
Підпис та печатка декларанта або уповноваженої ним особи							

Типова форма рахунку-проформи (інвойс)

PROFORMA INVOICE					
Date			Invoice No		
Bill To : [Company Name] [Address] [City/State/ZIP Code] [Country] [Phone/Fax] [Contact Person]			Ship To : [Company Name] [Address] [City/State/ZIP Code] [Country] [Phone/Fax] [Contact Person]		
Total Gross Weight	Transportation	Pay To: [Bank Name] [Bank Account Name] [Bank Account #] [SWIFT #]		Terms of Sale:	
Total # of Pieces	Currency				
Description		Qty	UOM	Unit Price	Total Amount
Notes			Subtotal		
			Freight Cost		
			Insurance Cost		
			Total Invoice Value		

Name	Signature	Date

<http://freewordtemplates.net/>

ДОДАТОК И

Типова форма рішення про коригування митної вартості товарів

1 Номер Рішення										
2 Дата										
3 Підрозділ митного органу, який прийняв Рішення						4 Номер штамп	4 а			
5 Митна декларація				6 Номер штамп "Під митним контролем" посадової особи, що прийняла митну декларацію до оформлення						
Загальні відомості, заявлені декларантом										
7 Відправник/Експортер N				8 Особа, відповідальна за фінансове врегулювання N						
9 Одержувач N				10 Декларант/Представник N						
11 Торговельна країна	12 Код країни відправника/експортера	13 Вид транспорту на кордоні		14 Всього товарів	15 Умови поставки					
16 Загальна сума за рахунком (фактурна вартість товару)				17 Заявлені декларантом складові митної вартості						
Валюта	Курс валюти	Сума у валюті	Сума у грн.	Код	Валюта	Курс валюти	Сума у валюті	Сума у грн.		
18 Додаткова інформація/подані документи										
Код документа	Найменування			Дата						
Коригування										
19 Товар N										
20 Код товару		21 Код країни походження	22 Код країни виробництва	23 Вага брутто (кг)	24 Вага нетто (кг)	25 Додаткова одиниця виміру	Кількість			
26 Опис товарів					Торговельна марка					
27 Ціна товару	28 Розрахована декларантом митна вартість товару			29 Код методу визначення вартості декларанта	30 Коригування		31 Код методу визначення вартості митного органу	32 Митний огляд		
	Валюта	Курс валюти	Сума у валюті		Сума у грн.	Валюта			Вартість за одиницю	Загальна сума
33 Обставини прийняття Рішення та джерела інформації, що використовувалися митним органом для визначення митної вартості					кількість					

ДОДАТОК К

Структура УКТЗЕД за розділами і групами¹³⁹

Розділ I	Живі тварини; продукти тваринного походження
Група 01	Живі тварини
Група 02	М'ясо та їстівні субпродукти
Група 03	Риба і ракоподібні, молюски та інші водяні безхребетні
Група 04	Молоко та молочні продукти; яйця птиці; натуральний мед; їстівні продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені
Група 05	Інші продукти тваринного походження, в іншому місці не зазначені
Розділ II	Продукти рослинного походження
Група 06	Живі дерева та інші рослини; цибулини, коріння та інші аналогічні частини рослин; зрізані квіти і декоративна зелень
Група 07	Овочі та деякі їстівні коренеплоди і бульби
Група 08	Їстівні плоди та горіхи; шкірки цитрусових або динь
Група 09	Кава, чай, мате або парагвайський чай, прянощі
Група 10	Зернові культури
Група 11	Продукція борошномельно-круп'яної промисловості; солод; крохмалі; інулін; пшенична клейковина
Група 12	Насіння і плоди олійних рослин; інше насіння, плоди та зерна; технічні або лікарські рослини; солома і фураж
Група 13	Шелак природний неочищений; камеді, смоли та інші рослинні соки і екстракти
Група 14	Рослинні матеріали для виготовлення плетених виробів; інші продукти рослинного походження, в іншому місці не зазначені
Розділ III	Жири та олії тваринного або рослинного походження; продукти їх розщеплення; готові харчові жири; воски тваринного або рослинного походження
Група 15	Жири та олії тваринного або рослинного походження; продукти їх розщеплення; готові харчові жири; воски тваринного або рослинного походження
Розділ IV	Готові харчові продукти; алкогольні та безалкогольні напої і оцет; тютюн та його замітники
Група 16	Готові харчові продукти з м'яса, риби або ракоподібних, молюсків або інших водяних безхребетних
Група 17	Цукор і кондитерські вироби з цукру
Група 18	Какао та продукти з нього
Група 19	Готові продукти із зерна зернових культур, борошна, крохмалю або молока; борошняні кондитерські вироби
Група 20	Продукти переробки овочів, плодів, горіхів або інших частин рослин
Група 21	Різні харчові продукти
Група 22	Алкогольні та безалкогольні напої і оцет
Група 23	Залишки і відходи харчової промисловості; готові корми для тварин
Група 24	Тютюн і промислові замітники тютюну
Розділ V	Мінеральні продукти
Група 25	Сіль; сірка; землі та каміння; штукатурні матеріали, вапно та цемент
Група 26	Руди, шлак і зола

¹³⁹ Закон України «Про Митний тариф України» від 19.09.2013 № 584-VII (з наступними змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Режим доступу з <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/584%D0%B0-18/paran126#n126>.

Група 27	Палива мінеральні; нафта і продукти її перегонки; бітумінозні речовини; воски мінеральні
Розділ VI	Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості
Група 28	Продукти неорганічної хімії: неорганічні або органічні сполуки дорожочінних металів, рідкісноземельних металів, радіоактивних елементів або ізотопів
Група 29	Органічні хімічні сполуки
Група 30	Фармацевтична продукція
Група 31	Добрива
Група 32	Екстракти дубильні або барвні; таніни та їх похідні, барвники, пігменти та інші фарбувальні матеріали, фарби і лаки; замазки та інші мастики; чорнило, туш
Група 33	Ефірні олії та резиноїди; парфумерні, косметичні та туалетні препарати
Група 34	Мило, поверхнево-активні органічні речовини, мийні засоби, мастильні матеріали, воски штучні та готові, суміші для чищення або полірування, свічки та аналогічні вироби, пасти для ліплення, пластилін, "стоматологічний віск" і суміші на основі гіпсу для стоматології
Група 35	Білкові речовини; модифіковані крохмалі; клеї; ферменти
Група 36	Порох і вибухові речовини; піротехнічні вироби; сірники; пірофорні сплави; деякі горючі матеріали
Група 37	Фотографічні або кінематографічні товари
Група 38	Різноманітна хімічна продукція
Розділ VII	Полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них; каучук, гума та вироби з них
Група 39	Пластмаси, полімерні матеріали та вироби з них
Група 40	Каучук, гума та вироби з них
Розділ VIII	Шкури необроблені, шкіра вичинена, натуральне та штучне хутро та вироби з них; шорно-сідельні вироби та упряж; дорожні речі, сумки та аналогічні товари; вироби з кишок тварин (крім кетгуту з натурального шовку)
Група 41	Шкури необроблені (крім натурального та штучного хутра) і шкіра вичинена
Група 42	Вироби із шкіри; шорно-сідельні вироби та упряж; дорожні речі, сумки та аналогічні товари; вироби з кишок тварин (крім кетгуту з натурального шовку)
Група 43	Натуральне та штучне хутро; вироби з нього
Розділ IX	Деревина і вироби з деревини; деревне вугілля; корок та вироби з нього; вироби із соломи, альфи та інших матеріалів для плетіння; кошикові вироби та плетені вироби
Група 44	Деревина і вироби з деревини; деревне вугілля
Група 45	Корок та вироби з нього
Група 46	Вироби із соломи, трави еспарто та інших матеріалів, які використовуються для плетіння; кошикові вироби та плетені вироби
Розділ X	Маса з деревини або з інших волокнистих целюлозних матеріалів; папір або картон, одержані з відходів та макулатури; папір, картон та вироби з них
Група 47	Маса з деревини або з інших волокнистих целюлозних матеріалів; папір або картон, одержані з відходів та макулатури
Група 48	Папір і картон; вироби з паперової маси, паперу або картону
Група 49	Друкована продукція, періодичні видання або інша продукція поліграфічної промисловості; рукописи або машинописні тексти та плани

Розділ XI	Текстильні матеріали та текстильні вироби
Група 50	Шовк
Група 51	Вовна, тонкий та грубий волос тварин; пряжа і тканини з кінського волосу
Група 52	Бавовна
Група 53	Інші рослинні текстильні волокна; пряжа з паперу і тканини з паперової пряжі
Група 54	Нитки синтетичні або штучні; стрічкові та подібної форми нитки із синтетичних або штучних матеріалів
Група 55	Синтетичні або штучні штапельні волокна
Група 56	Вата, повсть і неткані матеріали; спеціальна пряжа; шпагати, мотузки, троси та канати і вироби з них
Група 57	Килими та інші текстильні покриття для підлоги
Група 58	Спеціальні тканини; тафтингові текстильні матеріали; мережива; gobелени; оздоблювальні матеріали; вишивка
Група 59	Текстильні матеріали, просочені, покриті або дубльовані; текстильні вироби технічного призначення
Група 60	Трикотажні полотна
Група 61	Одяг та додаткові речі до одягу, трикотажні
Група 62	Одяг та додаткові речі до одягу, текстильні, крім трикотажних
Група 63	Інші готові текстильні вироби; набори; одяг та текстильні вироби, що використовувалися; ганчір'я
Розділ XII	Взуття, головні убори, парасольки від дощу та сонця, палиці, стеки, батоги та їх частини; пір'я оброблене і вироби з нього; штучні квіти; вироби з волосся людини
Група 64	Взуття, гетри та аналогічні вироби; їх частини
Група 65	Головні убори та їх частини
Група 66	Парасольки від дощу та сонця, палиці, палиці-сидіння, батоги, хлисти для верхової їзди та їх частини
Група 67	Оброблені пір'я та пух і вироби з них; штучні квіти; вироби з волосся людини
Розділ XIII	Вироби з каменю, гіпсу, цементу, азбесту, слюди або аналогічних матеріалів; керамічні вироби; скло та вироби із скла
Група 68	Вироби з каменю, гіпсу, цементу, азбесту, слюди або аналогічних матеріалів
Група 69	Керамічні вироби
Група 70	Скло та вироби із скла
Розділ XIV	Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння, дорогоцінні метали, метали, плаковані дорогоцінними металами, та вироби з них; біжутерія; монети
Група 71	Перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння, дорогоцінні метали, метали, плаковані дорогоцінними металами, та вироби з них; біжутерія; монети
Розділ XV	Недорогоцінні метали та вироби з них
Група 72	Чорні метали
Група 73	Вироби з чорних металів
Група 74	Мідь і вироби з неї
Група 75	Нікель і вироби з нього
Група 76	Алюміній і вироби з нього
Група 77	(Зарезервована для використання в майбутньому)
Група 78	Свинець і вироби з нього
Група 79	Цинк і вироби з нього
Група 80	Олово і вироби з нього

Група 81	Інші недорогоцінні метали; металокераміка; вироби з них
Група 82	Інструменти, ножові вироби, ложки та виделки з недорогоцінних металів; їх частини з недорогоцінних металів
Група 83	Інші вироби з недорогоцінних металів
Розділ XVI	Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання; їх частини; звукозаписувальна та звуковідтворювальна апаратура, апаратура для запису або відтворення телевізійного зображення і звуку, їх частини та приладдя
Група 84	Реактори ядерні, котли, машини, обладнання і механічні пристрої; їх частини
Група 85	Електричні машини, обладнання та їх частини; апаратура для запису або відтворення звуку; телевізійна апаратура для запису та відтворення зображення і звуку, їх частини та приладдя
Розділ XVII	Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби і пов'язані з транспортом пристрої та обладнання
Група 86	Залізничні локомотиви або моторні вагони трамвая, рухомий склад та їх частини; шляхове обладнання та пристрої для залізниць або трамвайних колій та їх частини; механічне (у тому числі електромеханічне) сигналізаційне обладнання всіх видів
Група 87	Засоби наземного транспорту, крім залізничного або трамвайного рухомого складу, їх частини та обладнання
Група 88	Літальні апарати, космічні апарати та їх частини
Група 89	Судна, човни та інші плавучі засоби
Розділ XVIII	Прилади та апарати оптичні, фотографічні, кінематографічні, контрольні, вимірювальні, прецизійні, медичні або хірургічні; годинники всіх видів; музичні інструменти; їх частини та приладдя
Група 90	Прилади та апарати оптичні, фотографічні, кінематографічні, контрольні, вимірювальні, прецизійні; медичні або хірургічні; їх частини та приладдя
Група 91	Годинники всіх видів та їх частини
Група 92	Музичні інструменти; їх частини та приладдя
Розділ XIX	Зброя, боєприпаси; їх частини та приладдя
Група 93	Зброя, боєприпаси; їх частини та приладдя
Розділ XX	Різні промислові товари
Група 94	Меблі; постільні речі, матраци, матрацні основи, диванні подушки та аналогічні набивні речі меблів, світильники та освітлювальні прилади, в іншому місці не зазначені; світлові покажчики, табло та подібні вироби; збірні будівельні конструкції
Група 95	Іграшки, ігри та спортивний інвентар; їх частини та приладдя
Група 96	Різні готові вироби
Розділ XXI	Твори мистецтва, предмети колекціонування та антикваріат
Група 97	Твори мистецтва, предмети колекціонування та антикваріат

Найбільш характерні схеми ухилення від оподаткування в Україні

Навчальне видання

Ольга Борисівна Дем'янюк
Святослав Дем'янович Герчаківський

МИТНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ
навчальний посібник

Підписано до друку 21.04. 2016 р.
Формат 60х90/16. Гарнітура Times.
Папір офсетний. Друк на дублікаторі.
Ум.-друк. арк. 19,1. Обл.-вид. арк. 20,4.
Тираж 300 прим.

Видавець та виготовлювач
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.*